

วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2545-2552

นางสาวเกตุวดี บัวตุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

WOMEN'S URBAN WAYS IN CONTEMPORARY THAI NOVELS, 2002-2009

Miss Ketwalee Buatoom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Comparative Literature

Department of Comparative Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง
พ.ศ. 2545-2552

โดย

นางสาวเกตุลี บัวตม

สาขาวิชา

วรรณคดีเปรียบเทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ อัสววิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว.กนกกาญจน์ ตะเวทีกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต จุลวงศ์)

เกตุวดี บัวตุม : วิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ. 2545-2552.

(Women's Urban Ways in Contemporary Thai Novels, 2002-2009)

อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ดร.อนงค์นาฏ เถลิงวิทย์, 135 หน้า

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิง ภายใต้บริบทสังคมกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาวิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมรูปแบบนวนิยาย จำกัดขอบเขตการศึกษาในนวนิยายร่วมสมัยของไทยในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2545-2552 เป็นจำนวน 10 เรื่อง การศึกษามุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงในสังคมเมืองกับบุคคลรอบตัว รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน และทัศนคติของผู้ประพันธ์ในแง่ของความสำเร็จของเมืองที่มีต่อวิถีชีวิตของตัวละครหญิง

วิถีชีวิตของตัวละครหญิงที่ปรากฏในนวนิยายร่วมสมัย สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกๆด้านของเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ดึงดูดให้คนจำนวนมากเข้ามาอยู่รวมกันในเมือง ก่อให้เกิดเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์แบบคนเมืองที่ซับซ้อน ค่านิยมและวิถีชีวิตในแบบเมือง ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง ภาพของตัวละครหญิงในนวนิยายร่วมสมัยของไทยจึงมีลักษณะเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่ทันสมัย มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม รับรู้และเข้าใจในคุณค่าของตัวเอง มีความตั้งใจในการประสบความสำเร็จในชีวิต ได้รับอิทธิพลจากบริโภคนิยม และค่อนข้างเสรีจากกรอบประเพณี ผู้ประพันธ์บางส่วนจึงนำเสนอภาพนางเอกแห่งยุคสมัยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาพรหมจรรย์และมีค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่ง สังคมเมืองซึ่งเป็นภูมิหลังของเรื่องจึงเป็นพื้นที่สร้างโอกาสให้ชีวิต หรือทำลายชีวิตของตัวละครได้ทั้งสองแบบ

ภาควิชา.....วรรณคดีเปรียบเทียบ ลายมือชื่อนิติศ.....
 สาขาวิชา.....วรรณคดีเปรียบเทียบ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา..... 2554

5180105922: MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEYWORDS: WOMEN’S WAY / URBAN / CONSUMERISM

KETWALEE BUATOOM : WOMEN’S URBAN WAYS IN CONTEMPORARY THAI
NOVELS, 2002-2009. ADVISOR : ASSOC.PROF. ANONGNAT THAKOENGWIT,Ph.D.,
135 pp.

This study examines Bangkok women’s way of life in a social context sourced from 10 contemporary novels from the years 2002 to 2009. The study emphasises the relationship among urban female characters within their respective social circles, their routines and daily experiences, as well as the authors’ attitudes towards the urban impact upon the female characters’ ways of lives.

The female characters’ ways of lives in contemporary novels illustrates how socioeconomic influences and urban culture motivate many women to enter cities. These urban environments have radically different cultural standards, complexities of core relationship values, morals and lifestyles. Those factors have profound effects upon women living in cities and the heroines in contemporary novels are portrayed as being modern women, playing important roles in the economics of society, recognizing their own value and strive for success while abandoning traditional values and customs due to in part, heavy influences from consumerism. Some authors present contemporary heroines who instead of remaining virgin, choose to engage in premarital sexual relations. Cities are shown to have profound effects upon these women providing them with great opportunities but often at a cost.

Department : ..Comparative Literature.....

Student’s Signature

Field of Study : ..Comparative Literature.....

Advisor’s Signature

Academic Year : ..2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความช่วยเหลือและกำลังใจจากอาจารย์ทุกท่าน ครอบครัว และเพื่อน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างสูงสุดต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คอยช่วยตรวจทานแก้ไขและให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว.ก่องกาญจน์ ตะเวทีกุล ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต จุลวงศ์ กรรมการ ที่กรุณาสละเวลาอ่านวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และให้คำแนะนำที่มีค่าอย่างยิ่งต่อผู้วิจัย

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดจนคอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจ และสอบถามถึงความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณคุณแม่ แม่ศรี และตัวเจ้า ผู้มีพระคุณสูงสุดในชีวิต คอยส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านการเงินและดูแลให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำด้านเอกสารและดำเนินการเรื่องต่างๆตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณญาติพี่น้อง มิตรสหายทุกท่าน ญาติเชิงราย ญาติไถนา เพื่อนๆ ที่ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ เพื่อนศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ เพื่อนเคแบงก์ สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจอันประมาณค่ามิได้ ที่ขาดไม่ได้คือคุณทรงชัย วชิรวรรณ ที่คอยดูแลและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 แนวเหตุผลหรือสมมติฐาน.....	7
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 ผู้หญิงสังคมเมือง.....	11
2.1 ผู้หญิงกับบทบาททางเศรษฐกิจ.....	12
2.2 ผู้หญิงกับครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป.....	14
2.3 ผู้หญิงกับโอกาสทางการศึกษา.....	17
2.4 วิถีเรื่องเพศของผู้หญิงสังคมเมือง.....	19
บทที่ 3 วิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัย.....	22
3.1 ความสัมพันธ์กับบุคคล.....	22
3.1.1 ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง.....	22
3.1.2 ความสัมพันธ์กับครอบครัว.....	25
3.1.2.1 ผู้หญิงที่อาศัยอยู่กับครอบครัว.....	25
3.1.2.2 ผู้หญิงที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับครอบครัว.....	27
3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน.....	31

	หน้า
3.1.4 ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม.....	36
3.1.4.1 ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว.....	38
3.1.4.2 ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์อย่างเสรี.....	41
3.2 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน.....	46
3.2.1 ชีวิตแห่งความเร่งรีบ.....	46
3.2.2 วิถีแห่งการบริโภค.....	49
3.2.3 ผู้หญิงกับการทำงาน.....	65
3.2.4 โลกแห่งการพักผ่อนในสังคมเมือง.....	70
บทที่ 4 ทศนคติของผู้ประพันธ์ที่มีต่อวิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัย.....	76
4.1 เมืองคือโอกาสแห่งชีวิตของผู้หญิง.....	76
4.2 เมืองคือสถานที่ทำลายชีวิต.....	91
4.3 ภาพนางเอกยุคปัจจุบัน: วิถีเมืองทำให้ค่านิยมเรื่องการใช้ชีวิตคู่เปลี่ยนแปลงไป.....	107
4.4 การลดตัวตนเพื่อส่วนรวม: ทางออกหนึ่งของชีวิตที่ดีกว่าในสังคมเมือง.....	118
บทที่ 5 บทสรุป.....	126
รายการอ้างอิง.....	130
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	135

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมเริ่มขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งนับว่าเกิดขึ้นและมีความเก่าแก่พอๆ กับศาสตร์สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบ¹ การศึกษาสาขานี้ทั้งสองควบคู่ไปด้วยกันนี้ เกิดขึ้นจากแนวความคิดที่ว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคมที่เป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ดังที่วิทซ์ ศิวะศรียานนท์ นักวิจารณ์วรรณกรรมและผู้แต่งหนังสือเรื่อง *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* ได้กล่าวไว้ว่านักเขียนเปรียบเสมือนบุคคลสามคน คือผู้แต่ง สมาชิกของสังคมและพลเมืองของประเทศชาติ วรรณกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้² ดังนั้นการศึกษาวรรณคดีจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่เป็นภูมิหลังของวรรณคดี ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมโดยทั่วไปแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่โดยมากแล้วจะไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ วรรณคดีจึงทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวในส่วนนี้

นวนิยายเป็นวรรณคดีรูปแบบหนึ่งที่ผูกพันกับสภาพสังคมอย่างชัดเจน เพราะรูปแบบเนื้อหาถูกแต่งให้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่สุด การเคลื่อนไหวของสังคมหรือเหตุการณ์ในสังคมต่างๆ มักจะปรากฏอยู่ในนวนิยายอย่างละเอียด รวมถึงตัวละครเองก็เป็นตัวแทนของคนในสังคมนั้น การศึกษาสังคมหนึ่งๆ จากนวนิยาย จึงทำให้ได้มุมมองอีกแบบหนึ่งที่น่าสนใจต่างจากการศึกษาจากเอกสารด้านอื่นๆ อาทิเช่น การศึกษาแนวคิดทางการเมืองในวรรณกรรมไทยจากนวนิยายเรื่อง *สี่แผ่นดิน* ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช³ การศึกษาสภาพสังคมอินเดียในช่วงการต่อสู้เรียกร้องอิสรภาพจากประเทศอังกฤษในงานของนันทรา ซาห์คัล⁴ เป็นต้น ซึ่งในบรรดานวนิยายที่

¹ ตรีศิลป์ บุญขจร, *วรรณคดีเปรียบเทียบ: กระบวนทัศน์และวิธีการ* (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 106.

² วิทซ์ ศิวะศรียานนท์, *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* (พระนคร: สยามภาษาและหนังสือ, 2514), หน้า 185.

³ สุวิมล อิศระธนาชัยกุล, “ความคิดทางการเมืองในวรรณกรรมไทย: ศึกษากรณีนวนิยายเรื่องสี่แผ่นดินของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546)

⁴ จารุรัตน์ เทศลำไย, “สำนักทางการเมืองและสังคมอินเดียในนวนิยายของนันทรา ซาห์คัล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

สะท้อนสภาพสังคมอันเป็นภูมิหลังของวรรณกรรมนี้ ผู้วิจัยสนใจนวนิยายร่วมสมัยที่มีตัวละครเอกเป็นผู้หญิงและมีฉากอยู่ในพื้นที่เมือง ทั้งนี้เนื่องจากภาพของตัวละครหญิงในนวนิยายร่วมสมัยแตกต่างไปจากในอดีตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่างๆ นั้น ยิ่งเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ในสังคมไทย สถานภาพของผู้หญิงตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นต่ำกว่าผู้ชายมาก หน้าที่สำคัญของผู้หญิงคือการเป็นภรรยา ไม่ได้รับการศึกษา นอกจากวิชาการเป็นแม่เรือน ไม่มีบทบาทด้านการเมืองการปกครอง ตามกฎหมายแล้วมีการระบุถึงเพียงภาระหน้าที่ แต่ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิ เมื่อผู้หญิงแต่งงานกับผู้ชายแล้ว ผู้ชายอาจขายภรรยาให้เป็นทาสคนอื่นได้ตามใจชอบ หรืออาจบังคับให้ผู้หญิงทำนาต่างควาย จนเป็นที่มาของคำว่า “หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน”⁵ แม้ในสมัยรัตนโกสินทร์มีการรวบรวมและสังคายนากฎหมาย เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง ซึ่งในส่วนของกฎหมายลักษณะผัวเมีย มีการแก้ไขปรับปรุงใหม่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ยังยึดถือตามของเดิมจากสมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการขายภรรยาและบุตร ผู้ที่เป็นสามีหรือบิดามารดามีสิทธิขายลูกหรือภรรยาได้ ผู้หญิงจึงมีฐานะเป็นวัตถุ สามารถซื้อขายได้ตามใจชอบ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 อำแดงเหมือนได้ทูลเกล้าถวายฎีกาทำให้บิดามารดาบังคับบุตรให้แต่งงานไม่ได้เมื่อบุตรอายุ 20 ปีขึ้นไป และอำแดงจั่นได้ทำให้เกิดการยกเลิกกฎหมายผัวขายเมีย นอกเสียจากว่าภรรยาจะเป็นฝ่ายเต็มใจเอง จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเลิกทาส ผู้หญิงจึงหลุดพ้นจากการซื้อขาย และวันที่ 7 มีนาคม 2475 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดกแทนกฎหมายลักษณะผัวเมีย แต่ก็ยังมีข้อบัญญัติว่าผู้หญิงไม่สามารถทำนิติกรรมได้ด้วยตนเองหากสามีไม่รู้หรือไม่ยินยอม จนถึงช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีการขยายการศึกษาอย่างกว้างขวางโดยเสมอภาค ไม่จำกัดชั้นวรรณะ มีความพยายามที่จะสร้างความเสมอภาคในสังคม รัฐธรรมนูญให้เสรีภาพแก่ประชาชนทั้งชายและหญิงเท่าเทียมกันทั้งในด้านสังคม การเมือง การศึกษา รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม มีการนำวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในสังคมไทย สถานภาพสตรีไทยจึงดีขึ้นตามลำดับ⁶ ซึ่งในช่วงนี้ก็เป็นช่วงที่นวนิยายไทยเริ่มมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง เนื้อหาที่ผู้เขียนนำเสนอเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมและ

⁵ เสฐียรโกเศศ, *การศึกษาเรื่องประเพณีไทย* (พระนคร: รุ่งเรืองธรรม, 2505), หน้า 76, อ้างถึงในสายสมร เฉลยตรงการ, 2528: 18.

⁶ สายสมร เฉลยตรงการ, “สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย(ในช่วงปี พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๘๓) ในนวนิยายของ ดอกไม้สด และ ก.สุรางคนางค์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 14-20.

สะท้อนสภาพสังคมร่วมสมัย เหมือนเป็นการจำลองภาพสังคมขณะนั้นไว้ในนวนิยาย⁷ นวนิยายจึงแสดงภาพของสังคมได้เป็นอย่างดี ภาพของตัวละครหญิงที่ปรากฏในช่วงสมัยนั้นอยู่ในกรอบประเพณีอันเคร่งครัด ไม่นิยมออกทำงานนอกบ้าน ยกตัวอย่างเช่นตัวละครหญิงของดอกไม้สดทุกตัว ในเรื่อง *นี้แหละโลก*(2483) ที่มีตัวละครหญิงเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นศัลยาซึ่งเป็นตัวละครเอก พี่น้องของเธออีกสามคน และครอบครัวของยูพาซึ่งเป็นเพื่อนบ้าน ทั้งหมดล้วนแต่อยู่บ้าน เป็นแม่บ้าน หรือจับกลุ่มพูดคุย แต่งตัว เตรียมตัวสำหรับงานเลี้ยง คนที่จะออกไปทำงานมีเพียงผู้ชายเท่านั้น ถึงแม้จะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่ค่อนข้างสมัยใหม่ ได้รับการศึกษาและการอบรมแบบตะวันตก คล่องแคล่วในการเข้าสมาคม แต่ผู้หญิงก็ต้องเชื่อฟังผู้ชาย และอยู่ในกรอบประเพณีอย่างเคร่งครัด ข้อความที่ปรากฏในบทความชิ้นหนึ่งที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในสมัยนั้นระบุว่า “สตรีย่อมจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษไม่ได้ ด้วยปกตินิยมสตรีต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ทั้งต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนและคำแนะนำตักเตือนของสามีแห่งตนเสมอ”⁸ แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมในสมัยนั้น และค่านิยมเช่นนี้ก็ปรากฏอยู่ในนวนิยายแห่งยุคสมัยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คนที่อาศัยอยู่ในเมืองจะได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่าคนในชนบท ทำให้การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เน้นอยู่ในกลุ่มของคนเมือง แม้ในส่วนของการศึกษา ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองก็มีโอกาสทางการศึกษามากกว่า ผู้หญิงในเมืองจึงเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้หญิงในชนบท รวมถึงเสรีภาพในการเลือกคู่สมรส ผู้หญิงในสมัยนี้ก็ได้รับเสรีภาพมากกว่าสมัยก่อน แต่ผู้หญิงก็ยังคงอยู่ในกรอบขนบธรรมเนียมประเพณี รักนวลสงวนตัวอย่างเคร่งครัด⁹

แม้ในช่วงต่อมาเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีความต้องการแรงงานจำนวนมาก ผู้หญิงบางส่วนทยอยออกจากบ้านมาทำงานมากกว่าที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่ แม้ในพ.ศ. 2505 จะมีการออกกฎหมายแรงงานคุ้มครองสตรี แต่ในทางปฏิบัติสตรียังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง แรงงานสตรีจำนวนมากถูกเอาเปรียบจากนายจ้างด้วยการกดค่าจ้าง ขาดความมั่นคงในอาชีพเพราะมักถูกปลดออกจากงาน โดยนายจ้างอ้างว่าผู้หญิงมีฐานะทางครอบครัวในฐานะเป็นภรรยาหรือเป็นมารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตร¹⁰ อัตราค่าตอบแทนแรงงานจึงไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ยกตัวอย่างเช่นในพ.ศ. 2523 กลุ่มผู้ไม่มีการศึกษาชาย ร้อยละ 33 ได้รับ

⁷ ตรีศิลป์ บุญขจร, *นวนิยายกับสังคมไทย(2475-2500)*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 20-25.

⁸ ธนวิ ทาจีน, “พัฒนาการขบวนการสิทธิสตรีไทย,” *สตรีทัศน์* 6, 2 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2533): 17, อ้างถึงใน เสนาะ เจริญพร, 2548: 6.

⁹ วิวรรธน์ ศรีสารานู, “สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน(พ.ศ.2497 - 2530),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษารวมคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 11-12.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-31.

เงินเดือน 2,500-3,000 บาท แรงงานสตรี ร้อยละ 60 ได้รับเงินเดือน 500-1,000 บาท กลุ่มผู้จบปริญญาตรีร้อยละ 24 ได้รับเงินเดือน 4,000 บาท แต่มีแรงงานสตรีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น ที่ได้รับเงินเดือนเท่านี้ จึงอาจสรุปได้ว่าโอกาสก้าวหน้าของผู้หญิงในสมัยนี้ยังขึ้นอยู่กับข้อจำกัดทางทัศนคติทางสังคมอื่นๆ มากกว่าการศึกษา¹¹ นวนิยายก็แสดงให้เห็นภาพแนวคิดนี้ด้วย เช่นนวนิยายเรื่อง *ไอ้มดดำ*(2514) ของ สีฟ้า ซึ่งเป็นเรื่องของผู้หญิงที่ออกไปประสบความสำเร็จนอกบ้านแต่กลับนำความพินาศมาสู่ครอบครัวของตนเอง¹² แสดงให้เห็นแนวคิดของผู้เขียนที่สะท้อนภาพแห่งยุคสมัยว่าไม่นิยมให้ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้าน

จนถึง ปีพ.ศ. 2530 ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคอุตสาหกรรม เกิดการอพยพแรงงานจากต่างจังหวัดเข้าสู่เมืองในอัตราที่สูงขึ้น ธุรกิจบริการเติบโตมากขึ้น เกิดความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ผู้หญิงถูกผลักดันให้ออกมาทำงานนอกบ้านจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้นอย่างมากมาย สังคมเปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงมากขึ้น ประกอบกับมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องสิทธิสตรีขึ้นในตะวันตก รัฐบาลไทยได้สนองรับนโยบายของสหประชาชาติด้วยการเร่งพัฒนาบทบาทและความสามารถของสตรีและร่วมลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ดังนั้นเมื่อผู้หญิงมีบทบาททางเศรษฐกิจ ประกอบกับความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกระแสสตรีในระดับสากล สังคมจึงเปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงมากขึ้น สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงจึงพัฒนาขึ้นไปอย่างมาก แต่กรอบประเพณีแบบเดิมๆ ที่ผูกมัดผู้หญิงไว้ก็ยังคงอยู่ ลักษณะเช่นนี้ก็ปรากฏให้เห็นอยู่ในนวนิยายสมัยนั้นด้วย ยกตัวอย่างเช่นนวนิยายเรื่อง *กำแพงบุญ* ของสุภาว เทวกุลฯ ซึ่งเคยตีพิมพ์เป็นตอนๆ ลงในนิตยสารสกุลไทย ปีพ.ศ. 2533 และพิมพ์รวมเล่มในปีพ.ศ. 2534 ต่อมาถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เป็นการตอกย้ำการรับรู้ของมหาชน นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นชีวิตของผู้หญิงสามคนคือ แม่ โอบบุญและบัวบุญ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันคือ แม่เป็นตัวแทนของผู้หญิงแบบเก่าที่เชื่อฟังสามีและลูกชาย อยู่ในกรอบประเพณีอย่างเคร่งครัด โอบบุญเป็นผู้หญิงที่มีลักษณะอยู่กึ่งกลางระหว่างผู้หญิงยุคเก่าและใหม่ ในขณะที่บัวบุญเป็นผู้หญิงที่ถือว่าทันสมัยในสมัยนั้น ทำงานเป็นประชาสัมพันธ์ แต่ก็ยังคงยึดมั่นค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับความเป็นกุลสตรี ยึดถือพรหมจรรย์ และอยู่ในโอวาทของสามีอยู่นั่นเอง¹³

¹¹ คณะอนุกรรมการพัฒนาการกิจกรรมและบทบาทของสตรี, *สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย*(กรุงเทพมหานคร: องค์กรศิลปการพิมพ์, 2523), หน้า 59-60.

¹² เสนาะ เจริญพร, *ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคฟองสบู่*(กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2548), หน้า 73.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82-90.

ในปัจจุบัน สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป สถานภาพ ความเท่าเทียม และการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงที่เคยเป็นประเด็นเรียกร้องก็ลดน้อยลง ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมไม่ต่างจากผู้ชาย ผู้หญิงได้รับการยอมรับเท่ากับผู้ชายในทุกด้าน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งอิทธิพลต่อค่านิยมที่ผู้หญิงเคยยึดถือและวิถีชีวิตของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะต่างจากชนบท กรุงเทพมหานครก็คือเป็นมหานครแห่งหนึ่งที่มีความโดดเด่นมาก จากข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 กรุงเทพมหานครมีขนาดของพื้นที่เจริญเติบโตถึงหางานนทบุรีที่เป็นเมืองใหญ่อันดับสองของประเทศอยู่ถึง 21 เท่าตัว¹⁴ เมื่อความเจริญล้วนรวมศูนย์อยู่ที่กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ การปกครอง และการศึกษา จึงก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของคนจำนวนมากจากแหล่งต่างๆ ทั่วประเทศเข้ามารวมกันอยู่กรุงเทพฯจึงมีความหนาแน่นและความหลากหลายของผู้อยู่อาศัยในระดับสูง แต่เป็นการรวมกันเพราะหน้าที่ทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นหลัก คนเมืองจึงรู้จักกันอย่างผิวเผินและมีความสัมพันธ์ตามหน้าที่ ไม่มีการทุ่มเทใจให้กันอย่างเต็มที่ โดยมากแล้วจะรู้จักกันโดยผ่านๆ จากลักษณะภายนอก ทำให้เมืองมีลักษณะเป็นสังคมสมัยใหม่แต่ในขณะเดียวกันคนในเมืองก็ต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านอารมณ์ความรู้สึก เช่นความรู้สึกแปลกแยกจากสังคมและตัวของตัวเอง เป็นต้น นอกจากนี้วิถีชีวิตของคนเมืองในแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายกันคือถูกรอบงำด้วยกระแสนิโคนิยม เนื่องจากลักษณะการรวมตัวกันของคนในพื้นที่เมืองดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คนเมืองจึงมีความเป็นปัจเจกสูง ต้องการมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากคนรอบข้างมากกว่าคนในชนบท คนเมืองจึงต้องบริโภคนิโคนิยมเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้ตัวเอง¹⁵ ตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายร่วมสมัยจึงเป็นตัวแทนของคนเมืองในโลกสมัยใหม่ ซึ่งถูกรอบงำด้วยบริโคนิยมและต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านจิตใจ ประกอบกับการที่เมืองเต็มไปด้วยผู้คนจากแหล่งต่างๆมาอยู่รวมกัน เมืองจึงเป็นสถานที่ที่มีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย กฎเกณฑ์ของจารีตประเพณีท้องถิ่นได้รับการผ่อนปรน เกิดเป็นการยอมรับความหลากหลายของปัจเจกบุคคลในเมือง

ผู้หญิงที่อยู่ในกรุงเทพฯจึงมีลักษณะเป็นอิสระเสรีจากกรอบประเพณีที่เคยยึดถือจากท้องถิ่นเดิม และมีการรับเอาทัศนคติแบบเมืองเข้ามา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพบทบาทและวิถีชีวิตของผู้หญิงเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์กับครอบครัว คนในสังคม เพื่อนฝูง หรือเพศตรงข้าม ซึ่งผู้หญิงที่อยู่ในเมืองจะต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงอยู่

¹⁴ กาญจนา ตั้งชลทิพย์, “กรุงเทพมหานคร: เมืองโตเติวตลอดกาลของประเทศไทย,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, วรชัย ทองไทย และสุริย์พร พันธุ์, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 20.

¹⁵ สุรเดช ชาติอุดมพันธ์, “วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย,” ใน *สู่พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550), หน้า 167-168.

ในสังคมแบบปัจเจกนิยม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของกระแสความเจริญและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้หญิงจึงเลือกดำเนินชีวิตแบบปัจเจกบุคคล ไม่พึ่งพาผู้ชาย ผู้หญิงจึงไม่ต้องคอยเป็นช้างเท้าหลังและเลือกที่จะอยู่เป็นโสดกันมากขึ้น ตามสถิติจึงแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้หญิงในวัยแต่งงานที่ยังครองโสด และสตรีที่ครองโสดถาวร(อายุ 50 ปีขึ้นไป) ในกรุงเทพฯมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถึงแม้จะอยู่เป็นโสดก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงจะไม่มีเพศสัมพันธ์ จากการสำรวจโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าสัดส่วนของผู้หญิงโสดที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วในกรุงเทพฯ สูงกว่าเขตเมืองในจังหวัดอื่นถึง 1.2 เท่า¹⁶

เมืองจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงที่อาศัยอยู่เป็นอย่างมาก และลักษณะเช่นนี้ก็สะท้อนอยู่ในนวนิยายร่วมสมัยของไทยด้วย นวนิยายถ่ายทอดประสบการณ์ในเมืองของผู้หญิงว่าเป็นชีวิตที่อิสระ เสรี เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีบทบาททัดเทียมกับผู้ชาย จึงน่าจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ถูกตีกรอบมากเท่าเดิม และผู้หญิงสามารถใช้ชีวิตตามที่ต้องการได้มากขึ้นเมื่ออยู่ในเมืองใหญ่

สังคมเมืองซึ่งเป็นภูมิหลังของเรื่องจึงไม่ใช่สถานที่ที่กดทับผู้หญิงแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นสถานที่ที่สร้างโอกาสและให้ความสุขแก่ผู้หญิงด้วย สังคมเมืองจึงเป็นพื้นที่เฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อผู้อาศัยเป็นอย่างยิ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษานวนิยายร่วมสมัย เพื่อวิเคราะห์ถึงวิถีชีวิตของผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองในสังคมปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงในสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัยของไทย 10 เรื่อง ได้แก่ *รั้งนกบนปลายไม้*(2549) ของชมัยภร แสงกระจ่าง *เชลล์เกิร์ต รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย*(2549)และ *ผู้สุดท้าย...วันเกียรติยศ*(2550) ของกนิษฐา *เพลงรักริมขอบฟ้า*(2550) และ *ปีกปรารถนา*(2552) ของดวงตะวัน *สี่ทางฝัน*(2550) ของอาริตา *กาวดอกไม้*(2550) ของเขาคำ *ปิ่นคณะศักดิ์ ลมพัดผ่านดาว*(2551) ของว.วินิจัยกุล *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*(2551) ของอลิสตา และ *รักแรกของฉันกับคดีพิลึกพิลั่นของเจ้าบ่าว*(2551) ของนานา

¹⁶ อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และอรทัย หรุเจริญพรพานิช, “เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, วรชัยทองไทย และสุริย์พร พันพั้ง, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 98-100.

1.3 แนวเหตุผลหรือสมมติฐาน

นวนิยายร่วมสมัยของไทยถ่ายทอดประสบการณ์หลากหลายรูปแบบของผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง ภาพของตัวละครหญิงบางส่วนยังคงยึดมั่นอยู่ในกรอบความเป็นกุลสตรี แต่ตัวละครหญิงส่วนใหญ่มีลักษณะทันสมัย อิสระ เสรีจากกรอบประเพณี มีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมไม่ต่างจากผู้ชาย แต่อย่างไรก็ตามผู้หญิงยังประสบปัญหาทางด้านจิตใจจากการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบริโภคนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.ศึกษานวนิยายร่วมสมัยที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2545-2552
- 2.ศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคมเมือง วิถีชีวิต ตลอดจนค่านิยมของผู้หญิงที่ปรากฏในนวนิยายจากเรื่องที่กำหนดไว้
- 3.วิเคราะห์ข้อมูลและวางโครงร่างวิทยานิพนธ์
- 4.เขียนและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์
- 5.สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

นวนิยายที่นำมาวิเคราะห์คือนวนิยายร่วมสมัยที่แต่งขึ้นโดยนักเขียนไทย ที่มีฉากของเรื่องอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตีพิมพ์ครั้งแรกระหว่างปีพ.ศ. 2545-2552 จำนวนทั้งหมด 10 เรื่อง ดังนี้

1. รักนภนปลายไม้(2549)	ชมัยภร แสงกระจ่าง
2. เซลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย(2549)	กิณริน
3. ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ(2550)	กิณริน

4. เพลงรักริมขอบฟ้า(2550)	ดวงตะวัน
5. ปีกปรารถนา(2552)	ดวงตะวัน
6. สี่ทางฝัน(2550)	อาริตา
7. กวาดดอกไม้(2550)	เขาคำ ปั่นณะศักดิ์
8. ลมพัดผ่านดาว(2551)	ว.วินิจัยกุล
9. ปฏิบัติการรักต้องแย่ง(2551)	อลิสตา
10. รักแรกของฉันกับคิพิลิกพิลันของเจ้าบ่าว(2551)	นานา

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมผู้หญิงมีอยู่หลากหลาย เช่นเดียวกับงานวิจัยวรรณกรรมเรื่องสังคมเมือง แต่งานวิจัยที่มีอยู่นั้นจะสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปโดยเฉพาะ โดยจะไม่ได้ดูความสัมพันธ์ของทั้งสองประเด็นนี้ในแง่ที่ข้องเกี่ยวกับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในนวนิยายโดยมากแล้วจะเป็นการวิเคราะห์บทบาทในนวนิยายของนักเขียนเพียงคนเดียว ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง *การวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยาย*¹⁷ โดยทิษญา โพธิ์อยู่ จะศึกษาแนวความคิด เกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยายของดวงใจ จำนวน 7 เรื่องคือ *จากดวงใจ รัฐมนตรีหญิง บ่วงกรรม เทียนส่องแสง บ้านรมณีย์ คาวยังไม่ดับแสง และฝันกว้าง* โดยวิเคราะห์บทบาทสตรีด้านครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และงานวิจัยของวีรวรรณ ศรีสำราญเรื่อง *สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน(พ.ศ.2497 - 2530)*¹⁸ ซึ่งศึกษาสถานภาพสตรีในสังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ในประเด็นเรื่องสถานภาพและบทบาทของสตรีทั้งในสังคมและในนวนิยายเพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของนวนิยายกับสังคม

¹⁷ ทิษญา โพธิ์อยู่, “การวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยาย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536)

¹⁸ วีรวรรณ ศรีสำราญ, “สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน(พ.ศ.2497 - 2530),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)

ส่วนงานวิจัยของอรณิช รุ่งชัยมงคล เรื่อง *การนำเสนอภาพตัวละครเอกหญิงและค่านิยมในนวนิยายแนวซิคลิต*¹⁹ เป็นการศึกษาภาพตัวละครเอกหญิงในด้านบุคลิกภาพและค่านิยมที่นำเสนอผ่านตัวละครเอกหญิงในนวนิยายแนวซิคลิต เลือกศึกษาจากนวนิยายซิคลิตที่แปลเป็นภาษาไทยและได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2544-2547 จำนวน 8 เรื่อง โดยให้ความสนใจกับประเด็นบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป และบุคลิกภาพส่วนรวมที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคม ซึ่งได้แก่ ความต้องการมีคู่รัก มองโลกในแง่ดี มุ่งมั่นบรรลุเป้าหมาย และต้องการประสบความสำเร็จ และประเด็นค่านิยมที่นำเสนอผ่านตัวละครเอกหญิงในนวนิยายซิคลิต ซึ่งได้แก่ 1) ค่านิยมทางเศรษฐกิจ คือ มีเงินมาก มีรสนิยมสูง ชอบผู้ที่มีฐานะร่ำรวย และพึ่งพาอาศัยตนเอง 2) ค่านิยมทางสุนทรียภาพ คือ มีรูปร่างผอม และชื่นชอบผู้ที่มีหน้าตาดี 3) ค่านิยมทางสังคม คือ มีคู่รักก่อนอายุ 30 ปี และ 4) ค่านิยมหลักการ คือ เรียนรู้จากสื่อมวลชน ซึ่งงานวิจัยนี้ถึงแม้จะเกี่ยวข้องกับภาพรวมของผู้หญิง แต่ก็เป็นผู้หญิงในวรรณกรรมซิคลิตภายใต้บริบทสังคมตะวันตกและไม่ได้มีการเน้นถึงประเด็นเรื่องบทบาทของสังคมเมืองอันเป็นภูมิหลังของเรื่อง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่อง *ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัยระหว่างพ.ศ. 2534-2536*²⁰ ของอารียา หุদিনทะ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาถึงภาพลักษณ์ของสังคมเมืองในเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์รวมเล่มครั้งแรกในช่วงพ.ศ. 2534-2536 เนื้อหากล่าวถึงภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นก่อนพ.ศ. 2534 ว่าเป็นเมืองในยุคเริ่มแรกซึ่งมีภาพลักษณ์เป็นสังคมของคนโกหก หลอกลวง เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมและอันตรายสำหรับชาวชนบท และภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นช่วงพ.ศ. 2534-2536 เมืองคือโลกที่ขาดลมหายใจแห่งธรรมชาติ ภาพลวงตาของความศิวิไลซ์เป็นโลกแห่งทุนนิยม คนที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองจึงต้องเผชิญกับปัญหาสังคมต่างๆ และความป่วยไข้ทางจิตใจ ภาพลักษณ์ของสังคมเมืองที่ปรากฏในเรื่องจึงเป็นภาพในเชิงลบทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาถึงภาพลักษณ์เมืองในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ซึ่งจะมิกลวิธีการเขียนต่างกับนวนิยาย

¹⁹ อรณิช รุ่งชัยมงคล, “การนำเสนอภาพตัวละครเอกหญิงและค่านิยมในนวนิยายแนวซิคลิต,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550)

²⁰ อารียา หุদিনทะ, “ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัยระหว่างพ.ศ. 2534-2536,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิตของผู้หญิงในเมืองในวรรณกรรมไทย
2. เป็นแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในแง่ของสตรีกับสังคมเมือง

บทที่ 2

ผู้หญิงสังคมเมือง

ท่ามกลางโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์อย่างในปัจจุบัน ผู้หญิงก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและลักษณะหน้าที่ของตนเองไปตามยุคสมัยด้วย ซึ่งหากมองย้อนไปถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมไทยตั้งแต่ในอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันก็จะพบว่าแตกต่างจากเดิมอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในตัวผู้หญิงเท่านั้น แต่รวมถึงค่านิยมของสังคมที่มีต่อผู้หญิงและบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงด้วย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของสังคมเพื่อปรับให้เข้ากับบทบาทของผู้หญิงในรูปแบบใหม่ ในปัจจุทุกส่วนที่เกี่ยวพันต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงสมัยใหม่นี้ กลุ่มผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองยังมีลักษณะพิเศษบางประการซึ่งจะแตกต่างจากผู้หญิงร่วมสมัยในพื้นที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางของประเทศอย่างกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีความเป็นเอกนครสูงเมืองหนึ่งของโลก สาเหตุเกิดจากความเป็นพื้นที่ด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานจึงดึงดูดคนจากทุกภาคส่วนของประเทศเข้ามา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-3 ที่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาส่วนต่างๆ ในกรุงเทพมหานครเป็นหลัก กรุงเทพมหานครจึงเติบโตและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศต่อเนื่องมาเรื่อยๆ นอกจากนี้การเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา การปกครอง การคมนาคม ความทันสมัยสะดวกสบายต่างๆ รวมถึงเป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่ที่ประกอบกิจกรรมสำคัญต่างๆ ยังมีผลต่อทัศนคติเรื่องความเป็นศูนย์กลางของกรุงเทพมหานครซึ่งดึงดูดใจให้คนย้ายถิ่นเข้ามาช่วยสร้างขยายความเจริญของกรุงเทพมหานครออกไปอีก¹ ในปัจจุบันมีผู้หญิงอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมากกว่าผู้ชายเป็นอัตราส่วนถึง 3 ต่อ 1 ผู้หญิงจึงเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาและมีผลต่อทิศทางของกรุงเทพมหานครในอนาคต จึงได้มีการแสดงออกถึงการยอมรับในความสำคัญของผู้หญิงด้วยการวางนโยบายเกี่ยวกับผู้หญิงและพยายามผลักดันวาระสตรี ทม เพื่อเชิดชูคุณค่าผู้หญิง แสดงการยอมรับในความสามารถและปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงอย่างเป็นทางการ รวมถึงการปรับบทบาทระหว่างเพศที่เท่าเทียม²

¹ กาญจนา ตั้งชลทิพย์, “กรุงเทพมหานคร: เมืองโตเดี่ยวตลอดกาลของประเทศไทย,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, วรชัย ทองไทย และสุริย์พร พันพิง, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 19-25.

² เอื้อมพร สุกุลแก้ว, “กรุงเทพมหานครเตรียมประกาศ “วาระสตรี ทม” วางนโยบายเพื่อผู้หญิง,” *ใกล้หมอ* 31,8 (กันยายน 2550): 38-43.

ความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครจึงน่าจะส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่อยู่อาศัยทั้งในด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวย การศึกษา และเพศวิถี

2.1 ผู้หญิงกับบทบาททางเศรษฐกิจ

นับตั้งแต่ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา กระแสเรื่องผู้หญิงได้รับความสนใจและมีความพยายามในการพัฒนามาโดยตลอดทั้งจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และการเรียกร้องจากจากกลุ่มผู้หญิงเอง จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของผู้หญิงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติ จึงมีความพยายามในการแก้ปัญหาเรื่องการทำงานของแรงงานหญิงเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการเลือกปฏิบัติทางเพศ การพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงและการคุ้มครองแรงงาน³ แม้นโยบายการแก้ปัญหาจะไม่ได้ครอบคลุมถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาทั้งหมด แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การปรับปรุงสถานภาพเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงในช่วงต่อมา

ผลจากการเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตครั้งใหญ่ในช่วงปีพ.ศ.2530 ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหญิงเป็นอย่างมาก การขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมและการบริการทำให้ผู้หญิงไทยจำนวนมากเข้าสู่พื้นที่แห่งการทำงาน⁴ บริษัทจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้หญิงย้ายเข้ามาทำงานในเมืองเพิ่มขึ้น นับจากช่วงเวลานั้นผู้หญิงก็มีอัตราส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ นอกเหนือจากภาระหน้าที่ภายในบ้านผู้หญิงจึงมีรายได้เป็นของตัวเอง ลดการพึ่งพิงความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจจากผู้ชายลง⁵

จนถึงช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9(พ.ศ.2545-2548) มีการแสดงให้เห็นถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้หญิงที่ดีขึ้นมาก มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น ในแผนพัฒนาฉบับนี้มีการเสนอแนวทางการพัฒนาผู้หญิงไว้ในหลายด้าน รวมถึงการส่งเสริมความเสมอภาคและคุ้มครองทางสังคมโดยวิธีการทางกฎหมายและการ

³ พรธาดา สุวัธนวนิช, “ผู้หญิงกับบทบาทความเป็นแม่ในนวนิยายไทยตั้งแต่พ.ศ.2510 - 2546,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 67.

⁴ เสนาะ เจริญพร, *ผู้หญิงกับสังคม ในวรรณกรรมไทยยุคทอง* (กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2548), หน้า 3-4.

⁵ พรธาดา สุวัธนวนิช, “ผู้หญิงกับบทบาทความเป็นแม่ในนวนิยายไทยตั้งแต่พ.ศ.2510 - 2546,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 120.

พัฒนาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิงในทุกระดับ⁶ จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาของผู้หญิงเริ่มก้าวล่วงจากประเด็นเรื่องการขาดความรู้ความสามารถและการกีดกันทางเพศ มาสู่การพัฒนาไปสู่ความเท่าเทียมอย่างแท้จริงและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติที่แสดงให้เห็นว่าการทำงานของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างเศรษฐกิจ จากในปีพ.ศ.2533 ผู้หญิงทำงานในภาคเกษตรกรรมมีอัตราส่วนร้อยละ 56.8 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15.5 และภาคบริการร้อยละ 27.7 ในขณะที่เทียบกับในปีพ.ศ. 2547 ผู้หญิงทำงานภาคเกษตรกรรมลดลงเหลือร้อยละ 40.4 แต่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มเป็นร้อยละ 19.5 และภาคบริการร้อยละ 40.2⁷ เห็นได้ว่าจำนวนผู้หญิงในภาคบริการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้หญิงไทยมีการศึกษาสูงขึ้นด้วย รวมถึงข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ในปีพ.ศ.2549 ได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานร้อยละ 65.1 และขยับขึ้นในปีพ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 66⁸ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเป็นที่มาของรายได้อันจะส่งผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของผู้หญิง การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานในปริมาณสูงจึงหมายถึงการที่ผู้หญิงจะเป็นอิสระในทางเศรษฐกิจได้มาก

แต่ถึงแม้ผู้หญิงจะเป็นแรงงานสำคัญในธุรกิจแต่ก็ยังมีผู้หญิงที่ได้ทำงานอยู่ในระดับบริหารเป็นส่วนน้อย จากข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และกระทรวงพาณิชย์ ในปีพ.ศ.2550 พบว่าสัดส่วนของผู้หญิงที่เป็นกรรมการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีเพียงร้อยละ 21.65 แต่สัดส่วนของผู้หญิงที่เป็นกรรมการนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีสัดส่วนสูงขึ้นเล็กน้อย คือร้อยละ 35.37 เช่นเดียวกับในภาคราชการที่ถึงแม้จะมีปริมาณผู้หญิงรับราชการมากกว่าผู้ชาย แต่มีผู้หญิงที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงเพียงร้อยละ 5.26 ของผู้บริหารทั้งหมด⁹ ซึ่งสัดส่วนของข้าราชการระดับบริหารหญิงต่อชายที่มีจำนวนน้อยนี้น่าจะเป็นเพราะภาระในการดูแลครอบครัวของผู้หญิง กล่าวคือเมื่อต้องมีการโยกย้ายเพื่อเลื่อนระดับ ผู้หญิงมักจะไม่สามารถทำได้เพราะห่วงครอบครัว จึงไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริหาร และยัง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154.

⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, *บทบาทการทำงานของสตรีไทย* [ออนไลน์], พฤศจิกายน 2548.

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/article/twmen_stus.pdf

⁸ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, *มิติหญิง-ชาย: ความแตกต่างบนความเหมือน* (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส, 2551), หน้า 49-50.

⁹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, *มิติหญิง-ชาย: ความแตกต่างบนความเหมือน*, หน้า 91-92.

อาจจะเกิดจากการที่ไม่มีโอกาสแสดงความสามารถให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชายได้เห็นด้วยก็ได้¹⁰

จากข้อมูลข้างต้นจึงแสดงให้เห็นได้ว่าโอกาสในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของผู้หญิงสูงขึ้นมากจากในอดีต มีการยอมรับผู้หญิงในการทำงานอย่างกว้างขวางและกำลังแรงงานของผู้หญิงก็มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่ยังมีสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงก้าวหน้าไม่ได้เท่าที่ควรก็คือค่านิยมดั้งเดิมที่ว่าผู้หญิงมีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลครอบครัวทำให้ผู้หญิงเกิดความลังเลเมื่อต้องเลือกระหว่างงานและครอบครัว จึงอาจทำให้สูญเสียโอกาสที่จะก้าวหน้าในการทำงานไป

2.2 ผู้หญิงกับครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป

เนื่องจากลักษณะทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครที่มีค่าครองชีพสูง บ้านและที่ดินมีราคาแพง ลักษณะครอบครัวของคนในกรุงเทพมหานครจึงเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ.2548 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่าในกรุงเทพมหานครมีครอบครัวเดี่ยวเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 54.4 และมีครอบครัวประเภทอยู่คนเดียวเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.1¹¹ แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างครอบครัวของคนในกรุงเทพมหานครว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็ก และมีสัดส่วนของผู้ที่อยู่ลำพังหรือคนโสดค่อนข้างสูง นอกจากนี้แล้วยังมีข้อมูลที่ยืนยันให้เห็นว่าเพศหญิงมีแนวโน้มในการเป็นหัวหน้าครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงนิยมอยู่เป็นโสดมากขึ้นรวมถึงการยอมรับบทบาทความเป็นผู้นำของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น จำนวนของหัวหน้าครอบครัวหญิงในปีพ.ศ. 2548 มีร้อยละ 29.6 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.4 ในปีพ.ศ.2549 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.0 ในปี พ.ศ.2550¹²

ลักษณะของครอบครัวในสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ น่าจะมีผลมาจาก การเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมเมืองในปัจจุบันด้วย ภาพของผู้หญิงกับครอบครัวที่ถูกนำเสนอมาในยุคก่อนหน้านี้นี้จะเห็นว่าผู้หญิงส่วนใหญ่มีครอบครัวเป็นจุดศูนย์กลาง

¹⁰ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, รายงานสถิติจำแนกเพศของประเทศไทย ปี 2551 (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551), หน้า 177.

¹¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถานการณ์ครอบครัวไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549)

¹² สำนักงานสถิติแห่งชาติ, มิติหญิง-ชาย: ความแตกต่างบนความเหมือน, หน้า 73.

ของชีวิต ครอบครัวและสังคมล้วนแต่คาดหวังให้ผู้หญิงรับผิดชอบดูแลงานต่างๆ ในครอบครัวทั้งในฐานะของการเป็นภรรยา และแม่ จากหนังสือเรื่อง*สตรีไทยใน 2000 ปี* โดยคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี ได้แนะนำถึงหน้าที่ของผู้หญิงพึงปฏิบัติ ดังนี้

“สตรีที่สมรสแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มีบุตร ควรรักษาหน้าที่ในฐานะภรรยาและแม่ให้สมบูรณ์ เป็นเบื้องแรก...ในสมัยโบราณผู้หญิงถือเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องพยายามรักษาไว้ซึ่ง เสถียรภาพของครอบครัว...โดยเฉพาะผู้หญิงจะปรนนิบัติเอาใจสามีทุกประการ แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าสตรีจะยอมให้ฝ่ายชายข่มเหงคะนองร้ายเสมอไป...สตรีไทยส่วนใหญ่ได้ เชื่อว่ามีความเฉลียวฉลาด คงไม่ปล่อยให้ฝ่ายชายเหยียบย่ำโดยสิ้นเชิง...สำหรับหน้าที่อันพึง มีต่อบุตรนั้น ก็เป็นหน้าที่ที่ผู้เป็นแม่ทุกคนควรปฏิบัติด้วยความชื่นชมยินดี...ทั้งนี้ถ้าพ่อที่เป็น นักธุรกิจหรือผู้บริหารระดับสูงไม่สามารถแบ่งกายแบ่งเวลาให้ลูกได้พอ ย่อมเป็นภาระ ของแม่ที่จะสละเวลาให้ลูก โดยถือว่าอนาคตของลูกมีความสำคัญยิ่งกว่าตำแหน่งหน้าที่ ใดๆ หรือทรัพย์สินเงินทองที่อาจหามาได้...หน้าที่ของแม่ไม่สิ้นสุดด้วยการมีครอบครัวใหม่ ของลูก เพราะการเกื้อหนุนค้ำจุนกันคงเป็นที่ต้องการต่อไป แม้เมื่อมีหลานย่าหลานยายแล้ว สตรียังต้องเป็น “มิตรในเรือนของตน” จนกระทั่งหมดลมปราณหรือหมดสภาพลงแล้ว เท่านั้น”¹³

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นถึงน้ำหนักของภาระหน้าที่ต่อครอบครัวที่สังคมคาดหวัง ต่อผู้หญิง โดยไม่ได้หวังในสิ่งเดียวกันนี้จากผู้ชายเลยแม้แต่น้อย ผู้หญิงจะถูกกักขังด้วยทัศนคติ ดังกล่าวให้อยู่ในบ้านไปจนตลอดชีวิต ซึ่งบทบาทการเป็นเมียและแม่นี้เป็นค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงที่ ผังรากลึกมายาวนานในสังคมไทย¹⁴ แต่ในปัจจุบันมีการยอมรับบทบาทของผู้หญิงต่อครอบครัวใน แนวทางที่เปลี่ยนไป ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวคือ การที่ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในกระแสเศรษฐกิจ มีรายได้เป็นของตนเอง ผู้หญิงได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้ช่วยเหลือครอบครัว ทั้งที่ก่อนหน้านี้การทำงานบ้านของผู้หญิงก็มีผลต่อความเป็นอยู่ของ ครอบครัวเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้รับการสนใจ จนกระทั่งผู้หญิงสามารถหารายได้จากนอกบ้านเข้ามาจน เจือครอบครัว ผู้หญิงจึงเป็นอิสระมากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตามผู้หญิงก็ยังคงรับภาระเกี่ยวกับ งานในบ้านด้วย กลายเป็นว่าผู้หญิงมีภาระสองด้าน แต่ในปัจจุบันจะพบว่าผู้หญิงใช้เวลาส่วนใหญ่

¹³ คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี, *สตรีไทยใน 2000 ปี* (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2530), หน้า 174-180.

¹⁴ เสนาะ เจริญพร, *ผู้หญิงกับสังคม ในวรรณกรรมไทยยุคทองสนุ่*, หน้า 40.

อยู่นอกบ้าน เป็นอิสระจากครอบครัว บทบาทหลายประการที่ผู้หญิงเคยมีต่อครอบครัวจึงจำเป็นต้องถูกลดลงไป¹⁵

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลความคิดเห็นของคนเมืองจากการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ต่อคำกล่าวที่ว่า “ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงทำหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน” ซึ่งกลุ่มผู้ตอบในเขตกรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับแนวคิดนี้เฉลี่ยแล้วร้อยละ 43.1 โดยกลุ่มผู้ตอบที่มีอายุมากจะมีสัดส่วนการตอบเห็นด้วยในปริมาณสูงและลดลงเรื่อยๆ ตามอายุของผู้ตอบ ซึ่งข้อมูลที่น่าประหลาดใจที่ปรากฏได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมมีผลกระทบต่อทัศนคติของคนในกลุ่มอายุที่ต่างกัน คนรุ่นใหม่มีทัศนคติไปในทางที่เห็นด้วยกับความสำคัญของบทบาทผู้หญิงในการทำงานนอกบ้านและยังสามารถรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวให้ราบรื่นได้ ในขณะที่คนสูงอายุจะเน้นค่านิยมดั้งเดิมที่ผู้หญิงดูแลครอบครัวอยู่กับบ้านมากกว่าการออกไปทำงานข้างนอก¹⁶

ในส่วนของความคิดเห็นต่อคำกล่าวที่ว่า “สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานในบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว” ผู้ถูกสัมภาษณ์ในเขตกรุงเทพมหานครมีทัศนคติเห็นด้วยเฉลี่ยร้อยละ 46.3 ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏนี้น่าจะแสดงถึงนัยการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่มีผลต่อทัศนคติในการแบ่งเบาภาระหน้าที่เรื่องงานบ้านจากผู้หญิง และคณะผู้วิจัยยังได้มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าในการเลี้ยงดูเด็กชายหญิงในครอบครัวควรจะมีการปลูกฝังหน้าที่ดังกล่าวให้เด็กด้วย เพื่อให้ภาระหน้าที่อันนี้ตกอยู่กับฝ่ายหญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามการที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งมีทัศนคติ “เฉยๆ” ในสัดส่วนสูงมาก น่าจะบ่งบอกได้ว่าคนรุ่นใหม่ยังลังเลที่จะยอมรับการปรับบทบาทเพื่อรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม¹⁷

จากข้อมูลทางสถิติและทัศนคติจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์จึงอาจสรุปได้ว่าการที่ผู้หญิงมีศักยภาพในทางเศรษฐกิจ ได้มีส่วนร่วมในการหารายได้เข้าบ้าน ก่อให้เกิดการยอมรับในตัวผู้หญิงเพิ่มขึ้น ผู้หญิงได้ใช้ชีวิตอย่างมีอิสระมากขึ้น แต่ยังมีค่านิยมแบบดั้งเดิมที่คาดหวังให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายรับผิดชอบดูแลงานบ้าน ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระด้านการงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน แต่ฝ่ายชายก็มีแนวโน้มว่าจะเข้ามาช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลง

¹⁵ สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช, *ผู้หญิงไทย สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลง* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2538), หน้า 45.

¹⁶ กอบกุล ภูธรารักษ์ และคณะ, *การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ปี พ.ศ.2536-2538* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 19-20.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-22.

ไปนี้ น่าจะมีส่วนที่ทำให้ครอบครัวในกรุงเทพมหานครมีขนาดเล็กลงและการที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นด้วย

2.3 ผู้หญิงกับโอกาสทางการศึกษา

จากรายงานข้อมูลปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เผยแพร่โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยอยู่ที่ 8.2 ปี ในปีพ.ศ. 2548 และขยับขึ้นไปเป็น 8.3 ปี ในปีพ.ศ. 2549 ส่วนประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่าภาคอื่นพอสมควรคืออยู่ที่ 11 ปี และในปีพ.ศ. 2549 ประชากรหญิงในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่าชายด้วย¹⁸ ข้อมูลนี้ทำให้เห็นถึงโอกาสในการศึกษาของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีสูงกว่าภาคอื่นและมีอัตราส่วนที่ทัดเทียมกับผู้ชาย

การที่รัฐบาลกำหนดนโยบายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ทำให้เด็กมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับอย่างทัดเทียมกัน แต่อย่างไรก็ตามยังเห็นความแตกต่างในด้านโอกาสทางการศึกษาระหว่างเมืองและชนบทในสถิติการศึกษาในช่วงถัดมา จากบทความวิจัยเรื่อง “ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา: เมืองและชนบท” พบว่าในกลุ่มเยาวชนอายุ 16-18 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 44 ได้เข้าเรียนตามเกณฑ์ แต่ในเขตชนบทมีเพียงร้อยละ 29 เท่านั้น จึงแสดงให้เห็นได้ว่าผู้อาศัยอยู่ในเขตเมืองยังคงความได้เปรียบในด้านโอกาสในการศึกษา ในส่วนของสัดส่วนระหว่างเพศในกลุ่มเยาวชนอายุเท่ากันนี้ยังพบว่าเด็กหญิงได้รับการศึกษาในสัดส่วนสูงกว่าเด็กชาย ในเขตเมือง เยาวชนหญิงที่ได้เรียนตามเกณฑ์มีร้อยละ 47 ในขณะที่เด็กชายมีร้อยละ 40 เหตุผลน่าจะเป็นเพราะการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมลดลงจากการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร และเศรษฐกิจในเมืองเติบโตมากขึ้นตั้งแต่ช่วงปี 2530 ผู้หญิงจึงมีโอกาสได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นเพื่อเข้าสู่การเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมือง¹⁹

¹⁸ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, รายงานสถิติจำแนกเพศของประเทศไทย ปี 2551 (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551), หน้า 28-29.

¹⁹ อุมารณ์ ภัทรวาณิช และปัทมา อมรสิริสมบุญ, “ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา: เมืองและชนบท,” ใน ประชากรและสังคม 2550, วรชัย ทองไทย และสุริย์พร พันพิง, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 53.

สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2549-2550 มีนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย ส่วนสาขาที่ผู้หญิงเลือกเรียนมากกว่าผู้ชายได้แก่ การบริการสุขภาพและสวัสดิการ การศึกษามนุษยศาสตร์และศิลปะ สังคมศาสตร์ การบริหารธุรกิจและกฎหมาย และวิทยาศาสตร์ ส่วนสาขาที่ผู้ชายเลือกเรียนมากกว่าคือสาขาวิศวกรรมศาสตร์และเกษตรศาสตร์ ซึ่งข้อมูลนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกวิชาการศึกษาของแต่นักศึกษาชายและหญิงยังคงเป็นไปตามค่านิยมความเหมาะสมดั้งเดิมของสังคม และในระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีก็พบว่า นักศึกษาหญิงมีอัตราส่วนการสำเร็จการศึกษามากกว่านักศึกษาชายเล็กน้อยด้วย กล่าวคือนักศึกษาหญิงสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกร้อยละ 53.40 ของผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกทั้งหมด และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 57.75 ของผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโททั้งหมด²⁰

นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องการศึกษาต่อของโรงเรียนในบางแห่ง เช่น โรงเรียนชั้นประถมและสัญญาบัตรของกระทรวงกลาโหมและกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเคยเป็นประเด็นเรื่องข้อจำกัดในการศึกษาต่อของสตรีในอดีต²¹ ก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไข มีการเปิดรับสมัครนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงขึ้นเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2552 ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนนายร้อยตำรวจในรอบ 107 ปี โดยผู้หญิงที่เข้าศึกษาจะได้รับการอบรมในหลักสูตรเดียวกับนักเรียนชายทั้งในด้านวิชาการ ร่างกายและจิตใจ หลังจากจบการศึกษาแล้วจะได้บรรจุเข้ารับราชการชั้นสัญญาบัตรยศร้อยตำรวจตรี และมีการวางแผนจะให้มีนายร้อยตำรวจหญิงประจำอยู่ในสถานีตำรวจทั่วประเทศ²² ถือเป็น การเปิดโอกาสและสร้างความเท่าเทียมอันหนึ่งให้กับผู้หญิงในด้านการศึกษา

ในส่วนของโอกาสในการเรียนรู้ในประเด็นเรื่องทักษะทางอินเทอร์เน็ตของคนไทยในภาคต่างๆ ซึ่งปรากฏออกมาว่าผู้หญิงมีทักษะทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีทักษะทางอินเทอร์เน็ตสูงกว่าผู้ชายและผู้หญิงในภาคอื่นๆ กล่าวคือในการสำรวจในปี พ.ศ.2548 ใตรมาส 3 ในกลุ่มประชากรอายุระหว่าง 15-24 ปี ผู้หญิงที่

²⁰ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, *สตรีกับการศึกษา*, แผ่นพับเผยแพร่, 2550.

²¹ วีรวรรณ ศรีสำราญ, “สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน(พ.ศ.2497 - 2530),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 26-27.

²² สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, *สตรีกับการศึกษา*.

อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีทักษะทางอินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 53.2 ในขณะที่ผู้หญิงในภาคกลางอีสาน และได้มีจำนวนร้อยละ 32.6 ร้อยละ 30.0 และ 30.2 ตามลำดับ²³

จากข้อมูลสถิติทางการศึกษาและการเรียนรู้ทำให้อาจสรุปได้ว่าในปัจจุบันปัญหาการไม่เท่าเทียมทางการศึกษาระหว่างผู้หญิงและผู้ชายได้รับการแก้ไข จนมีความทัดเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสของผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่เมือง ทั้งนี้เพราะลักษณะของโครงสร้างเศรษฐกิจของเมืองต้องการแรงงานผู้หญิงที่มีการศึกษา จึงมีการสนับสนุนการศึกษาของผู้หญิงอย่างกว้างขวาง การได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นของผู้หญิงก็ส่งผลต่อสถานภาพของผู้หญิงอย่างชัดเจน

2.4 วิถีเรื่องเพศของผู้หญิงสังคมเมือง

ความเป็นเมืองที่มีนัยสำคัญต่อวิถีเรื่องเพศมีการศึกษาอย่างกว้างขวางในต่างประเทศ ในสังคมไทยเองก็มีงานศึกษาภายใต้ประเด็นนคราภิวัตน์และวิถีชีวิตเมือง ในบทความหัวข้อ “เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี” ซึ่งได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองในต่างจังหวัด และเขตชนบท จากนั้นได้นำข้อมูลมาศึกษาว่าวิถีเพศในสังคมเมืองมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากในชนบทหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยก็ได้นำเสนอข้อมูลทางสถิติที่ชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะอยู่เป็นโสดมากขึ้น มีสัดส่วนในการหย่าร้างสูงกว่าในชนบท แต่ทั้งนี้คนมีค่านิยมในการครองโสด แต่ผู้หญิงโสดที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วในกรุงเทพกลับสูงกว่าเขตเมืองในต่างจังหวัดและเขตชนบท โดยเฉพาะผู้หญิงวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี นอกจากนี้แล้วคนกรุงเทพมหานครยังมีค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่งและอยู่โดยไม่ได้แต่งงาน ซึ่งพบสัดส่วนสูงกว่าคนในเขตเมืองในต่างจังหวัดและเขตชนบท รวมถึงความถี่ของพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ที่ผู้หญิงในกรุงเทพมีมากกว่าและบ่อยครั้งกว่าผู้หญิงในเขตเมืองต่างจังหวัดและชนบทอย่างเห็นได้ชัด เมื่อมองจากหลักฐานที่ปรากฏดังกล่าวจึงมีการสรุปถึงอิทธิพลของความเป็นเมืองที่มีต่อวิถีเพศของคนในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิง อันนำไปสู่ความแตกต่างของวิถีเพศและการเกิดวัฒนธรรมใหม่ของคนในกรุงเทพมหานคร²⁴

²³ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, รายงานสถิติจำแนกเพศของประเทศไทย ปี 2551, หน้า 52.

²⁴ อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และอรทัย หุจรินฤพรพานิช, “เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี,” ใน ประชากรและสังคม 2550, วรชัยทองไทย และสุริย์พร พันธุ์, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 94-106.

นอกจากนี้ยังมีบทความวิจัยที่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัยข้างต้น กล่าวถึง เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย ซึ่งได้มีการกล่าวถึงตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงเรื่อง เพศวิถีที่เห็นได้ชัดในช่วงระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ได้แก่การคุมกำเนิด สัดส่วนของคนที่อยู่เป็นโสดเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานและการอยู่ก่อน แต่งซึ่งประเด็นหลังนี้มีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นบรรทัดฐานของคนวัยทำงานและหนุ่มสาววัยเรียน สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์และรักษาวลตสงวนตัวที่อ่อนคลายลง ได้รับการถือปฏิบัติน้อยลงมาก รวมถึงรูปแบบธุรกิจค่าบริการทางเพศก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมือง ที่การขายบริการทางเพศจะแฝงอยู่กับสถานบันเทิงต่างๆ เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ ชานา อาบอบนวด เป็นต้น ไม่ได้เป็นสำนักหรือช่องอย่างเดิบล้วนๆ เหมือนในอดีต นอกจากนี้ พื้นที่ทางอินเทอร์เน็ตก็ถูกนำมาใช้เป็นช่องทางหนึ่งด้วย ซึ่งบริบทที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเพศวิถีนี้ ก็ได้รับการนำเสนอว่าน่าจะเกิดจากการระบาดของเชื้อเอดส์ในช่วง พ.ศ. 2530 ซึ่งก่อให้เกิดการตระหนักถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในวงกว้าง เกิดการสนับสนุนการวิจัยในเรื่องเพศเพิ่มขึ้นอย่างมาก มีการขับเคลื่อนประเด็นเรื่องเพศวิถี เรื่องเกี่ยวกับสิทธิผู้หญิงและเด็ก สิทธิของคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องเพศเป็นอย่างมาก นอกจากนี้บริบทสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเพศวิถีคือการเติบโตของยูทูบและสื่อ สารสนเทศ ในช่วงประมาณ พ.ศ.2540 เป็นต้นมา อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมบนพื้นที่ไซเบอร์ เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการเรียนรู้เรื่องเพศซึ่งมีลักษณะเป็นปัจเจกมากขึ้น คือสามารถที่จะเลือก เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เข้าถึงเรื่องเพศในแบบใด เวลาใดและนานเท่าใดก็ได้ จากเดิมที่วัยรุ่นไทยจะสามารถเข้าถึงเรื่องเพศได้จาก 3 ช่องทางหลักคือเพื่อน การอ่านหนังสือ และคู่มือทัศนัย เมื่อมี อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางใหม่เข้ามาในรูปแบบที่สมบูรณ์กว่าช่องทางอื่นๆ จึงมีความเป็นไปได้ว่าวิถี เพศของคนที่เติบโตมากับสังคมไซเบอร์น่าจะแตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน²⁵

นอกจากนี้ในส่วนของทัศนคติที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของชายและหญิง ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์หญิงและชายอายุระหว่าง 15-49 ปีทั่วประเทศ ในปีพ.ศ.2544 จำนวนทั้งหมด 8,000 ราย ต่อกำกล่าวที่ว่า “คนหนุ่มสาวไม่ควรอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน” พบว่าผู้หญิงในชนบทเห็น ด้วยกับแนวคิดนี้ถึง ร้อยละ 82.8 ในขณะที่ผู้หญิงในเมืองเห็นด้วยที่ 69.1 และกล่าวที่ว่า “เป็นเรื่องยอมรับได้ ถ้าผู้หญิงโสดจะมีเพศสัมพันธ์” ผู้หญิงในชนบทเห็นด้วยเพียงแค่ร้อยละ 24.7

²⁵ กฤตยา อาชวนิจกุล, “เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย,” ใน *ประชากรและสังคม 2554*, สุริย์พร พันพิ่ง และมาลี สันถาวรรัตน์, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2554), หน้า 45-63.

ในขณะที่ผู้หญิงในเมืองเห็นด้วยร้อยละ 40.5²⁶ จากทัศนคติที่มีต่อคำกล่าวทั้งสองจึงแสดงให้เห็นได้ว่าผู้หญิงในเขตเมืองยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยได้มากกว่าผู้หญิงในชนบท แม้แต่ในกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ชาย ทัศนคติก็เข้าไปในทางเดียวกันกับกลุ่มผู้หญิงเช่นกัน

ในส่วนของทัศนคติที่มีต่อการมีพิธีสมรส ผู้หญิงในเมืองตอบว่าไม่มีพิธีสมรสร้อยละ 28.2 ผู้หญิงในชนบทร้อยละ 22.2 และกลุ่มที่ตอบว่ามีพิธีสมรสหลังจากอยู่กินกันแล้วในเมืองร้อยละ 12.1 ในชนบทร้อยละ 8.2 ในกลุ่มหลังนี้จึงจัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ซึ่งจะเห็นว่าเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะไม่มีพิธีสมรสและมีพิธีสมรสหลังอยู่กินกันมากกว่าเขตชนบท สะท้อนค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสและการอยู่กินกันเฉยๆ ของคนในเขตเมือง²⁷

ข้อมูลทั้งจากบทความวิจัย สถิติและการสัมภาษณ์ทัศนคติของคนในเขตเมืองและชนบทชี้ไปในแนวทางเดียวกันว่าผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีค่านิยมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ โดยไม่ได้แต่งงาน การอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานมากกว่าผู้หญิงที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งเหตุผลน่าจะเป็นตามที่บทความเรื่อง “เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี” ได้นำเสนอว่าเป็นเพราะการดำเนินชีวิตในแบบเมืองซึ่งมีลักษณะของความเป็นปัจเจกชนนิยม เช่นการอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวและการเพิ่มขึ้นของครอบครัวที่อยู่คนเดียว การเลื่อนอายุแต่งงานและการครองโสดของคนในวัยแต่งงานเพื่อไม่ให้เป็นการผูกพันต่อความก้าวหน้า²⁸ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดวิถีเพศที่แตกต่างและวัฒนธรรมรองของชาวเมือง

จากข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงในด้านต่างๆ แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวโยงกันไปทุกด้าน นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการออกมาทำงานนอกบ้านของผู้หญิง อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงทางด้านครอบครัว และการศึกษาของผู้หญิง ซึ่งการที่ผู้หญิงปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสนใจให้ความสำคัญกับการศึกษาและการทำงาน ทำให้ผู้หญิงย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ทำให้เมืองและทัศนคติแบบเมืองขยายตัว ซึ่งก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของชีวิตผู้หญิงต่อไปอีก

²⁶ นภาพร ชโยวรรณ และคณะ, *ภาวะเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและครอบครัวในประเทศไทย* (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 185.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111-112.

²⁸ อภิชาติ จารัสฤทธิรงค์ และอรทัย หรุเจริญพรพานิช, “เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, หน้า 106.

บทที่ 3

วิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัย

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศที่มีความเจริญมากกว่าเมืองใหญ่ที่มีขนาดรองลงมาอยู่หลายเท่าตัว ซึ่งเรียกอีกอย่างได้ว่าเมืองเอกนคร(Primate City) ทั้งนี้เนื่องมาจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและยังเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ เศรษฐกิจ การศึกษา เทคโนโลยี ทุกอย่างถูกรวมศูนย์อยู่ในกรุงเทพมหานคร แม้นโยบายการพัฒนาประเทศในระยะหลังจะเปลี่ยนแปลงเป็นเน้นการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น แต่ระยะเวลายาวนานกว่าสองร้อยปีที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงมานั้น ได้ทำให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองที่มีความเจริญสูงสุดในปัจจุบัน อย่างไม่มีเมืองใหญ่อื่นๆ ในประเทศไทยเทียบได้ ความเป็นเมืองในเขตกรุงเทพมหานครจึงมีความเข้มข้นสูง ซึ่งการที่เมืองเป็นพื้นที่เฉพาะที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ลักษณะการใช้ชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมต่างๆ ของผู้ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองจึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทอย่างปฏิเสธไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตของผู้หญิง

ภาพของเมืองในนวนิยายร่วมสมัยที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่างๆ ทำให้เมืองกลายเป็นศูนย์รวมของคนหลากหลายที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้ชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสทางด้านการศึกษาและการทำงาน แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่เมืองที่มีคนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ปริมาณประชากรหนาแน่นและคนที่อาศัยอยู่มีลักษณะแตกต่างหลากหลายเพราะมาจากที่ต่างๆ กัน ทำให้คนเมืองมีวิถีความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง วิถีเมืองซึ่งเป็นฉากหลังของนวนิยายได้ส่งผลกระทบต่อตัวละครหญิงทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น และรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

3.1 ความสัมพันธ์กับบุคคล

3.1.1 ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

การที่เมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมและการค้า การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา และยิ่งเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม ส่งผลให้จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีความหนาแน่นอยู่ในอัตราสูง คนอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งถึงแม้จะเป็นพื้นที่ที่มีคนมารวมตัวกันอย่างแน่นหนาแต่จากการศึกษาถึง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงในนวนิยายร่วมสมัยกับบุคคลอื่นทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ด้วยกัน พบว่าความสัมพันธ์มีลักษณะห่างเหิน ไม่มีความรู้สึกผูกพันต่อกัน แม้ว่าจะอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลานาน ยกตัวอย่างเช่นความสัมพันธ์ระหว่างคาราและเพื่อนบ้านเก่า เธอหนีซ้อนไปถึงเมื่อไปทานก๋วยเตี๋ยวแยกกับอายุในชุมชนแห่งหนึ่งและเห็นความเป็นกันเองของเขามีก่อนคนแถวนั้นก็แปลกใจในความสนิทสนมคุ้นเคย และนึกถึงบ้านหลังเดิมที่เธอและครอบครัวเคยอยู่ด้วยกันเมื่อบิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ซึ่งบ้านของเธอและเพื่อนบ้านแม่ตั้งอยู่บริเวณเดียวกันมานานและยังเป็นคนที่มีความฐานะเท่าเทียมกัน ไม่มีความแตกต่างเรื่องระดับชั้นทางสังคมแต่ก็ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นพิเศษแต่อย่างใด มีแต่การทักทายกันบ้างตามมารยาทเท่านั้น

“คาราหนีถึงละแวกบ้านเก่า แม้ว่าอยู่มานานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ แต่ก็รู้จักกันไม่กี่บ้าน โดยมากเป็นเพื่อนบ้านที่มีฐานะระดับเดียวกัน ทักทายกันบ้างเป็นครั้งคราวเมื่อสวนทาง แต่ก็ต่างคนต่างอยู่แบบชาวเมืองหลวง นานทีปีหนจึงจะมีเหตุให้วิสาสะกันสักครั้ง”¹

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้คำว่า “อยู่มานานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่” แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่อยู่ในเขตบ้านใกล้เคียงกันนั้นนานมาก อาจจะเป็นเวลาหลายสิบปี ซึ่งในระยะเวลาขนาดนี้คนบ้านใกล้เคียงควรจะรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี แต่คารากับเพื่อนบ้านกลับไม่ได้รู้จักกันมากนัก ไม่ได้ผูกพันกัน ใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ และคำว่า “เพื่อนบ้านที่มีฐานะระดับเดียวกัน” ซึ่งถ้าประเมินจากฐานะของคาราแล้ว คำว่าฐานะระดับเดียวกันนี้จะหมายถึงฐานะค่อนข้างดี ก็แสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ในการพิจารณาสถานภาพทางสังคมของผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งจะพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดการจัดระดับของคนในสังคมจากฐานะ เกิดเป็นการแบ่งแยกว่าฐานะระดับเดียวกัน ฐานะต่ำกว่าหรือสูงกว่า เพื่อประกอบการเลือกทำทีในการคบหานอกจากนี้การที่มีฐานะดีอาจจะทำให้บ้านที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นสัดส่วนและบริเวณของตนเองชัดเจน ไม่ต้องแบ่งปันพื้นที่บริเวณบ้านร่วมกับผู้อื่น ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งบ้านที่มีรั้วรอบขอบชิดนั้นนอกจากเพื่อความเป็นส่วนตัวแล้วก็อาจมีเพื่อป้องกันโจรขโมยหรือมิฉะฉินต่างๆ ที่มีอยู่ชุกชุมตามเมืองใหญ่ แต่ในส่วนของจิตใจแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็เสมือนกับรั้วที่กั้นแบ่งความสัมพันธ์ ปิดกั้นไม่ให้ผู้คนเข้าผูกพันกัน ก่อให้เกิดการ “ต่างคนต่างอยู่แบบชาวเมืองหลวง” ผู้คนจึงต่างคนต่างอยู่ในพื้นที่ของตนเอง หลีกเลี่ยงการผูกสัมพันธ์ต่อกันตามลักษณะของคนในเมืองหลวง ซึ่งการใช้ชีวิตในสังคมทุนนิยมเข้มข้นอย่างในเมือง ก่อให้เกิดการแข่งขันกันทางวัตถุ ชาวเมืองจึงต้องมุ่งมั่นหาเงินให้ได้มากที่สุดเพื่อที่จะตามความฝันในการยกระดับตนเองให้มีชีวิตที่ดีกว่าเดิม คนจึงทำงานอย่างหนัก ไม่มีเวลาใส่ใจคนรอบข้าง มุ่งหน้าเพื่อการประสบความสำเร็จใน

¹ ว.วินิจชัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว* (กรุงเทพมหานคร: ทรีบีส์, 2551), หน้า 26-27.

ชีวิตซึ่งถูกวาดภาพไว้ว่าจะสามารถทำได้ในพื้นที่เมือง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงลดน้อยลง ส่งผลให้ความผูกพันทางสังคมลดลงด้วย นอกจากนี้การที่เมืองเป็นพื้นที่แห่งเทคโนโลยีก็ยิ่งเป็นส่วนสนับสนุนให้คนสร้างโลกของตนเองขึ้นจากเทคโนโลยี ใช้เวลากับเทคโนโลยีต่างๆ แทนการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ปัจจัยเหล่านี้ยิ่งทำให้คนเมืองมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่ใส่ใจกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นแบบหลวมๆ ไม่แน่นแฟ้น

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของคนเมืองยังมีลักษณะเหมือนเป็นความผูกพันกันตามหน้าที่ เต็มไปด้วยความเย็นชา ไม่ได้รู้สึกต่อกันในด้านใดเป็นพิเศษไม่ว่าจะชอบพอหรือเกลียดชัง ความสัมพันธ์เป็นไปแบบไม่มีความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหมือนธาร จากนวนิยายเรื่อง*รังนกบนปลายไม้* กับเพื่อนร่วมงานเมื่อเธอไปทดลองงานที่สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง แต่เมื่อผลสอบปรากฏว่าเธอสอบไม่ผ่านวิชาภาษาอังกฤษซึ่งเป็นรายวิชาสุดท้ายที่ยังคิดค้างอยู่ ทำให้ถือว่าเธอยังไม่จบปริญญาตรี เจ้านายจึงให้เธอออกจากงาน เหมือนธารจึงต้องไปรับเงินค่าแรงตามจำนวนวันที่ทำงานมากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินซึ่งก็ได้จัดการเรื่องเงินให้เธอด้วยความเฉยเมย ไม่ได้พุดคุยด้วยและไม่ได้มีอารมณ์ความรู้สึกใดๆ ให้เหมือนธารเป็นพิเศษ เพื่อนร่วมงานที่ทำงานมาด้วยกันก็เช่นกัน ถึงแม้จะโอบก้มแสดงการอำลาแต่เหมือนธารก็รู้ว่าในใจแล้วคนเหล่านั้นไม่ได้รู้สึกอะไรด้วยเลย

“หัวหน้าฝ่ายการเงินส่งเงินให้แบบคนทำตามหน้าที่ ไม่มีรอยยิ้ม ไม่มีรอยเยาะ เพื่อนร่วมงานสองสามคน โอบก้มอำลาแต่ก็ไม่มี ความหมายใดมากกว่านั้น”²

เช่นเดียวกันกับเหตุการณ์เมื่อเธอเอม จากนวนิยายเรื่อง*รักแรกของฉันกับคดีพิลึกพิลั่นของเจ้าบ่าว* ขับรถชน เธอจึงติดต่อไปหาเมธิ ซึ่งเป็นคนรักเพื่อให้มาช่วยเหลือ แต่เมธิปฏิเสธและแนะนำให้ติดต่อไปที่บริษัทประกันภัยที่มีหน้าที่จะต้องดูแลเรื่องรถให้ลูกค้าเมื่อเกิดอุบัติเหตุอยู่แล้ว เธอจึงต้องเรียกเจ้าหน้าที่จากบริษัทประกันเพื่อมาเป็นผู้จัดการเรื่องรถให้ ซึ่งเธอก็ได้นึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเจ้าหน้าที่ว่าเป็นคนไม่รู้จักที่มาผูกพันกันด้วยสัญญาจ้างงาน เธอไม่อยากจะได้รับความช่วยเหลือจากความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ต้องการคนที่ผูกพันด้วยใจให้มาช่วยเหลือมากกว่า

“ทำไม ทำไมในสถานการณ์นี้ฉันต้องโทรเรียกประกัน ทำไมฉันต้องโทรเรียกใครก็ไม่รู้ที่ฉันไม่รู้จัก เราแค่ผูกพันกันด้วยสัญญานายจ้างลูกจ้าง ผูกพันกันด้วยเงินและงาน แต่คนที่ฉันผูกพันด้วยจิตใจกลับไม่สนใจใยดี...”³

² ชมัยกร แสงกระจ่าง, *รังนกบนปลายไม้* (กรุงเทพมหานคร: คมบาง, 2549), หน้า 16.

จากตัวอย่างทั้งสองข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมเมืองที่จะผูกพันกันด้วยหน้าที่ที่ถูกกำหนดมา หัวหน้าฝ่ายการเงินจัดการเรื่องเงินให้กับเหมือนธารเพราะเป็นงานของเธอ ซึ่งก็ทำสิ่งนี้โดยไม่มีอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นเดียวกันกับการที่เจ้าหน้าที่จากบริษัทประกันภัยเข้ามาจัดการเรื่องรถชนให้กับเธอเอง ก็เป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องกันด้วยสัญญาจ้างที่เธอจ่ายเงินซื้อไป ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกันด้วยความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัว ลักษณะเช่นนี้ก็เป็น การแสดงให้เห็นลักษณะของสังคมเมืองที่มีความซับซ้อนของสังคมสูงจึงมีกลุ่มขององค์กรต่างๆ จำนวนมากเข้ามามีบทบาทในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนเมืองจึงเป็นความสัมพันธ์แบบ τυδικυμη ซึ่งความผูกพันของคนเกิดจากภาระหน้าที่ของตนเอง จึงเป็นความสัมพันธ์แบบทางการที่คงอยู่ในระยะเวลาสั้นๆ ตามหน้าที่และไม่มีความเป็นกันเอง ติดต่อกันไปตามสถานภาพ ไม่จำเป็นต้องรู้จักกันเป็นส่วนตัว เหมือนธารและเธอเองก็เข้าใจเป็นอย่างดีถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนเมืองที่แห้งแล้งและปราศจากความรู้สึกและยอมรับความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ได้ แต่อย่างไรก็ตามเธอเองก็ยังคิดว่ามันคงดีกว่าถ้าคนที่เธอผูกพันด้วยใจจะเป็นคนเข้ามาจัดการเรื่องเหล่านี้ให้ แสดงให้เห็นว่าตัวละครที่อาศัยอยู่ในเมืองโยหาคความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในแบบที่เกิดจากใจมากกว่านี้ สื่อถึงแนวคิดของนักเขียนที่ไม่เห็นด้วยกับปฏิสัมพันธ์แบบทางการที่ไร้ความรู้สึกส่วนตัวของคนเมืองเช่นนี้

3.1.2 ความสัมพันธ์กับครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงในนวนิยายร่วมสมัยกับครอบครัว แบ่งออกเป็นสองลักษณะคือกลุ่มที่อาศัยอยู่กับครอบครัวและมีความผูกพันกับครอบครัวอย่างใกล้ชิดซึ่งโดยมากแล้วจะเป็นกลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครอยู่แล้ว และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในหอพักหรือคอนโดมิเนียมเพียงลำพัง ซึ่งตัวละครกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด แต่เข้ามาศึกษาต่อหรือทำงานในกรุงเทพมหานคร ทำให้ต้องแยกห่างจากครอบครัวมาใช้ชีวิตอยู่ในเมือง แต่ความผูกพันระหว่างตัวละครและครอบครัวก็เป็นไปด้วยดี

3.1.2.1 ผู้หญิงที่อาศัยอยู่กับครอบครัว

ตัวละครหญิงในกลุ่มนี้พักอยู่ร่วมกับครอบครัวจึงมีความผูกพันกับครอบครัวอย่างใกล้ชิด ส่วนใหญ่แล้วจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลครอบครัวด้วย ซึ่งการที่เมืองเป็นพื้นที่ทาง

³ นานา, รักแรกของฉันกับคสึฟิสิกิชิรันของเจ้าบ่าว (กรุงเทพมหานคร: แจ่มใส, 2551), หน้า 61.

เศรษฐกิจเอื้อให้เกิดความสะดวกในการหางาน ช่องทางการทำงานในเมืองเปิดกว้างมากกว่าในเขตชนบท ประกอบกับการมีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองอยู่แล้ว ทำให้การดูแลครอบครัวไปด้วยเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ ภาพผู้หญิงในเมืองที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจึงมีให้เห็นเป็นเรื่องปกติ ยกตัวอย่างเช่น จารวี จาก นวนิยายเรื่อง *เซลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* ซึ่งพักอยู่กับป้าและน้องสาว เธอต้องรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหาเลี้ยงป้าและน้องด้วย เวชกาได้เล่าถึงความลำบากของ จารวีให้ศุภกรฟังเมื่อป้าของจารวีล้มป่วยเข้าโรงพยาบาลและทั้งสองคนไปเยี่ยมจึงได้เห็นความห่วงใยที่จารวีและน้องสาวมีให้ป้า แสดงถึงความผูกพันภายในครอบครัวที่มีต่อกัน

“จำเคยเล่าว่า พ่อกับแม่เสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็กอยู่เลย สองคนนี้อยู่กับป้าแวมมาตลอด ป้าแวมรักหลานเลยไม่ยอมแต่งงาน กัดฟันส่งหลานเรียนด้วยกันทั้งคู่ ทำขนมส่งตามร้านข้าง รั้วเลี้ยงเด็กข้างสารพัดที่จะทำ สองพี่น้องนี้ก็ช่วยกันทำงานทุกอย่าง พออายุห้าขวบก็ไปทำงานทำ ก็ไม่ยอมให้ป้าแวมทำงานทำการอะไรอีก แล้วรับภาระทั้งหมดในบ้านรวมทั้งส่งเสียยุงด้วย”

“มีน้าละ สองคนนี่ถึงได้รักป้ากันจัง”

“ไม่รักได้ไงละ ไม่ใช่แม่ก็เหมือนแม่แหละ เลี้ยงมาตั้งแต่เล็กจนโต ทุกวันนี้ยายจำได้ถึงยอมลำบากอยู่คนเดียว ทำงานตัวเป็นเกลียวหัวเป็นน็อตอยู่อย่างนี้”⁴

จากตัวอย่างจะเห็นว่าจารวีผูกพันกับครอบครัวมากเพราะอยู่ด้วยกันมาตลอด เคยลำบากร่วมกันมาก่อน เมื่อเธอเรียนจบและหางานทำได้จึงเป็นผู้รับภาระในครอบครัวทั้งหมดเอง โดยยอมทำงานหนักทุกอย่างทั้งงานประจำและขายประกันชีวิตเป็นอาชีพเสริมโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยของตนเอง เพื่อให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่สบายขึ้น จารวีจึงไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากนัก แต่เนื่องจากคนในครอบครัวเข้าใจกันดีและมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมาโดยตลอด จึงไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว นอกจากจารวีแล้ว ตัวละครที่อยู่กับครอบครัวคือพุธิตาและดา จากนวนิยายเรื่อง *ผู้สุดท้าย... วันเกียรติยศ* ตัวละครทั้งสองมีบ้านอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี สามารถเดินทางไปกลับจากบ้านเข้ามาเรียนและทำงานในกรุงเทพมหานครได้ พุธิตาเป็นนักศึกษาที่ต้องรับภาระดูแลมารดาที่ป่วยเป็นโรคหัวใจหลังจากที่พ่อเสียชีวิตแล้ว เธอผูกพันกับแม่และป้ามาก เธอจึงต้องเรียนไปด้วยและทำงานไปด้วย โดยยอมทำงานหนักสารพัดอย่างโดยไม่เลือกงาน เธอจึงต้องเช่าหอพักอยู่ในเมืองด้วยเพื่อจะสามารถทำงานได้ตั้งแต่เช้าตรู่และทำงานที่เลิกดึกได้โดยไม่ต้องเป็นกังวลกับปัญหาเรื่องการเดินทางกลับบ้านที่นนทบุรี แต่พุธิตาก็พยายามกลับบ้านให้บ่อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ หากไม่มีงานที่ต้องทำตอนเช้าเธอจะกลับไปค้างคืนที่บ้านทุก

⁴ กิณริน, *เซลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* (กรุงเทพมหานคร: ณ บ้านวรรณกรรม, 2549), หน้า 190.

ครั้ง และในที่สุดก็เลิกเช่าห้องพักเมื่อไม่ต้องทำงานทำความสะอาดคอนโดมิเนียมในตอนเช้าและกลับไปอยู่ที่บ้านอย่างถาวร ส่วนคามิอาชิฟเป็นอาจารย์สอนนักศึกษาทันตแพทย์ที่มหาวิทยาลัย เป็นทันตแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนและเปิดคลินิกทันตกรรมของตนเอง คางิจังงานยุ่งและเหนื่อยมากหลังเลิกงาน ไม่สามารถเดินทางกลับไปพักที่บ้านที่นนทบุรีได้ ต้องพักในคอนโดมิเนียมในกรุงเทพมหานคร รวมถึงวันหยุดก็ทุ่มเทให้กับงานตลอด ไม่มีเวลาให้ครอบครัวเลย แต่หลังจากที่บิดาล้มป่วยลง คารุสึกเสียใจที่ไม่เคยได้ดูแลครอบครัวจึงตัดสินใจทำงานให้น้อยลง เลิกรับงานพิเศษ ขายกิจการคลินิก และย้ายกลับไปอยู่กับครอบครัว เพื่อที่จะได้มีเวลาดูแลพ่อแม่ได้เต็มที่

“ตั้งแต่ลูกภพป่วยเข้าโรงพยาบาล ที่ตัดสินใจลาออกจากการเป็นทันตแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชน พร้อมกันนั้นก็บอกขายกิจการคลินิกให้กับเพื่อนที่เป็นหมอพื้นด้วยกัน โดยคงไว้เพียงตำแหน่งอาจารย์แผนกทันตกรรมเท่านั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งคอนโดในเมืองเพื่อจะใช้ชีวิตริบเร่อีกต่อไป”⁵

การที่ฟูจิตาและคาย้ายกลับมาอยู่กับครอบครัวเมื่อเลิกทำงานน้อยลง แสดงให้เห็นว่าตัวละครกลุ่มนี้ผูกพันกับครอบครัวมาก เมื่อสามารถลดการทำงานลงได้บ้างก็พยายามทำและให้เวลากับครอบครัวมากขึ้น ห้องพักในเมืองเป็นเพียงสถานที่ที่ตอบสนองความเร่งรีบของชีวิตในเมืองเท่านั้น ไม่ได้มีความรู้สึกผูกพันกับที่พักหรือยึดถือว่าเป็นบ้านอีกหลังหนึ่งแต่อย่างใด เมื่อไม่ได้ใช้ชีวิตแบบริบเร่แล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอยู่ต่อ จึงเลือกที่จะกลับไปอยู่กับครอบครัวของตนเอง

กลุ่มผู้หญิงที่พักอาศัยอยู่กับครอบครัวในเมืองจึงมีความผูกพันกับครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น ถึงแม้จะทำงานหนักและมีกิจกรรมนอกบ้านตลอด แต่ก็ยังถือว่ามีความใกล้ชิดกับคนในครอบครัวและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผู้หญิงกลุ่มนี้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการดูแลครอบครัวและมีครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจในการต่อสู้ชีวิต

3.1.2.2 ผู้หญิงที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับครอบครัว

ตัวละครในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดแต่เข้ามาศึกษาต่อหรือทำงานในกรุงเทพมหานคร จึงต้องพักที่บ้านหรือห้องพักตามลำพังหรืออยู่กับเพื่อน ไม่ได้อยู่กับครอบครัว การติดต่อกับครอบครัวจึงเป็นการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ จดหมาย และการกลับไปเยี่ยมบ้านนานๆ ครั้ง ตามแต่โอกาสจะอำนวย อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครและ

⁵ กิณริน, *ผู้สุดท้าย...วันเกียรติยศ* (กรุงเทพมหานคร: ณ บ้านวรรณกรรม, 2550), หน้า 180.

ครอบครัวก็เป็นไปด้วยดี ตัวละครค่านึงถึงครอบครัวว่าเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตและเป็นแหล่งกำลังใจ อยู่เสมอ เห็นได้จากกรณีที่ตัวละครกลับไปเยี่ยมครอบครัวที่ต่างจังหวัดเพื่อเป็นการเติมแรงใจให้ สามารถกลับมาต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวงได้ต่อไป ลินจง จากนวนิยายเรื่อง *คววดอกไม้* ได้เข้ามาเรียน หนังสือและทำงานในกรุงเทพมหานคร เมื่อเธอรู้สึกสับสนและเบื่อหน่ายชีวิตในเมืองหลวง เธอจึง ตัดสินใจกลับบ้านที่ต่างจังหวัดเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว และการกลับบ้านก็ทำให้เธอรู้สึกดีขึ้น เธอได้ บรรยายความรู้สึกของตนเองเมื่อกลับไปเยี่ยมบ้านในครั้งหนึ่งและได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคน ที่ตลาดที่เธอไปช่วยแม่ขายของ ซึ่งตลาดถือเป็นสถานที่รวมคนในชุมชนและเป็นที่แสดงให้เห็นถึงวิถี ชีวิตของคนในชุมชนได้ชัดเจน ภาพชีวิตของคนที่นี่ยังเหมือนเดิมกับเมื่อตอนที่เธอเป็นเด็ก เป็น ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่มีเรื่องให้ต้องเคร่งเครียด ถึงแม้จะไม่ได้มีเงินทองมากมายหรือมีสินค้าราคา แพงใช้แต่ทุกคนก็มีความสุขกับชีวิตของตนเองดี จึงเกิดความรู้สึกว่าการกลับมาเยี่ยมบ้าน มาพบ ครอบครัวและได้เห็นภาพความเป็นอยู่แบบเดิม ความสนิทสนมคุ้นเคยรวมถึงความเป็นกันเองของ เพื่อนบ้านก็เป็นเหมือนการเติมแรงใจให้เธอสามารถกลับไปสู้ชีวิตอยู่ในโลกที่แห่งแสงของสังคม เมืองได้อีกครั้ง

“กลับบ้านคราวใดเหมือนได้ระลึกความหลังพร้อมๆ กับเก็บเกี่ยวพลังเดิมหัวใจ เป็นพลังที่ ผลักดันให้หล่อนก้าวเดินต่อไปอย่างมานะอดทน เป็นสิ่งที่หาไม่ได้เลยในเมืองใหญ่อัน แร้นแค้นน้ำใจไมตรี”⁶

จากตัวอย่างจะเห็นว่าชีวิตที่เร่งรีบและแห่งแสงน้ำใจในกรุงเทพมหานครที่ลินจง เข้าไปอาศัยอยู่ทำให้เธอเหนื่อยล้าได้ไม่น้อย ความกดดันจากการแข่งขันกันในด้านวัตถุ ความ จำเป็นต้องผินทหน้าชีวิตในแบบที่เธอไม่ต้องการ ก็คือการต้องทนขายตัวเพื่อจะหาเงินมาให้ เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในสังคมที่ยอมรับกันที่ฐานะและต้องหาเงินส่งมาจุนเจือครอบครัวที่ ต่างจังหวัด ลินจงไม่มีความสุขกับสิ่งที่ทำอยู่ รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าและยังต้องหวาดระแวงเกรง จะมีคนรู้ว่าเธอประกอบอาชีพนี้ คิดอยากจะเลิก แต่ก็คิดขจัดที่ยังต้องการค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัว และค่ารักษาสถานภาพทางสังคมในสังคมเมืองที่วัดกันด้วยวัตถุ ซึ่งต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ทำ ให้เธอรู้สึกเบื่อหน่ายทั้งตัวเองและสังคมเมือง การที่ได้กลับบ้านไปพบกับโลกที่หมุนไปอย่าง เชื่องช้าของชนบท ที่ยังมีภาพความเป็นอยู่เหมือนแบบเดิมที่เธอคุ้นเคยและมีความสุขกับมันมา ตั้งแต่ในอดีต และการได้กลับไปหาความรักความอบอุ่นจากครอบครัวเป็นเหมือนการเติมพลังให้ หัวใจของลินจง ให้มีแรงที่จะสามารถกลับเข้ามาต่อสู้ชีวิตในเมืองหลวงได้อีก

⁶ แฉล่า ปัทมาศศักดิ์, *คววดอกไม้* (กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี, 2550), หน้า 239-240.

การที่ลินจงแยกจากครอบครัวมาอยู่ตามลำพังในเมือง ส่งผลต่อการเลือกทางเดินชีวิตของเธอเป็นอย่างมาก ภาพที่คนอื่นมองเห็นว่าลินจงสามารถเรียนหนังสือในมหาวิทยาลัยได้ด้วยผลการเรียนในระดับดี และยังหาเงินใช้เอง ไม่เคยรบกวนค่าใช้จ่ายจากทางบ้าน แต่เป็นฝ่ายส่งเงินมาให้แม่ทุกๆ เดือนทำให้ได้รับความชื่นชมจากคนรู้จักในละแวกบ้าน และแม่ก็ภาคภูมิใจในตัวลินจงมาก รวมถึงน้องๆ ก็เคารพเธอเป็นอย่างดีในฐานะที่พี่สาวเป็นหัวแรงหลักของบ้าน ลินจงก็รักครอบครัวมาก แต่ไม่มีใครเลยที่รู้ว่าลินจงต้องขายตัวแลกเงินมา การที่เธอแยกจากครอบครัวไปใช้ชีวิตอยู่ในเมืองเพียงลำพัง ทำให้การตัดสินใจเป็นของเธอเองเต็มที่ โดยไม่ต้องเป็นกังวลกับครอบครัว ประเพณีและความรู้สึกของครอบครัว ซึ่งหากเธออาศัยอยู่กับครอบครัวในต่างจังหวัดก็คงไม่กล้าทำอาชีพขายตัวถึงแม้จะต้องการเงินมากแค่ไหน เพราะเธอเป็นลูกที่มีความประพฤติดีมาตลอดและแบกรับความคาดหวังของมารดาเอาไว้ จึงเกรงจะทำให้มารดาผิดหวังเสียใจและยังกลัวคำติฉินนินทาของคนละแวกบ้านซึ่งมีลักษณะที่เธอบรรยายไว้ว่า “ชอบติดตามข่าวคราวชาวบ้านชนิดติดขอบ” การที่ย้ายไปอยู่ในเมืองทำให้ปลอดจากความกังวลในเรื่องแบบนี้ เพราะในเมืองเธอไม่รู้จักรใครและไม่มีคนรู้จักเธอ นอกจากนี้คนเมืองยังไม่ค่อยจะใส่ใจเรื่องของคนอื่นมากนัก เธอจึงกล้าตัดสินใจหาเงินด้วยการขายตัว ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่ง สำหรับความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแต่การที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัวทำให้ครอบครัวไม่ได้รับรู้ทุกอย่างในชีวิต ลินจงเลือกที่จะให้ครอบครัวเห็นบางด้านที่ต้องการเปิดเผยเท่านั้น ครอบครัวจึงรู้เพียงแค่ว่าเธอเป็นคนขยันทำงาน เรียนดีและมีความกตัญญู ภาพของลินจงที่แสดงให้ครอบครัวเห็นจึงเป็นเพียงบางส่วนของที่เลือกสรรมาแล้ว

นอกจากนี้แล้ว ตัวละครยังมีความหวังที่จะกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอีกครั้ง โดยมองเมืองหลวงว่าเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และสร้างฐานะให้มั่นคงเพื่อที่จะสามารถกลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัวในจังหวัดบ้านเกิดได้อย่างไม่เดือดร้อน ประรธนา จากนวนิยายเรื่อง *ปีกปรารถนา* เป็นคนจังหวัดเชียงใหม่แต่เข้ามาศึกษาต่อและทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครรวมระยะเวลาว่าสิบปีแล้ว เธอประสบความสำเร็จในด้านการงานจนสามารถซื้อคอนโดมิเนียมเป็นของตนเองได้ เธออาศัยอยู่ในเมืองหลวงอย่างมีความสุขและนับตัวเองเป็นคนกรุงเทพมหานครคนหนึ่ง แต่ก็ยังมีความคิดที่จะกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังที่เธอได้ย้อนนึกถึงชีวิตของตนเองที่ผ่านมาและรู้ตนเองเป็นอย่างดีว่าเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการทำงาน ทำให้ก้าวหน้าในอาชีพอย่างรวดเร็ว ได้รับรางวัลในการทำงานหลายครั้งเป็นการยืนยันความสามารถ ทำให้ปรารถนามั่นใจในตัวเองมาก เธอจึงฝันไปถึงการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคงด้วยการเปิดบริษัทของตนเองที่กรุงเทพฯ และเมื่อทุกอย่างเข้าที่ดีแล้ว ตนเองจะกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิด แวะมาดูแลบริษัทเป็นครั้งคราวเท่านั้น

“...หากแก่ตัวและ “แก่กล้า” กว่านี้ หล่อนอาจกลับไปปลูกบ้านอยู่ที่เชียงใหม่บนที่ดินผืนเดียวกับบ้านของพ่อแม่ แล้วเลือกทำงานออกแบบบางชิ้นตามแต่ที่ตนเองพอใจ นานๆ จึงจะลงมาดูแล “บริษัท” ของตัวเองที่กรุงเทพฯ เสียที”⁷

ตัวละครที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดแต่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครจึงมองเมืองหลวงเป็นแหล่งของโอกาสในการมีชีวิตที่ดีกว่า ดังที่ปรารถนาเลือกเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพมหานครและยังอยู่ทำงานต่อ คิดจะสร้างฐานะจากในเมือง แต่ภาพจินตนาการหลังจากที่ชีวิตประสบความสำเร็จแล้ว เธอกลับต้องการจะกลับไปอยู่บ้านที่ต่างจังหวัด ไม่ได้เลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่ในเมืองต่อ เมืองจึงเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความหวังของผู้คนที่เข้ามาแสวงหาโอกาส ภาพความมั่งคั่งของเมืองทำให้คนเป็นจำนวนมากคิดว่าเมืองหลวงจะช่วยยกระดับชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ ตั้งใจมาหางานทำเพื่อมุ่งสร้างฐานะ จึงยอมแยกมาใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง ทำให้ต้องอยู่ห่างจากสมาชิกในครอบครัว แต่ในใจก็ยังคงมีความผูกพันกับครอบครัวและถิ่นกำเนิดอยู่และคิดจะกลับไปอยู่กับครอบครัวเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม หรือเมื่อมีความพร้อมในชีวิตระดับหนึ่ง

ภาพตัวละครหญิงที่แยกตัวมาอยู่ลำพังในเมืองไม่ได้พักอาศัยอยู่กับครอบครัว เน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของพื้นที่เมืองในแง่ของการเป็นแหล่งโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ เนื่องจากตัวละครเข้ามาอยู่ในเมืองเพราะเหตุผลสองประการนี้ที่สำคัญ แต่ถึงแม้จะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกัน ความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัวก็เป็นไปด้วยดี ตัวละครมองครอบครัวเป็นแหล่งกำลังใจและมีความหวังจะได้กลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม ตัวละครกลุ่มนี้ก็มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เนื่องจากการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองใหญ่เพียงลำพัง ปลอดภัยจากกรอบประเพณี สายตาจับจ้องของคนรู้จัก และกฎระเบียบของครอบครัว ทำให้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ

ตัวละครหญิงในนวนิยายร่วมสมัยที่เลือกมาศึกษาายังคงมีความผูกพันใกล้ชิดกับครอบครัวเป็นอย่างดี ครอบครัวมีส่วนเป็นแรงบันดาลใจ เป็นกำลังใจ และมีผลต่อการใช้ชีวิตของตัวละครเป็นอย่างมาก ซึ่งลักษณะนี้จะค่อนข้างแตกต่างจากนวนิยายร่วมสมัยของตะวันตกที่มีฉากของเรื่องอยู่ในเมืองใหญ่เช่นกัน ภาพที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายส่วนใหญ่ของตะวันตกนั้น ตัวละครจะมีความสัมพันธ์กับครอบครัวค่อนข้างน้อยหรือแทบจะไม่กล่าวถึงเลย คนที่มีบทบาทในชีวิตของตัวละครหญิงในเมืองในสังคมตะวันตกมักจะเน้นไปที่กลุ่มเพื่อน แต่ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญในชีวิตของตัวละคร แม้ตัวละครจะอยู่ในเมืองและไม่ได้พักอยู่กับครอบครัวก็ตาม สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกในเรื่องของ

⁷ ดวงตะวัน, *ปีกปรารถนา* (กรุงเทพมหานคร: ดวงตะวัน, 2552), หน้า 36.

ความสัมพันธ์ของครอบครัวได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิง และเพื่อนในนวนิยายร่วมสมัยของไทยก็ปรากฏอยู่ชัดเจนเช่นกัน ดังที่จะได้วิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนผู้หญิงด้วยกันเป็นเรื่องที่เหมือนจะอยู่กับชีวิตของผู้หญิงในสังคมเมืองใหญ่ทุกหนแห่ง ละครชื่อดังของประเทศอเมริกาอย่างเซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี (*Sex and the City*) ที่ออกอากาศทางช่องเอชบีโอ (HBO) ในช่วงปีพ.ศ. 2541-2547 และถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์จนโด่งดังไปทั่วโลก ซึ่งได้ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์และเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิถีเพศของผู้หญิงในเมืองอย่างกว้างขวาง เนื้อหาเรื่องราวของละครชุดนี้เป็นการนำเสนอเรื่องของผู้หญิงกับกลุ่มเพื่อนในมหานครนิวยอร์ก หรือในนวนิยายแนวซิกลิทที่ได้รับคามนิยมระดับโลก ซึ่งเป็นต้นแบบของนวนิยายซิกลิทมากมายและถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์อย่าง *บริดเจ็ต โจนส์ ไดอารี่* เนื้อหานวนิยายสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้หญิงในเมืองใหญ่ซึ่งก็เน้นเรื่องราวความผูกพันระหว่างตัวละครเอกกับเพื่อนหญิงเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันที่มีต่อผู้หญิงที่ใช้ชีวิตในเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

ในนวนิยายร่วมสมัยของไทยก็แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงกับกลุ่มเพื่อนอย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน เพื่อนจะมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันด้านต่างๆ ของผู้หญิงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้หญิงแยกตัวออกมาอยู่ลำพังในเมือง ไม่ได้อยู่ในวงล้อมของครอบครัวและกลุ่มญาติ ทำให้เพื่อนมีหน้าที่พิเศษ ซึ่งนอกจากจะมีความผูกพันกันในฐานะเพื่อนแล้ว กลุ่มเพื่อนยังต้องทำหน้าที่ครอบครัวอีกด้วย เพื่อนจะคอยดูแลกันแทนครอบครัวจริงๆ ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันและไม่สามารถมาดูแลได้ ผู้หญิงและเพื่อนจึงมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง ยกตัวอย่างเช่นความสัมพันธ์ระหว่างไอริชและเลอธักษณ์ จากนวนิยายเรื่อง *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ทั้งสองเป็นเพื่อนที่คบหากันมานานตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย และไม่ได้อยู่ร่วมกับครอบครัวของตัวเอง ต่างฝ่ายจึงต่างดูแลกันและกันเรื่อยมา เมื่อไอริชประสบปัญหาชีวิตถูกหักหลังจากคนรักซึ่งโก่งกิจการนิตยสารของเธอไป พร้อมทั้งหนี้สินไว้ให้เป็นจำนวนมาก ไอริชต้องการเงินเพื่อลงทุนเปิดนิตยสารฉบับใหม่ เลอธักษณ์จึงยื่นมือเข้าช่วยเหลือทันทีเพื่อตอบแทนที่ไอริชเป็นเพื่อนที่ดีคอยอยู่เคียงข้างดูแลเลอธักษณ์ตลอดมา เหตุการณ์นี้ทำให้ไอริชซาบซึ้งใจในน้ำใจของเพื่อนมากที่คอยช่วยเหลือในยามที่เดือดร้อน ทั้งสองคนจึงผูกพันกันมากกว่าเดิม

“ไอริณได้แต่มองหน้าเพื่อน พิมพ์เบาๆ “เด่น ขอบใจนะที่ช่วย”
 “ไม่งั้นคนเราจะมีเพื่อนไว้ทำไมล่ะ” เลอลักษณ์ชักไหล่ คนอย่างเลอลักษณ์ไม่โง่หรืออก แม่
 หล่อนจะสวยมากๆ ก็ตาม ใครๆ มักคิดว่าคนสวยต้องไร้สมอง แต่ไม่ใช่เลอลักษณ์ หล่อน
 จำได้...วันที่หล่อนรู้สึกแย่มากๆ ไอริณจะอยู่เคียงข้างเสมอ แม้คนอย่างไอริณจะไม่มีคำพูด
 หวานๆ แต่แค่นั่งเงียบๆ อยู่ข้างๆ เลอลักษณ์ก็รู้สึกถึงสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากเพียงพอแล้ว”
 นับแต่วันนั้น ความสัมพันธ์ของเลอลักษณ์และไอริณก็กลายเป็นยิ่งกว่าเพื่อนสนิท⁸

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเมื่อไอริณมีปัญหา เลอลักษณ์ก็พร้อมจะช่วยเหลือ
 เช่นเดียวกับเมื่อเลอลักษณ์มีปัญหา ไอริณก็จะคอยอยู่เคียงข้างทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองคน
 แน่นแฟ้น เวลาที่อีกฝ่ายประสบปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเล็กก็จะมีเพื่อนคอยให้
 กำลังใจและช่วยเหลืออยู่เสมอ ความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้หญิงด้วยกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก วันที่ไอริณ
 ท้อแท้ที่สุดกับปัญหาชีวิตที่ไม่สามารถปรึกษาคนอื่นได้แม้กระทั่งคนในครอบครัว การเก็บปัญหา
 ไว้กับตัวเองทำให้มองไม่เห็นทางออก เพื่อนจึงมีความหมายกับชีวิตของผู้หญิงในแง่ของการเป็น
 ใครสักคนในโลกที่สามารถไว้วางใจเพื่อบอกความลับได้ ซึ่งเพื่อนที่เป็นผู้หญิงด้วยกันจะเข้าใจ
 สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าคนรักหรือครอบครัว คำแนะนำ ความคิดเห็นและความช่วยเหลือที่
 ได้รับจากเพื่อนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพื่อนสนิทอย่างเลอลักษณ์ก็ทำหน้าที่นี้เช่นกัน เมื่อไอริณรู้สึก
 มีคมนอยากยอมแพ้กับปัญหาชีวิตที่รุนแรง เลอลักษณ์ก็พยายามจุดประกายให้ไอริณออกมาสู่สังคมและ
 เรียกความนับถือตัวเองของไอริณกลับมาเหมือนเดิม ทำให้ไอริณรู้สึกดีขึ้นและกลับมาสู้ปัญหาได้
 อีกครั้ง เธอเองยอมรับว่าหากไม่มีเพื่อนสนิทอย่างเลอลักษณ์แล้วคงไม่มีทางมาถึงวันที่ประสบ
 ความสำเร็จได้ เพื่อนสนิทจึงมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา คอยเข้าใจและให้กำลังใจ ทำให้ผู้หญิง
 เกิดความนับถือตัวเอง มีความมั่นใจที่จะฝ่าฟันปัญหาและดำเนินชีวิตต่อไปได้

เวลาที่ผู้หญิงประสบปัญหาจึงมักจะคิดถึงเพื่อนขึ้นมาก่อนและคิดต่อไปหาเพื่อน
 มองเห็นเพื่อนเป็นที่พึ่งพิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาด้านอารมณ์ ซึ่งก็จะมีการรวมตัวกัน
 ระหว่างกลุ่มเพื่อนอย่างรวดเร็ว เมื่อคารา จากนวนิยายเรื่อง*ลมพัดผ่านดาว* ทะเลาะกับวาอุซึ่งเป็นคนรัก
 จึงไปหาไอวีที่ห้องพัก ไอวีโทรศัพท์เล่าเรื่องราวให้วารินทราบ วารินซึ่งปกติแล้วเป็นคนรัก
 ครอบครัวมาก ก็ทิ้งลูกไว้กับสามีและรีบออกจากบ้านมาหากกลุ่มเพื่อนทันที ทั้งที่ตนเองไม่ชอบขับ
 รถในตอนกลางคืนแต่ก็ยอมขับรถออกมาคนเดียวเพราะเป็นห่วงเพื่อนมาก ซึ่งการที่มีเพื่อนมาอยู่
 ด้วยก็ทำให้คารารู้สึกอุ่นใจเป็นอย่างมากจนคลายความวิตกกังวลในปัญหาของตนเองลง

⁸ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* (กรุงเทพมหานคร: แจ่มใส, 2551), หน้า 47.

“ปกติวารินไม่ชอบขับรถออกจากบ้านตอนดึก ถ้าไปงานเลี้ยงหรือมีเรื่องจำเป็นจริงๆ หล่อนก็ขอให้สามีเป็นคนขับ แต่คืนนี้ หญิงสาวร้อนใจจนนั่งไม่ติด เมื่อไอวีโทรมาเล่าให้ฟัง หล่อนก็ขอให้สามีอยู่บ้านเป็นเพื่อนลูกสาว ตัวเองขับรถขึ้นทางด่วน ข้ามเมืองมาหาเพื่อนตามลำพัง...คาราชาได้ยินเสียงโต้ตอบกันเกือบทุกคำ ยานอนหลับอย่างอ่อนมีผลเพียงให้หล่อนมีน้ำตา แต่ไม่ถึงกับหลับผล็อยลงไป ในใจเริ่มมอห่อ ความรู้สึกแฉะแฉะกว้างว้าเหว่ละลายหายไป เมื่อมีเพื่อนทั้งสองอยู่ด้วย แสดงความเป็นห่วงเป็นใยอย่างจริงจัง”⁹

การที่คาราชาทะเลาะกับคนรักแล้วตัดสินใจไปหาเพื่อนสนิทแทนที่จะไปบ้านที่ชายตนเอง แสดงว่าเธอเห็นว่าเพื่อนน่าจะเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับเธอมากกว่าที่ชายและพี่สะใภ้ที่ถึงแม้จะเป็นญาติสนิทที่สุดที่เหลื่ออยู่และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาตลอด แต่ก็คงไม่สามารถยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับคนรักได้ การที่ผู้หญิงใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง มีชีวิตอิสระเสรี กฎเกณฑ์ทางสังคมที่เป็นกรอบให้ชีวิตผู้หญิงก็ผ่อนคลายลงในพื้นที่เมือง รวมถึงวิถีเรื่องเพศด้วย ซึ่งครอบครัววงกว้างที่จะยอมรับและเข้าใจความสัมพันธ์ทางเพศแบบคนรุ่นใหม่ที่นิยมการมีเพศสัมพันธ์ชั่วคราวและการอยู่กินก่อนแต่งงานที่ถือว่าการผิดประเพณีแบบไทย เพื่อนจึงเป็นผู้ที่เข้าใจผู้หญิงได้ดีที่สุด สามารถปรึกษากันได้โดยที่เพื่อนจะไม่มองสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องผิดหรือยอมรับไม่ได้ คาราชาจึงเลือกไปหาเพื่อนเมื่อเกิดปัญหากับคนรักที่อยู่ร่วมบ้านกัน ซึ่งไอวีก็ดูแลคาราชาอย่างดีและได้ติดต่อไปหาวารินเพื่อปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น วารินก็รีบมาพบกับเพื่อนๆ ทันที โดยมาเพียงลำพังไม่ได้พาสามีมาด้วย เพราะเข้าใจเป็นอย่างดีว่าควรจะเป็นการรวมกลุ่มปรึกษากันเฉพาะผู้หญิงมากกว่า ซึ่งการที่มีเพื่อนมารวมตัวอยู่ด้วยกัน ได้เห็นความเป็นห่วงเป็นใยจากเพื่อนก็ทำให้คาราชารู้สึกอบอุ่นใจเป็นอย่างมากและเริ่มคลายความวิตกกังวลในปัญหาของตัวเองลง

เช่นเดียวกันกับกลุ่มเพื่อนสาวของเมอเอมจากนวนิยายเรื่องรักแรกของฉันกับคิฟิลีกฟิลันของเจ้าบ่าว เมื่อเธอและเพื่อนมีปัญหา ก็มีการโทรศัพท์พูดคุยปัญหาในเบื้องต้นทันทีและนัดพบกันเพื่อปรึกษาหารือกันต่อไป วันที่เมอเอมรู้สึกเศร้าใจเพราะเลิกกับคนรักที่กำลังจะแต่งงานกันก็มีการโทรศัพท์ปรึกษาเพื่อนถึงแม้งานที่ทำงานจะยุ่งมาก จากนั้นจึงนัดพบกันที่ห้องพักของเธอหลังเลิกงาน มินท์ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเมอเอมก็พยายามจะปลอบใจให้เธอรู้สึกดีขึ้นด้วยการชวนออกไปเที่ยวกลางคืน

“ฉันกับแก๊งค์เพื่อนสาวคุยโทรศัพท์กันไม่นาน เพราะงานในออฟฟิศก็บ้านเบอะอยู่แล้ว เราเลยตกลงกันว่าค่อยมาคุยกันตามประสาผู้หญิงที่ห้องของฉันดีกว่า

⁹ ว.วินิจชัยกุล, สมพัดผ่านดาว, หน้า 402 - 403.

“แล้วพีธีไม่โทรหาเธอเลยเหรอ” มินท์ถามขึ้นกลางโต๊ะอาหารในห้องของฉัน...

“พีธีไม่ติดต่อมาเลย” ฉันตอบโดยไม่มองหน้าใครทั้งนั้น

“เป็นโสดนะดีแล้ว ยังมีเวลาให้เที่ยวเล่นอีกตั้งเยอะ ฉันว่าเราน่าจะไปเที่ยวข้างนอกกันนะ ไปปลดปล่อย ไปไหนดีล่ะ ข้าวสารไหม” มินท์พยายามชักชวนให้เรากลับมาเป็นเหมือนเดิม...”¹⁰

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างจากกลุ่มของเวรกา ซึ่งขณะที่เวรกาและจารวีกำลังชมภาพยนตร์อยู่ แต่ได้รับข้อความจากสิริวดีเรียกให้ออกไปพบ ทั้งสองก็พร้อมจะออกจากโรงภาพยนตร์ทันที ทั้งที่ภาพยนตร์กำลังฉายถึงตอนสำคัญและใกล้จะจบแล้วก็ตาม

“สองสาวนั่งคุยมาเวลาผ่านไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้เวลา จึงพากันเข้าไปในโรงหนัง กำลังลุ้นกับตอนสำคัญ โทรศัพทมือถือของจารวีก็สั่นครี๊ดๆ ขึ้นมา หยิบออกมาดูจึงพบว่ามีความถูกส่งมา พอเปิดอ่านแล้วก็ยื่นโทรศัพทให้เพื่อนสาวอ่านด้วย อ่านจบก็เงยหน้าขึ้นมาสบตากันในความมืด แล้วลุกจากที่นั่งเดินออกไปนอกห้องพร้อมกัน

“เฮ้อ...ขอคู่อีกนึ้ก็ไม่ได้ จวนจะจบอยู่แล้วเชียว...”

จารวีเปรยออกมาทันทีที่ก้าวพ้นประตู

“น่า...ที่เหลื้อค้อรชื้อสิริวดีมาคุ้ก็ได้ ไม่รู้เจมีอะไรถึงโทรให้ไปคว่นอย่างนี้”

“ไปเดทกับแฟน แล้วโหงมาเรียกเราให้ไปสมทบด้วยก็ไม่รู้”¹¹

จากตัวอย่างทั้งสามข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความผูกพันกันระหว่างกลุ่มเพื่อนของตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองซึ่งสนิทสนมกันและพร้อมจะช่วยเหลือกันได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะกำลังทำอะไรอยู่แต่เมื่อเพื่อนมีปัญหาที่พร้อมจะไปพบเพื่อรับฟังปัญหาและช่วยเหลืออยู่ตลอด การรวมกลุ่มระหว่างเพื่อนเพื่อปรึกษาและช่วยกันแก้ปัญหาก็เหมือนการบำบัดอย่างหนึ่ง มีการพูดคุยถึงปัญหา ให้กำลังใจและช่วยกันเสนอวิธีแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้หญิงสบายใจขึ้นได้ในที่สุด กลุ่มเพื่อนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชีวิตในเมืองของตัวละครหญิงสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ดังเช่นการที่กลุ่มเพื่อนของเหมอมและเวรกาที่มารวมตัวกันเมื่อเพื่อนเกิดปัญหาและช่วยกันปลอบใจให้เพื่อนสบายใจขึ้น ซึ่งการที่ผู้หญิงใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังปราศจากวงล้อมของครอบครัวหรือญาติในสังคมปัจเจกนิยมอย่างในเมืองย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว รวมถึงภาวะกดดันในสังคมและจากการทำงานที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวัน การที่มีเพื่อนหญิงมาคอยใช้เวลาทำกิจกรรม

¹⁰ นานา, รักแรกของฉันกับคิพิลิกพิลันของเจ้าบ่าว, หน้า 137.

¹¹ กิณริน, เซลล์กิรัล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย, หน้า 89.

ต่างๆ ด้วยกันแบบผู้หญิงๆ เช่นกิจกรรมด้านความงาม การซื้อของ หรือการทานข้าวพูดคุยกัน จึงเป็นการช่วยด้านสภาพอารมณ์ เพื่อนจึงมีบทบาทในการลดความซับซ้อนและความโดดเดี่ยวในสังคมเมืองของผู้หญิงลง¹² ส่งผลให้เพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตของตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง นอกจากนี้ความผูกพันระหว่างกลุ่มเพื่อนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงในเมืองไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับการแต่งงานกับผู้ชายมากเท่ากับผู้หญิงในอดีต เป็นเพราะเธอมีกลุ่มเพื่อนอยู่ด้วย ถึงแม้จะไม่มีคนรักหรือยังไม่ได้แต่งงาน แต่ก็ไม่เหงา สามารถใช้ชีวิตสนุกสนานกับกลุ่มเพื่อนได้ เหมือนที่มีนัยบอกรับเมื่อเธอมีเพื่อนของเธอไม่ได้ติดต่อกับคนรักในคืนดิ้นรนในคืนเดียวการเป็นโสดเป็นสิ่งที่ดีกว่าเพราะสามารถจะไปเที่ยวสนุกกับเพื่อนฝูงได้เต็มที่ ทำให้มีความสุขดีกว่าการแต่งงานเสียอีก หรือเมื่อสิริวิตเลิกกับคนรักและส่งข้อความมาเรียกให้ จารวิและเวธกาไปพบ ทั้งสามคนก็นั่งดื่มเหล้าและพูดคุยปัญหาที่กัน กลุ่มเพื่อนก็ทำหน้าที่รับฟังปัญหาและปลอบใจสิริวิตทำให้เธอผ่านช่วงเวลาที่ถูกขี้ใจจากปัญหาเรื่องความรักไปได้ ซึ่งถ้าไม่มีเพื่อนเธออาจจะต้องเสียใจไปคนเดียวอยู่อีกนานหรืออาจจะทนต่อความเหงาไม่ไหวต้องกลับไปหาคนรักเก่าที่ไม่ได้เป็นคนดีเลย แต่เมื่อมีเพื่อนอยู่เคียงข้างเธอก็สามารถใช้เวลากับเพื่อนได้อย่างมีความสุขแทน กลุ่มเพื่อนจึงมีส่วนในการลดบทบาทของผู้ชายลง ประกอบกับการรวมกลุ่มระหว่างเพื่อนหญิงเพื่อใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตัวเอง ยิ่งก่อให้เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ผู้หญิงจึงรู้สึกแข็งแกร่งที่จะยืนหยัดด้วยตนเอง มีความสุขสนุกสนานกับงานและเพื่อน ไม่จำเป็นต้องรีบตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายสักคนแล้วไปทนใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข ดังนั้นการที่ผู้หญิงผูกพันกันอย่างเหนียวแน่นสนิทสนมและเป็นหนึ่งเดียวกันทำให้ความสำคัญของการแต่งงานลดลงไป

เพื่อนมีความสำคัญอย่างชัดเจนต่อวิถีชีวิตของตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมือง ตัวละครหญิงและเพื่อนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกันเป็นอย่างดี เพื่อนจะคอยเป็นที่ปรึกษา เป็นคนที่เข้าใจและช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา เพื่อนจึงมีบทบาทเหมือนเป็นครอบครัวแทนอีกด้วย ทำให้ตัวละครและกลุ่มเพื่อนหญิงสนิทสนมกันอย่างมาก และการที่ตัวละครอยู่ในเมืองตามลำพัง ไม่มีครอบครัว ยังไม่ได้แต่งงานทำให้ปราศจากภาระผูกพัน เสรี สามารถไปไหนมาไหนเวลาใดก็ได้ ทำให้มีอิสระในการคบหาเพื่อน ดังนั้นนอกจากว่าเพื่อนจะเป็นสิ่งจำเป็นมากในชีวิตของผู้หญิงในเมืองแล้ว ชีวิตแบบเมืองเองก็มีส่วนในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนด้วยเช่นกัน เพื่อนหญิงและชีวิตของตัวละครหญิงในสังคมเมืองจึงแยกจากกันไม่ได้

¹² M. Jocelyn Armstrong, *Women's friendships in the context of adaptation to urban living: a Malaysian study* (Michigan: Office of women in international development, Michigan state university, 1984), pp. 6-7.

3.1.4 ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและความทันสมัยของพื้นที่เมือง ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอย่างชัดเจน ผู้หญิงสังคมเมืองปัจจุบันให้ความสำคัญกับการทำงานนอกบ้านเป็นอย่างมากจนกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมเมือง การที่ผู้หญิงสามารถสร้างรายได้ของตัวเอง ช่วยยกสถานะภาพของผู้หญิงให้เป็นที่ยอมรับ¹³ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งทำให้เกิดโลกไร้พรมแดนขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัตถุถูกส่งต่อกันอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไปทั่วทุกมุมโลก รวมถึงด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยผ่านสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่ลักษณะการรวมตัวกันของคนเมืองที่ประกอบไปด้วยคนจากหลากหลายท้องถิ่นเข้ามาอยู่ด้วยกัน ทำให้เกิดการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของปัจเจกบุคคลและยอมรับแนวคิดใหม่ๆ ได้ง่ายกว่าสังคมชนบท ค่านิยมทางวัฒนธรรมแบบใหม่จากตะวันตกจึงเข้ามาอิทธิพลต่อผู้อาศัยในสังคมเมืองได้มากกว่า ด้วยเหตุผลนี้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในสังคมเมืองจึงมีลักษณะที่หลากหลายและเสรีมากกว่าในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้หญิงมีจุดมุ่งหมายในการประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความสามารถของตนเอง ไม่ได้สนใจเพียงแต่การหาสามีเพื่อแต่งงานเป็นเป้าหมายในชีวิตเหมือนในอดีต ก็ทำให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายกุมอำนาจในความสัมพันธ์ได้เช่นเดียวกับผู้ชาย สังคมปัจจุบันจึงให้เกียรติผู้หญิงค่อนข้างมาก ผู้หญิงไม่ได้เป็นฝ่ายที่รอเพื่อให้ผู้ชายเข้ามาหา แต่มีสิทธิ์เป็นฝ่ายเลือกว่าผู้ชายคนไหนใช่คนที่ต้องการหรือไม่เห็นได้ชัดเจนจากการที่ไอริน จากนวนิยายเรื่อง*ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ได้กำหนดรายละเอียดของผู้ชายที่เธอจะแต่งงานด้วยเอาไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นในด้านรูปร่างหน้าตา การแต่งตัว อาชีพหรือฐานะ และไม่สนใจมองผู้ชายที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่ตัวเองตั้งไว้ ดังนั้นเมื่อเล็ดลอดถึงเพื่อนสนิทของเธอถามถึงชื่อของอนาวินซึ่งบังเอิญได้พบกันเป็นครั้งที่สองแล้ว ไอรินจึงตอบทันทีว่าไม่รู้ เพราะอนาวินเป็นชายที่ไม่ผ่านมาตรฐานของเธอ เธอจึงไม่เคยสนใจที่จะถามถึงชื่อของเขา จากนั้นไอรินจึงบรรยายถึงรายละเอียดของผู้ชายที่เธอจะให้ความสนใจ ซึ่งต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

“รายการเนื่อคู่ที่มองหาของไอรินข้อแรกคือผิวขาวดูสะอาดตา ซึ่งคุณกาแฟนี้ตกไปเลยตั้งแต่ข้อแรก แม้จะยอมรับว่าเขาดูดีมีใช้น้อย แต่เซอะ ใช่ว่าคนอย่างไอรินจะอ่อนไหวกับคนหน้าตาดีทุกคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตซะที่ไหน หล่อนมีกฎ และมันคือกฎทอง ผิวคล้ำ

¹³ สันหัด เสริมศรี, จอห์น เอ็คเวิร์ด, ทีโอเคอร์ ฟูลเลอร์ และสายฤดี วรจิตโกคาทร, “การทำงานของสตรีกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส,” *วารสารประชากรศาสตร์* 25,1 (มีนาคม 2552): 23.

แบบนี้ถ้าเกิดลูกออกมาเป็นผู้หญิงก็คงจะกลายเป็นน้องโอดิเลีย ลูกสาวตัวน้อยของไอริธ ไม่ควรจะมีปมด้อย ดังนั้นวิธีแก้ปัญหามด้อยของลูกจึงต้องเริ่มตั้งแต่คนเป็นพ่อซึ่งควรมีผิวขาวสะอาดสะอ้าน สองคือการใส่สูทแบรนด์ทำงาน นั่นทำให้เขาตกจากลิสต์เนือคู่เช่นกัน ไอริธนึกถึงเสื้อเชิ้ตสีขาวที่เขาใส่ โอเค มันอาจจะมีแบรนด์ แต่มันก็ไม่ใช่ชุดสูทที่นักบริหารหนุ่มผู้ประสบความสำเร็จใส่กัน ไหนจะอาชีพอีกล่ะ เอาละ ถึงแม้เซลล์แมนจะเป็นอาชีพที่ทำเงินได้มากในบรรดาหลายอาชีพที่มีอยู่ แต่ก็คงไม่นับเซลล์แมนซึ่งไม่พูดไม่จาและท่าทางหงุดหงิดง่ายคนนี้เข้าไปด้วย แค่อสองข้อแรกก็ทำให้เขาไม่อยู่ในลิสต์ผู้ชายที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษของหล่อนแล้ว”¹⁴

จากตัวอย่างจะเห็นว่าไอริธมีรายการคุณสมบัติของผู้ชายในแบบที่เธอต้องการ แต่งงานด้วยไว้อย่างละเอียด หากผู้ชายคนใดไม่มีคุณสมบัติตามที่เธอตั้งไว้ เธอก็จะไม่สนใจ แต่หากผู้ชายคนใดมีคุณสมบัติเป็นที่ถูกใจเธอแล้ว เธอก็จะทำทุกวิถีทางเพื่อให้เขาหันมาสนใจเธอ ซึ่งรายการคุณสมบัติผู้ชายนี้ไอริธเรียกว่าเป็น “รายการเนือคู่” ทั้งที่คำว่าเนือคู่ ควรจะหมายถึงคนที่เคยทำบุญกรรมร่วมกันมาและถูกโชคชะตาลิขิตมาให้ได้เป็นคู่กัน แต่ไอริธกลับเป็นฝ่ายคัดเลือกคุณสมบัติของกลุ่มครองของเธอก่อน และพยายามจะลิขิตชีวิตตัวเองให้ได้คนรักตามแบบที่เธอกำหนดไว้ ซึ่งลักษณะของผู้ชายที่เธอเลือกนี้ก็จะเป็นลักษณะของผู้ชายที่อยู่ในเมืองอย่างชัดเจน เช่นการใส่สูท มียี่ห้อชื่อดังมาทำงาน หรือเป็นนักบริหารหนุ่มผู้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นผู้ชายที่จะสามารถหาได้ตามพื้นที่เมืองเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างจากดารชา จากนวนิยายเรื่อง *ลมพัดผ่านดาว* ที่ไม่ยอมออกไปเที่ยวหรือทำความรู้จักเพิ่มเติมกับผู้พันโอ้ทั้งที่เขาพยายามทอดสะพานให้ เพราะเธอรู้ว่าผู้พันโอ้ไม่ใช่คนที่เธอต้องการแม้ว่าเขาจะมีคุณสมบัติเพียบพร้อมแค่ไหน เธอก็รู้ดีว่าเป็นไปไม่ได้ จึงปฏิเสธมาโดยตลอดและยังมั่นใจชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าจะไม่ยอมคบหาดูใจกับผู้พันโอ้อย่างแน่นอน เมื่อได้ทราบจากผู้พันโอ้บอกว่าเขากำลัง “เลือก” หาผู้หญิงที่ถูกใจอยู่ คำว่าผู้ชายคนหนึ่งเป็นฝ่ายเลือกผู้หญิงทำให้ดารชาทนนไม่ได้ที่สุด จากที่รู้สึกเฉยๆ กับผู้พันโอ้ กลายเป็นความรู้สึกในด้านลบ และบอกกับพี่สะใภ้ทันทีว่า “...หนูไม่ขอแข่งขันกับใคร ไม่อยากเป็นนางงามตรอบ” ดารชายอมใช้ชีวิตโสดตามลำพังมากกว่าที่จะยอมตกลงปลงใจไปกับใครสักคนที่ไม่ถูกใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ได้เป็นฝ่ายยอมรับผู้ชายแบบไม่มีสิทธิ์เลือกอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นฝ่ายมองหาผู้ชายที่ตนเองต้องการและเข้าไปหาผู้ชายเอง หรือเป็นฝ่ายปฏิเสธความสัมพันธ์เมื่อคิดว่าผู้ชายที่เข้ามายังไม่ใช่แบบที่ตนเองต้องการ ซึ่งการที่เมืองเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ และผู้หญิงเข้ามามีส่วนสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ผู้หญิงสามารถทำงานทุกอย่างได้เช่นเดียวกับผู้ชาย สามารถพึ่งพาตัวเองได้ บทบาทของ

¹⁴ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 27 - 28.

ผู้หญิงและผู้ชายจึงไม่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน โครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

ในส่วนของวิถีเพศ สังคมเมืองที่ผู้หญิงอยู่อาศัยนั้นมีอิทธิพลต่อวิถีคิดและปฏิบัติ ต่อเรื่องทางเพศเป็นอย่างมาก จากบทความเรื่อง “เซ็กซ์แอนเดอะซิตี”¹⁵ ซึ่งเป็นบทความจากงานวิจัย ในประเด็นเรื่องวิถีเพศของคนในสังคมกรุงเทพมหานคร ก็ได้ระบุว่าวิถีเพศของผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง นั้นมีลักษณะแตกต่างจากพื้นที่อื่นและเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะการ เข้ามารวมตัวกันของคนเมืองที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากชนบทก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนเมืองและยังสืบต่อเป็นวัฒนธรรมเมืองที่สำคัญอีกด้วย ซึ่งวัฒนธรรม เมืองนี้ก็ได้รวมไปถึงวิถีเพศของคนในสังคมเมือง ซึ่งได้เปลี่ยนสภาพจากวิถีเพศของชนบทใน สังคมดั้งเดิมมาสู่สังคมเมืองที่ยอมรับเพศสัมพันธ์ที่ปลดปล่อยมากขึ้น ภาพของตัวละครหญิงที่ ปรากฏในนวนิยายร่วมสมัยของไทยจึงมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายแบ่งออกได้เป็น หลายแบบทั้งกลุ่มผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันก่อนแต่งงานแต่ก็ยังใส่ใจต่อ สายตาของสังคม และกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์เสรีโดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องผิดปกติแต่อย่างใด

3.1.4.1 ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว

ตัวละครหญิงบางส่วนในกลุ่มนวนิยายที่เลือกมาศึกษานี้ยังยึดมั่นในจารีตประเพณี ของไทย โดยเห็นว่าพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นเรื่องของศักดิ์ศรีที่ลูกผู้หญิงต้องรักษา ไว้ให้ได้ ดังนั้นผู้หญิงควรจะมีระมัดระวังเรื่องขอบเขตการใกล้ชิดกับผู้ชายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และเก็บความสัมพันธ์ทางเพศไว้หลังจากพิธีแต่งงานแล้วเท่านั้น ไอริมเป็นหนึ่งในตัวละครที่มีความ คิดเช่นนี้ ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงสมัยใหม่แต่ก็ยังยึดถือค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์ไว้อย่างเคร่งครัด เมื่อพี่เทพคนรักเก่าติดต่อมาหาเธอเพื่อจะขายวิดีโอที่เขาแอบถ่ายไว้ขณะที่เขามีเพศสัมพันธ์กับ อรนุช เพราะทราบว่าไอริมและอรนุชทะเลาะกันอยู่และหวังว่าไอริมคงจะยอมจ่ายเงินซื้อในราคา สูงกว่าคนอื่น ๆ เนื่องจากต้องการนำคลิปไปเป็นเครื่องมือแก้แค้นอรนุช ทำให้ไอริมตกใจมาก เพราะหากเธอยอมมีอะไรกับ พี่เทพก่อนการแต่งงานตามที่พี่เทพขอร้องก็อาจจะตกเป็นเหยื่อ ของเขาเช่นกัน เธอจึงนึกดีใจที่เธอยึดถือแนวคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์จนถึงวันแต่งงานอย่าง จริงจังมาโดยตลอด

¹⁵ อภิชาติ จรรย์สถุทธิรงค์ และอรทัย หรุเจริญพรพานิช, “เซ็กซ์แอนเดอะซิตี,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, วรชัย ทองไทย และสุริย์พร พันธุ์, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550), หน้า 94-107.

“...นึกดีใจที่หล่อนเห็นแก่กฎทองของพ่อ และโดยความเป็นจริงแล้วไอรินถือว่าช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดของการเข้าหอ นั่นคือการเปิดกล่องของขวัญ หล่อนอยากจะเปิดของขวัญอันงดงามแห่งความรัก ณ วันที่แต่งงาน ดังนั้นหล่อนจึงไม่เคยร้อนใจที่จะรีบร้อนมีความสัมพันธ์ มิใช่ที่ พี่เธอจะอ้างเหตุผลร้อยแปด แต่ไอรินก็ยืนกรานเช่นเดิม”¹⁶

จากตัวอย่างจะเห็นว่าไอรินได้รับการอบรมจากครอบครัวประกอบกับเธอเองมีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่าพรหมจรรย์เปรียบเสมือนกล่องของขวัญอันงดงามของความรัก ซึ่งควรจะถูกเปิดในวันแต่งงานเธอจึงไม่ยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนรักก่อน ถึงแม้ว่าจะถูกขอให้พิสูจน์รักแท้ด้วยร่างกายแต่เธอก็ไม่ยินยอม ยังคงยึดมั่นในความตั้งใจเดิมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ไอริน ได้ย้ายจากต่างจังหวัดเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมานานหลายปีแล้ว แต่วัฒนธรรมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานก็ไม่มีอิทธิพลต่อเธอ ทั้งนี้เนื่องจากเธอยังเหมือนกับถูกควบคุมจากจารีตประเพณีอย่างใกล้ชิด บ้านเกิดของเธอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นบ้านเรือนไทย ซึ่งเป็นของเก่าที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยคุณทวด เมื่ออยู่ที่บ้านเธอได้รับการฝึกหัดให้เรียบร้อย และเติบโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมอย่างไทยแท้ เมื่อย้ายมาอยู่ในเมือง ถึงแม้จะอยากพักอยู่ในคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อถึงวิถีชีวิตแบบเมือง แต่พ่อก็ไม่เห็นด้วย ยืนยันให้เธออาศัยอยู่ในบ้านที่พ่อซื้อให้เป็นของขวัญ มียามและแม่บ้านที่พ่อส่งมาดูแลคอยระมัดระวังผู้ชายที่แวะไปหาที่บ้าน ไม่ให้มีโอกาสอยู่ตามลำพังจนไม่เหมาะสม ทั้งหมดนี้จึงเหมือนเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงลักษณะของแนวคิดที่ถูกปลูกฝังตั้งแต่เด็กจนเติบโตขึ้นมาว่าเป็นแบบไทยแท้ จนเมื่อย้ายมาอยู่ในเมืองเธอก็มีคนที่ครอบครัวส่งมาอยู่ด้วยคอยดูแลเหมือนกับว่าไอรินมีกรอบประเพณีควบคุมอยู่ตลอดเวลา เธอจึงยังคงรักษาแนวความคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ไว้อย่างจริงจัง ซึ่งตามวัฒนธรรมไทยแล้ว พรหมจารีถือเป็นเครื่องแสดงถึงความบริสุทธิ์ของผู้หญิง มีการยกย่องความบริสุทธิ์ของผู้หญิงก่อนการแต่งงาน โดยจะไม่มี ความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหากยังไม่ได้แต่งงานกัน¹⁷ ดังนั้นในสังคมไทยค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์จึงเป็นเรื่องที่ฝังรากลึกมานานตั้งแต่สมัยอดีต ผู้หญิงไทยจะถูกปลูกฝังให้รักนวลสงวนตัว ห้ามมิให้ชายหญิงถูกเนื้อต้องตัวกัน เนื่องจากจะถือว่าผิดประเพณี ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ไม่ออกไปพบปะผู้ชายที่ไหน ซึ่งนอกจากจะมีประเพณีคอยควบคุมผู้หญิงแล้ว ยังมีการควบคุมผ่านวรรณกรรมต่างๆ เช่น *สุภายิตสอนหญิง* ของสุนทรภู่ และ *สุภายิตสอนหญิง* พระนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ซึ่งวรรณกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีเนื้อหาเพื่อสั่งสอนให้ผู้หญิงปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณีและรักนวลสงวนตัว ทำให้แนวคิดเรื่องการรักษา

¹⁶ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 289 - 290.

¹⁷ ชลลดา สรเดช, “การเห็นคุณค่าพรหมจารีของวัยรุ่นหญิง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา การแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550), หน้า 9, อ้างถึงใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2532: 195.

พรหมจรรย์แทรกซึมอยู่ทุกหนทุกแห่งและเกี่ยวโยงเข้ากับประเด็นด้านคุณค่า ดังท่อนหนึ่งใน
สุภายิตสอนหญิง พระนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่กล่าวว่า

“เป็นสตรีนี้ไซ้ริมิไซ้ง่าย
สงวนกายเราไว้อย่าให้หมอง
จะยากจนคนไร้วิสัยทอง
ย่อมจะต้องมีค่าราคาแพง”

บทประพันธ์ดังกล่าวนี้เป็นคำสั่งสอนให้ผู้หญิงรักษาเนื้อรักษาตัวของตนเอง
ครองตนให้ดี ทำตนเปรียบประดุจทองคำที่มีค่ามีราคาเสมอ พรหมจรรย์กลายเป็นสิ่งวัดคุณค่าของ
ผู้หญิง ผู้หญิงที่ดีจะต้องเป็นหญิงบริสุทธิ์ ไม่ประสาในเรื่องผู้ชาย จึงจะไม่ถูกตำหนิจากสังคมและ
เป็นที่ยอมรับในครอบครัวของฝ่ายชาย แต่หากผู้หญิงไม่บริสุทธิ์เสียแล้ว แม้จะเป็นคนดีอย่างไร ก็
ยากที่จะได้รับการยอมรับ ทำให้ผู้หญิงจะรู้สึกว่าคุณค่าเมื่อสามารถรักษาพรหมจรรย์ไว้
จนถึงเวลาที่เหมาะสมได้ ดังที่ไอรินยังรู้สึกว่าคุณค่าในตัวเองยังคงมีเหลืออยู่เมื่อเธอไม่ได้สูญเสีย
พรหมจรรย์ไป

แนวคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์นี้ได้รับการยึดถืออย่างจริงจังในสังคมไทยตั้งแต่
อดีต เห็นได้จากการที่ค่านิยมเรื่องการรักษาพรหมจรรย์จะถูกนำไปโยงกับความเชื่อและประเพณี
ท้องถิ่น ทำให้การควบคุมดูแลเรื่องการรักษาความบริสุทธิ์ของผู้หญิงเป็นไปได้อย่างใกล้ชิด แต่ใน
ส่วนของแนวคิดเรื่องการควบคุมเพศวิถีอย่างเป็นทางการนั้น สามารถสรุปความได้จากบทความ
เรื่อง “การควบคุมเรื่องเซ็กส์กับ “เพศวิถี” ที่เปลี่ยนไป” โดยกฤตยา อาชวนิจกุล และพิศรา แซ่ก้วย
ได้ว่า เริ่มขึ้นในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นช่วงลัทธิชาตินิยม และ
เข้มข้มมากขึ้นในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งพยายามสร้างวัฒนธรรมแบบไทยนิยมด้วย
การประกาศนโยบายให้คนไทยปฏิบัติตามสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างความเป็นไทยในแบบเดียวกัน ซึ่ง
เหตุการณ์นี้ส่งผลต่อแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมระหว่างเพศด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมรักรวด
สงวนตัวของผู้หญิง ได้ถูกสร้างให้กลายเป็นความเป็นไทยอย่างหนึ่งที่ผู้หญิงไทยจะต้องรักษา
ไว้¹⁸ อย่างไรก็ตามสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ได้ส่งผลต่อแนวคิดที่ตัวผู้หญิงเองมีต่อค่านิยม
เรื่องการรักษาพรหมจรรย์และแนวคิดที่สังคมให้คุณค่าแก่เรื่องนี้ในแนวทางที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย
ผู้หญิงออกสู่สังคมมากขึ้น การควบคุมด้วยจารีตประเพณีแบบเก่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะใน

¹⁸ กฤตยา อาชวนิจกุล และพิศรา แซ่ก้วย, “การควบคุมเรื่องเซ็กส์กับเพศวิถีที่เปลี่ยนไป,” ใน *ประชากรและสังคม*
2551: มิติ ‘เพศ’ ในประชากรและสังคม, กฤตยา อาชวนิจกุล และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์
ประชากรและสังคม, 2551), หน้า 86.

สังคมเมืองใหญ่ ที่กฎเกณฑ์จากท้องถิ่นไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตอีกแล้ว ผู้หญิงมีความสำคัญกับเศรษฐกิจ มีบทบาทในด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย ชีวิตของผู้หญิงไม่ได้อยู่ในบ้านเท่านั้น แต่ออกนอกบ้านเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ คุณค่าของผู้หญิงจึงถูกวัดจากความสามารถด้านอื่น ไม่ใช่แค่เรื่องพรหมจรรย์อย่างเดียว ประกอบกับสื่อที่เผยแพร่วัฒนธรรมจากต่างประเทศให้เข้ามาแพร่หลายในสังคม แนวคิดเรื่องเพศสัมพันธ์เสรี (Free sex) จึงเข้ามามีบทบาทอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ค่านิยมเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ที่ฝังรากลึกมานานก็ยังคงเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่สำคัญอยู่ เนื่องจากถือว่าลักษณะเช่นนี้เป็นคุณสมบัติที่ดีที่หญิงไทยควรรักษาไว้ จึงมีการณรงค์ ปลุกฝังถ่ายทอด ผลิตซ้ำอยู่ตลอดเพื่อให้ค่านิยมนี้ยังคงเป็นกระแสหลักในสังคม แนวคิดเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ก็ยังปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองบางส่วน แม้วัฒนธรรมกระแสรองจะมีบทบาทเพิ่มเข้ามาก็ตาม

3.1.4.2 ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์อย่างเสรี

เมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการแพร่หลายของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เรื่องเพศ การขยายตัวของสื่อโฆษณาต่างๆ และการครอบครองพื้นที่ของบริโภคนิยมซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งอิทธิพลต่อวิถีทางเพศของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่ปัจจัยเหล่านี้ขยายตัวได้มากเป็นพิเศษ ทำให้แนวคิดที่ผู้หญิงในเมืองมีต่อประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จากที่เคยให้คุณค่ากับเรื่องพรหมจรรย์ไว้สูงสุด ก็มีการเปลี่ยนแปลงความหมายไป การมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างเสรีกลายเป็นค่านิยมที่แพร่หลายเป็นอย่างมาก ตัวละครหญิงในนวนิยายไทยร่วมสมัยก็สะท้อนลักษณะนี้เช่นกัน โดยผู้หญิงในกลุ่มนี้ มีแนวคิดต่อการมีเพศสัมพันธ์ว่าเป็นความสุขในชีวิตประการหนึ่ง ซึ่งผู้หญิงและผู้ชายสามารถหาความสุขได้เท่ากัน ไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบในความสัมพันธ์ แต่เป็นความสนุกที่มีร่วมกัน ดังที่คัทลียา จาก นวนิยายเรื่อง *ควาดอกไม้* ได้บรรยายถึงกลุ่มเพื่อนสาวร่วมคณะของเธอกลุ่มหนึ่งที่มหาวิทยาลัยซึ่งเธอเคยร่วมสนทนาคำด้วยเป็นประจำ เพื่อนทั้งหมดนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นกลุ่มสาวซ่าส์ เนื่องจากพฤติกรรมของพวกเธอที่มักจะไปหลอกล่อให้ผู้ชายต้องจ่ายเงินเลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่มราคาแพงแล้วก็รีบหนีกลับอยู่ตลอด หากถูกใจกับผู้ชายคนไหนจริงๆ ถึงจะยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย หลังการมีเพศสัมพันธ์กันแล้วหากไม่ถูกใจก็ต่างคนต่างแยกทางกันไปเมื่อจบคืนนั้น แต่หากถูกใจกันก็อาจจะคบหากันชั่วระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะพบคนที่ถูกใจกว่าค่อยเลิกกัน เป็นต้น หลังจากช่วงว่างจากการเรียนในบ่ายวันหนึ่งคัทลียาก็เข้าไปรวมกลุ่มตามปกติ ก็พบว่าเพื่อนกลุ่มนี้ยังคงสนทนากันด้วยหัวข้อที่เคยคุยกันสม่ำเสมอ เช่นเรื่องการกิน ดื่ม

เที่ยว แฟชั่น และเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย โดยนำเรื่องบนเตียงมาเล่าสู่กันฟังเหมือนเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้คิดปิดบังหรือมีความรู้สึกอับอายแต่อย่างใด

“ทั้งทศวรรษผ่านเรื่อง “อย่างว่า” มาซ้ำของโซกโซนชนิดที่ผู้ชายบางคนรู้เข้าอาจจะถึง พวก หล่อนไม่เคยยี่หระต่อศีลธรรมหรือความดีงามตามแบบฉบับกุลสตรีของชาติไหนทั้งนั้น การนอนกับผู้ชายถูกใจสักคน ก็แค่นับเป็น “กำไรชีวิต”...หัวข้อสนทนายังซ้ำซากเกี่ยวกับ กอสซิป ดารานักร้องทั้งในและต่างประเทศ เรื่องอินเทอร์เน็ต พวกแฟชั่นเครื่องแต่งกาย...และ ที่สำคัญหนีไม่พ้นเรื่องเซกซ์และผู้ชายที่เพ็ง “ได้-เสีย” สดๆ หมาดๆ...หล่อไหม? รวยไหม? ขับรถอะไร? ลีลาบนเตียงเป็นอย่างไร?! ตลอดสารพันเรื่องได้สะบัดด้วยภาษาตรงๆ ที่ ผู้ใหญ่หัวเก่าผ่านมาได้ยินเข้าคงอยากกลืนใจตายเสียตรงนั้น”¹⁹

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศเกิดขึ้น ผู้ชายไม่ได้เป็นคนที่ถูกอำนาจความสัมพันธ์เพียงฝ่ายเดียวอีกแล้ว แต่ผู้หญิงก็สามารถเป็นผู้กำหนด ความสัมพันธ์ได้เช่นกัน นอกจากนี้เรื่องเพศสัมพันธ์ก็ไม่ใช่เรื่องของคุณค่าหรือเรื่องสำคัญอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องสนุกสนานของชีวิต ทำให้ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่เรียกว่าความสัมพันธ์ชั่วข้ามคืน (One night stand) แพร่หลายในสังคมไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่เที่ยว กลางคืน ซึ่งความสัมพันธ์ลักษณะนี้เป็นความสัมพันธ์แบบฉาบฉวย คิดถึงเรื่องเพศสัมพันธ์ว่าเป็น ความสนุกสนานที่มีร่วมกัน สามารถมีความสัมพันธ์กันได้โดยไม่จำเป็นต้องผูกพันด้านจิตใจและ ไม่ต้องการมีการผูกมัด ดังที่กลุ่มเพื่อนร่วมคณะของคัทลียาทำอยู่ ซึ่งแน่นอนว่าพวกเธอไม่ได้รู้สึก ผิดหรือเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์แบบนี้เป็นเรื่องเสียหายหรือเป็นปัญหาต่อสังคมแต่อย่างใด แสดงให้เห็นถึงความหมายของเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว นอกจากนี้ในบทความเรื่อง “เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย” กฤตยา อาชวนิจกุล รองศาสตราจารย์สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้นำเสนอประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของชายไทย โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากงานวิจัยระดับชาติหลายชิ้นเพื่อพยายามหาคำตอบว่าผู้ชายไทยรุ่นต่างๆ มี เพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับใครมากที่สุดระหว่างกลุ่มสมรส หญิงบริการ เพื่อนสนิท และคนอื่นๆ ซึ่ง สามารถสรุปได้ว่าผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับ “คนอื่นๆ” เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามรุ่นอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เกิดระหว่างพ.ศ. 2513-2517 และ พ.ศ.2518-2522 นั้น เลือกตอบว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก กับคนอื่นๆ สูงถึงร้อยละ 27 และร้อยละ 22 ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ครั้งแรกกับเพื่อนสนิท

¹⁹ แฉคำ ปั่นฉะศักดิ์, *ควาดอกไม้*, หน้า 55-56.

ซึ่งน่าจะหมายถึงเพื่อนหญิงหรือคนรักสูงถึงร้อยละ 43 และร้อยละ 62 ตามลำดับ²⁰ ซึ่งผลของข้อมูลชุดนี้นอกจากจะทำให้เรามองเห็นลักษณะของการมีความสัมพันธ์ทางเพศของผู้ชายแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงอีกด้วย การที่ผู้ชายสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศครั้งแรกกับเพื่อนหญิงและคนอื่นๆ ได้ในระดับเปอร์เซ็นต์ที่สูงขนาดนั้น สะท้อนภาพได้ว่าแนวคิดของผู้หญิงในเรื่องเพศเปลี่ยนแปลงไป นิยมมีความสัมพันธ์แบบเสรีและความสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานมากขึ้น ซึ่งในส่วนของตัวละครหญิงในเมืองกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางเพศแบบเสรีจนถึงขั้นว่าจะมีสัมพันธ์ชั่วข้ามคืนหรือมีกับใครก็ได้ ไม่เลือกตั้งเพื่อนของคัทลียาที่กล่าวถึงข้างต้น แต่ก็มีอีกจำนวนมากที่มีความสัมพันธ์กับคนรักของตนเองก่อนการแต่งงาน ไม่ได้ถึงขั้นมีความสัมพันธ์แบบเสรีแต่ก็ไม่ได้รู้สึกผิดที่มีความสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และไม่ได้ใส่ใจเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ ยกตัวอย่างเช่นศรีเสาวลิน จากนวนิยายเรื่อง *สี่ทางฝัน* ซึ่งเป็นคนที่ทุ่มเทให้กับการงาน เธอคิดว่าการมีครอบครัวจะทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่และไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร เธอไม่พร้อมที่จะสละเวลาเพื่อมีครอบครัว เธอจึงเลือกที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนรักโดยไม่คิดจะแต่งงาน โดยไม่ได้คิดว่าเป็นเรื่องเสียหาย ถึงแม้จะจริงจิ่งในการคบหากับคนรักคนนี้ แต่ก็ยังไม่ยอมแต่งงานด้วย และเมื่อคนในครอบครัวรู้ถึงความสัมพันธ์นี้แล้วออกปากดักเตือน เธอก็ไม่ได้เก็บมาใส่ใจ ทั้งนี้เนื่องจากเธอไม่ได้คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นเรื่องผิดแต่อย่างใด แต่เป็นความพึงพอใจของคนสองคนที่เธอตั้งใจให้เกิดขึ้น ดังที่ชลธิศคนรักของศรีเสาวลินได้บรรยายถึงเธอเมื่อนึกย้อนไปถึงเวลาที่เขาขอเธอแต่งงานแต่ก็ได้รับการปฏิเสธซ้ำแล้วซ้ำอีกเพราะเธอยังไม่พร้อมจะทิ้งงานมาสร้างครอบครัว จึงพอใจเพียงแค่การมีเพศสัมพันธ์กันไปเรื่อยๆ แบบต่างคนต่างอยู่ไปก่อน

“ดูท่าว่าก่อนหน้านี้ศรีเสาวลินจะพอใจแค่การมีอะไรกัน แล้วอยู่ด้วยกันแบบเงิบๆ โดยไม่พูดเรื่องแต่งงาน มันเป็นความสัมพันธ์ฉาบฉวยแบบคนรุ่นใหม่ แบบเซ็กซ์ที่พึงพอใจต่อกัน...แม้จะไม่ไปมีคนอื่น แต่ก็ไม่ลงเอยกัน เขาเกรงใจแม่หล่อน ย่าหล่อน ศรีเสาวลินบอกว่าให้เขาทำเฉยๆ เจ้าหล่อนเก่งกล้าสามารถที่จะบอกเช่นนั้น”²¹

จะเห็นได้ว่าศรีเสาวลินไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการรักษาพรหมจรรย์จนถึงวันแต่งงาน เธอมองว่าเพศสัมพันธ์เป็นความสุขระหว่างเธอกับคนรักที่สามารถมีขึ้นในเวลาใดก็ได้ เธอไม่ต้องการแต่งงานแต่ไม่รังเกียจที่จะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้นึกว่าจะทำให้ตนเองหมดคุณค่าแต่

²⁰ กฤตยา อาชวนิจกุล, “เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย,” ใน *ประชากรและสังคม 2554*, สุริย์พร พันพั้ง และมาลี สันถาวรธรรม, บรรณาธิการ. (นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2554), หน้า 46-47.

²¹ อริตา, *สี่ทางฝัน* (กรุงเทพมหานคร: สภาพบุ๊คส์, 2550), หน้า 388.

อย่างไรก็ดี แนวคิดที่มีต่อความสัมพันธ์ทางเพศในลักษณะเสรีเช่นนี้เป็นวัฒนธรรมตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาในสังคมไทยพร้อมๆ กับวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันก็ได้แพร่กระจายไปทั่วไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ใดก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามในเขตพื้นที่เมืองค่านิยมเช่นนี้ส่งอิทธิพลมากกว่าพื้นที่ชนบท ดังจะเห็นได้จากสถิติจากข้อมูลการสำรวจระดับชาติในหัวข้อ “พฤติกรรมเสี่ยง ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และยาต้านไวรัสในประเทศไทย พ.ศ.2549” ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า สัดส่วนของผู้หญิงโสดที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วในกรุงเทพมหานครสูงกว่าเขตเมืองในต่างจังหวัดและเขตชนบท โดยเฉพาะผู้หญิงวัยทำงาน(อายุ 25-59 ปี) ที่พบสัดส่วนสูงกว่าผู้หญิงโสดในเขตเมืองในต่างจังหวัด 1.2 เท่า และสูงกว่าผู้หญิงโสดในเขตชนบทถึง 3.3 เท่า²² ทั้งนี้เนื่องมาจากวิถีชีวิตแบบเมืองมีปัจจัยที่เอื้อต่อการมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างเสรีอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่แยกจากครอบครัวมาอาศัยอยู่เพียงลำพัง ความสัมพันธ์ของคนเมืองที่มีต่อกันอย่างฉาบฉวย ไม่ได้ใส่ใจกันอย่างลึกซึ้ง ทำให้ไม่มีใครสนใจกันและกันอย่างจริงจัง รวมถึงสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีครอบครัวอย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลให้ความเคร่งครัดในวิถีเพศตามจารีตเดิมถูกผ่อนปรนภายในเขตเมือง ผู้อยู่อาศัยรู้สึกถึงอิสระจากกรอบประเพณี ทำให้การมีความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าในเขตพื้นที่ชนบท

อย่างไรก็ตามยังมีผู้หญิงบางกลุ่มที่ถึงแม้จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานหรืออยู่กินกันโดยไม่ได้แต่งงานก็ตาม แต่ก็ยังวิตกกังวลเกี่ยวกับสายตาของสังคมและครอบครัวอยู่ ดังที่ดารชาได้บอกกับวายุซึ่งเป็นชายคนรักโดยไม่ได้แต่งงาน ถึงแม้เธอจะไม่ได้ปิดบังอย่างจริงจังแต่ก็ไม่ได้เปิดเผยมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับญาติผู้ใหญ่หรือครอบครัวของตนเอง เพราะเธอยังมีความเห็นว่าการกระทำเช่นนี้เป็นสิ่งไม่เหมาะสมและยังเกิดเป็นความรู้สึกผิดและอับอายอยู่ในใจเสมอ ดังนั้นเมื่อเธอพาคุณเพราไปพบวายุที่พังกาเพื่อติดต่อเรื่องงานตามที่คุณเพราต้องการ เธอจึงลังเลที่จะค้างคืนในห้องพักของวายุ เนื่องจากยังเกรงใจสายตาของคุณเพราที่เธอนับถือเปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง

“ถึงแม้ว่าห่อนอยู่ร่วมบ้านเดียวกับวายุมาหลายเดือนแล้ว แต่นั่นก็ไม่ตะจิตตะขวง เพราะไม่มีสายตาของคุณเพรามองจับอยู่ ซ่อแก้วกับนิวัตน์นั้นช่างเถิด ก็แค่เพื่อนบ้าน ไม่เหมือนคุณเพริศและคุณเพรา ผู้เปรียบเหมือนญาติผู้ใหญ่มาแต่ไหนแต่ไร

²² อภิชาติ จรรย์สถุทธิรงค์ และอรทัย หุริเจริญพรพานิช, “เซ็กซ์แอนเดอะซิตี,” ใน *ประชากรและสังคม 2550*, วรชัยทองไทย และสุริย์พร พันธุ์, บรรณาธิการ, หน้า 97.

หญิงสาวละอวยที่จะให้คุณเพราะเห็นว่าหล่อนมานี้ก็ตรงไปค้ำคั้นกับวายุ เขาเป็นคนรักก็จริง แต่ก็ยังไม่ได้แต่งงานกัน
เมื่อความคิดเดินมาถึงตรงนี้ คารชาก็หลุดปากออกมาว่า
“ก็...คุณเพราะเธอจะคิดยังไง เรายัง...ยังไม่ได้แต่งงานกัน”²³

จากบทสนทนาระหว่างวายุและคารชาข้างต้นจะเห็นว่าคารชาเป็นกังวลต่อสายตาของคุณเพราะที่เธอเคารพประจัญญาตีสนิทว่าจะมองเธอเช่นไร หากเธอพักค้ำคั้นในห้องเดียวกันกับคนรักที่ยังไม่ได้แต่งงานกัน ทั้งที่ปกติแล้วเธอก็อยู่ร่วมบ้านเดียวกันวายุอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้รู้สึกตะจิตตะขงใจเท่าครั้งนี้เพราะที่บ้านเธอพักอยู่เพียงลำพัง ปราศจากสายตาของผู้ใหญ่ ถึงแม้จะมีเพื่อนบ้านรู้เห็นแต่เธอก็ถือว่าเป็นคนอื่น ผิดกับเหตุการณ์ครั้งนี้ที่เธอจะต้องพักอยู่ในโรงแรมเดียวกันกับคุณเพราะ จึงก่อให้เกิดความกังวลขึ้นมาว่าจะเป็นเรื่องไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากในใจของเธอนั้นรู้สึกอยู่ตลอดว่าการที่เธออยู่กินกับคนรักโดยไม่ได้แต่งงานกันนั้นเป็นเรื่องที่ผิดขนบธรรมเนียม ถึงแม้ตอนที่ตัดสินใจจะมีเพศสัมพันธ์กันในครั้งแรกนั้นเธอตัดสินใจแล้วเป็นอย่างดีว่าไม่ได้ทำสิ่งผิดและคิดว่ามีวุฒิภาวะมากพอที่จะรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นได้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามเธอก็ยังห้ามความรู้สึกอับอายที่เกิดขึ้นไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่เธอเติบโตขึ้นมาในสังคมที่อบรมสั่งสอนและให้ความสำคัญกับค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์มาโดยตลอด แต่ขณะเดียวกันภาพสังคมสมัยใหม่ที่เสนอภาพของแนวคิดเรื่องเพศแบบใหม่ประกอบกับวิถีเมืองที่เอื้อให้เกิดวิถีเพศแบบใหม่ขึ้นก็ทำให้เธอเปิดรับแนวคิดเรื่องเพศแบบใหม่เข้ามาด้วย ดังที่รองศาสตราจารย์กฤตยา อาชวนิจกุล ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องเพศที่ปรากฏอยู่ในคนในสังคมยุคปัจจุบันว่าเปรียบเสมือนอยู่ระหว่างโลกแบบเก่าและแบบใหม่ ดังต่อไปนี้

“...พลังอำนาจของวาทกรรมเชิงจารีตนี้ก็อ่อนกำลังลงทุกวัน...การมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนหนุ่มสาวก่อนการแต่งงาน ได้กลายเป็นบรรทัดฐานใหม่ของคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ในยุคนี้ไปแล้ว สะท้อนว่า ทักษะคิดที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรก เป็นเรื่องไม่ควรพูดและไม่ควรเรียนรู้ก่อนแต่งงาน ก็ไม่เป็นจริงนักในปัจจุบัน(2554) ปรากฏการณ์ที่วานี้ทำให้เยาวชนยุคปัจจุบันเหมือนเดินทางอยู่ระหว่างโลกสองโลก คือโลกที่ยังสอนเรื่องเพศแบบจารีต และโลกที่สัมผัสจากเพื่อนฝูง จากการโฆษณาและสื่อบันเทิงเรีงรมย์ ที่เร่งกระตุ้นให้แสดงและเสพเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นการปรุงแต่งเนื้อตัว จริตกริยา และทักษะในเรื่องเพศอย่างเต็มที่”²⁴

²³ ว.วินิจัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว*, หน้า 336.

²⁴ กฤตยา อาชวนิจกุล, “เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย,” ใน *ประชากรและสังคม 2554*, สุริย์พร พันพิง และมาลี สันถาวรธรรม, บรรณาธิการ, หน้า 58.

ขนบธรรมเนียมและการอบรมสั่งสอนในสังคมไทยนั้น ล้วนแต่เน้นย้ำให้ผู้หญิง เกิดความคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสเป็นสิ่งไม่เหมาะสม ไม่ควรกระทำ แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็อ่อนแรงลงตามวัฒนธรรมใหม่ของสังคมเมืองและกระแสสังคมที่ล้วนแต่นำพาความเปลี่ยนแปลงอย่างใหม่เข้ามา การมีความสัมพันธ์ทางเพศและอยู่กินร่วมกันโดยไม่แต่งงานนั้นเป็นวิถีเมืองที่เกิดขึ้นจนเหมือนจะเป็นเรื่องปกติไปแล้ว การที่ผู้หญิงอยู่คนเดียวในเมืองต้องการใช้ชีวิตทำงาน ไม่พร้อมที่จะผูกมัดตัวเองกับการมีครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร การอยู่กินกันเฉยๆ จึงเป็นวัฒนธรรมรองที่เข้ามามีอิทธิพลในวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ถือเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมตะวันตก การย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกันถือเป็นอีกก้าวของความสัมพันธ์ที่คนรอบตัวจะแสดงความยินดีอีกด้วย ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส หนึ่งที่รู้ว่าเป็นเรื่องที่ผิดกับประเพณีไทย เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่ยังมีการพยายามจะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและทัศนคติแบบเดิมอยู่มาก ทำให้ลักษณะเช่นนี้ไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างเปิดเผยมากนัก ถึงแม้จะรู้ดีว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไปแต่กลุ่มผู้หญิงที่มีลักษณะความสัมพันธ์เช่นนี้ในสังคมไทยยังคงจะต้องปิดบังเรื่องนี้อยู่บ้าง

ผู้หญิงในสังคมเมืองมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในลักษณะเสรี ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างเท่าเทียม ผู้หญิงมีอำนาจในการกำหนดความสัมพันธ์ได้มากเท่ากับผู้ชาย ในส่วนของวิถีเพศของผู้หญิง สามารถแบ่งออกได้เป็นสามกลุ่ม คือ ผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์อย่างเสรีแบบเปิดเผย และผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานแต่ยังคงหวงต่อสายตาของคนในสังคม ซึ่งการที่ผู้หญิงอาศัยอยู่ในเมืองทำให้วิถีเมืองเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงด้วย

3.2 รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน

3.2.1 ชีวิตแห่งความเร่งรีบ

ชีวิตของคนเมืองในแต่ละวันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ การดำเนินชีวิตถูกกำหนดด้วยกรอบเวลาที่จำกัด การผิเวลาแม้เพียงเล็กน้อย อาจส่งผลกระทบต่อตารางเวลาทั้งหมดและ

นำไปสู่ความผิดพลาดหลายประการได้ การให้ความสำคัญกับเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมเมือง²⁵ ตัวละครต้องเริ่มต้นความเร่งรีบของชีวิตตั้งแต่ตื่นนอนในตอนเช้า ปัญหาการจราจรในพื้นที่เมืองเป็นปัญหาหลักที่ทุกคนต้องประสบ ผู้ที่อยู่ในเมืองจึงต้องตื่นนอนแต่เช้าและเพื่อเวลามากเป็นพิเศษสำหรับการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่จะต้องใช้เวลาในการแต่งหน้าและแต่งตัวมากเป็นพิเศษอีกด้วย คารซา จากนวนิยายเรื่อง *ลมพัดผ่านดาว* มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทจึงต้องเข้างานและเลิกงานเป็นเวลา ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่รถติดมาก เมื่อบ้านที่เธอพักอาศัยอยู่ในย่านชานเมือง เธอจึงต้องตื่นแต่เช้าเพื่อขับรถเข้าไปทำงานในเมืองและต้องผจญกับปัญหาจราจรติด ตามปกติแล้วเธอต้องเลี้ยงด้วยการออกจากบ้านแต่เช้าก่อนเวลาที่การจราจรจะติดขัด แต่วันที่เธอพลาดตื่นสายไปเล็กน้อยเท่านั้น เธอต้องพบกับปัญหาจราจรติดยาวเหยียด

“หล่อนตื่นสาย เพราะนอนดึก กระจกกระหอบวิ่งขึ้นรถ แต่งตัวลวกๆ หน้าตาไม่มีแม่แต่แป้งรองพื้น ต้องไปแต่งที่ทำงาน...รถก็ติดนิ่งสนิท ไม่ขยับเขยื้อน ราวกับเป็นลานจอดรถขนาดยาวสุดสายตาจนหญิงสาวแทบจะร้องไห้... โธ่เอ๊ย! แล่ออกจากบ้านช้ากว่าปกติสิบห้า นาทีเท่านั้น”²⁶

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคารซาต้องเริ่มต้นความเร่งรีบตั้งแต่เช้า ด้วยการรีบแต่งตัวแต่งหน้าเพื่อไปทำงาน ตามตัวอย่างเป็นวันที่เธอตื่นสายกว่าปกติ จึงไม่ทันได้แต่งหน้า ต้องรีบออกจากบ้านก่อน และตั้งใจไว้ว่าจะไปแต่งหน้าที่ทำงานแทน การจราจรในเมืองเป็นปัญหาอย่างมาก ซึ่งหากออกจากบ้านช้าผิดจากเวลาแม่เพียงเล็กน้อยก็อาจทำให้ต้องติดอยู่บนถนนจนไปทำงานสายได้ ดังที่ คารซาออกจากบ้านช้ากว่าปกติเพียงแค่สิบห้านาทีก็ต้องมาพบกับสภาพถนนที่เต็มไปด้วยรถจอดนิ่งอยู่จนดูเหมือนเป็นลานจอดรถขนาดใหญ่ยาวสุดสายตา ซึ่งลักษณะการจราจรที่ติดขัดเช่นนี้เป็นลักษณะประจำของสังคมเมืองที่ผู้อยู่อาศัยคุ้นเคยเป็นอย่างดีว่าเป็นสิ่งที่จะต้องพบเจอ แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความหงุดหงิดใจอยู่เสมอ ดังที่คารซาอารมณ์เสียในวันที่พบกับปัญหาจราจรติดในวันที่ต้องรีบเข้าร่วมการประชุมกับที่ทำงาน ซึ่งชีวิตประจำวันของตัวละครสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพความเจริญของเมืองได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความเจริญทางด้านวัตถุ ความทันสมัย ความสะดวกสบายและเทคโนโลยีต่างๆ ความต้องการใช้รถยนต์ของคนเมืองไม่ได้มีไว้เพื่อเหตุผลทางด้านความสะดวกสบายอย่างเดียวเท่านั้น แต่รถยนต์ยังเป็นที่เป็เหมือนเครื่องแสดงฐานะ

²⁵ Georg Simmel, “The metropolis and mental life,” อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์, “วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์ห้วงวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย,” ใน *สู่พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550), หน้า 167.

²⁶ ว.วินิจัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว*, หน้า 103.

ประจำตัวและเครื่องหมายแห่งความเจริญของเมือง ทำให้คนเมืองต้องดิ้นรนเพื่อให้มีปัจจัยที่ห้าอันนี้ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาโรคติดที่แก้ไม่หายในพื้นที่เมือง และเป็นสิ่งที่คนเมืองต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะในเวลาใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดที่ไม่ชอบความแออัดในช่วงกลางใจเมือง จึงเลือกพักในย่านนอกเมืองออกมาเล็กน้อย ดังที่เธอคิดเมื่อตัดสินใจเลือกบ้านบริเวณชานเมืองว่า “ดีกว่าทนอุดู้อยู่ในคอนโดมิเนียมกลางใจเมือง” สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะขยายออก ทำให้มีแหล่งที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากเกิดขึ้นบริเวณชานเมือง แต่การขาดต้องเผชิญกับปัญหาโรคติดในขณะที่ขับรถเข้าเมืองมาแทน ทำให้เห็นถึงความแออัดของเมืองที่ผู้อยู่อาศัยจะต้องประสบอยู่ตลอดเวลา หากเลือกพักในเมืองก็จะสะดวกในการเดินทางไปทำงานแต่ที่พักในเมืองก็คับแคบและแออัด คนจำนวนมากอัดแน่นอยู่ในเมือง หากเลือกพักชานเมืองก็ต้องพบปัญหาการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งนอกจากช่วงเช้าเย็นแล้ว เวลาปกติก็คิดเช่นกัน ดังที่สิริวิดีได้เล่าถึงรายละเอียดในชีวิตการทำงานอาชีพพนักงานขายให้ทัศนัยและธนาสุสพังเมื่อได้มีโอกาสไปทานอาหารด้วยกันว่าต้องขับรถไปพบลูกค้าตามบริษัทต่างๆ อยู่ตลอด เมื่อพบกับปัญหาโรคติดต้องอยู่บนถนนเป็นเวลานานแม้แต่ตอนที่หิวก็ไม่สามารถลงจากรถไปหาอะไรรับประทานได้

“...งานของเราไม่ใช่งานนั่งโต๊ะ บางวันใช้ชีวิตกันอยู่บนถนนนั่นแหละ ขับเข้าบริษัทนั้นไปบริษัทนี้ ยิ่งวันไหนถ้าเข้าในเมืองเจอโรคติด โดยเฉพาะบนทางด่วนยิ่งแย่ บางทีหิวจนไส้ก็วก็ต้องทน ทนกันจนเป็นนิสัยไปแล้ว”²⁷

เห็นได้ว่าเมื่อถูกถามถึงลักษณะของการทำงานในหน้าที่พนักงานขาย ความลำบากในการทำงานที่สิริวิดีเลือกจะกล่าวถึงนั้นไม่ใช่ความยุ่งยากในด้านรายละเอียดของงาน แต่กลับเป็นการที่ต้องเผชิญกับปัญหาโรคติดซึ่งเป็นที่เข้าใจกันเป็นอย่างดีว่าเป็นปัญหาใหญ่ของชีวิตคนเมือง โดยเฉพาะอาชีพพนักงานขายที่ต้องเดินทางออกจากบริษัทไปพบลูกค้าตามที่ต่างๆ อยู่ตลอด ทำให้ต้องประสบกับปัญหาการจราจร ต้องอดทนกับความหิวเพราะไม่สามารถหาอะไรรับประทานในขณะที่รถติดอยู่บนถนน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของคนเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นโรคกระเพาะอาหาร เนื่องจากการทานอาหารไม่ตรงเวลาหรือโรคที่เกิดจากความเครียด สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบและความแออัดของสังคมเมือง จึงส่งผลต่อสภาวะจิตใจของผู้อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้การที่ชีวิตเมืองเป็นชีวิตที่ต้องเร่งรีบ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองจึงมักมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการใช้ชีวิตในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ในเรื่องของการทำงานบ้านก็มีภาพตัวละครที่ใช้อุปกรณ์ไฮเทคช่วยทุ่นแรง ยกตัวอย่างเช่นการชား จากนวนิยายเรื่อง

²⁷ กิณริน, เซลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย, หน้า 204-205.

ลมพัดผ่านดาว ที่ใช้เครื่องล้างจานเป็นอุปกรณ์ช่วยในบ้าน เห็นได้จากฉากที่เธอเก็บจานไปล้าง หลังจากเสร็จสิ้นการรับประทานอาหารเย็นกับวายุ ดังต่อไปนี้

“กินเสร็จ หล่อนเก็บถ้วยชามใส่เครื่องล้างจาน ขณะที่เขาหายขึ้นบันไดไปชั้นบน เครื่องล้างจานกำลังทำงาน เมื่ออีกฝ่ายกลับลงบันไดมา”²⁸

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคาราเลือกใช้เครื่องล้างจานในการทำความสะอาดภาชนะใส่อาหาร แสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ครอบคลุมชีวิตของผู้หญิงในเมือง ซึ่งแม้แต่งงานแม่บ้านก็มีเทคโนโลยีเข้ามารองรับ ทั้งนี้เนื่องจากคาราเป็นผู้หญิงทำงานนอกบ้าน ชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยความเร่งรีบและวุ่นวายกับการทำงาน ไม่มีเวลาสำหรับงานบ้านมากนัก ประกอบกับการที่มีฐานะพอสมควร สามารถจ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์ทันสมัยได้ จึงนิยมใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้ประหยัดเวลามากยิ่งขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เครื่องล้างจานเป็นอุปกรณ์ที่ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายนักในประเทศไทย แตกต่างจากในสังคมตะวันตกที่อุปกรณ์ชนิดนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีอยู่ในทุกบ้านไม่ต่างจากเครื่องซักผ้า แต่การที่ผู้เขียนเสนอภาพตัวละครเลือกใช้เครื่องล้างจานเป็นอุปกรณ์ช่วยในบ้าน อาจจะต้องการแสดงให้เห็นถึงการแพร่หลายของวัฒนธรรมจากตะวันตกที่เข้ามาสู่สังคมเมืองของไทยมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันของคนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการนิยมใช้เทคโนโลยีต่างๆ มารองรับชีวิตของคนในสังคมที่นับวันยิ่งเดินเร็วขึ้น

3.2.2 วิธีแห่งการบริโภค

วิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองเต็มไปด้วยการบริโภค แต่ลักษณะการบริโภคของคนเมืองไม่ใช่เพียงแค่การเสพลินค้าและบริการเพื่อดำรงชีพเท่านั้น หากยังเป็นการเสพลความหมายของสินค้าเพื่อใช้แสดงถึงตัวตนและสถานะทางสังคมของผู้บริโภค การบริโภคจึงเป็นการแสวงหาความพึงพอใจทั้งทางกายและทางใจหรือที่เรียกว่าบริโภคนิยม ซึ่งบริโภคนิยมนี้เป็นอาวุธสำคัญของระบบทุนนิยมที่ใช้กระตุ้นให้เกิดการบริโภคที่เห็นได้อย่างชัดเจนในพื้นที่เมือง

ภาพตัวละครหญิงในสังคมเมืองเป็นจำนวนมากนิยมแสดงตัวตนผ่านการใช้ชีวิต การแสดงตัวตนโดยการเลือกใช้สินค้านี้จึงแสดงให้เห็นได้ว่าสินค้าไม่ได้มีความหมายเพียงแค่เป็นสิ่งที่ของเครื่องใช้ตามลักษณะการใช้งานอีกแล้วแต่บริโภคนิยมได้มีการสร้างความหมายอื่นให้กับตัวสินค้าเพิ่มเข้ามาเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกสิ่งที่เหมาะกับความต้องการของตนเองได้ ดังจะเห็นได้

²⁸ ว.วินิจฉัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว*, หน้า 185.

จาก มลฤดี ตัวละครหญิงจากเรื่อง *เชลล์เกิร์ล...รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* ที่กล่าวถึงความจำเป็นของการเลือกใช้สินค้าแบรนด์เนม เมื่อถูกวิจารณ์จากเจ้านายว่าใช้ของเกินฐานะ ว่าจำเป็นจะต้องใช้เนื่องจากตนเองเป็นพนักงานขายที่ต้องเข้าไปติดต่อกับผู้คนระดับเจ้าของกิจการ จึงต้องทำให้ตนเองดูดี น่าเชื่อถือ ด้วยการใส่กระเป๋าที่มียี่ห้อ ราคาแพง เพื่อไม่ให้ถูกดูถูก ถึงขนาดต้องยอมประหยัดค่าน้ำหนักเพื่อเก็บเงินซื้อกระเป๋าที่ต้องยอม ดังต่อไปนี้

“โอ้ เจ้านายขา ก็พวกหนูๆ ทั้งหลายเนี่ย ยังมีกิเลสกับเขาเหมือนกันนี่คะ ไหนจะต้องวิ่งเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่เจ้าของกิจการระดับไฮโซ ไฮช้อ ทั้งนั้น เลยใช้ของแพงแบรนด์เนมเข้าสู่อย่างน้อยจะได้ไม่มีใครว่าเชลล์สยามธรรานะกระจอก...คุณคิดว่าลูกน้องของเจ้านายเนี่ยยอมลงทุนขนาดไหนเพื่อโรงแรมของเรา ขนาดคอกข้าวสามเดือนซื้อกุ๊ชชีก็ทำมาแล้วนะค่ะ”²⁹

จากตัวอย่างมลฤดีคืออธิบายให้เจ้านายเข้าใจว่าการที่ต้องซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมราคาแพงใช้เพื่อไม่ให้ผู้อื่นดูถูกและจะได้เข้าหากันรวยได้ แสดงให้เห็นว่าการที่มลฤดีเลือกใส่กระเป๋ายี่ห้อกุ๊ชชีไม่ได้เป็นเพราะมลฤดีต้องการอุปกรณ์สำหรับบรรจุนางงามตามลักษณะการใช้งานที่แท้จริงของกระเป๋า แต่เป็นเพราะมลฤดีต้องการแสดงตัวตนของตนเองผ่านกระเป๋า โดยต้องการสื่อให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนหรูหรา มีระดับ ต้องการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตนเองและต้องการการยอมรับจากผู้อื่น นอกจากนี้บริโศคนิยมยังได้สร้างความรู้สึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้แก่ผู้ใช้กระเป๋าเดียวกันอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงรสนิยมเดียวกัน เมื่อต้องการเข้าหากันรวยระดับเจ้าของกิจการ มลฤดีจึงเลือกใส่กระเป๋าราคาแพงเพื่อให้ลูกค้ายึดติดถึงความเป็นส่วนหนึ่งร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากบริโศคนิยมสามารถทำลายพรมแดนต่างๆ เช่นความเป็นชาติหรือชนชั้นที่อาจจะเป็นปราการกั้นขวางไม่ให้คนล่วงล้ำข้ามไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถกั้นขอบเขตของบริโศคนิยมได้ ไม่ว่าจะเป็ใครหรืออยู่ที่ใดก็สามารถบริโศคได้ถ้ามีปัจจัยเพียงพอ ความหลากหลายจากที่ต่างๆ สามารถหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้หากมีรสนิยมเหมือนกัน สินค้าที่แสดงรสนิยมเดียวกันนี้เองจะเป็นตัวกลางดึงดูดคนให้เข้าหากัน โดยไม่ได้สนใจขอบเขตด้านอื่น ไม่ว่าจะเป็นใครก็สามารถพูดคุยกันได้เมื่อมีความสนใจร่วมกัน ซึ่งก็เป็นลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กันแบบหนึ่งของสังคมเมือง กล่าวคือคนเมืองจะมีกลุ่มสังคมของตัวเองที่เลือกสรรตัวเองเข้าหากันจากการที่มีรสนิยมแบบเดียวกัน³⁰ ทำให้มลฤดีต้องเลือกใส่กระเป๋ายี่ห้อดังเพื่อแสดงให้เห็นถึงรสนิยมและความสนใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับลูกค้า ดังนั้นจึงเห็นว่ามลฤดีจึงเป็นผู้บริโศคความหมายที่เป็นนามธรรมที่ตัวสินค้าสร้างขึ้นเพื่อประกอบสร้างตัวตนของตนเอง

²⁹ กิณริน, *เชลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย*, หน้า 21.

³⁰ Louis Wirth, "Urbanism as a way of life," *The American journal of sociology* 44, 1 (July 1938): 22-23.

ซึ่งการที่อาศัยอยู่ในเมืองที่ความสัมพันธ์ของคนเป็นไปอย่างผิวเผิน ตามหน้าที่
 คนภายนอกที่พบกับมลฤดีไม่ได้รู้จักกันอย่างจริงจัง ไม่มีทางรู้ว่าจริงๆ แล้ว มลฤดีไม่ใช่คนรวย
 และต้องประหยัดเงินมากกว่าจะสามารถซื้อกระเป๋ามาได้ การอยู่ในพื้นที่เมืองจึงทำให้มลฤดี
 สามารถสร้างภาพตัวตนที่ตนเองต้องการเป็นแบบใดก็ได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะมีคนรู้ถึงฐานะที่
 ตัวเองเป็นจริงๆ แสดงให้เห็นภาพของชนชั้นกลางในสังคมเมืองที่ต้องการยกระดับตัวเองขึ้นด้วย
 การใช้การบริโภคแสดงสถานะเมื่ออยู่ในสังคม แม้ต้องยอมประหยัดอย่างหนักกว่าที่จะได้เงินไป
 ซื้อสินค้าที่ใช้แสดงสถานะนั้นแต่ก็ยังยินดี

อย่างไรก็ตามถึงแม้มลฤดีจะเป็นผู้ที่ยึดติดอยู่ในอิทธิพลของบริโภคนิยม แต่ก็
 ไม่ได้ลุ่มหลงจนถอนตัวไม่ขึ้นจนถึงขั้นยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้บริโภค เธอยืนยันอยู่ตลอดว่าจะ
 ไม่ยอมขายตัวเองหรือยอมเป็นภรรยาเพื่อจะได้เงินมาใช้โดยเด็ดขาด ซึ่งการที่เธอรักศักดิ์ศรี
 ของตัวเองทำให้เจ้านายและเพื่อนร่วมงานพึงพอใจ ในตอนจบของเรื่องเธอได้รับการเลื่อนตำแหน่ง
 ขึ้นเป็นผู้จัดการฝ่ายขาย แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของผู้เขียนที่ไม่ได้คิดว่าบริโภคนิยมเป็นสิ่งที่
 เลวร้ายหากผู้บริโภคไม่ได้ยึดติดจนเกินตัว จึงได้ให้มลฤดีได้รับความก้าวหน้าในชีวิต

ในสังคมทุนนิยมปัจจุบัน การจำหน่ายสินค้าตามลักษณะการใช้งานนั้นย่อมมีวันที่
 จะถึงจุดอิ่มตัว เช่น หากผู้บริโภคซื้อเสื้อผ้าเพียงเพราะต้องการสิ่งห่อหุ้มปกปิดร่างกายตามกาลเทศะ
 เท่านั้น คนก็คงต้องการเสื้อผ้าเพียงไม่กี่ชุดและใช้เวลานานกว่าจะซื้อเสื้อผ้าใหม่อีกครั้ง ก่อให้เกิด
 ผลเสียต่อตลาดสินค้า บริโภคนิยมจึงได้สร้างความหมายที่เป็นนามธรรมใส่ไว้ในตัวสินค้า ความ
 ต้องการบริโภคจึงเป็นไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด เนื่องจากความต้องการในจิตใจมนุษย์ซึ่งเป็น
 ความหมายนามธรรมของสินค้าที่ถูกสร้างขึ้นนั้นย่อมเกิดขึ้นได้อย่างไม่รู้จบกลับ ดังที่ รศ.เกษียร
 เตชะพีระ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เขียนไว้ในบทความชื่อ
 “บริโภคนิยมเป็นไทย” กล่าวถึงลักษณะของการบริโภคในลัทธิบริโภคนิยมว่าสิ่งที่คนเลือกบริโภค
 ไม่ใช่ตัวสินค้าแต่เป็นความหมายแฝงของสินค้าที่ถูกสร้างขึ้นผ่านการโฆษณา ซึ่งผู้ที่จะสามารถ
 บริโภคตามลักษณะนี้ได้ต้องสามารถเข้าใจความหมายที่ถูกส่งออกมานั้น และพร้อมที่จะรับและใช้
 ความหมายนั้นร่วมกัน ดังต่อไปนี้

“...สิ่งที่ถูกบริโภคโดยผู้บริโภคภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมนั้นที่สำคัญที่สุดจึงไม่ใช่ตัววัตถุ
 สินค้าที่เป็นกายภาพ แต่คือความหมายนามธรรม ที่ตัววัตถุสินค้านั้นถูกเสกสรรปั้นแต่งให้
 มีขึ้นด้วยการโฆษณาต่างหาก...ผู้ที่ทำการบริโภคเช่นนั้นได้จึงมิใช่หุ่นยนต์สมองว่าง
 เปล่าที่ถูกชักจูงโดยโฆษณา หากเป็นคนที่เกิดเป็น รับสารและสื่อสารความหมายเป็น และ

เพราะความเป็นคน เป็นผู้คิดเป็น รับสารและสื่อสารความหมายเป็นนี่เองต่างหาก พวกเขาจึงสามารถเข้าร่วมการบริโภคความหมายภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมได้...”³¹

ผู้บริโภคจึงต้องเข้าใจในความหมายที่ถูกสร้างขึ้น ว่าสินค้าหรือใดสื่อความหมายแบบใด และรู้จักเลือกใช้สินค้าเพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองได้ตามที่ต้องการ ไม่ได้เพียงแต่ซื้อไปโดยปราศจากการไตร่ตรองเท่านั้น ผู้บริโภคจึงต้องมีการรับรู้สารที่สื่อออกมาจากสินค้า และมีการเลือกสรรสินค้าที่มีความหมายตามที่ตนเองต้องการ ซึ่งการบริโภคในลักษณะเช่นนี้เป็นการบริโภคตามที่บริโภคนิยมต้องการ เพราะเป็นการบริโภคความหมายของสินค้า ซึ่งตัวอย่างของตัวละครอีกตัวหนึ่งที่แสดงภาพของการบริโภคความหมายของสินค้าเพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์อย่างชัดเจนก็คือ ไอริธ จากนวนิยายเรื่อง *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ที่เลือกรับประทานอาหารในร้านอาหารญี่ปุ่นและร้านอาหารที่โรงแรมเพนนินซูล่า โดยมีเหตุผลที่เลือกร้านอาหารทั้งสองนั้นเป็นเพราะกระแสความนิยมและกลุ่มคนที่นิยมไปรับประทานอาหารในร้านนั้น ซึ่งเป็นกลุ่มคนรวยและมีชื่อเสียงในสังคม ถึงแม้จะทราบดีว่าร้านอาหารดังกล่าวราคาแพงเกินกว่าปกติและไม่แน่ใจว่าอาหารจะอร่อยหรือไม่ แต่ก็ตัดสินใจเลือกไปรับประทานอาหารเพื่อความมีหน้าตาในสังคมดังต่อไปนี้

“สองสาวขับรถเพื่อไปรับประทานอาหารเมื่อใดไม่ทราบแน่ชัดเพราะเป็นเวลาบ่ายสองแล้ว ไอริธตัดสินใจเลือกทานอาหารญี่ปุ่นร้านที่บรรดาคณรวยมักพากันไปทาน จะเพื่อเทรนด์หรือเพราะอาหารอร่อย ไอริธก็ไม่แน่ใจนัก...”³²

“ไอริธชื่นชอบร้านอาหารหรูแห่งนี้ แม้จะราคาแพงเกินควรหากก็คุ้มค่า ถ้าคุณต้องการเตือนผู้คนให้รู้ว่าคุณยังมีตัวตนอยู่ในสังคม คุณต้องมากินอาหารที่นี่”³³

ตามตัวอย่างนี้ก็จะเห็นได้ชัดว่าการที่ไอริธเลือกร้านอาหารทั้งสองร้านนั้นไม่ได้เลือกจากความอึดท้องหรือรสชาติซึ่งเป็นสาระสำคัญของอาหารเป็นหลัก แต่กลับเลือกรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นเพราะเป็นแฟชั่นที่กำลังได้รับความนิยม ไอริธจึงบริโภคอาหารที่ร้านนี้ในสองระดับ ระดับแรกคือการบริโภคในแง่การใช้ประโยชน์ตามจริงของอาหารที่ช่วยให้อึดท้องและให้สารอาหารต่อร่างกาย และในระดับที่สองคือการบริโภคความหมายของอาหารญี่ปุ่นเพื่อ

³¹ เกย์ซอร์ เดชะพิระ, “บริโภคนิยมเป็นไทย,” ใน *จินตนาการสู่ปี 2000: นวัตกรรมเชิงกระบวนทัศน์ด้านไทยศึกษา*, ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539), หน้า 88.

³² อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 21-22.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

ประกอบสร้างภาพลักษณ์ อาหารญี่ปุ่นให้ภาพของผู้ที่รักสุขภาพ รักวิถีชีวิตที่สงบ ไอริมจึงเป็นผู้เสพภาพแห่งความรักสุขภาพ และวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่ายที่ผูกติดมากับแนวคิดจากนิกายเซนซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การเลือกไปรับประทานอาหารที่โรงแรมเพนินินซูล่า เธอก็แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนว่าเป็นเพราะต้องการแสดงตัวตนในสังคม ซึ่งสาเหตุหลักที่เธอไปใช้บริการห้องอาหารที่โรงแรมแห่งนี้ก็เพื่อการนัดหมายทางธุรกิจ เธอต้องการโอกาสในการเจรจาว่านล้อมให้ลูกค้ารายใหญ่ยอมซื้อโฆษณาจากนิตยสารของเธอ ไม่ได้แม้แต่จะต้องการกินอาหารด้วยซ้ำ ภาพลักษณ์ของสถานที่จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าประโยชน์ของอาหาร การที่โรงแรมเพนินินซูล่าเป็นโรงแรมหรูระดับห้าดาวที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก จึงเป็นสิ่งยืนยันมาตรฐานในเรื่องสถานที่และการบริการที่ดีเยี่ยม แต่ทั้งหมดนี้ก็มาพร้อมกับราคาอาหารและค่าบริการที่สูงลิบลิ่ว ดังที่ไอริมบอกว่า “ราคาแพงเกินควร” แต่ก็ยังย่ำให้เห็นว่าผู้มีฐานะเท่านั้นที่จะสามารถเข้ามาใช้บริการได้ การนัดพบทางธุรกิจที่นี้จึงเป็นการสื่อเป็นนัยถึงสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีและความน่าเชื่อถือของนิตยสารชิค วูแมนของไอริม การมากินอาหารที่โรงแรมแห่งนี้ สิ่งที่สำคัญกว่าอาหารจึงเป็นการที่ไอริมเสพภาพความหรูหรา มีระดับ ซึ่งช่วยระบุตำแหน่งทางสังคมของเธอต่อคนรอบข้าง เป็นการสร้างการยอมรับจากคนในสังคม

นอกจากนี้แล้ว ในฉากที่เธอไปซื้อกาแฟที่ร้านสตาร์บัคส์ ยังเน้นย้ำให้เห็นถึงการบริโภคโดยมีจุดประสงค์เพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์ให้ตัวเองอย่างชัดเจนอีกด้วย ขณะที่เธอจะชำระเงินค่ากาแฟ เธอก็พยายามค้นหาบัตรสมาชิกมาแสดง แต่ก็เต็มไปด้วยอุปสรรค เพราะเธอมีบัตรสมาชิกจากร้านต่างๆ เต็มไปหมด ซึ่งการที่มีบัตรสมาชิกสินค้ามากมายเช่นนี้ทำให้เธอรู้สึกพิเศษกว่าคนอื่นและได้เป็นผู้ซื้อที่ชาญฉลาด ดังตัวอย่าง

“หญิงสาวกวักหาบัตรสมาชิกร้านกาแฟอย่างวุ่นวายก่อนจะเจอในซอกหนึ่งของกระเป๋าเงิน ทุกวันนี้ชีวิตหล่นสับสนด้วยบัตรสมาชิกมากมาย บัตรสะสมแต้ม บัตรส่วนลด แต่ถ้าหากไม่มีพวกมัน ก็จะทำให้ดูขาดอะไรไปบางอย่าง หล่นนี่ยิ่งน่ารำคาญ... ใช่แล้ว ขาดความเป็นนักซื้อที่ชาญฉลาดยังไงล่ะ การที่คุณเป็นสมาชิกร้านต่างๆ จะทำให้คุณเป็นใครบางคนพิเศษขึ้นมาเชียวล่ะ”³⁴

จากตัวอย่างจะเห็นว่าไอริมมีบัตรสมาชิกต่างๆ และบัตรสะสมแต้มเต็มไปหมด เมื่อเธอจะชำระเงินค่ากาแฟและต้องการแสดงบัตรสมาชิกของร้านสตาร์บัคส์ถึงกับต้องใช้เวลาหาบัตรในกระเป๋าอยู่ครู่ใหญ่ แต่หากไม่มีบัตรสมาชิกเหล่านี้ เธอถึงกับรู้สึกว่าการซื้อของขาดอะไร

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

บางอย่างไป ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกลยุทธ์ของบริโภคนิยมที่จะใช้กระตุ้นให้เกิดการบริโภคสินค้า ทำให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่าเป็นพิเศษ สร้างภาพความเป็นนักชื้อผู้ชาญฉลาด เพื่อให้คนหลงติดกับดักว่าจะต้องถือบัตรสมาชิกของร้านเพื่อที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ อาจจะเป็นการบริการที่พิเศษกว่าลูกค้าทั่วไป ส่วนลดพิเศษหรือการสะสมยอดการซื้อเพื่อแลกของกำนัลพิเศษหรือแลกเป็นส่วนลด เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้บริโภคจะเกิดความรู้สึกว่าเมื่อมีบัตรสมาชิกแล้ว การจ่ายเงินซื้อของในแต่ละครั้ง นอกเหนือจากได้รับสินค้าแล้วยังได้สิ่งตอบแทนอย่างอื่นเพิ่มเติมมาด้วย ก่อให้เกิดความรู้สึกคุ้มค่าและเพิ่มปริมาณการบริโภคขึ้นอีกเนื่องจากอยากได้ส่วนลดเพิ่มเติมหรือของแถมที่เหมือนว่าจะได้มาฟรีๆ เพียงแค่ซื้อของให้ครบตามกำหนดเท่านั้น ผู้ที่อยากจะเป็นคนฉลาด ชื้อของอย่างมีสไตล์ก็จะสมัครเป็นสมาชิกซึ่งก็คือการพาตัวเองเข้าสู่กระบวนการกระตุ้นการบริโภคนั่นเอง

นอกจากนี้การที่คนในสังคมเมืองปัจจุบันนิยมบริโภคสินค้าและบริการจากความหมายทำให้การถือบัตรสมาชิกก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตัวตนได้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายที่ร้านค้านั้นๆ สร้างขึ้น ซึ่งร้านในปัจจุบันไม่ว่าจะจำหน่ายสินค้าหรือบริการมักจะมีการแต่งเติมความหมายของร้านก่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะแตกต่างของผู้บริโภค ซึ่งการที่ไอริมเลือกดื่มและเป็นสมาชิกร้านกาแฟสตาร์บัคส์นั้น สามารถสร้างความหมายให้กับตัวเองได้อย่างมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากยี่ห้อดังกล่าวได้รับความนิยมด้วยการสร้างภาพลักษณ์ของตัวเองขึ้นมา เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับเอาภาพนั้นไปประกอบสร้างความหมายให้กับตัวเอง กล่าวคือ สตาร์บัคส์เป็นยี่ห้อของกาแฟที่มีต้นกำเนิดจากประเทศอเมริกา แม้จะเข้ามาอยู่ในประเทศไทยแต่ก็ยังคงไว้ซึ่งมาตรฐานเหมือนกับประเทศต้นแบบทั้งในเรื่องของประเภทและคุณภาพกาแฟ วิธีการชง การจัดรูปแบบร้าน³⁵ สร้างความรู้สึกว่าแม้จะอยู่ที่ใดในโลกก็ตามแต่ก็สามารถเสพวัฒนธรรมอเมริกันได้ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ความละเอียดและพิถีพิถันในขั้นตอนการชงกาแฟ ให้ภาพของความพิถีพิถันในการใช้ชีวิต แสดงออกถึงรสนิยมที่ดี นอกจากนี้การตั้งราคาไว้ค่อนข้างสูง ยังเป็นการจัดระดับตัวเองให้เป็นร้านกาแฟระดับสูง สำหรับผู้มีฐานะอีกด้วย คนที่ดื่มกาแฟจากร้านสตาร์บัคส์จึงให้ภาพคนเมืองรายได้ดี ผู้กำลังดื่มด่ำกับความทันสมัยจากประเทศอเมริกา สร้างความรู้สึกโดดเด่นและแตกต่างจากการบริโภคกาแฟกระป๋องหรือกาแฟชงแบบไทยที่มีขายอยู่ตามถนนหนทางทั่วไป ซึ่งกระบวนการสร้างภาพของกาแฟสตาร์บัคส์นี้ยังกลายเป็นการลดคุณค่าของกาแฟสำเร็จรูปลง ดังที่ไอริมได้กล่าวถึงกาแฟสำเร็จรูปไว้อย่างดูถูก หลังจากที่เธอไปชื้อกาแฟจากร้านสตาร์บัคส์มาแล้วแต่เกิดอุบัติเหตุทำให้กาแฟหกไป เธอจึงต้องชงกาแฟสำเร็จรูปดื่ม

³⁵ ศิรินคร รัตน์เจริญจร, “ร้านกาแฟ: ความหมายในวัฒนธรรมไทยยุคบริโภคนิยม,” (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 134.

“(ไอริณ)ลุกขึ้นไปชงกาแฟแบบสำเร็จรูปซึ่งสำเร็จรูปจริงๆ เพียงแค่ค่น้ำร้อนใส่จริงๆ แล้วหญิงสาวไม่อยากจะพื้นที่ในช่องท้องแบนราบของคนที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยกาแฟสำเร็จรูปไร้รสนิยมนั้นหรือคะ กาแฟที่ไอริณดื่มจะต้องเป็นกาแฟคั่วที่คั่วใหม่ๆ เท่านั้นผ่านเครื่องกรองและน้ำร้อนแปดลิบองศานั่นละ!”³⁶

กาแฟสำเร็จรูปซึ่งเคยเป็นที่นิยมกันเป็นเรื่องปกติ จึงกลายเป็นสิ่งไร้รสนิยมนสำหรับ ไอริณเมื่อเปรียบเทียบกับความหมายที่ได้รับจากการบริโภคกาแฟอย่างสตาร์บัคส์ ดังนั้นนอกจากรสชาติของกาแฟแล้ว ความหมายที่ผูกติดมากร้านกาแฟสตาร์บัคส์จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมให้ร้านกาแฟเป็นที่นิยมจนนำไปสู่ความนิยมในการบริโภคกาแฟสดกันเป็นอย่างมากและก่อให้เกิดร้านกาแฟในลักษณะเดียวกันนี้ตามอีกมากมายนับไม่ถ้วน นอกจากนี้แล้วสตาร์บัคส์ยังผูกพันกับความเป็นเมืองอย่างชัดเจน สาขาของร้านกาแฟจะตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ตามย่านธุรกิจหรือห้างสรรพสินค้า ทั้งนี้เนื่องจากความหมายสัญลักษณ์ที่สตาร์บัคส์สร้างขึ้น เช่นการบริโภควัฒนธรรมนำเข้าจากต่างประเทศ ความเป็นสากลเป็นมาตรฐานเดียวกันของตัวยี่ห้อ การแสดงออกถึงการมีรสนิยมนที่ดี ล้วนแต่เป็นความหมายที่เชื่อมต่อได้เป็นอย่างดีกับชนชั้นกลางในเมือง ซึ่งมักจะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับความหมายเหล่านี้ผ่านการบริโภคสินค้าเพื่อแสดงถึงการมีรสนิยมนและวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะตัว เนื่องจากชนชั้นกลางไม่มีตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของตนเองที่ชัดเจน และมีสถานภาพทางชนชั้นที่ไม่แน่นอน คือไม่ได้รวยและไม่ได้นจน ไม่ได้มีอำนาจแต่ก็ไม่ใช้ชนชั้นใช้แรงงาน เป็นต้น ชนชั้นกลางจึงกำหนดสถานภาพของตนเองโดยการผูกพันตัวเองกับความหมายเหล่านี้³⁷ ในขณะที่หากกาแฟสตาร์บัคส์ไปปรากฏอยู่ในชนบท คนในชนบทอาจจะไม่เข้าใจในชุดความหมายที่ตัวสินค้าต้องการจะสื่อออกมาก็เป็นได้ ประกอบกับปัจจัยทางด้านราคาที่กำหนดให้ผู้ที่จะมีกำลังบริโภคได้จะต้องเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้สูงพอสมควร คนในชนบทจึงไม่ใช่กลุ่มลูกค้าที่เหมาะสม เป็นการแสดงความตั้งใจที่จะให้กลุ่มลูกค้าเป็นกลุ่มคนเมือง

จากลักษณะการบริโภคของไอริณจะเห็นว่าเธอเลือกบริโภคจากความหมายสัญลักษณ์ของสินค้าเพื่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์อยู่ตลอด การที่ไอริณเป็นผู้หญิงที่มองคนจากภายนอกเวลาที่เธอพบใคร เธอจะประเมินบุคลิกท่าทางและการแต่งตัวของผู้ที่เธอพบและจะแอบวิพากษ์วิจารณ์หรือชื่นชม บางครั้งก็ให้คะแนนอยู่ในใจ ตัวเธอเองจึงต้องระวังและรักษาภาพลักษณ์อยู่ตลอดเวลา รูปแบบทรงผม การแต่งหน้าหรือเสื้อผ้าที่เธอสวมใส่ ข้าวของเครื่องใช้ การกินอยู่ วิถี

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

³⁷ ศิรินคร รัตน์เจริญจร, “ร้านกาแฟ: ความหมายในวัฒนธรรมไทยยุคบริโภคนิยม,” (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกูฏ, 2544), หน้า 136.

ชีวิตทุกอย่างจะต้องถูกเลือกสรรมาแล้วอย่างดีว่าจะสามารถส่งเสริมให้เธอได้ดีหากว่ามีคนอื่นมองหรือเป็นฝ่ายประเมินเธอบ้าง รวมถึงการที่เธออยู่กับสื่อตลอดเวลา ทำให้เข้าใจเป็นอย่างดีถึงความสำคัญของภาพลักษณ์ที่ดีว่าจะสร้างประโยชน์ได้มากเพียงใดในสังคมเมืองที่คนนิยมมองกันจากภายนอก การบริโภคของไอริณทั้งหมดจึงเป็นการประกอบสร้างภาพตัวตนที่เธอต้องการ และบริโภคเพื่อระบุตำแหน่งทางสังคมของตนเอง เธอจึงเป็นผู้ที่ติดอยู่กับบริโภคนิยมอย่างสุดขีด

สิ่งที่ช่วยเน้นย้ำให้เห็นภาพการยึดติดอยู่ในบริโภคนิยมของไอริณอีกอย่างหนึ่งก็คือการที่เธอเป็นเจ้าของและบรรณาธิการของนิตยสารชิค วูแมน ซึ่งนิตยสารนั้นเป็นสื่อที่เผยแพร่ภาพการบริโภคให้กับบริโภคนิยมอย่างได้ผลตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในนิตยสารจะเต็มไปด้วยโฆษณาสินค้ามากมายและยังมีการสร้างความต้องการผ่านนางแบบโฆษณา ซึ่งภาพที่ปรากฏในนิตยสารจะเป็นภาพนางแบบรูปร่างผอม หน้าตาสวยงาม ทำให้ผู้อ่านคิดว่าการที่นางแบบเหล่านั้นสวยได้เพราะบริโภคสินค้าตามโฆษณาที่ปรากฏอยู่ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการบริโภคขึ้นมา นิตยสารจึงเป็นสื่อสำคัญของบริโภคนิยม นอกจากนี้นิตยสารยังประกอบไปด้วยกระแสแฟชั่น เทคนิคในการสร้างความงามและวิธีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อสร้างความสำเร็จในชีวิต รวมถึงเคล็ดลับและคำแนะนำปาดะสำหรับผู้หญิง ผู้หญิงเป็นจำนวนมากจึงเปรียบนิตยสารเหมือนเพื่อนสนิทที่คอยให้คำแนะนำเรื่องต่างๆ และนับถือนิตยสารเหมือนตำราที่ไว้ใช้ศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จในชีวิต ตัวละครหญิงใน นวนิยายร่วมสมัยมีการเชื่อถือคำแนะนำจากคอลัมน์ในนิตยสารผู้หญิงอย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตาม นิตยสารไม่ได้เป็นเพียงเนื้อหาสาระอันทรงคุณค่าโดยปราศจากสิ่งใดๆ แอบแฝง ตัวของมันเองทำหน้าที่เป็นสื่อกลางแห่งการเผยแพร่วัฒนธรรมบริโภคให้แก่ผู้อ่าน ดังที่ไอริณได้กล่าวถึงกลุ่มคนอ่านนิตยสารของเธอว่าเป็นหญิงสาวอายุน้อยที่ใฝ่ฝันจะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างรวดเร็วเหมือนอย่างดาราและคนดังในสังคม นิตยสารจึงต้องพยายามหาแฟชั่นใหม่ๆ และเทคนิคในการประสบความสำเร็จที่น่าสนใจมาดึงดูดให้ลูกค้าซื้อนิตยสารทุกๆ เดือน นอกจากนี้เธอยังนึกถึงความฝันวัยเด็กที่หลังจากได้อ่านนิตยสารไวค์แล้วก็อยากจะทำนิตยสารของตัวเองบ้าง ซึ่งนิตยสารที่เธอฝันถึงนั้นเป็นนิตยสารผู้หญิงที่เต็มไปด้วยโฆษณาน้ำหอมและเครื่องสำอางราคาแพง

“กลุ่มผู้อ่านนิตยสารชิค วูแมนของหล่อนคือสาวอายุน้อยที่คลั่งคนดัง คลั่งความสำเร็จ หวังอยากประสบความสำเร็จอย่างเหล่าบรรดาเซเลบทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวตั้งแต่อายุน้อยๆ แม้ว่าความจริงมันจะเกิดได้ยากมากในชีวิตจริง แต่ใครจะสนใจเมื่อคนเรายังต้องการความเพ้อฝันและจินตนาการ ดังนั้นการจะหากลยุทธ์เพื่อสร้างแนวทางแฟชั่นใหม่ๆ ทุกเดือนเพื่อให้สาวๆ วิ่งไปหาซื้อจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ไหนจะเทคนิคของการเป็น

สาวเพียบพร้อม เช่น สิบวิธีเปลี่ยนตัวเองให้ได้ภายในเจ็ดวัน หรือจะเป็นห้าวิธีให้ผู้ชายขอแต่งงาน สิบวิธีสวยทั้งกลางวันกลางคืน ฯลฯ คนมีสติย่อมรู้ว่าไม่มีใครสามารถเปลี่ยนตัวเองได้ในเจ็ดวันหรอก แต่สาว ๆ ทุกคนก็พร้อมจะเชื่อด้วยความหวัง... ไอริณนึกถึงความฝันของหล่อนเมื่อครั้งยังเป็นเด็กหญิงอายุแปดขวบ ขณะที่ไอริณนั่งรอหมอฟัน มีนิตยสารไว้ควางอยู่ และทุกอย่างในนั้นนำทึ่งขนาดเขย่าโลกน้อยๆ ของเด็กหญิงตัวเล็กๆ ได้ ไอริณจึงตั้งใจว่าโตขึ้นหล่อนจะทำหนังสือแบบนี้ละ หนังสือที่เต็มไปด้วยภาพสวยๆ โฆษณาน้ำหอมกับเครื่องสำอางฯ³⁸

จากตัวอย่างจะเห็นว่ากลุ่มลูกค้าสาว ๆ ของนิตยสารผู้หญิงศรีทธาในนิตยสารเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะรู้ว่าไม่มีทางที่คำแนะนำจะได้ผลจริง แต่ทุกคนก็พร้อมใจกันเชื่อและปฏิบัติตาม แม้แต่ ไอริณเองก็ตาม หลายครั้งที่เธอพิสูจน์ด้วยการทดลองทำตามคำแนะนำในนิตยสารของตนเองและพบว่ามัน ไม่ได้ผลหรือบางครั้งก็พิสดารเกินไป แต่คำแนะนำเหล่านี้ก็ยังศักดิ์สิทธิ์สำหรับเธอและกลุ่มผู้อ่านเสมอ นิตยสารจึงมีความหมายมากสำหรับกลุ่มผู้หญิง อย่างไรก็ตามนิตยสารที่กำลังครอบงำกลุ่มผู้หญิงอยู่นี้เป็นสื่อของลัทธิบริโภคนิยม มันจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการบริโภค ซึ่งนอกจากหน้าโฆษณาหลักที่มีปริมาณเยอะมากแล้ว นิตยสารยังเต็มไปด้วยโฆษณาแฝงซึ่งจะแฝงตัวอยู่ในคอลัมน์ต่างๆ ที่เหมือนจะเป็นการแนะนำสินค้าขอดีหรือสินค้าแนะนำที่ถูกคัดเลือกจากเจ้าของคอลัมน์มาแล้วว่าเป็นสินค้าที่ดี น่าใช้งาน จึงเอามาเขียนแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักด้วย แต่แท้จริงแล้วสินค้าเหล่านั้นก็คือสินค้าจากกลุ่มสปอนเซอร์ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของนิตยสารนั่นเอง การเอาสินค้ามาเขียนแนะนำให้เหมือนเป็นลักษณะเพื่อนแนะนำเพื่อนหรือใช้ดีแล้วบอกต่อจริงๆ แล้วล้วนเป็นสิ่งที่ถูกปั่นแต่งขึ้นเพื่อล่อลวงให้เกิดการบริโภคทั้งนั้น ซึ่งหากอ่านอย่างไม่ระมัดระวังให้ดี สินค้าเหล่านี้จะเข้าไปอยู่ในกระบวนการรับรู้จดจำ เมื่อประกอบกับว่าเป็นการแนะนำจากนิตยสารที่กลุ่มผู้อ่านนับถืออยู่แล้ว ย่อมก่อให้เกิดเป็นความต้องการในตัวสินค้าขึ้นได้ทันที จากคำพูดของไอริณที่บอกว่านิตยสารนั้น “เต็มไปด้วยภาพสวยๆ” และ “โฆษณาน้ำหอมกับเครื่องสำอางฯ” ทำให้เห็นลักษณะของนิตยสารอย่างชัดเจนว่าเต็มไปด้วยการสร้างภาพและโฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือย ส่งเสริมการบริโภคอย่างเกินความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงในเมือง เนื่องจากระดับของเครื่องสำอางที่ระบุว่าเป็นเครื่องสำอางระดับหรูนั้น ย่อมต้องมุ่งไปที่กลุ่มลูกค้ารายได้และรสนิยมระดับสูงที่มักจะอยู่ในพื้นที่เมืองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนิตยสารจะเป็นสื่อแห่งการบริโภคแล้ว ตัวมันเองก็มีการบริโภคเพื่อสร้างภาพเช่นกัน ดังที่ไอริณบอกว่าที่ทำการนิตยสาร ชิค วูแมน นั้นเช่าอาคารสำนักงานที่หรูที่สุดบนถนนสุขุมวิท เพื่อประกอบสร้างภาพที่บอก

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37 - 38.

ว่าเป็น “แนวหน้าของสาวฮิปไฮโซ” ถึงแม้ค่าเช่าจะแพงมากแต่ไอรินก็คิดว่าคุ้มค่าเมื่อแลกกับภาพลักษณ์ของการเป็นนิตยสารระดับสูงซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีตามมาอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นความน่าเชื่อถือของนิตยสารในสายตาของผู้สนับสนุนโฆษณา และการมีภาพลักษณ์ที่หรูหราสำหรับผู้บริหารที่อาจจะซื้อนิตยสารเพื่อแสดงออกถึงรสนิยมของตนเอง

ลักษณะของการบริโภคความหมายนามธรรมของสินค้าที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเป็นลักษณะของการบริโภคสินค้าในสังคมเมืองปัจจุบัน ซึ่งเป็นการบริโภคความหมายเพื่อเติมเต็มความต้องการทางใจ การบริโภคจึงเป็นเรื่องที่มีผลต่อจิตใจโดยตรง บริโภคนิยมได้สร้างภาพในอุดมคติให้กับคนเมืองว่าคนที่ประสบความสำเร็จต้องมีรถ มีบ้าน มีเงินทองมากมาย ทันสมัย สวยงาม ผู้ที่ไม่มีเป็นผู้ล้มเหลวในชีวิต ซึ่งขั้นตอนนี้จะทำให้เป็นได้อย่างในอุดมคติก็ต้องอาศัยการบริโภคทั้งนั้น ด้วยเหตุนี้แล้ว ผู้ที่ไม่มีกำลังในการบริโภคจึงไม่เพียงแต่ขาดแคลนปัจจัยในการดำเนินชีวิตเท่านั้น แต่ยังเป็นคนที่ล้มเหลวในการใช้ชีวิตด้วย เนื่องจากคุณค่าต่างๆ ถูกแปรเปลี่ยนผูกพันในความหมายของสินค้าไปแล้วทั้งหมด ผู้ที่ไม่บริโภคจึงกลายเป็นคนที่ไม่สมบูรณ์ ดังที่รศ.เกษียร เตชะพีระ ได้กล่าวถึงผู้ที่ไม่มียาล้างบริโภคว่าไม่ใช่เพียงแต่ไม่ได้ชื่อของเท่านั้น แต่ว่าการไม่ได้บริโภคนี้ส่งผลกระทบต่อถึงการสร้างตัวตนด้วย เนื่องจากในสังคมบริโภคนิยมปัจจุบันสินค้าถูกนำมาผูกพันกับความหมายต่างๆ การบริโภคจึงเกี่ยวพันกับการสร้างตัวตน ผู้ที่ไม่ได้บริโภคจึงไม่มีความหมายที่จะนำมาประกอบสร้างเป็นตัวตนของตนเอง ทำให้รู้สึกเหมือนตัวตนไม่สมบูรณ์ มีสิ่งที่ขาดหายไป³⁹

การซื้อสินค้ายังเป็นการช่วยบำบัดจิตใจได้อีกด้วย เนื่องจากการซื้อทำให้ผู้บริหารรู้สึกว่ามีอำนาจ เป็นผู้ควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ การบริโภคทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าชีวิตได้บรรลุเป้าประสงค์บางประการที่ในชีวิตจริงทำไม่สำเร็จ ตัวละครหญิงหลายตัวจึงไปเดินซื้อของเมื่อเกิดความเครียด ยกตัวอย่างเช่นคัทลียา จากนวนิยายเรื่อง*คาวดอกไม้* ซึ่งเลือกไปเดินซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าเมื่อเกิดอารมณ์เบื่อและเหงาจากความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน การไปเดินซื้อของก็มีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนคลายความเครียดเท่านั้น ทั้งๆ ที่ไม่ได้ต้องการของอะไรเลย ซึ่งบางครั้งสินค้าที่ซื้อไปแล้วนั้นอาจจะไม่ได้เอากลับมาใช้ประโยชน์อีกเลย แต่อย่างไรก็ตามการไปเดินซื้อของก็ช่วยให้อารมณ์ดีขึ้นกว่าเดิมได้ และไอรินจากนวนิยายเรื่อง*ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ที่ตั้งใจชวนเลอลักษณ์เพื่อนของเธอที่กำลังอยู่ในอารมณ์โศกเศร้าเนื่องจากคนรักหนีไปให้ไปซื้อของเพื่อจะทำให้รู้สึกดีขึ้น เนื่องจากไอรินรู้ดีว่าการซื้อของจะช่วยเพื่อนสาวให้คลายเครียดได้

³⁹ เกษียร เตชะพีระ, “บริโภคความเป็นไทย,” ใน *จินตนาการสู่ปี 2000: นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศนด้านไทยศึกษา*, ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, บรรณาธิการ. หน้า 91.

“เดินดูของไปเรื่อยเปื่อย อันไหนถูกใจก็ซื้อ ไม่เสียเวลาใครตรงถึงเรื่องคุณค่าหรือ คุณประโยชน์ใดๆ ซื้อเพื่อให้เพลิดเพลินคลายความกตัญญู ของที่ซื้อตามอารมณ์พาไป พอกลับถึงพาร์ทเมนต์ก็อาจขังในชอกตู้โดยไม่หยิบมาใช้เลยก็ได้ แต่ถึงอย่างไร ออกมาช้อปปิ้งยังดีกว่าอุดหนุนในห้องพัก กล่องสี่เหลี่ยมแคบๆ เหมือนคุกที่ปราศจากญาติเยี่ยม...”⁴⁰

“ไอริชชวนเลอลักษณ์ เพื่อนสาวผู้ยังเศร้าสร้อยเรื่องกิมหันต์หายไปด้วย เพื่อว่าการลงเสื้อผ้าจะทำให้อารมณ์หล่อนดีขึ้น ไม่มีอะไรแก้เครียดเลอลักษณ์ได้เท่ากับการช้อปปิ้ง...”⁴¹

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคัทเลียและเลอลักษณ์แสดงออกอย่างชัดเจนว่าไปเดินซื้อของเพราะเหตุผลทางด้านอารมณ์เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างที่บอกไว้ว่า “ซื้อเพื่อให้เพลิดเพลินคลายความกตัญญู” หรือ “ไม่มีอะไรแก้เครียดเลอลักษณ์ได้เท่ากับการช้อปปิ้ง” ตัวละครเลือกใช้การซื้อของเพื่อเยียวยาอาการทางจิตใจ พวกเขาเลือกไปซื้อของเมื่อรู้สึกเครียด ทั้งที่ไม่ได้ต้องการสินค้าเลย แต่ตั้งใจไปซื้อของเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ความรู้สึกในขณะนั้น การซื้อของเป็นวิธีการเยียวยาอาการไม่สมหวังหรือความรู้สึกขาดแคลนบางอย่างในตัวตนได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเพียงแก้ไขเงินเท่านั้น การบริโภคทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีเสรีภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างหลากหลายและไม่มีขีดจำกัด ในชีวิตจริงอาจจะไม่สามารถควบคุมอะไรได้ แต่ในการซื้อของผู้บริโภคสามารถเลือกได้ทุกอย่างตามที่ต้องการ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงอำนาจที่ตนเองมีอยู่ อำนาจเหนือสินค้าที่ซื้อและอำนาจเหนือผู้ชายหรือผู้ให้บริการ สามารถเติมเต็มความต้องการทางใจได้อย่างรวดเร็ว ปัจจุบันทันด่วนและสะดวกง่ายดายตามลักษณะสำคัญของบริโภคนิยม มันจึงสามารถดึงดูดผู้คนให้เข้ามาติดอยู่ในกระแสแห่งการบริโภคได้ทั่วโลก

ตามลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ บริโภคนิยมจึงมีลักษณะไม่ต่างจากศาสนา คือสามารถเติมเต็มความต้องการทางจิตใจให้กับผู้นับถือได้ เปรียบเสมือนที่พึ่งพิงทางใจ เป็นจุดหมายปลายทางให้ชีวิตไม่เลือนลอย เนื่องมาจากในสังคมปัจจุบันนี้ คนห่างไกลศาสนา ความศรัทธาในพระเจ้าลดน้อยลงไป ศาสนาเป็นเหมือนเรื่องไกลตัว แต่คนกลับถูกกระตุ้นให้มีการบริโภคอยู่ตลอดเวลา คนเมืองถูกสื่อโฆษณาจู่โจมตลอดเวลา แม้อยู่ในบ้านก็ได้เห็นจากโทรทัศน์ และทันทีที่ก้าวออกจากบ้านป้ายโฆษณามากมายก็ปรากฏให้เห็นได้อยู่ทุกหนทุกแห่งไม่มีที่ว่างเว้น ปลุกฝังอุดมการณ์แห่งการบริโภคให้ซึมซับเข้าสู่จิตใจคน จนคนยึดถือการบริโภคเป็นการบรรลุถึงความสุขในชีวิต เช่นเดียวกับการที่คนที่ศรัทธาในศาสนาพยายามจะทำเพื่อบรรลุทางจิตวิญญาณ

⁴⁰ แจก้า ปณณะศักดิ์, *คาวดอกไม้*, หน้า 224.

⁴¹ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 54.

ยกตัวอย่างเช่นรสริน จากนวนิยายเรื่อง*ปีกปรารถนา* ซึ่งเป็นผู้หญิงที่เชื่อมั่นในคุณค่าของเงิน เธอเชื่อว่าเงินสามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างที่เธอต้องการได้ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของหรือความรู้สึกที่เป็นนามธรรม เธอจึงพยายามหาเงินให้ได้มากที่สุดโดยไม่สนใจวิธีการว่าจะทำแบบใด ใส่ใจเพียงผลลัพธ์ที่จะได้เท่านั้น

“สมัยนี้มีอะไรบ้างนะที่หาซื้อไม่ได้ด้วยเงิน รสรินถามตัวเองขณะยื่นมอคนงานหรือรู้ว่าสังกะสีที่ปิดกันที่คินผืนนั้นออก แล้วนำรั้วไม้ระแนงสีขาวไปไว้แทน เสริมด้วยกระถางไม้ดอกไม้ประดับ ให้ความรู้สึกเหมือนดั่งบ้านไว้ในชนบทที่ดูดีและสงบงาม หญิงสาวเชื่อว่าเงินซื้อได้ทุกอย่าง ซื้อบรรยากาศ ซื้อภาพพจน์ ซื้อชื่อเสียงและหน้าตา บางทีนี่อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้รสรินบอกตัวเองมานับแต่เพิ่งเรียนจบ ว่าหล่อนจะมุ่งมั่นหาเงินให้ได้มากๆ มากขึ้น มากกว่าเดิม และมากที่สุด ด้วยทุกวิถีทางที่หล่อนจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นงานความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือช่องทางอื่นใดก็ตาม”⁴²

ความคิดของรสรินในตอนนี้นี้เกิดขึ้นในขณะที่เตรียมงานเปิดตัวโครงการธนบุรีธารารมย์ ซึ่งเป็นโครงการคอนโดมิเนียมหรูซึ่งจะแบ่งเป็นส่วนที่พักอาศัยและส่วนที่เป็นศูนย์ออกกำลังกายและ สปาซึ่งจะได้รับการเนรมิตให้เป็น “ชีวิตริมน้ำที่แสนสงบสำหรับคนเมือง” แสดงให้เห็นถึงลักษณะของที่อยู่อาศัยของคนเมืองซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ สถานที่พักอาศัยที่อัดแน่นกันในตึกสูงเทียมฟ้าอย่างคอนโดมิเนียมจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์สำคัญของเมือง ซึ่งการใช้ชีวิตแบบลอยฟ้าในคอนโดมิเนียมกลางเมืองนั้นทำให้คนรู้สึกห่างไกลจากธรรมชาติ โครงการคอนโดมิเนียมจึงพยายามสร้างภาพให้ดูเหมือนมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ดังที่รสรินซึ่งรับหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ของโครงการนี้ได้จัดสถานที่ในวันแถลงข่าวเปิดตัวโครงการให้เต็มไปด้วยต้นไม้ดอกไม้และรั้วไม้ เพื่อสร้างความรู้สึกว้าวถึงแม้จะเป็นโครงการที่พักอาศัยสำหรับคนเมืองแต่ก็สามารถทำให้คนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติเหมือนไปอยู่ท่ามกลางบ้านไร่ในชนบท ทั้งที่ในความจริงแล้วโครงการก่อสร้างนี้ประสบปัญหามากมายจากคนในพื้นที่ที่ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างคอนโดมิเนียมแห่งนี้และพยายามขัดขวางมาโดยตลอด แต่ รสรินก็ไม่ใส่ใจ เธอสนใจเพียงแต่ให้งานในหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดีเท่านั้น เพราะมันหมายถึงเงินค่าตอบแทนจำนวนมากที่เธอจะได้รับ ในการแก้ปัญหาให้กับคนพื้นที่และการเตรียมสถานที่แถลงข่าวซึ่งจะใช้สถานที่ก่อสร้างจริงโดยเธอต้องเปลี่ยนพื้นที่สกปรกเต็มไปด้วยรั้วสังกะสีให้กลายเป็นสวนสวยริมแม่น้ำเพื่อให้เหมาะสมกับแนวคิดของโครงการ เธอใช้เงินเป็นตัวช่วยจนทำให้งานสำเร็จออกมาได้ด้วยดี จึงยิ่งตอกย้ำให้รสรินมั่นใจในอำนาจของเงินมากขึ้นกว่าเดิมอีก ซึ่งจากความคิดของเธอข้างต้นก็จะเห็นว่ารสรินมีจุดมุ่งหมาย

⁴² ดวงตะวัน, *ปีกปรารถนา*, หน้า 331.

ในชีวิตคือการหาเงิน จึงมุ่งทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เงินมากๆ ขอมแม้การมีเพศสัมพันธ์กับภริยา
 เจ้าของโครงการนี้ ซึ่งเธอเห็นคิดคำนวณแล้วว่าการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเขาในทุกๆ ทางจะช่วยให้
 ตำแหน่งประชาสัมพันธ์ของเธอมั่นคงยิ่งขึ้น นำมาซึ่งเงินที่จะสามารถใช้ซื้อภาพพจน์ ชื่อเสียงและ
 หน้าตาได้ เธอเชื่อว่าเงินให้เธอได้ทุกอย่าง เธอจึงใช้ชีวิตทุ่มเทเพื่อการหาเงินและสิ่งเหล่านี้ได้
 กลายเป็นเหมือนเป้าหมายหลักในชีวิตของเธอ เธอจึงไม่เคยรู้สึกว่าการว่างเปล่า ล่องลอย เงินเป็น
 สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นจุดมุ่งหมายให้ชีวิตเดินตาม ดังที่ชีวิตของรสรินไม่เคยเคืองกว้าง แต่ได้ดำเนิน
 ชีวิตไปตามครรลองแห่งการบริโภค มุ่งมั่นหาเงินเพื่อให้บรรลุถึงปลายทางที่สมบูรณ์พร้อมด้วยวัตถุ

ในตอนจบของเรื่องโครงการก่อสร้างคอนโดมิเนียมแห่งนี้ไม่สามารถดำเนินต่อไป
 ได้เนื่องจากภริยาของโครงการถูกจับด้วยข้อหาฆ่าคนตาย ทันทีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมภริยา
 รสรินก็พร้อมสะบัดออกห่างเขาทันทีและปฏิเสธความเกี่ยวข้องในทุกกรณีอย่างไร้เยื่อใย โดยไม่ได้
 ใจในความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกันมาก่อน และยังคงหางานประชาสัมพันธ์โครงการที่อื่นต่อไป และ
 งานแห่งใหม่ที่ได้รับคือการเป็นประชาสัมพันธ์ของโครงการรณรงค์ให้ประชาชนหันมา
 ตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อปราศณาทราบข่าวก็หัวเราะออกมาทันทีพร้อมกับความคิดที่ว่า
 “หล่อนนี่ภาพสาวสวยมาดมั่นอย่างรสรินหันมาสวมชุด “สีเขียว” ได้อย่างชัดเจนทีเดียว” แสดงให้
 เห็นถึงวิถีชีวิตของ รสรินที่ยังดำเนินต่อไปด้วยการยอมเปลี่ยนทุกอย่าง ไม่มีตัวตนที่แท้จริงของ
 ตัวเอง สนใจทำแต่สิ่งที่จะทำให้เธอได้งานและเงินเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนอาจจะต้องการสะท้อนให้เห็น
 ถึงวิถีชีวิตของคนเป็นจำนวนมากในสังคมทุนนิยมในเมืองปัจจุบันที่ดำเนินไปในลักษณะเดียวกัน
 กับรสริน คือยึดถือเงินเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต เมื่อมีเงินก็ทำให้ชีวิตรู้สึกเต็มอึด เหมือนได้รับ
 การเติมเต็มความต้องการทางใจ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นเหตุผลเดียวกันที่ทำให้คนต้องการศาสนา
 คนเหล่านี้จึงยึดถือบริโภคนิยมไม่ต่างกับศาสนา แม้แต่การนับถือศาสนาก็เป็นไปเพื่อความตั้งใจที่
 จะทำให้ชีวิตทางโลกมั่นคงขึ้น ทำบุญเพื่อขอพรให้มีเงินทองมากมาย มีความมั่นคงทางวัตถุ ไม่ได้
 หวังความสุขสงบทางจิตใจอีกต่อไป

เนื่องจากการปรับเปลี่ยนคุณค่าทางการใช้สอยของสินค้าให้เป็นคุณค่าทางจิตใจ
 บริโภคนิยมจึงมุ่งเน้นอิทธิพลต่อจิตใจคนมากกว่า การบริโภคกลายเป็นการเติมเต็มความต้องการ
 ทางจิตใจ จนสินค้ากลายเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ไม่ให้หลงทางจากจุดหมายปลายทางหลักของ
 ชีวิต ซึ่งก็คือความบริบูรณ์ด้วยวัตถุ ดังนั้นการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการทางใจจึงเป็นไป
 ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดหากผู้บริโภคไม่หยุดยั้งใจตัวเอง

นอกจากการบริโภคความหมายของสินค้าแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่
 ก่อให้เกิดการบริโภคอย่างมหาศาลก็คือค่านิยมความงาม ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองมีค่านิยมด้านการ

ชื่นชมความงาม ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่เมืองผู้หญิงส่วนมากเป็นผู้หญิงทำงานนอกบ้าน ต้องมีการพบปะกับผู้คนอยู่ตลอดเวลา รูปลักษณ์ภายนอกจึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงแนวคิดที่ว่าความงามทำให้ได้รับโอกาสดีในชีวิตมากขึ้น ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ค่านิยมเรื่องความงามได้กลายเป็นค่านิยมที่สำคัญสำหรับผู้หญิง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สื่อต่างๆ เป็นสิ่งที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ชีวิตคนเมืองถูกยึดเยียดด้วยโฆษณาตลอดเวลา ซึ่งโฆษณานี้เองเป็นตัวสร้างและตอกย้ำความสำคัญของความงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโฆษณาเกี่ยวกับสินค้าเสริมความงามประเภทต่างๆซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบัน ผู้หญิงในนวนิยายร่วมสมัยจึงใส่ใจกับความงามและรูปร่างของตัวเองเป็นอย่างมาก จนท้อถอย ตัวละครหญิงจากนวนิยายเรื่อง *สี่ทางฝัน* มีอาชีพพนักงานบริษัท เธอมักจะแต่งหน้าให้สวยงามอยู่เสมอด้วยเครื่องสำอางราคาแพง ดังที่เธอบรรยายถึงเครื่องสำอางของตัวเองขณะที่แต่งหน้าเพื่อจะออกไปร่วมงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ของญาติสนิทซึ่งเครื่องสำอางของจันทักถยาล้วนแต่เป็นสินค้าแพง ทำให้เธอต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องสำอางเป็นจำนวนมาก ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงที่สวยอยู่แล้ว แต่ก็พึงพอใจที่จะแต่งหน้าและแต่งตัวให้สวยเพิ่มมากขึ้น ไปอีก ดังต่อไปนี้

“เครื่องสำอางเรียงรายอยู่บนพื้น โต๊ะเบื้องหน้า ยี่ห้อดีและดั่งแถมยังราคาแพง เคยประทิน โคมให้เวลานเียนงาม หล่อนได้รับเงินเดือนแพง แต่ค่าใช้จ่ายส่วนตัวนี้ก็พลอยแพง เพราะมัวไปติดอยู่กับรสนิยมส่วนตัวที่ค่อนข้างสูง จันทักถยาตระหนักว่าหล่อนเองเป็นคนที่ได้ความงามติดตัวมาไม่น้อย มีคนบอกว่าการมองผ่านแวบเดียวในจำนวนสี่สาวหล่อนนั้นจัดว่าเป็นโฉมงามที่สุดของที่นี่จริงๆ แม้จะไม่ได้เอามาพระนาง แต่วิสัยหญิงก็มีอยู่ที่จะรักสวยรักงามและรักษารูปโฉมนี้ไว้...”⁴³

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าจันทักถยาเป็นผู้หญิงทำงานนอกบ้านที่ใส่ใจกับรูปโฉมของตนเอง จันทักถยายอมเสียเงินเป็นจำนวนมากเพื่อซื้อเครื่องสำอางราคาแพง เพื่อใช้แต่งหน้าให้สวย ยี่ห้อเครื่องสำอางที่จันทักถยาเลือกใช้ ได้รับการสร้างภาพไว้ว่าเป็นเครื่องสำอางระดับสูงเพื่อกลุ่มลูกค้าที่มีฐานะคืออย่างเช่นจันทักถยา ทั้งๆที่ความจริงก็เป็นคนสวยอยู่แล้วอาจจะไม่จำเป็นต้องแต่งเติมมากมาย แต่เธอกลับเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องทำ จึงเห็นได้ว่าค่านิยมความงามก่อให้เกิดการบริโภคได้ในปริมาณมหาศาล ซึ่งค่านิยมเรื่องความงามนี้ถูกตอกย้ำผ่านทางโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงามต่างๆ ซึ่งมักจะใช้นักแสดงเป็นผู้หญิงสวยและสร้างเรื่องราวในโฆษณาว่าผู้หญิงเหล่านี้ประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงานหรือความรักเพราะมีความสวย ก่อให้เกิดเป็นมาตรฐานความสวยในสังคมและแนวคิดที่ว่าหากไม่สวยก็ยากที่จะประสบความสำเร็จได้และถูกกีดกันจากสังคม จันทักถยาจึงมุ่งมั่นทุ่มเทให้ความสำคัญกับ

⁴³ อริธา, *สี่ทางฝัน*, หน้า 108.

หน้าตาและรูปร่างของตนเองเป็นอย่างดี เช่นเดียวกันกับตัวละครในนวนิยายร่วมสมัยส่วนใหญ่ที่จะกังวลอยู่กับรูปร่างและความสวยงามของตนเอง และพยายามที่จะได้มีรูปร่างหน้าตาที่ดีตามแบบอุดมคติซึ่งไม่มีวันที่จะเอื้อมถึงได้จริง ยกตัวอย่างเช่นคัทลียา จากนวนิยายเรื่อง*คาวดอกไม้* ซึ่งเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจหลังจากลองสวมชุดใหม่ จึงได้หันไปถามความเห็นจากลินจงซึ่งเป็นเพื่อนร่วมห้องว่าเธอสวมชุดแล้วดูเป็นอย่างไรบ้าง คัทลียาเป็นกังวลว่าจะดูอ้วนอยู่ตลอดเวลาทั้งที่ความจริงแล้วเป็นคนรูปร่างดีมาก หากเธอซังน้ำหนักแล้วพบว่าน้ำหนักขยับขึ้นจากปกติแค่เพียงเล็กน้อย เธอก็จะวิตกเป็นอย่างมาก เธอจึงต้องทานยาระบายและยาลดความอ้วนเป็นประจำทุกวันเพื่อให้ตนเองรู้สึกดีขึ้นบ้าง ดังต่อไปนี้

“หล่อนไม่เคยมั่นใจในสัดส่วนของตัวเองเลยถึงแม้จะดูดีสมส่วนแล้วก็ตาม พอเหยียบตาซังน้ำหนักขึ้นสักซิดสองซิดก็แทบกรี๊ด ทุกวันหล่อนจึงยังพึ่งยาระบายและอาหารเสริมลดความอ้วน วันไหนลืมกิน...รู้สึกคล้ายไขมันพอกเกาะทะขึ้นมาสักสิบกิโลกรัมยัง ใจยังงุ่น”⁴⁴

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าตัวละครมีรูปร่างสมส่วนอยู่แล้วแต่ก็ยังไม่พึงพอใจเพราะยังพอมได้ไม่เท่ากับลักษณะของผู้หญิงในอุดมคติซึ่งส่วนมากแล้วภาพผู้หญิงเหล่านี้ปรากฏอยู่ตามนิตยสารต่างๆ ซึ่งต้องมีการตกแต่งภาพก่อนที่จะตีพิมพ์ออกมาจำหน่าย แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงพอมตามที่เห็นในภาพนั้นไม่มีจริง ผู้หญิงจึงไม่มีทางที่จะเอื้อมถึงความพอมเช่นนั้นได้ในชีวิตจริง ส่งผลให้ผู้หญิงยังเกิดความรู้สึกว่าตนเองอ้วนอยู่ ซึ่งเมื่อรู้สึกดังนั้นแล้ว วิธีการที่คัทลียาเลือกใช้ก็คือการทานยาระบายและอาหารเสริมลดความอ้วน ซึ่งเป็นวิธีการง่ายๆ ตามหลักการของบริโภคนิยมที่สามารถใช้เงินซื้อได้ทุกอย่างโดยไม่ต้องลงทุนลงแรงหรือใช้ความพยายามเลย เธอไม่ได้เลือกใช้วิธีการออกกำลังกายซึ่งต้องใช้เวลาและความตั้งใจ แต่ใช้วิธีที่รวดเร็วและง่ายดาย ซึ่งเมื่อทานอาหารเสริมและยาระบายแล้ว ถึงแม้จะยังทานอาหารตามปกติหรือมากกว่าเดิมก็ทำให้รู้สึกดีขึ้นได้ว่าอย่างน้อยก็ได้ทำอะไรบางอย่างเพื่อการควบคุมน้ำหนักแล้ว

ชีวิตประจำวันของตัวละครจึงเป็นการใช้เวลาเป็นจำนวนมากไปกับความสวยงาม พยายามทำตามคำแนะนำด้านความงามทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองดูสวยที่สุด จนขั้นตอนที่วุ่นวายเหล่านี้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้หญิงต้องทำอะไรขาดไม่ได้หากต้องการที่จะเป็นผู้หญิงสวย ยกตัวอย่างเช่น ไอริณ จากนวนิยายเรื่อง*ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ที่กัจวัตรตั้งแต่ตอนต้นนอนของเธอล้วนแต่หมกมุ่นอยู่กับความงาม เห็นได้จากคำบรรยายถึงกิจกรรมที่เธอทำในวันที่เธอต้องตื่นก่อนเวลาที่

⁴⁴ แฉค่า ปัทมาศักดิ์, *คาวดอกไม้*, หน้า 79.

ตั้งใจไว้เนื่องจากเลอลักษณ์เพื่อนสนิทโทรมาขู่ว่าจะฆ่าตัวตายและต้องการให้เธอไปหาที่ห้องพัก โดยเร็ว เธอจึงต้องลุกขึ้นและเริ่มต้นกิจกรรมความงามของเธอซึ่งประกอบไปด้วยการออกกำลังกาย แปร่งฟันอย่างพิถีพิถัน ล้างหน้าด้วยนมสด แต่งผม แต่งหน้า แต่งตัว ซึ่งใช้เวลารวมทั้งหมดถึงสอง ชั่วโมง ทั้งๆ ที่เธอควรจะต้องรีบไปหาเพื่อนที่กำลังเสียใจ ดังต่อไปนี้

“หญิงสาวสะบัดแขนสะบัดขาเบาๆ เพื่อขับไล่ความง่วง ซิตอัพอีกสิบทีเพื่อหน้าท้องหล่อน จะได้แบนราบเหมือนแผ่นหิน แล้วจึงค่อยๆ ลุกขึ้นตรงไปเข้าห้องน้ำ คว้าแปรงสีฟันไฟฟ้า มาแปร่งอย่างละเอียดลออ เฟ่งตามองที่ใบหน้านกระจกเงา จากนั้นหญิงสาวก็เดินมาเปิด ตู้เย็นเล็กในห้องนอนเพื่อนำนมสดออกมาส่องหน้า...ใช้เวลาไม่นานมาก...แค่หนึ่ง ชั่วโมงเพื่ออาบน้ำ และอีกหนึ่งชั่วโมงเพื่อเซตผมกับแต่งหน้าให้บางใสแลดูเป็นธรรมชาติ ไอริณก็พร้อมออกจากบ้านในชุดหรูเลิศ ผมม้วนลอนสวยทั้งตัวอย่างงดงาม ไอริณปิดมาศ คาร่ากันน้ำอีกครั้งอย่างให้แน่ใจว่ามันคงนอนหนาร้อยแปดสิบองศาอย่างที่โฆษณาบอก ไป...”⁴⁵

จากตัวอย่างจะเห็นว่า หลังจากตื่นนอนแล้ว เธอเริ่มต้นกิจวัตรด้วยการซิตอัพเพื่อไม่ให้หน้าท้องมีไขมันส่วนเกิน การแปร่งฟันด้วยแปรงสีฟันไฟฟ้า การล้างหน้าด้วยนมสด การอาบน้ำ แต่งหน้า และแต่งตัวเพื่อให้ดูดีที่สุดในสิ่งที่ต้องสิ้นเปลืองเวลาหลายชั่วโมง ล้วนแต่ทำให้ผู้หญิงเสียเวลาในชีวิตประจำวันวันละหลายๆ และยังเต็มไปด้วยการบริโภคสินค้าต่างๆ อีกด้วย ซึ่งนอกจาก ตอนตื่นนอนแล้ว ผู้หญิงยังหมกมุ่นอยู่กับเรื่องน้ำหนักและความงามอยู่ตลอดเวลาทั้งวัน ตัวละครจะมีการกล่าวถึงการควบคุมน้ำหนักตลอด ยกตัวอย่างเช่นดารชา จากนวนิยายเรื่อง *ลมพัดผ่านดาว* หลังจากที่เธอมีโอกาสได้ไปลองรับประทานอาหารเดี่ยวแยกและเนื้อสะเต๊ะเป็นครั้งแรกและติดใจรสชาติมาก จึงลิ้มควบคุมปริมาณอาหารเหมือนปกติและบ่นถึงอาหารที่รับประทานไปว่ามีทั้งกะทิ และไขมันซึ่งส่งผลต่อน้ำหนักของเธอเป็นอย่างมาก จึงจะต้องไปออกกำลังกายเพื่อเผาผลาญแคลอรี ที่ทานไป

“ทุกทีตอนเย็นๆ เกือบไม่กินอะไรเลยนะ มื้อนี้หนักที่สุด มีทั้งกะทิทั้งเนื้อติดมัน เดี่ยวต้องไปฟิตเนสสัก 3 ชั่วโมง”⁴⁶

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างจากไอริณ ซึ่งก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ควบคุมการทานอาหารเพื่อรักษารูปร่างอย่างจริงจัง ยกตัวอย่างเช่นตอนที่เธอเข้าไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นพร้อม

⁴⁵ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 9.

⁴⁶ ว.วินิจชัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว*, หน้า 28.

เพื่อนสนิท เธอจะต้องคำนวณแคลอรีก่อนสั่งอาหารซึ่งเธอได้ทำอย่างเคร่งครัดด้วยการสอบถามถึงน้ำหนักที่แน่นอนของเนื้อปลาเพื่อจะได้นำมาใช้คำนวณหาปริมาณแคลอรีได้อย่างถูกต้องพร้อมทั้งมีการแจ้งความต้องการถึงปริมาณน้ำมันที่ใช้ในการทอดปลาด้วย เพื่อไม่ให้ปริมาณแคลอรีมากเกินไปกว่าที่เธอกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

“หญิงสาวสั่งสเต็กปลาแซลมอนหลังจากที่ใช้เครื่องคิดเลขลองคำนวณแคลอรีแล้ว...หล่อนต้องถามข้าบริกรหน้าตาดูดีถึงน้ำหนักชิ้นปลาเพื่อการคำนวณแคลอรีที่ถูกต้อง ซึ่งนั่นทำให้เขาต้องเดินไปถามพ่อครัวก่อนกลับมาพร้อมรอยยิ้มน่ารักว่าเนื้อปลามีขนาดสองร้อยยี่สิบสี่กรัมมันละเอียดทำให้ไอริณตัดสินใจสั่งเมนูนี้ พร้อมเน้นย้ำว่าน้ำมันที่ทอดขอเพียงช้อนชาเดียว”⁴⁷

จากตัวอย่างทั้งสองข้างต้น จะเห็นว่าทั้งดารชา และไอริณต่างมีรูปร่างดีมากอยู่แล้ว แต่ทั้งสองคนก็ยังวิตกกังวลเกี่ยวกับน้ำหนักตัวและการควบคุมอาหารตลอดเวลา หากอดใจไม่ไหวกินอาหารไปมากกว่าที่ได้ตั้งใจไว้ ก็ต้องไปใช้เวลาที่ศูนย์ออกกำลังกายเพิ่มมากกว่าปกติ เพื่อให้ น้ำหนักตัวคงอยู่ในระดับที่เหมาะสม และในส่วนของไอริณเอง จะเลือกทานอาหารที่มีไขมันน้อยที่สุดและต้องคำนวณแคลอรีก่อนสั่งอาหารทุกอย่าง พร้อมทั้งจำกัดเรื่องปริมาณน้ำมันที่ใช้ประกอบอาหารอย่างเคร่งครัด การควบคุมน้ำหนักและทำให้ร่างกายสวยงามที่สุดเปรียบดังจุดหมายปลายทางที่ตัวละครกลุ่มนี้มุ่งที่จะไปให้ถึงให้ได้ ภาพความงามที่บริโศคนิยมสร้างขึ้นมานั้นทำให้ตัวละครต้องเป็นกังวลอยู่กับเรื่องเกี่ยวกับความสวยงามและร่างกายของตัวเองตลอดเวลา ต้องการทำให้ตัวเองสวย ซึ่งหากทำสำเร็จก็เหมือนกับการประสบความสำเร็จอย่างหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่าการบรรลุเป้าประสงค์ในด้านความงามนั้น ต้องบริโศคนค้าและบริการต่างๆ มากมาย ที่ดึงดูดให้ผู้หญิงติดอยู่กับการบริโศคอย่างไม่จบสิ้น

3.2.3 ผู้หญิงกับการทำงาน

ส่วนประกอบสำคัญของสังคมเมืองทั่วทุกหนแห่งในโลกนี้ที่ขาดไม่ได้เลยสิ่งหนึ่งก็คือภาพผู้หญิงทำงาน ภาพผู้หญิงสวมเสื้อผ้าชุดทำงานเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติในเมือง จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่จัดทำขึ้นในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีแรงงานนอภาคเกษตรกรรมเป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 47.2 ซึ่งการที่ผู้หญิงจำนวน

⁴⁷ อลิสา, *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง*, หน้า 22.

มากมีบทบาทในการทำงานนอกบ้านทำให้ผู้หญิงกลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของเศรษฐกิจโลก เป็นกลุ่มคนสำคัญที่มีกำลังซื้อและอำนาจตัดสินใจในระบบเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เพิ่มความสนใจในการทำงานนอกบ้านให้มากขึ้นไปอีก ตัวละครในนวนิยายร่วมสมัยสะท้อนภาพผู้หญิงทำงานนอกบ้านและต่างก็มีความต้องการประสบความสำเร็จด้านหน้าที่การงานและยกเรื่องงานขึ้นมาเป็นหลักในชีวิต การใช้ชีวิตกับงานนอกบ้านเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองมากกว่าการเป็นแม่บ้านหรือการมีครอบครัวไปแล้ว ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองโดยมากแล้วจึงมีค่านิยมในการต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

ผู้หญิงเป็นจำนวนมากที่ทุ่มเทกับงานต้องการได้รับความก้าวหน้าในงานที่ทำ ขอมเลือกที่จะไม่แต่งงานมีครอบครัวเพราะรู้ว่าสำหรับผู้หญิงแล้วครอบครัวจะเป็นอุปสรรคต่อการประสบความสำเร็จในการทำงานค่อนข้างมาก ศรีเสาวลิน เป็นคนหนึ่งที่ทุ่มเทให้กับงานอย่างสุดตัว แม้ว่าชลธิศนักรักของเธอพยายามจะขอให้เธอแต่งงานด้วยเท่าไร แต่เธอก็ยังไม่ตอบตกลงเพราะมีความเห็นว่าเวลาของการสร้างครอบครัวยังรอไปก่อนได้ในเมื่อเธอยังอายุไม่มากนัก ตอนนี้อย่างงานเธอกำลังก้าวหน้าเธอก็ต้องการจะทำงานให้เต็มที่ก่อน เพราะมีตัวอย่างจากเพื่อนร่วมงานที่เมื่อแต่งงานไปแล้ว ประสิทธิภาพการทำงานก็ลดลงไป ดังคำบรรยายถึงความคิดของเธอที่เกิดขึ้นเมื่อเธอนัดพบกับชลธิศและได้ตอบปฏิเสธเมื่อเขาขอแต่งงานอีกครั้ง

“...งานนั้น หล่อนเหมือนร่วมฝ่าฟันมาด้วยกันเมื่อวันเริ่มต้น หล่อนมีส่วนเป็นแรงผลักดันการทำงานหนักให้งานออกมามีและทุกอย่างเข้าที่เข้าทาง หล่อนเองอายุยังน้อย หล่อนคิดว่าอยากจะให้งานลงตัวมากกว่านี้ค่อยแต่งงาน ให้หล่อนหมดห่วง หล่อนไม่อยากจะครอบครัวมาหยุดยั้งเรื่องงาน มีเพื่อนร่วมงานที่พอแต่งงานแล้วงานก็ครี๊อปไป”⁴⁸

จากคำบรรยายจะเห็นว่าศรีเสาวลินให้ความสำคัญกับเรื่องงานมาก่อนการมีครอบครัว เธอยังไม่ต้องการจะมีครอบครัวเนื่องจากเข้าใจเป็นอย่างดีว่าครอบครัวจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเธอเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะค่านิยมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสังคมไทยที่กำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลครอบครัว เป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบต่องานบ้านและการดูแลลูก ผลจากการสำรวจโครงการครอบครัวไทย ในปี พ.ศ.2537 ในประเด็นคำถามว่า “ปกติใครทำงานบ้าน?” พบว่าร้อยละ 72 ของสตรีในเขตเมือง และร้อยละ 78 ของสตรีในเขตชนบท ได้ตอบว่าตนเองเป็นผู้ทำงานบ้าน ซึ่งค่านิยมและพฤติกรรมนี้ได้สืบทอดและส่งต่อกันรุ่นต่อรุ่นเกิด

⁴⁸ อริตา, *สี่ทางฝัน*, หน้า 225.

เป็นแนวคิดที่ฝังแน่นอยู่ในสังคม⁴⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวของผู้หญิงเองด้วย ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงมีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการเลี้ยงดูลูก แม้ในปัจจุบันที่ผู้หญิงนิยมออกมาทำงานนอกบ้านกันเป็นเรื่องปกติ แต่ความรู้สึกผิดเช่นนี้ยังเกาะอยู่ในใจของผู้หญิงอยู่ ดังจะเห็นได้จากคำพูดของ เซอริล แซนด์เบิร์ก (Sheryl Sandberg) ผู้บริหารหญิงที่มีอำนาจสูงสุดของเว็บไซต์ชื่อดังอย่างเฟซบุ๊ก จากการบรรยายในหัวข้อ Why we have too few women leaders เธอได้กล่าวถึงปัญหาหลักของผู้หญิงกับการทำงาน ซึ่งก็คือการสร้างสมดุลระหว่างอาชีพกับครอบครัว แม้แต่คนที่ประสบความสำเร็จในการทำงานเช่นเธอก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่าอะไรคือจุดที่เหมาะสม และเธอต้องรู้สึกผิดทุกครั้งที่จะต้องทิ้งลูกไว้เพื่อจะต้องเดินทางไปทำงานทั่วโลก เธอยังคงสับสนอยู่ตลอดว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ถูกต้องระหว่างการงานต่อไปหรือการลาออกเพื่อมาดูแลครอบครัว⁵⁰ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าครอบครัวมีส่วนในการดึงผู้หญิงออกจากงานเป็นอย่างมาก เมื่อศรีเสาวลินยังมีความสุขกับการทำงาน เธอจึงตัดสินใจเลื่อนการมีครอบครัวออกไปก่อน ทั้งนี้การที่เธอทุ่มเททำงานหนักก็เพราะเธอต้องการเป็นคนที่มีประสิทธิภาพในหน้าที่การงาน แม้เธอจะอ้างกับคนรักว่าต้องการทำงานเพื่อจะเก็บเงินสร้างอนาคตสำหรับลูก ไม่ต้องทำให้ลูกต้องลำบากเหมือนตัวเองในวัยเด็ก แต่ชลธิ์ก็รู้ดีว่าเป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้น การที่เธอมุ่งมั่นทำงานเป็นเพราะต้องการประสบความสำเร็จและต้องการการยอมรับมากกว่า ซึ่งลักษณะนี้เป็นเช่นเดียวกันกับปรารณา จากนวนิยายเรื่อง *ปีกปรารณา* ปรารณาทำงานเป็นสถาปนิก เป็นคนมีความสามารถและรักการทำงานมาก งานออกแบบของเธอมักได้รับคำชื่นชมและได้รับรางวัลต่างๆ อยู่เสมอ เธอจึงทุ่มเทให้กับการทำงานมาตลอดหลังจากเรียนจบ แต่วันหนึ่งเมื่อเธอประสบปัญหาจากการทำงานซึ่งบั่นทอนจิตใจของเธอมาก เธอจึงไปพบพุดตาน เพื่อนสนิทเพื่อปรึกษา พุดตานแนะนำให้เธอลาพักผ่อนบ้าง เพราะเห็นเธอมุ่งมั่นกับงานมานานแล้ว ปรารณาจึงขออนุญาตไปว่าเธอมีแต่ผลิตผลผลิตกับการทำงานจนไม่ได้ลาพักร้อนมากกว่าสามปีแล้ว

“อย่าว่าแต่ปีนี้เลย สามปีหลังมานี้ ปรารณาไม่เคยลางานเลยสักวันเดียว หล่อนมีความสุขและสนุกกับการทำงานเหลือเกิน และดอกผลก็คือรางวัลใหญ่อันน่าภาคภูมิใจ”⁵¹

การที่เธอประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่ตั้งใจไว้ทำให้เธอมีความสุขและฝากชีวิตทั้งหมดไว้กับการทำงานจนไม่สนใจเรื่องอื่นๆ แม้แต่การลาพักผ่อน การทำงานของ

⁴⁹ ภัสสร ลิมานนท์, “บทบาทของผู้ชายกับปัญหาครอบครัวไทยในปัจจุบัน,” *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย* 43,3 (เมษายน 2541): 258-265.

⁵⁰ สยาม อินเทลลิเจนซ์ ยูนิท, *ผู้หญิงกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน โดย Sheryl Sandberg ซีโอโอเฟซบุ๊ก* [ออนไลน์], 10 กรกฎาคม 2554. www.siamintelligence.com/sheryl-sandberg-women-at-work

⁵¹ ดวงตะวัน, *ปีกปรารณา*, หน้า 81.

ปรารถนาได้รับคำชื่นชมอยู่ตลอดทำให้เธอมั่นใจในตัวเองเป็นอย่างมาก เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถที่ตนเองมี ดังนั้นหลังจากที่ได้รับ ปีกเพชร ซึ่งเป็นรางวัลใหญ่อันทรงเกียรติแห่งวงการสถาปนิกไปแล้ว ความฝันสูงสุดอันต่อไปของปรารถนาก็คือการเปิดบริษัทรับออกแบบสิ่งก่อสร้างของตนเอง ดังคำบรรยายความคิดของเธอในเช้าวันหนึ่งหลังจากคืนมอบรางวัล เธอกำลังเตรียมตัวจะไปทำงานพร้อมกับความมั่นใจในตนเองอย่างที่สุดว่าจะสามารถคว้าความฝันอันต่อไปมาได้ภายในเวลาไม่นานนัก

“...หญิงสาวเชื่อมั่นในพลังความรู้ความสามารถของตนเองที่จะพาให้ล่อนโบยบินไปไกลแสนไกล การได้ประดับปีกเพชรเป็นแค่เพียงการบอกกล่าวให้คนอื่น ๆ ร่วมรับรู้อย่างเป็นทางการเท่านั้นเอง คงอีกไม่นานนักหรือ...อีกไม่นาน ล่อนจะบินสูงและบินไกลกว่านี้มากมายนัก ถึงวันนั้นดอกไม้ช่อกงามที่จะได้รับ คงไม่ใช่ดอกไม้แสดงความยินดีจากผลงานชิ้นใดอีกแล้ว หากแต่เป็นความยินดีที่ปรารถนาเปิดบริษัทเล็กๆ ของตนเองได้สำเร็จ”⁵²

พื้นที่ความต้องการของปรารถนาเต็มไปด้วยเรื่องความสำเร็จในอาชีพที่เธอรัก หลังจากเรียนจบเธอทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ คาดหวังความก้าวหน้าในงาน แต่เมื่อเธอได้รับเสียงชื่นชมและรางวัลที่เป็นสุดยอดปรารถนาของคนในวงการสถาปนิกไปแล้ว ความต้องการอันต่อไปของเธอก็ยังเป็นความต้องการในเรื่องการทำงานคือการเปิดบริษัทของตนเอง ซึ่งนอกจากเรื่องงานแล้ว เธอไม่มีความสนใจเรื่องอื่นใดเป็นพิเศษไม่ว่าจะเป็นครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงาน เธอเคยมีกลุ่มเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน ซึ่งก็เป็นเพื่อนที่ร่วมงานกันด้วยดีมาตลอด พอเลิกงานก็ไปสังสรรค์ผ่อนคลายด้วยกัน และร่วมแสดงความยินดีในวันที่เธอประสบความสำเร็จ แต่ในวันที่เธอมีปัญหาเรื่องงาน เพื่อนกลุ่มนี้ก็พร้อมที่จะข้ามหัวและซ้ำเติมเธอ แต่ปรารถนาก็ไม่ได้ใส่ใจและไม่ได้รู้สึกเสียใจแต่อย่างใด เมื่อไม่มีใครมาข้องเกี่ยวกับเธอ เธอก็สนใจทำแต่งานของตนเอง ความมุ่งมั่นทั้งหมดอยู่ที่งานเท่านั้น

การที่ตัวละครล้วนแต่ทุ่มเทเอาจริงเอาจังอยู่กับการทำงาน จึงก่อให้เกิดเป็นความเครียดอย่างมาก ในช่วงระหว่างสัปดาห์ตัวละครล้วนแต่ต้องทำงานหนักและเต็มไปด้วยการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ตัวละครจะไม่ต้องการแข่งขันแต่ก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอดในสังคม ซึ่งเป็นสังคมแห่งการแข่งขัน ในพื้นที่เศรษฐกิจอย่างพื้นที่เมือง ผู้ที่สามารถสร้างมูลค่าได้มากที่สุดเท่านั้นจึงจะอยู่รอด ดังที่เธอเอม จากนวนิยายเรื่อง *รักแรกของฉันกับคดีพิลึกพิลั่นของเจ้าบ่าว*

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

ได้บรรยายถึงชีวิตการทำงานของเธอในบริษัทผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง เมื่อเข้ามาสมัครงานที่บริษัทแห่งนี้ในตำแหน่งผู้บริหารงานลูกค้า(Account Executive) ซึ่งมีหน้าที่จะต้องติดต่อลูกค้าที่สนใจจะลงโฆษณากับสื่อสิ่งพิมพ์ของทางบริษัท เพื่อหารายได้ให้กับบริษัท เธอถูกบีบบังคับให้ต้องทำงานอย่างหนักและแสดงความสามารถในการทำงานของตัวเองออกมาให้มากที่สุด ด้วยการหารายได้เข้าบริษัทเป็นยอดเงินสูงมาก และผู้ที่ทำได้ดีที่สุดในบรรดากลุ่มผู้สมัครทั้งหมดเท่านั้นจึงจะเป็นคนเดียวที่ได้อยู่ทำงานต่อ

“...ฉันยังโดนบททดสอบอันยิ่งใหญ่จากบริษัท นั่นคือฉันต้องทำยอดขายรับให้ได้เป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาลเพื่อแลกกับการผ่านโปรและไปต่อในการทำงานที่นี้ ฉันมีคู่แข่งเป็นคนจบใหม่รุ่นเดียวกันอีกสามคน ทว่าตำแหน่งว่างมีเพียงตำแหน่งเดียว มันจึงเหมือนเป็นการจับเข่าอันแสนสนุกสนานของบริษัท แต่เครียดมากสำหรับฉัน เราทุกคนตั้งหน้าตั้งตาทำงาน ทำงาน และทำงานอย่างไม่หยุดหย่อนเพราะกลัวว่าจะตกงานกลัวประวัติเสีย และกลัวไม่มีอะไรจะกิน...”⁵³

จากบทบรรยายข้างต้น เธอเผลอทุ่มเททำงานอย่างสุดตัว เพื่อให้ผลลัพธ์ออกมาดีที่สุด เพื่อจะได้เอาชนะคู่แข่งอีกสามคนให้ได้ตามเงื่อนไขที่บริษัทตั้งไว้ การที่ผู้เขียนบรรยายว่า “เป็นการจับเข่าอันแสนสนุกสนานของบริษัท” แสดงให้เห็นถึงลักษณะของระบบทุนนิยม ที่นายจ้างผู้มีเงินจะมีอำนาจในการบีบบังคับควบคุมแรงงานเพื่อให้เป็นผู้สร้างผลกำไรให้กับเจ้าของทุนและขยายกิจการออกไปเรื่อยๆ คนที่มีค่าที่สุดสำหรับบริษัทคือคนที่สามารถสร้างรายได้ให้บริษัทสูงที่สุด โดยไม่สนใจว่าคนคนนั้นจะเป็นคนเช่นไร ความดีเลวไม่มีความหมายในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเมื่อคุณค่าของคนถูกวัดด้วยผลประโยชน์เท่านั้น ดังนั้นเธอเผลอจึงมุ่งมั่นทำงานหนักอย่างไม่หยุดหย่อนและดิ้นรนแข่งขันกับผู้อื่นโดยไม่รู้สึกรู้สึกระแงใดๆ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้กลายเป็นจิตสำนึกของคนในสังคมไปแล้วว่าหากไม่พยายามเพื่อให้ตนเองได้เป็นผู้ชนะก็ไม่สามารถจะอยู่รอดในสังคมเมืองได้ ทุกคนจึงมุ่งมั่นทำเพื่อตนเองโดยไม่สนใจคนอื่นและไม่เกิดความรู้สึกละอาย นอกจากนี้แล้วการที่เธอเผลอรู้ว่าชีวิตการทำงานของเธอขึ้นอยู่กับความสำเร็จรายได้ให้บริษัทให้มากที่สุด เมื่อใดที่เธอไม่สามารถสร้างประโยชน์ได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ เธอก็จะกลายเป็นผู้แพ้และถูกเลิกจ้าง เมื่อไม่มีเงินก็จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแห่งการบริโภคในเมืองต่อไปอีกไม่ได้ เธอจึงต้องทำงานหนักเหมือนเครื่องจักร ถึงแม้ว่าเธอจะทำได้สำเร็จสามารถเอาชนะคู่แข่งอื่นได้ในด่านแรกจนได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำให้ทำงานต่อ แต่เธอก็ยังต้องทำงานหนักมากขึ้นไปอีก เพราะต้องรักษารฐานลูกค้าเก่าเอาไว้และหาลูกค้าใหม่เพิ่มมากขึ้นอีกอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อ

⁵³ นานา, รักแรกของฉันกับคดีพิลึกพิลั่นของเจ้าบ่าว, หน้า 15.

รักษาสถานภาพการทำงานของตนเอาไว้ รายได้ที่จะถูกใช้นำมาตอบสนองความต้องการในการบริโภคกลายเป็นกรอบที่กักขังให้คนเมืองทนติดอยู่กับความกดดันในการทำงาน ดังนั้นช่วงเวลาแห่งการทำงานของคนเมืองจึงเป็นเวลาแห่งความเคร่งเครียดและเหนื่อยล้าจากภาวะบีบคั้นทั้งทางกายและจิตใจ

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ความกดดันทางเศรษฐกิจผลักดันให้ผู้หญิงต้องออกมาทำงานนอกบ้านจนกลายเป็นรูปแบบชีวิตปกติเช่นในปัจจุบัน ชีวิตผู้หญิงเมืองเป็นจำนวนมากจึงให้ความสำคัญกับการมีครอบครัวลดลง และทุ่มเทกับการทำงานนอกบ้าน ใช้การทำงานเป็นเครื่องพิสูจน์ความสำเร็จของชีวิตในสังคมทุนนิยม การทำงานจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองเป็นอย่างมาก

3.2.4 โลกแห่งการพักผ่อนในสังคมเมือง

เนื่องจากความเครียดจากการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง การพักผ่อนเพื่อคลายความเครียดจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนทำงานในเมืองเป็นอย่างมาก การออกกำลังกายเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นที่นิยม เนื่องมาจากกระแสนิยมแบบคนเมืองในเรื่องการใส่ใจสุขภาพและการมีรูปร่างที่ดี ผู้หญิงมักจะเลือกการออกกำลังกายตามสถานที่ออกกำลังกายอย่างฟิตเนสต่างๆ ซึ่งการออกกำลังกายในฟิตเนสนี้เป็นสิ่งที่ตอบรับวิถีชีวิตสมัยใหม่ของคนเมืองได้เป็นอย่างดี เมื่อว่างเว้นจากการทำงานหรือในวันหยุดตัวละครหญิงจะไปออกกำลังกายที่ฟิตเนส เหมือนที่ดารชา จากนวนิยายเรื่อง *ลมพัดผ่านดาว* ที่ไปฟิตเนสในวันเสาร์ หลังจากแวะไปเยี่ยมพี่สะใภ้แล้ว และเวรกา จากนวนิยายเรื่อง *เชลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* ที่ชวนเพื่อนไปออกกำลังกายที่ฟิตเนสในวันที่ว่างจากงาน

“...หนูดาวจะไปฟิตเนส ไม่ได้ออกกำลังกายมาหลายวัน เจองานงานติดๆ กัน”...หล่อนขับรถออกจากบ้านพักของพี่ชาย พอไปถึงสถานที่ออกกำลังกาย พบเพื่อนๆ สมาชิกด้วยกันหลายคน ก็ออกกำลังอยู่จนดึกเหงื่อท่วมตัว”⁵⁴

“...เออเนี่ย...บายนี้ว่างกันหรือเปล่า ไปฟิตเนสกันไหม” เวรกาหันมาถามสองสาวเพื่อนซี้ ขณะที่เดินออกมาจากห้องประชุมเมื่อเกือบเที่ยง”⁵⁵

⁵⁴ ว.วินิจัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว*, หน้า 108-109.

⁵⁵ กิณริน, *เชลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย*, หน้า 150.

จากบทสนทนาทั้งสองจะเห็นว่า การไปออกกำลังกายเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากงานได้อย่างหนึ่ง ดารชาเป็นผู้ที่ไปออกกำลังกายเป็นประจำ เห็นได้จากที่บอกกับพี่สะใภ้ว่าไม่ได้ออกกำลังกายมาหลายวัน เนื่องจากงานยุ่ง แต่เมื่อมีเวลาว่างดารชาก็จะแบ่งเวลาไปออกกำลังกายที่ ฟิตเนส เช่นเดียวกับเวรกาที่ชวนเพื่อนไปฟิตเนสหลังจากทำงาน ซึ่งจะเห็นว่าตัวละครมักเลือกออกกำลังกายตามฟิตเนส ทั้งนี้เพราะฟิตเนสสามารถตอบสนองวิถีชีวิตของผู้หญิงในเมืองได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะในด้านของศูนย์บริการที่กระจายอยู่ทุกแห่งทั่วกรุงเทพฯ สมาชิกสามารถเลือกสถานที่ที่สะดวกที่สุดสำหรับเข้าใช้บริการ ช่วยในเรื่องการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมถึงประเด็นด้านการอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ตามฟิตเนสมีการดูแลลูกค้าเป็นอย่างดี สามารถใช้เวลาหลังเลิกงาน ได้จนถึงดึกไม่ต้องกังวลกับปัญหาเรื่องความปลอดภัย นอกจากนี้ยังสามารถตอบสนองลูกค้าได้อย่างหลากหลายด้วยการให้บริการอุปกรณ์ออกกำลังกายนานาชนิดเพื่อวัตถุประสงค์ในการออกกำลังกายที่แตกต่างกัน ทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าคุณเองมีทางเลือกหรือฟิตเนสให้ทางเลือกในการออกกำลังกายที่หลากหลาย เป็นต้น ฟิตเนสจึงได้รับความนิยมในเมืองอย่างมาก เนื่องจากทำให้การออกกำลังกายเป็นเรื่องสนุกสนานและเป็นแฟชั่นอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ให้ประโยชน์ในเรื่องสุขภาพร่างกายแล้ว ผู้ที่มา ฟิตเนสยังเป็นผู้บริโภคภาพลักษณ์ของผู้หญิงในเมืองสมัยใหม่ผู้รักและใส่ใจสุขภาพ ฟิตเนสจึงไม่ได้ให้ประโยชน์ทางกายเท่านั้น แต่เป็นการตอบสนองทางจิตใจด้วย การมาฟิตเนสทำให้มีกลุ่มสังคม กลุ่มเพื่อนออกกำลังกายด้วยกัน เป็นแหล่งชุมนุมของคนที่ให้ความสนใจในกิจกรรมเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มตามแบบสังคมนิยม เมื่อรวบรวมกับแนวคิดด้านการตลาดที่มีโปรโมชันต่างๆ เข้ามากระตุ้นเพิ่มเติมด้วย ฟิตเนสจึงเป็นสถานที่ออกกำลังกายที่ได้รับความนิยมมากในพื้นที่เมือง

นอกจากนี้แล้วผู้หญิงในเมืองยังผ่อนคลายด้วยการสังสรรค์กับเพื่อนตามร้านอาหารหรือสถานบันเทิงหลังจากเลิกงาน เวรกา เป็นคนหนึ่งที่นิยมการผ่อนคลายด้วยวิธีนี้ ซึ่งตลอดทั้งเรื่องจะเห็นว่าเธอและเพื่อนร่วมงานมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสังสรรค์ตลอด ไม่ว่าจะเป็นในโอกาสพิเศษอย่างเช่นวันคล้ายวันเกิดหรือว่าในวันปกติที่ต้องการการผ่อนคลายก็ตาม จากตัวอย่างต่อไปนี่ เวรกาพบกับกลุ่มเพื่อนในตอนเย็นเพื่อเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสวันเกิดของเพื่อนสนิทที่ร้านอาหารริมน้ำ และปรารถนา จากนวนิยายเรื่อง *ปีกปรารถนา* ซึ่งได้นึกถึงชีวิตการทำงานของตนเองและการพักผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานด้วยการไปนั่งตามสถานบันเทิงในยามดึกดังต่อไปนี้

“สองทุ่มตรง เวรกาขับรถมาจอดบริเวณลานจอดรถของร้านอาหารกึ่งผับอันเป็นสถานที่นัดเลี้ยงฉลองงานวันเกิดของสิริวดี ซึ่งเป็นร้านเจ้าประจำ เพราะอยู่ไม่ห่างจากโรงแรม บาง

คราวถึงแม้จะไม่มีเหตุให้เลียงจลอง ก็หาเรื่องมานั่งค้ำกันบ้าง นั่งปรับทุกข์กันบ้าง คุย สัพเพเหระกันไปตามเรื่องตามราว”⁵⁶

“...เมื่อไม่นานมานี้เองในเวลาเช่นนี้ หล่อนอาจจะยังคงนั่งทำงานอย่างมุ่งมั่นอยู่ที่ตึกเอ็นจี กรุปอยู่ก็เป็นได้ งานซึ่งจะทำให้หล่อนบินได้สูง บินได้ไกลกว่าใครๆ แล้วหลังจากนั้นก็ อาจจะไปใช้ชีวิตค้ำกินตามสถานบันเทิงพอให้รู้สึกผ่อนคลาย ห้าทุ่มเที่ยงคืนนั้นละจึงจะ กลับถึงห้องชุด”⁵⁷

จากตัวอย่าง เวชกาและกลุ่มเพื่อนนัดพบกันเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของสิริ วดี ซึ่งร้านนี้เป็นร้านประจำที่เธอและเพื่อนมักจะนัดมาสังสรรค์กันอยู่เสมอแม้จะไม่มีโอกาสพิเศษ ใดๆ ก็ตาม ทำให้เห็นได้ว่าการมาพักผ่อนและสังสรรค์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ เช่นเดียวกันกับปรารถนาที่กล่าวถึงการคลายเครียดด้วยการใช้เวลาหลังเลิกงานตามสถานบันเทิง ซึ่ง การใช้เวลาพักผ่อนหลังเลิกงานเช่นนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตการทำงานในเมือง เนื่องจากภาวะ กกดดันและตึงเครียดจากการทำงาน ทำให้นอกจากการพักผ่อนทางร่างกายแล้ว คนเมืองยังต้องการ การผ่อนคลายทางอารมณ์อีกด้วย การที่พื้นที่เมืองไม่มีการแบ่งแยกกลางวันกลางคืนชัดเจน งานใน ออฟฟิศสามารถขยายออกมาถึงช่วงเย็น ทำให้เวลาที่เคยเป็นรอยต่อระหว่างเวลาทำงานและเวลา พักผ่อนร่างกายหายไป คนจึงต้องการการพักผ่อนทางใจด้วย กฎเกณฑ์และกฎระเบียบทางสังคม ต่างๆ คอยควบคุมคนในสังคมเมืองในเวลากลางวันอย่างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นในชีวิตประจำวันหรือ ในชีวิตการทำงาน⁵⁸ ยิ่งการทำงานขยายเวลายาวนานขึ้น ความต้องการการผ่อนคลายก็มีสูงขึ้น การ ไปสังสรรค์กินดื่มตามร้านอาหารหรือสถานบันเทิงในยามค่ำคืนจึงเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยม กันอย่างมากในพื้นที่เมือง

นอกจากนี้แล้วตัวละครหญิงยังนิยมไปเดินซื้อของเพื่อผ่อนคลายความเครียดด้วย สถานที่ที่มักจะไปคือห้างสรรพสินค้า ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อชาวเมือง ห้างสรรพสินค้าได้เข้ามาแทนที่ร้านค้าปลีกและไม่ได้เพียงแค่นั้นยังเป็นสถานที่สำหรับขายสินค้าเท่านั้น แต่ยังรวมการให้บริการด้านอื่นๆ อย่างครบถ้วนสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ห้างสรรพสินค้าจึงกลายมา เป็นสถานที่ที่จำเป็นอย่างยิ่งของผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ปรารถนา กล่าวถึง ห้างสรรพสินค้าให้พูดตลกฟังเมื่อเธอไปเยี่ยมเพื่อนที่บ้าน และพูดตลกได้ปรับทุกข์เรื่องความลำบาก

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 204.

⁵⁷ ดวงตะวัน, *ปีกปรารถนา*, หน้า 261.

⁵⁸ พิเชษฐ สายพันธุ์, “กลางคืน: การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้เวลาในสมัยบริโภคนิยม,” ใน *วัฒนธรรมการ บริโภค แนวคิดและการวิเคราะห์*, สิริพร สมบูรณ์บูรณะ, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก, 2538), หน้า 118.

ในการหาซื้อกับข้าวที่อาจจะเกิดขึ้นหากว่าเธอย้ายเข้าไปอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรตามที่สามีต้องการ ซึ่งจะไม่อนุญาตให้รถขายกับข้าวเข้าไปขายในหมู่บ้าน ปรารถนาจึงแนะนำให้พุดตาลไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าแทน เนื่องจากมีของทุกประเภทจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ของใช้ รวมถึงบริการต่างๆ ก็รวมอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าทั้งหมด ทำให้ได้รับความสะดวกเป็นอย่างมาก ดังต่อไปนี้

“เข้าห้างไงพุด สะดวกจะตายไป สมัยนี้ห้างสรรพสินค้ามีทุกอย่าง ทั้งธนาคาร ร้านรับซักรีด โรงหนัง ซูเปอร์มาร์เกต ขนมนมเนย...เปิดอย่างเจ้าอร่อยที่ชื่อมาฝากนี่ก็ชื่อในห้างนะพุด”⁵⁹

จากที่ปรารถนาบรรยายจะเห็นว่าห้างสรรพสินค้าเป็นเหมือนศูนย์รวมทุกอย่างของคนเมือง ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่เพื่อจำหน่ายสินค้าเท่านั้น แต่ทำหน้าที่อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นสถานที่เดินเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งในอดีตคนมักจะใช้บริการที่สวนสาธารณะ แต่ปัจจุบันก็นิยมมาเดินรับลมเย็นจากเครื่องปรับอากาศในห้างสรรพสินค้ามากกว่า และยังเป็นศูนย์รวมของสถานที่ต่างๆ เช่นธนาคาร ร้านอาหาร ร้านตัดเสื้อผ้า และบางครั้งหน่วยงานราชการยังมีการไปจัดตั้งสำนักงานให้บริการประชาชนในพื้นที่เอกชนอย่างห้างสรรพสินค้าอีกด้วย พื้นที่นี้จึงทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมรวมทุกอย่างเข้าไว้ด้วยกัน ห้างสรรพสินค้านับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิถีชีวิตเมืองที่เร่งรีบ เพราะอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก คนเดินทางไปทีเดียวแต่สามารถจัดการธุระได้หลายอย่างและผู้ใช้บริการยังไม่ต้องกังวลกับปัญหาเรื่องเวลาเนื่องจากห้างสรรพสินค้าเปิดให้บริการตลอดทั้งวันและทุกวันไม่มีวันหยุด จึงเหมาะกับชีวิตแบบคนเมืองที่ใช้เวลาทั้งวันในการทำงาน มีเวลาว่างหลังจากเลิกงานไปแล้ว สถานที่ที่ไม่ได้มีข้อจำกัดด้านเวลาจึงสามารถตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วห้างสรรพสินค้ายังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเมืองและมีความสัมพันธ์กับความเจริญของเมือง ขนาดและจำนวนของห้างสรรพสินค้าสามารถแสดงให้เห็นถึงขนาดความเจริญของเมือง และที่ใดที่มีห้างสรรพสินค้าไปตั้งอยู่ ก็แสดงให้เห็นได้เช่นกันว่าที่นั่นเป็นเมือง ซึ่งการที่คนเมืองนิยมใช้บริการที่ห้างสรรพสินค้านั้นไม่ใช่เพราะเหตุผลเพื่อความสะดวกเพียงอย่างเดียว ห้างซึ่งเป็นที่รวมของสรรพสินค้าแห่งนี้ยังให้การพักผ่อนทางอารมณ์แก่ผู้ใช้บริการได้อีกด้วย ผู้หญิงในเมืองนอกจากจะไปห้างสรรพสินค้าเมื่อต้องการซื้อของแล้ว ยังนิยมการมาเดินผ่อนคลายอารมณ์ที่ห้างสรรพสินค้าเช่นกัน เห็นตัวอย่างได้จากบทสนทนาระหว่างคัทลียาและลินจงในวันที่คัทลียารู้สึกเบื่อหน่ายจึงชวนลินจงเพื่อนสนิทพร้อมห้อยออกไปห้างสรรพสินค้า เมื่อลินจงบอกว่าไม่ได้ต้องการจะซื้อสินค้าอะไร คัทลียาก็ยังคงชักชวนให้ไปเดินดูสินค้าเฉยๆ เพื่อแก้อารมณ์เบื่อบ้างที่เธอกำลังประสบอยู่

⁵⁹ ดวงตะวัน, *ปีกปรารถนา*, หน้า 77.

“ไปไหน?”

“ซื้อปิ้ง”

“อีกแล้ว” ลินจงเบ้าปาก “ฉันไม่รู้จะซื้ออะไร”

“เดินดูของเฉยๆ ก็ได้ นี่...นะ... ไปเป็นเพื่อนฉัน หมกอยู่แต่ในห้องอย่างเงี้ยจะตาย”⁶⁰

จากบทสนทนาข้างต้นจะเห็นว่าคัทเลียเลือกใช้การเดินเล่นที่ห้างสรรพสินค้าเป็นการคลายอารมณ์เมื่อ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะต่างๆ ของตัวห้าง ไม่ว่าจะเป็นการจัดสถานที่หรือการจัดโชว์สินค้าในชั้นวางก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนตัว แม้จะอยู่ท่ามกลางคนมากมายในห้าง แต่ก็สามารถสร้างโลกส่วนตัวของตนเองขึ้นมาได้ การวางสินค้าของห้างทำให้รู้สึกว่าไม่มีใครเป็นเจ้าของครอบครองสินค้านั้นๆ และผู้ที่เดินชมก็มีสิทธิ์ที่จะซื้อหรือไม่ซื้อของชิ้นนั้นก็ได้อีก ลักษณะเช่นนี้ทำให้ผู้เดินชมสามารถเชื่อมตนเองกับสินค้า สร้างจินตนาการว่าสามารถครอบครองได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการผ่อนคลายอารมณ์ถึงขีดสุดได้ชั่วครั้งคราว การพักผ่อนด้วยการเดินเล่นชมสินค้าในห้าง จึงเป็นการผ่อนคลายที่ได้รับความนิยมจากคนเมือง ซึ่งบางคนก็พึงพอใจกับการสร้างจินตนาการเท่านั้น แต่สำหรับบางคนเมื่อได้เห็นสินค้าและสร้างจินตนาการแล้วก็เกิดเป็นการกระตุ้นความต้องการที่จะครอบครองสินค้าขึ้นมา ทำให้สินค้ากลายเป็นเป้าหมายของชีวิต เกิดเป็นความมุ่งมั่นทำงานเพื่อให้ได้สินค้ามาครอบครอง ใช้สินค้าเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงตัวตน แสดงถึงบุคลิกภาพที่ตนต้องการจะเป็น เพื่อปลดปล่อยตนเองจากกฎเกณฑ์และความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน อันเป็นลักษณะการแสดงตัวตนของคนสมัยใหม่ในสังคมเมือง ห้างสรรพสินค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใช้ชีวิตอยู่ในเมือง เป็นสิ่งที่สะท้อนภาพลักษณ์ของความเป็นเมือง ที่เต็มไปด้วยความสวยงาม เป็นศูนย์กลาง ทันสมัย สามารถตอบสนองทุกสิ่งทุกอย่างที่คนเข้าไปใช้บริการต้องการได้ แต่จริงๆ แล้วเป็นภาพลวงตา ทั้งห้างสรรพสินค้าและเมืองต่างมีข้อจำกัด ห้างจะเติมเต็มความต้องการได้ถ้าผู้เข้ามาใช้บริการมีเงินสำหรับจ่ายค่าสินค้าและบริการ เมืองก็จะสามารถให้โอกาสได้สำหรับผู้ที่สามารถตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมืองได้เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ห้างสรรพสินค้าก็ได้กลายเป็นสถานที่สำคัญของคนเมืองไม่ว่าคนๆ นั้นจะต้องการหรือไม่

รูปแบบชีวิตของตัวละครสะท้อนให้เห็นถึงภาพความเจริญทางวัตถุของเมืองและการที่เมืองเป็นพื้นที่แห่งการบริโภค ซึ่งลักษณะการบริโภคของตัวละครหญิงในเมืองเป็นการบริโภคความหมายของสินค้าเพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์และก่อให้เกิดการยอมรับในสังคม ลักษณะการบริโภคเช่นนี้จึงส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงเมืองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการ

⁶⁰ แฉค่า บัณฑิตศักดิ์, *ควาควอกไม้*, หน้า 183.

ทำงาน การพักผ่อน กิน ดื่ม เที่ยว การใช้เวลาว่าง และแนวคิดในการใช้ชีวิต ให้กลายเป็น
ลักษณะเฉพาะของผู้หญิงในบริบทสังคมเมือง

บทที่ 4

ทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่มีต่อวิถีชีวิตผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัย

นวนิยายเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากจินตนาการ ข้อเท็จจริง ทัศนคติ ความคิด ความเชื่อของผู้ประพันธ์ในช่วงเวลาหนึ่งๆ การศึกษาทัศนคติของผู้ประพันธ์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เข้าใจแนวคิดที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอผ่านภาพวิถีชีวิตของตัวละคร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเมืองที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของตัวละครที่อาศัยอยู่ในเมือง และเห็นถึงลักษณะของตัวละครหญิงสมัยใหม่ในสังคมเมือง ซึ่งมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างจากตัวละครหญิงในยุคอื่น

ทัศนคติของผู้ประพันธ์นวนิยายร่วมสมัยที่เลือกมาทั้งหมด 10 เรื่อง สามารถสรุปออกมาได้เป็น 4 ประการ โดยผู้ประพันธ์มองเมืองว่าช่วยสร้างโอกาสให้กับชีวิตของผู้หญิง ในขณะที่เดียวกันความเจริญของเมืองก็สามารถทำร้ายชีวิตผู้หญิงได้ นอกจากนี้แล้วลักษณะเฉพาะของสังคมเมืองยังอาจจะมีส่วนในการปรับเปลี่ยนค่านิยมเรื่องเพศให้เป็นไปในลักษณะที่เสรีมากขึ้น รวมถึงการที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนะให้ตัวละครหญิงสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้างในสังคม และแบ่งปันเพื่อส่วนรวมให้มากขึ้น ซึ่งแนวคิดทั้งหมดนี้ได้ถูกนำเสนอผ่านการกระทำ คำพูด และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ดังจะได้วิเคราะห์อย่างละเอียดต่อไป

4.1 เมืองคือโอกาสแห่งชีวิตของผู้หญิง

ทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองประการหนึ่งที่สำคัญซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือเมืองเป็นสถานที่สร้างโอกาสให้กับชีวิตของผู้หญิง จากการที่ผู้ประพันธ์บรรยายชีวิตของผู้หญิงที่มุ่งใช้เมืองในการศึกษาต่อและการทำงาน ทั้งกลุ่มตัวละครที่มาจากต่างจังหวัดซึ่งตั้งใจเข้ามาแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้ชีวิตจากในเมือง เพราะเห็นภาพเมืองว่าเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเศรษฐกิจ การย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองน่าจะเป็นหนทางที่จะช่วยยกระดับชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิม รวมถึงเดินทางตามความฝันของตนเองได้ง่ายขึ้น และกลุ่มตัวละครที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองอยู่แล้วและใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบอันนี้สร้างโอกาสให้กับชีวิตตัวเอง ซึ่งในตอนจบตัวละครกลุ่มนี้ก็ประสบความสำเร็จในชีวิตตามที่หวังไว้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของผู้ประพันธ์ที่มองเมืองในทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของผู้หญิง

ผู้ประพันธ์ที่นำเสนอทัศนคติดังกล่าวได้แก่ชมักร แสงกระจ่าง ผ่านตัวละคร เหมือนธาร จากเรื่อง *รั้งนกบนปลายไม้* กิณริน ผ่านตัวละคร พุทธา จากเรื่อง *ผู้สุดสิ้น...วันเกียรติยศ* และจารวี จากเรื่อง *เซนต์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* และดวงตะวัน ผ่านตัวละคร ปรารถนา จากเรื่อง *ปีกปรารถนา*

ในนวนิยายเรื่อง *รั้งนกบนปลายไม้* ชมักร แสงกระจ่าง ได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่าเมืองเป็นสถานที่สร้างโอกาส เห็นได้จากการนำเสนอภาพการต่อสู้ชีวิตในสังคมเมืองของเหมือนธาร ที่ใช้เมืองในการเรียนและทำงาน โดยเหมือนธารเดินทางออกจากบ้านบริเวณชานเมืองของตนเองเพื่อเข้าไปใช้ชีวิตในเมืองทุกวัน นับเป็นกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่าผู้ย้ายถิ่นรายวัน ซึ่งนอกจากเหมือนธารแล้ว ยังมีคนอื่นอีกเป็นจำนวนมากที่เดินทางเข้าเมืองในลักษณะเดียวกันนี้ หมายทิพย์ น้องสาวของเหมือนธารก็เข้ามาเรียนหนังสือในเมือง ยายดวง ยายของเด็กสาวทั้งสองก็เดินทางเข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการที่โรงพยาบาลในเมืองจนกระทั่งเกษียณเมื่ออายุหกสิบปี ทั้งหมดเดินทางเข้ามาในเมืองด้วยรถไฟ ซึ่งรถไฟจะถูกกล่าวถึงอยู่ตลอดทั้งเรื่องเนื่องจากการเป็นคมนาคมที่สำคัญสำหรับชุมชนแห่งนี้มาก และเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญของเมืองที่เข้ามาสู่ชุมชน

“หมู่บ้านนี้เป็นชุมชนชานเมือง...ไกลจากตัวเมืองกรุงเทพฯ ถนนสายหลักเข้าไม่ถึง มีเพียงถนนดินตัดผ่านทุ่งนาเข้ามาเท่านั้น รถใหญ่เข้าไม่ได้มีเพียงมอเตอร์ไซค์ที่เข้าออกได้พอไหว ชาวชุมชนส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้รถไฟเพราะสะดวกกว่าใช้รถยนต์ ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นชุมชนปิด ทำให้ผูกพันกัน ชาวบ้านจะออกจากบ้านตามเวลารถไฟ”¹

จากภาพการบรรยายหมู่บ้านบริเวณชานเมืองที่เหมือนธารพักอาศัยอยู่ว่าอยู่ติดกับทุ่งนา การจะออกจากหมู่บ้านไปยังถนนสายหลักต้องเดินผ่านทุ่งนาไปทะลุกับถนนจากหมู่บ้านใหญ่อีกแห่งหนึ่งเป็นระยะทางกว่าหนึ่งกิโลเมตร แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของชมักรที่ต้องการเน้นความเป็นชนบทของสถานที่แห่งนี้ ซึ่งการที่หมู่บ้านไม่มีถนนที่รถยนต์สามารถผ่านเข้ามาได้รถไฟเป็นการเดินทางเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เข้าถึงหมู่บ้านได้โดยตรง รถไฟจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมเมืองและคนในหมู่บ้านเข้าหากัน การเปิดเรื่องของชมักรก็ได้แสดงให้เห็นการรุกรานของเมืองเข้ามาสู่ชุมชนผ่านทางรถไฟด้วยการบรรยายจากบริเวณหมู่บ้านของเหมือนธารที่ถูกเรียกว่าชุมชนริมคลอง เนื่องจากด้านหน้าของชุมชนหันเข้าหาคลอง ส่วนด้านหลังเป็นทางรถไฟ การสัญจรทางคลองเป็นการเดินทางในแบบเก่า ในอดีตคนในชุมชนนิยมใช้การเดินทางทางน้ำเป็นหลัก ชาวบ้านจึงปลูกบ้านหันด้านหน้าเข้าหาคลอง ต่อมาการสัญจรทางคลองไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไป เนื่องจากคลองส่วน

¹ ชมักร แสงกระจ่าง, *รั้งนกบนปลายไม้* (กรุงเทพมหานคร: คมบาง, 2549), หน้า 13.

ใหญ่ถูกถมทำถนน ชาวบ้านจึงไม่มีทางน้ำเชื่อมต่่ออกไปสู่ที่อื่นได้อีก รถไฟจึงเป็นการเดินทางแบบใหม่ที่ชาวบ้านต้องเลือกใช้แทน บ้านที่ปลูกใหม่จึงหันหน้าเข้าหาทางรถไฟ บ้านเรือนในชุมชนแห่งนี้จึงมีลักษณะที่ขมัยกรบรรยายไว้ว่า “กลับหน้ากลับหลังกันชอบกอลอยู่” แสดงให้เห็นถึงความเป็นสมัยใหม่จากเมืองที่เข้ามาแทรกซึมปะปนอยู่กับลักษณะดั้งเดิมของชุมชนแห่งนี้ รถไฟเปรียบเสมือนความเจริญจากเมืองที่เดินทางรุกเข้ามายังชุมชนแห่งนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เห็นได้จากคำบรรยายถึงช่วงที่รถไฟวิ่งผ่านที่ว่าจะเกิดเสียงดังไปทั้งบ้าน รวมถึงสายตาของคนสามารถมองทะลุเข้าไปถึงในบ้านได้

“เวลารถไฟวิ่งผ่านก็จะดังสะท้านไปทั้งบ้าน บางครั้งถ้าหันเงหน้าขึ้นมองก็จะเห็นดวงตาหลายคู่ของคนบนรถไฟมองเข้ามาสบตาคนในบ้านด้วย”²

คำบรรยายนี้แสดงให้เห็นว่าความเจริญของเมืองได้แทรกเข้ามาในชีวิตของคนในชุมชน ชีวิตต้องได้รับผลกระทบจากเมืองไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ก็ไม่สามารถปิดกั้นได้ แม้แต่อยู่ในบ้านเสียงของรถไฟก็ยังคงดังสะท้านเข้าไปในบ้านเหมือนความเป็นเมืองที่ตามเข้าไปสัมผัสเตือนและสอดส่องเข้าไปในชีวิตเช่นเดียวกับสายตาของคนบนรถไฟที่มองเข้ามาดูคนในบ้าน ซึ่งภาพบรรยายถึงชุมชนแห่งนี้ตลอดทั้งเรื่อง มีแต่การพูดถึงบ้านเรือนและสถานที่พักอาศัย การรวมตัวชุมนุมกันของคนแก่ที่ร้านค้าชุมชนในตอนกลางวัน ไม่มีการพูดถึงแหล่งทำมาหากินหรือสถานที่ศึกษาในบริเวณชุมชนเลย มีเพียงสถานีรถไฟซึ่งเป็นหนทางมุ่งสู่เมืองเท่านั้น เมื่อมีการพูดถึงเรื่องเรียนหรือทำงาน ทุกคนก็จะพร้อมใจกันนึกถึงกรุงเทพมหานครทั้งหมด เน้นให้เห็นแนวคิดของ ชมัยกรที่ว่าชนบทมีแต่ความว่างเปล่า โอกาสของงานและการศึกษาล้วนแต่รวมอยู่ในเมือง นอกจากนี้การที่ชาวบ้านเดินทางเข้าออกจากหมู่บ้านตามเวลารถไฟ ซึ่งรถไฟเป็นสิ่งที่นำคนไปสู่ความเจริญของเมือง จึงเปรียบได้ว่าเมืองเป็นสิ่งกำหนดจังหวะชีวิตของคนในชนบท เหมือนธารเองก็ใช้ที่ขยรถไฟแทนการบอกเวลา แทนจะไม่มีการบอกว่าจะออกจากบ้านหรือกลับบ้านเวลากี่โมง มีเพียงแต่กล่าวถึงการออกจากบ้านด้วยรถไฟเที่ยวแรก เที่ยวที่สอง หรือกลับบ้านด้วยรถไฟเที่ยวสุดท้าย เป็นต้น อย่างไรก็ตามรถไฟก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเมืองที่ถึงแม้จะเลือกได้ว่าจะเดินทางด้วยรถไฟเที่ยวไหนในจำนวนขบวนรถมากมาย แต่ก็ไม่สามารถกำหนดรถไฟได้ตามใจคิด ถ้าโชคดีรถไฟก็จะมาตรงเวลา แต่ส่วนมากแล้วรถไฟก็จะผิดเวลาจนเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนต้องทำใจยอมรับ เหมือนการใช้ชีวิตในเมืองที่ถึงแม้จะดูคล้ายกับมีทางเลือกหลากหลายให้ได้เลือกว่าจะทำอะไรแต่เหมือนธารก็ไม่สามารถกำหนดควบคุมให้ทุกอย่างเป็นไปตามใจคิดได้ ดังชีวิตของเหมือนธารที่มีความฝันอยากจะเป็นนักเขียน เธอจึงไปสมัครงานที่สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง แต่ระหว่างการทดลองงานปรากฏ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

ว่าผลการสอบวิชาภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยของเหมือนธารยังไม่ผ่าน วิชานี้เป็นรายวิชาสุดท้ายที่เธอยังติดอยู่ เธอจึงยังเรียนไม่จบปริญญาตรี ต้องออกจากงานเพราะถือว่าขาดคุณสมบัติในการทำงาน ระหว่างที่พยายามหางานใหม่นั้น ขยายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็ล้มป่วยกลายเป็นเจ้าหญิงนิทรา เหมือนธารต้องรับภาระดูแลรับผิดชอบครอบครัวแทน เธอจึงไม่สามารถเลือกหางานตามที่ต้องการได้อีก แต่จำเป็นต้องรีบหางานทำแก้ขัดเพื่อให้ได้เงินมาประทังชีวิตตัวเองและคนในครอบครัวไปก่อน ซึ่งการที่เหมือนธารเข้ามาหางานทำในพื้นที่เมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและความเจริญต่างๆ เมืองจึงเป็นสถานที่ที่มีงานไว้ออกยอรับอยู่มากมายหลากหลายระดับ ทำให้เหมือนธารได้งานใหม่ทันทีในตำแหน่งคนสวนของบ้านเศรษฐีหลังหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับโรงพยาบาล ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่งานที่เธออยากจะทำ แต่ความจำเป็นทางการเงินบีบบังคับ รวมถึงความห่วงใยยายที่นอนป่วยอยู่ก็ทำให้เธอตัดสินใจทำงานนี้เพื่อความสะดวกในการไปเยี่ยมยายด้วย

“ความจริงเหมือนธารไม่อยากทำงานนี้หรอก แต่สถานการณ์บังคับให้ไม่มีทางเลือก งานใกล้โรงพยาบาล ทำให้เสร็จได้โดยไม่ต้องคิดมากแม้จะเหนื่อยแรง แล้วยังได้ไปเยี่ยมยายทุกวัน”³

งานในตำแหน่งคนทำสวนนี้ถึงแม้ในป้ายประกาศรับสมัครจะระบุไว้ว่าต้องการคนงานเพศชาย แต่เมื่อเหมือนธารเข้าไปสมัคร ความเป็นผู้หญิงของเหมือนธารกลับทำให้เหมือนธารได้งานนี้ เนื่องจากคุณพลั่งซึ่งเป็นเจ้าของบ้านฝ่ายชายต้องการรับเหมือนธารเข้าทำงานก็อ้างว่าการมีคนสวนเป็นผู้หญิงปลอดภัยมากกว่าการจ้างคนสวนเป็นผู้ชาย การจ้างคนงานซึ่งไม่รู้ที่มาที่ไปไม่สามารถสืบประวัติได้ หากโชคร้ายเจอคนไม่ดีก็อาจจะเสี่ยงถูกปล้นหรือฆ่าชิงทรัพย์ได้ ในสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยปัญหาอาชญากรรมทำให้เกิดความระแวงระวัง ไม่สามารถไว้วางใจใครได้ การรับเหมือนธารซึ่งเป็นผู้หญิงเข้าทำงานเป็นคนสวนจึงอันตรายน้อยกว่าการจ้างคนสวนชาย คุณผกาศรีซึ่งเป็นเจ้าของบ้านฝ่ายหญิงจึงจําแนกต่อเหตุผลยอมรับเหมือนธารเข้าทำงาน แสดงให้เห็นว่าสังคมเมืองให้โอกาสผู้หญิงได้ทำงานเช่นเดียวกับผู้ชายอย่างเท่าเทียม แม้กระทั่งงานที่ระบุไว้ว่าต้องการผู้ชาย แต่ผู้หญิงก็สามารถแสดงข้อได้เปรียบจนสามารถทำงานนั้นแทนผู้ชายได้ แต่ในที่สุดเหมือนธารก็ต้องออกจากงานนี้เพราะความเป็นผู้หญิงอีกเช่นกัน เนื่องจากคุณผกาศรีไม่ไว้วางใจสามีที่เข้าสู่เกรงว่าจะแอบลวนลามเหมือนธาร จึงหาทางระรานตลอดเวลา จนในที่สุดเหมือนธารก็ต้องออกจากงานภายในเวลาเพียงสามเดือน แต่เมื่อเหมือนธารเข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำครั้งต่อไป เธอก็ได้งานใหม่ทันทีในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ต้อนรับของคลินิกมหานครที่การแพทย์ คอยทำหน้าที่ต้อนรับคนไข้ ชักประวัติ ทำทะเบียนและทำความสะอาดคลินิก เน้นให้เห็นถึงปริมาณงานจำนวนมากใน

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

เมืองที่คอยรองรับ หากเป็นคนที่ใช้ชีวิต ไม่เลือกงานดังที่เหมือนธารเป็นอยู่ก็จะมึนงานทำ ไม่อดตาย อย่างแน่นอน ซึ่งงานนี้ถึงแม้จะไม่ใช่งานประเภทที่เหมือนธารอยากทำ แต่ก็เป็งานที่สามารถทำแก๊ ขัดไปก่อนได้ในระหว่างที่หางานอื่น ซึ่งเหมือนธารก็ได้พยายามสมัครงานอยู่หลายแห่ง ภาพคำ บรรยายถึงสถานที่เหมือนธารไปสมัครงานนั้น ล้วนแต่แสดงถึงความเป็นเมืองอย่างชัดเจน

“บริษัทที่เหมือนธารไปสมัครงานอยู่ชั้น 18 ของตึกสูงริมถนนสีลม ณ ใจกลางกรุงเทพฯ ทุกอย่างดูทันสมัย รวดเร็วว่องไว ลงจากรถไฟฟ้าก็เดินทะลุเข้าไปในตึกได้เลย”⁴

สถานที่ที่เหมือนธารไปสมัครงาน ได้รับการบรรยายว่าเป็นตึกสูง ตั้งอยู่ในย่าน เศรษฐกิจใจกลางกรุงเทพฯ อยู่ติดสถานีรถไฟฟ้า ทั้งหมดเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเมือง เน้นย้ำให้ เห็นถึงแนวคิดของชมัยภรที่ว่าเมืองเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งของโอกาสทางด้านการ ทำงาน อย่างไรก็ตามถึงแม้เหมือนธารจะสามารถหางานได้อย่างรวดเร็วทั้งสองงาน แต่ก็เป็งานใน ลักษณะที่เป็งานใช้แรงงานทั้งสิ้น เป็งานที่เหมือนธารทำเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเงินเฉพาะหน้า ไปก่อน แต่ยังไม่ใช่งานที่จะสามารถยึดทำเป็หลักมั่นคงในชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะเหมือนธารยังเรียนไม่ จบปริญญาตรีจึงยังไม่สามารถหางานที่ใช้ทักษะทำได้ แสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขหนึ่งของเมืองก็คือ การที่จะหางานดีๆ ทำได้จะต้องมีปริญญาเป็สิ่งรองรับ ซึ่งชมัยภรก็ได้แสดงให้เห็นตั้งแต่ช่วงต้น เรื่องที่กล่าวถึงการที่เหมือนธารต้องออกจากงานที่สำนักพิมพ์เพราะสอบภาษาอังกฤษไม่ผ่าน ทำให้ ถือว่ายังไม่จบปริญญาตรี เหมือนธารก็เข้าใจในเงื่อนไขนั้นและยอมรับได้ จึงยอมลาออกจากงาน ทั้ง ที่ในใจก็ยังสงสัยว่าปริญญาที่เธอยังไม่ได้มานั้นจะทำให้การทำงานแตกต่างไปจากเดิมได้อย่างไร ในเมื่อเธอยังไม่จบปริญญาตรีเพราะสอบไม่ผ่านภาษาอังกฤษเพียงตัวเดียว แต่การทำงานใน สำนักพิมพ์ที่ทำอยู่ตอนนั้นเธอไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเลย

“การสอบผ่านภาษาอังกฤษ กับการสอบไม่ผ่านภาษาอังกฤษจะทำให้เธอทำงานแตกต่างกัน ได้อย่างไร ในเมื่อทุกวันนี้ที่เธอทำงานอยู่ เธอก็ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษแม้แต่ตัวเดียว”⁵

แต่อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของปริญญาตรีต่อโอกาสในการทำงานในเมืองก็ถูก แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านชีวิตของเหมือนธารที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทันทีหลังจากเรียน จบ เมื่อทราบผลสอบว่าผ่านแล้วเธอก็รีบไปบอกยายที่นอนป่วยอยู่ให้รู้ว่าเธอเรียนจบปริญญาแล้ว

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

พร้อมกับบอกว่า “ต่อไปหนูก็จะหางานใหม่ งานที่มีเงินเดือนมากกว่าเดิม”⁶ และเมื่อหมอมหาหนที่แนะนำงานใหม่ให้เหมือนธารไปสมัครหลังจากที่รู้ว่าเหมือนธารเรียนจบแล้ว เขาก็อธิบายเหตุผลให้พยาบาลที่คลินิกฟังว่าหลังจากเหมือนธารเรียนจบปริญญาตรีแล้วก็ควรจะทำงานที่ดีกว่าการเป็นคนทำทะเบียนคนไข้ที่คลินิกของเขา

“งานใหม่นี้เหมาะกับเขามาก...แล้วก็ซื้อสำคัญเขาให้เงินเดือนสูง เขาจบปริญญาแล้วนี่ จะมานั่งหน้าคลินิกให้เราอยู่ได้ไง”⁷

นอกจากนี้แล้วชมักรยังเน้นให้เห็นความสำคัญของปริญญามากขึ้นไปอีกเมื่อเหมือนธารไปสัมภาษณ์งานที่มูลนิธิด้วยรักด้วยใจในตำแหน่งเลขานุการของกงกันตามที่หมอ มหาหนที่แนะนำมา คำถามหนึ่งที่กงกันถามเหมือนธารก็คือเรื่องระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของเหมือนธาร เนื่องจากมูลนิธิแห่งนี้เป็นองค์กรเอกชนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศเป็นหลัก ผู้ทำงานจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษบ้างและอาจจะต้องเดินทางไปต่างประเทศในบางครั้ง ซึ่งเหมือนธารก็ยอมรับกับกงกันตามตรงว่าพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ถึงแม้จะจบปริญญาตรีแล้ว แต่กงกันกลับรับเหมือนธารเข้าทำงานนี้ ซึ่งแตกต่างเป็นอย่างมากกับเมื่อครั้งที่ทำงานที่สำนักพิมพ์ แต่ต้องถูกให้ออกเพราะสอบภาษาอังกฤษไม่ผ่านทำให้ไม่มีวุฒิปริญญาตรีถึงแม้งานนั้นจะไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเลย แต่งานใหม่นี้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ดูเหมือนจะจำเป็นต่องาน แต่เหมือนธารที่พูดไม่ได้เลยกลับถูกรับเข้าทำงานเนื่องจากเธอมีปริญญาตรีแล้วนั่นเอง แสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขของเมืองที่จะให้โอกาสที่ดีได้เมื่อมีปริญญาเป็นสิ่งรับประกัน ภาพชีวิตของเหมือนธารหลังจากเรียนจบจึงเข้าสู่การอุปถัมภ์อย่างชัดเจน งานใหม่ของเธอ ถึงจะไม่ใช่งานนักเขียนที่เธอเคยฝันไว้แต่ก็เป็นงานที่ได้รับเงินเดือนดี มูลนิธิด้วยรักด้วยใจเป็นองค์กรช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับผู้หญิง กงกันเจ้านายของเหมือนธารเป็นผู้หญิง จึงต้องการเลขานุการและเจ้าหน้าที่ผู้หญิงมาร่วมทำงานด้วยกัน เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงปัญหาอย่างลึกซึ้ง งานนี้จึงเป็นงานสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ แสดงให้เห็นภาพของสังคมเมืองที่เปิดโอกาสและพื้นที่ให้กับผู้หญิง

ตลอดทั้งเรื่องจึงเห็นได้ว่าเมืองเป็นที่ที่สร้างชีวิตของเหมือนธาร เหมือนธารศึกษาหาความรู้เรียนหนังสือจากในเมือง ช่วงที่ยังเรียนไม่จบก็ทำงานใช้แรงงานหาเงินจุนเจือครอบครัว ต่อมาเมื่อเรียนจบก็มีงานทำมั่นคง สุดท้ายแล้วเหมือนธารก็พาครอบครัวย้ายออกจากชุมชนริมทางรถไฟชานเมืองเข้ามาพักอาศัยอยู่ในเมือง โดยเช่าบ้านจัดสรรอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ตัวบ้านก็มี

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 157.

ลักษณะเป็นบ้านในเมืองอย่างชัดเจนคือเป็นบ้านแฝดสี่ที่ด้านข้างและด้านหลังติดกัน บรรยากาศภายในหมู่บ้านแห่งนั้นก็แสดงถึงความเป็นเมืองแตกต่างกันกับบรรยากาศในชุมชนเดิมที่เคยอยู่ซึ่งชมัยกรได้แสดงภาพให้รับรู้ผ่านคำบรรยายตาสมนุญซึ่งพยายามจะตามหามิตรภาพในหมู่บ้านแห่งใหม่

“พอได้เวลาทุกคนก็ออกจากบ้านไปแต่เช้า เหลือแต่ตาสมนุญอยู่คนเดียว ก็จะเริ่มต้นด้วยการทำความรู้จักกับเพื่อนบ้าน และพยายามหาบ้านกาแฟนั่งอย่างที่เคยทำในหมู่บ้านเก่า ดูเหมือนว่าหมู่บ้านจัดสรรแห่งใหม่นี้เต็มไปด้วยคนที่ออกจากบ้านไปทำงาน และคนที่อยู่บ้านมีแต่คนแก่กับเด็กที่อยู่ แต่ในบ้านแก๊งกลายเป็นชายแก่แปลกหน้าคนหนึ่งที่ดินวนเวียนไปตามชอกชอยต่างๆ เพื่อหาเพื่อน เพื่อหาคนพูดคุยด้วย คนแก่บางคนรีบเดินเข้าบ้านเมื่อเห็นแกเดินผ่านมา คนแก่บางคนเดินผ่านมา เมื่อแกพยายามไปทักทาย เขาเหล่านั้นกลับยิ้มแห้งๆ หลบไป ความเป็นมิตรของตาสมนุญคือสิ่งที่น่าหวาดระแวงสำหรับสังคมเมือง...”⁸

คำบรรยายของชมัยกรทำให้เห็นว่าบ้านใหม่ของเหมือนธรรแตกต่างจากชุมชนเดิมที่เคยอยู่อย่างสิ้นเชิง ในขณะที่หมู่บ้านเดิมรู้จักกันทั่วไปหมด เต็มไปด้วยความผูกพันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมู่บ้านแห่งใหม่นี้คนกลับไม่ยอมแม้แต่จะผูกมิตรต่อกันตามลักษณะของสังคมเมืองที่คนต้องระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา เพราะอาชญากรรมและมิชฉาชีพชุกชุมที่สามารถแฝงตัวเข้ามาในทุกรูปแบบ จนคนเมืองกลายเป็นคนที่หวาดระแวงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มิตรภาพที่ตาสมนุญพยายามจะหยิบยื่นให้จึงกลายเป็นสิ่งน่ากลัวมากกว่าจะนำยินดีสำหรับคนเมือง ซึ่งการที่เหมือนธรรเลือกที่จะย้ายครอบครัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมือง นอกเหนือจากแค่เข้าไปเรียนและทำงานนี้ก็แสดงให้เห็นถึงแรงดึงดูดของเมืองที่สามารถใช้ความเป็นศูนย์กลางของตนเองดึงดูดให้คนจากต่างถิ่นอพยพย้ายถิ่นเปลี่ยนแปลงตัวเองเข้าไปเป็นคนเมืองจริงๆ และคอยสร้าง ความเจริญให้กับเมืองและขยายเมือง หล่อหลอมให้ทัศนคติแบบเมืองขยายตัวออกไปมากขึ้น แสดงว่าเมืองใช้ความเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเศรษฐกิจสร้างโอกาสให้กับชีวิตเพื่อให้นักที่เข้ามาแสวงหาโอกาสนั้นได้มีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ แต่ก็ประสบความสำเร็จตามแบบของเมืองคือการประสบความสำเร็จที่วัดค่าได้ทางวัตถุ มีบ้าน มีรถ มีศักยภาพในการใช้จ่าย รับเอาทัศนคติแบบเมืองไปใช้ในชีวิตและสุดท้ายก็กลายเป็นคนเมืองที่ช่วยขยายความเจริญของเมืองออกไป

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 207.

การที่เหมือนธารเป็นคนดี เลือกที่จะดำเนินชีวิตด้วยวิธีการที่ถูกต้อง แม้จะประสบกับความยากลำบากในการใช้ชีวิตและปัญหาชีวิตต่างๆ ที่รุมเร้า แต่ก็ไม่ได้คิดจะยอมแพ้ต่อโชคชะตา อดทนทำงานต่างๆ แม้เป็นงานหนักหรืองานใช้แรงงาน เหมือนธารใช้ชีวิตโดยเลือกใช้เมืองเป็นที่ทำงานหาเลี้ยงชีพ ความเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของเมืองทำให้เมืองมีงานมากมายไว้คอยรองรับ เหมือนธารซึ่งพร้อมจะทำงานหนักเพื่อหารายได้จูงหาทางออกให้กับปัญหาชีวิตของตัวเองได้ ถึงแม้ไม่มีเงินแต่ในเมืองก็มีงานให้ทำ เหมือนธารจึงสามารถรักษาศักดิ์ศรีและความดีต่างๆ ไว้ได้ สามารถใช้ชีวิตในแบบสุจริตตามที่ตัวเองตั้งใจไว้ ไม่ต้องไปทำอะไรที่ไม่ดีเพื่อหาเงิน ในตอนจบขมขื่นก็ได้แสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวิตของเหมือนธารเป็นสิ่งที่ถูกต้องด้วยการให้เหมือนธารประสบความสำเร็จในชีวิต มีงานที่มีรายได้ดี มีครอบครัวที่เต็มไปด้วยความรัก และพร้อมที่จะสร้างความมั่นคงตามชีวิตแบบเมืองด้วยการซื้อบ้านจัดสรรเป็นของตนเอง การประสบความสำเร็จในชีวิตของเหมือนธารจากการเป็นหัวหน้าครอบครัวหญิงผู้ใช้ชีวิตด้วยความเจริญและความเป็นศูนย์กลางของเมือง แสดงให้เห็นแนวคิดของขมขื่นที่ว่าเมืองเป็นสถานที่แห่งโอกาสในชีวิตของผู้หญิงอย่างชัดเจน

ผู้ประพันธ์อีกหนึ่งท่านที่นำเสนอแนวคิดเรื่องเมืองคือโอกาสของชีวิตผู้หญิงคือ กิณริน ซึ่งได้แสดงให้เห็นแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจนผ่านเรื่องราวการต่อสู้ชีวิตในสังคมเมืองของตัวละคร พุริตา จากนวนิยายเรื่อง *ผู้สุดสิ้น...วันเกียรติยศ* ที่มีลักษณะชีวิตคล้ายคลึงกับชีวิตของเหมือนธารค่อนข้างมาก ตัวละครทั้งสองมีคนในครอบครัวที่ป่วยอยู่ทำให้ต้องกลายเป็นหัวหน้าครอบครัวทั้งที่ยังเรียนไม่จบปริญญาตรี มีความอดทน สู้งานหนัก และต่างก็เรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับคนรายได้น้อยและคนที่ไม่มีความรู้เข้าชั้นเรียน มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นที่ดึงดูดคนจากต่างจังหวัดเป็นจำนวนมากให้เข้ามาในเมืองเพราะมุ่งหวังว่าจะสามารถเรียนต่อพร้อมกับทำงานไปด้วย สะท้อนภาพลักษณ์ของเมืองว่าเมืองเป็นแหล่งโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจอย่างชัดเจน

กิณรินได้เน้นให้เห็นถึงสภาพของเมืองที่เป็นสถานที่แห่งโอกาสด้วยมรสุมชีวิตของ พุริตา หลังจากที่พ่อเสียชีวิตลง เธอก็ต้องรับภาระดูแลแม่ที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ ต้องได้รับการผ่าตัดแต่คิดที่ยังไม่มีเงินมากพอ พุริตาจึงต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำหน้าที่หาเงินค่าเล่าเรียนของตัวเอง ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ค่ายาและเก็บเงินสำหรับผ่าตัดเพื่อรักษาโรคหัวใจของแม่ เธอจึงต้องเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและจะได้มีเวลาทำงานไปด้วย และก็มาเช่าห้องพักอยู่ในเมืองในย่านใกล้มหาวิทยาลัยด้วย เพื่อความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากพุริตาต้องทำงานหลายอย่างตั้งแต่เช้ามีจนถึงกลางดึก ซึ่งสำหรับพุริตาแล้วห้องพักในเมืองมีความหมาย

เป็นเพียงสถานที่พักผ่อนในตอนกลางคืนเพียงไม่กี่ชั่วโมงเท่านั้น ดังที่เธอได้นึกถึงประโยชน์ใช้งานของห้องพักผ่อนเล็กๆ แห่งนั้น ก่อนที่จะเก็บของย้ายออกจากห้อง

“...นั่งลงบนพุกเปล่านั้น กวาดตามองไปรอบห้องโล่งเล็กๆ ซึ่งที่จริงจะเรียกว่า “ที่ซุกหัวนอน” ก็ยังได้ เพราะเวลาที่อยู่ในห้องนี้เพียงวันละไม่กี่ชั่วโมงนั้น แทบจะเป็นเวลานอนล้วนๆ”⁹

จากความคิดที่เธอมีต่อห้องพักข้างต้นจะเห็นว่าห้องมีความหมายเพียงแค่ว่า “ซุกหัวนอน” ถึงแม้เธอจะพักอยู่ห้องนี้มาแล้วกว่าสองปี แต่ก็ไม่ได้มีความผูกพันใดๆ กับสถานที่เลย แสดงให้เห็นว่าพุทธามองเมืองเป็นเพียงสถานที่ที่เธอใช้เป็นแหล่งทำมาหากินและเรียนหนังสือเท่านั้น การพักอยู่ในเมืองเป็นเรื่องจำเป็น ไม่ได้นับว่าเมืองเป็นบ้านแต่อย่างใด ด้วยความที่พุทธาเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในด้านที่ดี ใฝ่ดี อดทน ขอมทำงานหนักอย่างไม่ทอดย เมืองจึงมีประโยชน์ต่อเธอเป็นอย่างมาก เพราะมีงานให้ทำได้อย่างไม่จำกัดทั้งในกลางคืนและกลางวัน ถึงแม้เธอจะกำลังเรียนอยู่ลักษณะงานที่ทำก็เป็นงานใช้แรงงานรายได้้น้อย แต่เมื่อเธอไม่เกียจงาน พร้อมทั้งจะทำงานสุจริตทุกอย่างมากเท่าที่เวลาจะอำนวยให้ เธอจึงมีงานทำอยู่ตลอด และสามารถหารายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย พุทธามีงานประจำวันคือการรับจ้างทำความสะอาดคอนโดมิเนียมและเลี้ยงสุนัข จากนั้นจึงไปเข้าเรียน ช่วงบ่ายทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟที่ร้านอาหารอิตาเลียนจนถึงตอนดึก เมื่อกลับถึงที่พักแล้วจึงทำงานรับจ้างถอดเทปคำบรรยายของนักศึกษาปริญญาโท จากนั้นจึงเข้านอนพักผ่อนเพียงเล็กน้อย แล้วก็เข้าสู่วันใหม่ด้วยวอร์จางานเดิมอีกครั้ง นอกจากนี้ในช่วงปิดเทอมที่ไม่ต้องเข้าเรียนในช่วงกลางวัน พุทธายังรับจ้างสอนเปียโนตามบ้าน และงานอื่นๆ อีกมาก เท่าที่จะหาได้ ก็ฉรินได้แสดงภาพการเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของเมืองที่ช่วยสร้างโอกาสในการทำงานผ่านคำบรรยายของพุทธาเมื่อเธอหาจะหางานพิเศษทำในช่วงปิดเทอม

“พุทธาทอดถอนใจเฮือกแล้วเฮือกเล่ากับกองหนังสือพิมพ์และหนังสืองานอีกหลายฉบับ งานพิเศษที่ลงโฆษณาส่วนมากก็หนีไม่พ้น “งานรายได้ดี” ที่ต้องทำในสถานบันเทิงเรีงรมย์ ยามค่ำคืน โดยเฉพาะอาชีพสาวโคโยตี้นั้นมีรับสมัครกันไม่ได้ขาด แถมยังบอกอีกว่ารับจำนวนมาก แต่ไม่ว่าจะมีความต้องการจ้างงานมากแค่ไหน พุทธาก็บอกตนเอง หล่อนจะไม่ก้าวขาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงานแบบนั้นเด็ดขาด ในโลกนี้ยังมีงานอื่นให้ทำอีกเยอะแยะ ถ้าไม่มัวแต่รักความสบายสวยหรูเสียอย่างเดียว...เพราะความคิดนั้น ทำให้รวบรวมตั้งหนังสือหางาน

⁹ ก็ฉริน, *ผู้สุดสิ้น...วันเกียรติยศ* (กรุงเทพมหานคร: ณ บ้านวรรณกรรม, 2550), หน้า 185.

เก็บไว้แล้วไม่ใส่ใจอีก แต่งตัวออกจากบ้านตั้งแต่สิบโมง ควบคุมป่าเข้าไปในย่าน ศูนย์การค้าซึ่งเป็นที่นิยมที่สุดในเมือง เมื่อมีธุรกิจก็ต้องมีการจ้างงานสิน่า”¹⁰

จากคำบรรยายความคิดของพิริดาข้างต้นจะเห็นว่ากิณรินเสนอภาพเมืองในสองแบบคือเมืองที่เป็นแหล่งอบายมุขและเมืองที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจ ในเมื่อพิริดาเป็นคนใฝ่ดี จิตใจ มั่นคง รักศักดิ์ศรีไม่เห็นแก่ความลำบาก เธอก็สามารถเลือกงานที่เหนื่อยกาย แต่ได้เงินมาด้วยความ ถูกต้อง ประโยคที่ว่า “เมื่อมีธุรกิจก็ต้องมีการจ้างงาน” แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ของเมืองอย่างชัดเจน และกิณรินก็เน้นย้ำให้เห็นถึงโอกาสของเมืองด้วยการให้พิริดาได้งานในศูนย์การค้าแห่งนั้นทันที เป็นงานที่ทั้งร้อนและเหนื่อย แต่พิริดาก็ เห็นว่าคุ้มหนักหนากับค่าแรงชั่วโมงละหนึ่งร้อยบาท

ในตอนจบ กิณรินปิดเรื่องด้วยการบรรยายภาพบรรยากาศงานรับปริญญาของพิริดา ซึ่งเต็มไปด้วยญาติสนิทและเพื่อนๆ มาร่วมแสดงความยินดี เป็นวันแห่งความภาคภูมิใจกับความ สำเร็จที่พิริดาต้องใช้ความพยายามอย่างมากกว่าที่จะได้มา ภาพของพิริดาในชุดบัณฑิตถ่าย พร้อมกับคนรอบตัวทุกคนมีสีหน้าเต็มไปด้วยความสุข ถูกเรียกว่า “ภาพแห่งความสำเร็จ” ในขณะที่ วันรับปริญญา นั้นถูกเรียกว่า “วันแห่งเกียรติยศ” เน้นย้ำให้เห็นถึงทัศนคติของกิณรินที่ว่าเมืองเป็น โอกาสของชีวิตผู้หิวโหย เมืองเป็นสถานที่ที่พิริดาใช้เรียนและทำงาน และในที่สุดก็สามารถนำพาชีวิต มาสู่ความสำเร็จและปลายทางที่น่าชื่นชม

นอกจากกิณรินจะนำเสนอทัศนคติดังกล่าวผ่านพิริดาแล้ว ยังมีการนำเสนอผ่านตัวละครจารวี จากนวนิยายเรื่อง *เชลล์เกิร์ล รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย* อีกด้วย จารวีเป็นหญิงสาวที่มีภูมิฐานะ อยู่ในเมืองและใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมาตลอด ซึ่งเธอก็ใช้ข้อได้เปรียบอันนี้สร้างโอกาสให้ชีวิตตัวเอง ครอบครัวยุติธรรมก่อนข้างยากจน เนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เธอและน้องสาว จึงอาศัยอยู่กับป้า หลังจากเรียนจบปริญญาตรีเธอจึงรับภาระเป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลป้าและน้อง เธอจึงต้องทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกันพร้อมกับการดูแลครอบครัวไปด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่า แม่พิริดาและจารวีจะอยู่ในเมืองหลวงเช่นเดียวกัน แต่กิณรินก็ได้เสนอภาพการใช้ประโยชน์จาก เมืองในลักษณะที่แตกต่างกัน การที่จารวีเรียนจบปริญญาตรีแล้วทำให้ชีวิตการทำงานในเมืองของ จารวีสบายกว่าพิริดาอย่างมาก ลักษณะงานของจารวีเป็นงานใช้ทักษะ และได้รับเงินเดือนในระดับดี ต่าง กับพิริดาที่งานที่ทำเป็นงานใช้แรงงานที่ได้เงินน้อย แต่การที่จารวีต้องรับภาระดูแลค่าใช้จ่ายทั้งหมด

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 212.

ในครอบครัวเพียงลำพัง ทำให้เธอต้องทำอาชีพเสริมอย่างอื่นควบคู่ไปกับงานประจำด้วย ซึ่งการที่เธออาศัยอยู่ในเมืองอยู่แล้วทำให้โอกาสในด้านการทำงานของเธอเปิดกว้าง

จาร์วีทำงานเกี่ยวกับการขายหลายอย่าง เธอมีงานประจำเป็นพนักงานขายห้องพักของโรงแรม และมีอาชีพเสริมเป็นพนักงานขายประกันชีวิตและประกันภัยต่างๆ เธอจึงต้องแต่งตัวให้สวยและดูดีเพื่อเข้าหาลูกค้าตลอดเวลา เธออาศัยอยู่ในเมืองหลวงที่มีความเจริญทางวัตถุ เต็มไปด้วยแสงสีซึ่งก็คือสถานบันเทิงและสถานบริการต่างๆ การค้าประเวณีในเมืองจึงมีปริมาณสูงมากและปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย รวมถึงหญิงสาวที่ใช้การขายตัวเป็นส่วนผลักดันช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ตนเองในด้านการงานซึ่งก็ฉรินก็ได้แทรกลักษณะดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไปในเมืองให้ปรากฏผ่านคำพูดของตัวละครตลอดทั้งเรื่อง รวมถึงคำนิยมของคนเมืองจำนวนมากที่เคยชินกับพฤติกรรมดังกล่าว จนกลายเป็นความคิดในทางดูถูกผู้หญิงที่มักจะแต่งตัวสวยและมีความสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยขายตัวเองแลกมา ดังคำพูดของผู้ชายคนหนึ่งที่กำลังถึงจาร์วีให้เพื่อนฟังในทางดูถูกเมื่อบังเอิญไปพบเธอที่ร้านอาหารขณะที่เธอไปรับประทานอาหารกับเพื่อนชาย

“...แม่คนผมสั้น ทำทางเปรี้ยวนะ ขานั่นก็ไม่เบาหรอกนะ เซลล์เจ้าไหนก็ควงเจ้าแก่เจ้านั้น แถมยังขายโน่นขายนี้สารพัดอย่าง เรียกว่าใช้ตำแหน่งเซลล์จั้นคุ่มนั่นแหละ ไม่งั้นยอดจองห้องจะพุ่งกระชูดอย่างนั้นหรือวะ...”¹¹

จากคำพูดดังกล่าวจะเห็นถึงความคิดในทางลบที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิงทำงานในเมือง ซึ่งก็ฉรินได้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่าเมืองเป็นสถานที่แห่งโอกาสของชีวิตผู้หญิงด้วยการให้จาร์วีตั้งใจใช้คำนิยามดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เธอรู้ดีว่าผู้ชายส่วนใหญ่ที่เธอเข้าไปหาในนั้นคาดหวังว่าเธอจะยอมขายตัวเองแลกกับยอดขาย เธอจึงใช้ความเป็นผู้หญิงเข้าล่อเพื่อให้ลูกค้ายอมซื้อสินค้าจากเธอ ทั้งที่ความจริงแล้วจาร์วีไม่ได้มีความคิดที่จะขายตัวหรือยอมเป็นภรรยาบ่อยเลยแต่ก็ยอมที่จะเข้าไปคบหาสนิทสนมใกล้ชิดเพื่อแลกกับการที่จะสามารถขายสินค้าได้ จากนั้นจึงพยายามหาทางเอาตัวรอดที่หลัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“จำไม่แค้นหรือ ใครจะคิดยังไงก็ช่าง มันไม่ได้มาให้ข้าวเรากินนี่ โอ้อชีพที่ต้องแต่งตัวสวยๆ เข้าไปจะจ้กกับคนโน้นที คนนี้ทีอย่างพวกเรานะ คนเขามองยังไง ก็รู้ๆ กันอยู่ ใครต่อใครที่เราเข้าไปหานะ มันก็หวังจบเราทั้งนั้นแหละ ถ้าอยากได้ยอดได้ผลงานก็ต้องยอมให้

¹¹ ก็ฉริน, *เซลล์เกิร์ล รักนี้ไม่มีไว้ขาย* (กรุงเทพมหานคร: ณ บ้านวรรณกรรม, 2549), หน้า 266.

หลีบ้าง พาไปกินข้าว ดูหนัง ฟังเพลง ต่อจากนั้นก็เตรียมเหนียวขึ้นเตียง ไม่ใช่ว่าไม่เบื่อนะ แต่ทำยังไงได้ล่ะ ใครหน้าไหนมันจะมาช่วยเรา ถ้าเราไม่ช่วยตัวเอง”¹²

“...ขอบคุณนะคนที่ช่วย ถ้าไม่ได้คุณสุรเดช จำต้องแย่งแย่งๆ เลยค่ะเดี๋ยวนี้”

อีกฝ่ายทำตากรุ้มกรุ้ม เอื้อมมือมาวางทาบมือขาวนวลที่จับปลายข้างหนึ่งของเช็กไว้

“ผมบอกแล้วว่าจะเป็นสปอนเซอร์ให้ คุณก็ไม่ยอมนี่นา ถึงต้องวิ่งวุ่นทั้งงานราษฎร์ งานหลวงอย่างนี้”

จารวีกัดฟันกรอด หนอย...คิดจะเก็บขึ้นไปเป็นนังเล็กๆ หรือจะ ฝืนไปเถอะ แม้จะมีโมโห หากก็ต้องพยายามรักษาใบหน้าให้มีรอยยิ้มหวานเช่นเดิม...เก็บเช็กใบนั้นเข้ากระเป๋าอย่าง ประณีตบรรจง เอ้อ...กว่าจะได้ น้ำลายแทบเหือด ไหนจะต้องคอยหลบหลีก หมวดปลาหมึก ที่คอยแต่จะหาโอกาส จับโน้นตะเนืออยู่เกือบจะตลอดเวลาจนแทบจะกระ โจนหนีหรือไม่ก็ กลืนใจตายไปซะหลายครั้ง”¹³

จากตัวอย่างจะเห็นว่าจารวีเข้าใจได้เป็นอย่างดีว่าสังคมมองภาพหญิงสาวที่ ประกอบอาชีพพนักงานขายที่ต้องแต่งตัวสวยงามเข้าไปพบปะลูกค้าเพื่อเสนอขายสินค้าว่ามักจะ เป็นผู้หญิงที่ยอมขายตัว เพื่อแลกกับการซื้อของ เธอจึงแต่งตัวให้สวยเพื่อล่อตาผู้ชายก่อนจะหวาน เสน่ห์หลอกล่อให้ซื้อสินค้าด้วยการปล่อยให้ผู้ชายเหล่านั้นมีความหวังว่าอาจจะสามารถซื้อตัวเธอ ได้ด้วย ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ได้ผล เธอได้ยอดจองห้องพักและยอดขายประกันชีวิตจากลูกค้า แลกกับการถูกลูกค้าลวนลามเล็กน้อยหรือการออกไปเที่ยวกับลูกค้าบ้าง จากนั้นก็คอยหาวิธีหลบหลีกเอาตัว รอดเป็นคราวๆ ไป เนื่องจากเธอไม่ได้คิดจะยอมขายตัวเองจริงๆ แสดงให้เห็นว่าเธอเลือกใช้ค่านิยม ของคนในสังคมเมื่อมีต่อผู้หญิงให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน ช่วยทำให้เธอสามารถหาเงินมาจุน เจือครอบครัวได้

ภาพชีวิตของจารวีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหญิงซึ่งประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงานด้วยการรู้จักเลือกใช้ค่านิยมของเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง แสดงให้เห็นถึงทัศนคติ ของภิกษุณีที่ว่าเมืองทำให้ผู้หญิงสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในสังคมและประสบความสำเร็จใน ชีวิต

นอกจากนี้แล้ว ผู้ประพันธ์ที่มีทัศนคติเช่นเดียวกันนี้อีกหนึ่งท่านคือ ดวงตะวัน โดยดวงตะวันได้นำเสนอแนวคิดเรื่องเมืองเป็นสถานที่สร้าง โอกาสให้ชีวิตผู้หญิงผ่านตัวละคร

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

ปรารถนา จากนวนิยายเรื่อง*ปีกปรารถนา* ซึ่งได้เข้ามาอยู่ในเมืองเพื่อเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยจนจบแล้วยังอยู่ต่อเพื่อทำงาน เธอจึงทำตัวเป็นคนเมืองคนหนึ่งและใช้ชีวิตในเมืองอย่างมีความสุข ดวงตะวันได้แสดงให้เห็นแนวคิดของเธอด้วยการทำให้การย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองของปรารถนาเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นอย่างมาก

ดวงตะวันเปิดเรื่องด้วยการบรรยายภาพบรรยากาศของงานประกาศผลรางวัลสถาปนิกดีเด่น ซึ่งจะได้รับมอบรางวัลเป็นเข็มกลัดรูปปีกนกประดับเพชร หรือเรียกว่า “ปีกเพชร” เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่สถาปนิกทุกคนใฝ่ฝันถึง การที่ปรารถนาได้รับรางวัลนี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตเธอมาก รางวัลเป็นเหมือนหนังสือรับรองความสามารถของเธอต่อผู้อื่นซึ่งจะช่วยปูทางไปสู่การเปิดบริษัทของตัวเองอันเป็นความฝันสูงสุดของปรารถนา นอกจากรางวัลเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความสำเร็จในชีวิตการทำงานของเธอแล้ว รางวัลปีกเพชรที่ปรารถนาได้รับนี้ยังเป็นภาพสะท้อนของลักษณะโอกาสในพื้นที่เมืองอีกด้วย เห็นได้จากเกณฑ์การตัดสินให้รางวัลที่ได้รับการบรรยายว่าเป็นรางวัลที่มอบให้เพราะดูจากความสามารถและผลงานเป็นหลัก ไม่เกี่ยวกับวัย อายุ หรือประสบการณ์การทำงาน

“กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะคัดเลือกและพิจารณามอบรางวัลโดยไม่มีเรื่องฐานะหรือประสบการณ์ในการทำงาน จะเป็นสถาปนิกรุ่นใหม่หรือรุ่นเล็กเพียงจบ หากผลงานโดดเด่นและทรงคุณค่า...ก็จะได้รับการประดับปีกเพชร รางวัลอันทรงเกียรตินี้ทันที”¹⁴

รางวัลนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของเมืองประการหนึ่งก็คือไม่ว่าใครก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในพื้นที่เมืองได้ เมืองจึงมีภาพลักษณ์เป็นพื้นที่แห่งความหวังในการมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม เพียงแต่มีความสามารถก็ประสบความสำเร็จได้ ไม่เกี่ยวกับความอาวุโส เส้นสายหรือเพศ ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมแบบทุนนิยมซึ่งจะพิจารณาค้นจากผลงานหรือความสามารถทางเศรษฐกิจเท่านั้น โดยไม่สนใจองค์ประกอบอื่นๆ และดวงตะวันก็ได้แสดงถึงค่านิยมของเมืองอันนี้ผ่านปรารถนาอยู่ตลอด เวลาที่ปรารถนามองคู่มือเด็กช่างถนนหรือคนที่เธอคิดว่าคือโอกาส เธอก็อยากจะเข้าไปบอกคนเหล่านั้นว่าถ้าพวกเขาพยายามพัฒนาตัวเองให้มีความสามารถและพร้อมที่จะทำงานหนัก ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในเมืองได้แบบที่ปรารถนาเป็นอยู่ทุกวันนี้ ดวงตะวันจึงยังพยายามจะสื่อว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในพื้นที่เมือง แต่สิ่งที่ทำให้คนแตกต่างกันออกไปคือความสามารถและความพยายามของแต่ละบุคคล ดังนั้นเมื่อปรารถนาเป็นคนมีความสามารถและทุ่มเทให้กับการทำงาน ปรารถนาก็ประสบความสำเร็จในเมืองและยังทำให้เธอได้มีชีวิตที่เหนือกว่าผู้อื่น ถึงแม้ปรารถนาจะเป็นผู้ที่อพยพย้ายถิ่นจากต่างจังหวัดเข้ามาอาศัยความเจริญจากเมืองเพื่อ

¹⁴ ดวงตะวัน, *ปีกปรารถนา* (กรุงเทพมหานคร: ดวงตะวัน, 2552), หน้า 6-7.

สร้างโอกาสให้ชีวิตเช่นเดียวกับคนอื่นมากมาย แต่ความสามารถของปรารณาก็ทำให้เธอแตกต่างจากผู้ใ้แรงงานอื่นๆ โดยเห็นได้จากคำบรรยายถึงความคิดของปรารณา เมื่อเธอตื่นขึ้นมาในเช้าวันหนึ่งและนึกย้อนไปถึงชีวิตของตนเองที่เข้ามาอยู่ในเมืองตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบันก็เป็นเวลากว่าสิบปีแล้ว แต่การย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองของปรารณานั้นอยู่ในฐานะที่ต่างจากคนใ้แรงงานจำนวนมากที่เข้ามาอยู่ในเมืองอย่างคนที่ไม่มีทางเลือกในชีวิต เพราะปรารณาอยู่อย่างคนที่ประสบความสำเร็จ เธอจึงมีโอกาสใช้ความเจริญของเมืองได้อย่างเต็มที่

“หล่อนเดินทางจากบ้านที่เชียงใหม่มาเรียนมหาวิทยาลัย ทำงาน พักผ่อน และเที่ยวเล่นอยู่ในเมืองหลวงแห่งนี้มานานกว่าสิบปีแล้ว ไม่ต่างจากคนอื่นนับแสนจากทั่วทุกภาคที่เดินทางเข้ามาคลาคล่ำแออัดอยู่ที่นี้ ไม่เหมือนหรือก ในเมื่อหล่อนไม่ใช่ผู้ใ้แรงงานซึ่งไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่าการเข้ามารับจ้างอยู่ในเมืองหลวง ปรารณายังมีทางเลือกที่ดีอีกมากมาย”¹⁵

จากตัวอย่างความคิดของปรารณาตอนนี้จะเห็นถึงสภาพความเป็นศูนย์กลางของเมืองซึ่งทำให้เมืองกลายเป็นที่รองรับคนจากที่ต่างๆ เป็นจำนวนมากเข้ามาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นเบียดเสียด แต่ปรารณาเห็นว่าตนเองเหนือกว่าคนอื่นเพราะเธอเป็นคนมีความสามารถ เมืองจึงเปิดโอกาสให้เธอได้เลือกทางเดินชีวิตที่หลากหลาย ต่างกับคนอื่นที่ความจำเป็นทางเศรษฐกิจบีบบังคับให้อยู่ในเมืองอย่างไม่มีทางเลือก แสดงให้เห็นถึงความคิดของดวงตะวันเห็นว่าเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญนั้นถึงแม้จะเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสสำหรับทุกคน แต่การที่ปรารณามีต้นทุนที่ดีกว่าคนอื่น คือเป็นคนที่มีความสามารถสูงนั้น ทำให้โอกาสเป็นของปรารณามากกว่าคนอื่น เธอจึงมีทางเลือกมากกว่าในทุกๆเรื่อง เธอสามารถเลือกรับเอาแต่ด้านดีๆ ของเมืองได้ ซึ่งดวงตะวันก็ได้ย้ำให้เห็นถึงโอกาสที่ดีกว่าในชีวิตของปรารณาเปรียบเทียบกับคนใ้แรงงานระดับล่างอยู่ตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณภาพชีวิต โดยระหว่างพักกลางวันที่ต้องออกมากินอาหารนอกบริษัท ปรารณาก็จะเลือกนั่งร้านที่มีห้องกระจกติดเครื่องปรับอากาศที่ตกแต่งสวยงามและสะอาดสะอ้านพร้อมกับที่ดวงตะวันบรรยายถึงคนอื่นๆ ที่ต้องนั่งทานอาหารจากแม่ค้าที่ตั้งหาบขายบนทางเท้ารถเข็นหรือเพิ่งตามชอกมุ่มตึก ซึ่งต้องนั่งกินข้าวท่ามกลางแดดร้อนและควันพิษจากขยดยานพาหนะที่แล่นผ่านไปมาตลอดเวลา หรือการซื้อผลไม้สด ผลไม้ดองขนมจุกจิก ปรารณาก็จะซื้อจากร้านในห้างสรรพสินค้าเท่านั้น ถึงแม้ราคาจะแพงกว่า แต่เธอก็สามารถมั่นใจในเรื่องคุณภาพและความสะอาดได้ ในขณะที่ผู้ที่กำลังซื้อน้อยกว่า ก็ต้องซื้อจากร้านหาบเร่หรือรถเข็นข้างทาง เป็นต้น ภาพ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

การใช้ชีวิตของคนเมืองของดวงตะวันจึงถูกนำเสนอออกมาเป็นสองระดับ ตามความสามารถที่จะตอบสนองลักษณะทางเศรษฐกิจของเมือง

การที่ปรารณาเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเมือง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชีวิตของเธอประสบความสำเร็จ เธอเข้ามาศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ในสถาบันการศึกษา ซึ่งได้รับการบรรยายว่าเป็น “สถาบันการศึกษาชื่อดังเก่าแก่” แสดงให้เห็นว่าดวงตะวันต้องการเน้นถึงความเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของเมือง เมืองหลวงของประเทศเป็นจุดศูนย์กลางรวมสถาบันที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงดึงดูดให้คนเข้ามาแสวงหาโอกาสทางการศึกษา ดังที่ปรารณาทำอยู่ ซึ่งการที่เธอได้ศึกษาที่สถาบันแห่งนี้ นอกจากวิชาความรู้แล้วยังทำให้ปรารณามีโอกาสได้รับรางวัลพิเศษ ซึ่งเป็นรางวัลสำคัญที่จะมอบให้กับสถาปนิกศิษย์เก่าของสถาบัน รางวัลนี้ทำให้ชื่อเสียงของปรารณาโด่งดังในแวดวงสถาปนิกและเป็นสิ่งรับประกันถึงความสามารถของเธอเป็นอย่างดี เป็นการปูทางไปสู่อนาคตที่สดใสของเธอ นอกจากนี้การที่ปรารณาเข้ามาอยู่ในเมือง ยังทำให้เธอมีวิถีชีวิตแบบปัจเจก เธอพักอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมเพียงลำพัง ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องที่จะดึงเธอออกจากงาน ทำให้ทุ่มเทกับงานได้เต็มที่ ไม่มีการผูกพันลึกซึ้งกับใครจริงจัง การคบหากับเพื่อนร่วมงานก็เป็นไปอย่างผิวเผิน ปรารณาไม่ใส่ใจที่จะผูกสัมพันธ์กับใครเลย ใช้ชีวิตอยู่ด้วยตัวเอง บทบาทความเป็นหญิงตามที่สังคมคาดหวังจึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเธอเลยเมื่อเธอมุ่งมั่นคิดถึงแต่ความสำเร็จของตัวเองโดยไม่ได้ใส่ใจสังคม แม้แต่การจะประสบความสำเร็จในเรื่องงาน เธอก็มุ่งมั่นที่จะสร้างมาด้วยตัวเอง ไม่หวังพึ่งเส้นสายหรือความสัมพันธ์จากใคร การเข้ามาอยู่ในเมืองจึงหล่อหลอมให้ปรารณามีวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งลักษณะชีวิตแบบปัจเจกนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของชีวิตแบบเมืองที่เป็นสิ่งส่งเสริมให้ปรารณาประสบความสำเร็จในชีวิต ชีวิตของปรารณาจึงแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของดวงตะวันอย่างชัดเจนว่าเมืองเป็น โอกาสแห่งชีวิต

จากภาพวิถีชีวิตของตัวละครที่ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดออกมานี้ แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มีแนวคิดที่เมืองเป็นสถานที่แห่งโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ เมืองเป็นศูนย์กลางของแหล่งการศึกษาที่เปิดโอกาสให้คนหลายระดับ และยังเป็นแหล่งรวมงานจำนวนมากเนื่องจากความเจริญทางเศรษฐกิจของเมือง การที่ตัวละครใช้ชีวิตอยู่ในเมือง เมืองจึงช่วยสร้างโอกาสให้กับชีวิตได้ ซึ่งการบรรยายฉากเมืองอันเป็นสถานที่ใช้ชีวิตของตัวละครหญิงนั้น ผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เลือกกล่าวถึงภาพความเจริญหรือปัญหาของเมืองโดยเน้นเรื่องเมืองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่นดวงตะวัน มีการบรรยายถึงเมืองผ่านรูปแบบการใช้ชีวิตของคนที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจดีว่าสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ตามภาพลักษณ์ของเมือง กับคนที่อยู่ในเมืองอย่างไม่มีทางเลือกว่าต้องจำทนอยู่กับสภาพแวดล้อมอันเลวร้าย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญของเมืองและผลที่เสีย

ตามมา แต่ก็เป็นการกล่าวถึงเฉพาะเรื่องของเมืองเท่านั้น มีเพียง ชมัยกร แสงกระจ่างที่มีการบรรยายภาพชุมชนชนเมืองซึ่งเป็นสถานที่ที่บ้านของตัวละครเอกตั้งอยู่ให้มีลักษณะเป็นภาพของต่างจังหวัด เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างกับพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูงอย่างกรุงเทพมหานคร ทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ในชุมชน ลักษณะของคน และความเจริญทางวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ซึ่งชมัยกรได้บรรยายภาพของทั้งสองแห่งเพื่อนำให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางความเจริญของเมืองที่ทำให้เมืองสามารถสร้างโอกาสให้กับชีวิตของผู้หญิงได้ แต่อย่างไรก็ตามความเจริญของเมืองก็ทำให้เมืองเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม แหล่งบันเทิง สิ่งยั่วยุ ค่านิยมบริโภคนิยม รวมถึงวิถีชีวิตแบบเมือง ซึ่งอาจจะกลายเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียกับผู้อยู่อาศัย ผู้ประพันธ์บางท่านจึงได้มีแนวคิดอีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองว่าเป็นสิ่งที่ทำลายชีวิต ดังจะได้วิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

4.2 เมืองคือสถานที่ทำลายชีวิต

ทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่น่าสนใจอีกอันหนึ่งที่ถูกนำเสนอผ่านภาพวิถีชีวิตของตัวละครหญิงในนวนิยายร่วมสมัยนอกเหนือจากความเป็นศูนย์กลางของเมืองที่ทำให้ผู้หญิงสามารถสร้างโอกาสที่ดีให้กับชีวิตจนประสบความสำเร็จตามที่ได้กล่าวถึงไปแล้วนั้น ผู้ประพันธ์บางท่านยังได้นำเสนอภาพตัวละครหญิงที่ล้มเหลวจากการใช้ชีวิตในเมือง เนื่องจากหลงระเหิงไปกับแสงสีและความศิวิไลซ์ ปลดปล่อยตัวเองให้ถูกรอบงำจากความเจริญทางวัตถุของเมืองจนลืมนึกถึงคุณค่าและสำนึกต่างๆ มุ่งเพียงแต่หาเงินเพื่อให้สามารถไล่ตามและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญของเมืองให้ได้ ภาพความเจริญของเมืองที่ทำให้คนคาดหวังถึงโอกาสที่ดีกว่าให้ชีวิตจึงกลับกลายเป็นสิ่งที่ทำร้ายชีวิตให้ย่อยยับ การที่ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงชีวิตของตัวละครที่พ่ายแพ้ต่อแสงสีและความเจริญทางวัตถุของเมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่าเมืองคือสถานที่ทำลายชีวิตได้อย่างชัดเจน

ผู้ประพันธ์ที่น่าเสนอทัศนคติดังกล่าวได้แก่ชมัยกร แสงกระจ่าง ผ่านตัวละครหมายทิพย์ จากนวนิยายเรื่อง *รักบนปลายไม้* กิณริน ผ่านตัวละคร ก้อย จากนวนิยายเรื่อง *ผู้สุดท้าย...วันเกียรติยศ* แชน่า ปันณะศักดิ์ ผ่านตัวละคร ลินจงและคัทลียา จากนวนิยายเรื่อง *ควาดอกไม้* และดวงตะวัน ผ่านตัวละครนिरา จากนวนิยายเรื่อง *เพลงรักริมขอบฟ้า*

กิณรินเป็นผู้ประพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่มีต่อเมืองทั้งสองด้าน ทั้งในด้านที่ดีคือมองเมืองว่าเป็นโอกาสของชีวิตผู้หญิง และอีกด้านหนึ่งก็มองว่าเมืองเป็นสถานที่ทำร้ายชีวิต

ผู้หญิงได้เช่นกัน ในนวนิยายเรื่อง*ผู้สุดท้าย...วันเกียรติยศ* นอกจากกิณรินจะนำเสนอภาพการต่อสู้ชีวิตในเมืองของพุธิตาจนชีวิตประสบความสำเร็จแล้ว ยังได้นำเสนอแนวคิดเรื่องเมืองว่าทำให้ชีวิตเกิดปัญหาผ่านก้อย ซึ่งกิณรินได้ใช้วิถีชีวิตของตัวละครทั้งสองตัวนี้เปรียบเทียบกันไปตลอดเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวคิดทั้งสองด้านอย่างชัดเจน

ก้อยและพุธิตาเป็นนักเรียนร่วมชั้นเรียนเดียวกัน ก้อยมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาเรียนต่อมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ฐานะทางบ้านของก้อยไม่ดีนัก จึงเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อที่จะสามารถเรียนไปด้วยและทำงานพิเศษไปด้วยได้ เมื่อก้อยได้มารู้จักกับพุธิตาที่ถึงแม้จะมีบ้านอยู่ที่ถนนพริ้นท์แต่ก็ต้องการที่พักในเมืองเพื่อจะได้สะดวกในการทำงานโดยไม่ต้องกังวลเรื่องเวลาและการเดินทางกลับบ้าน ทั้งสองจึงเช่าห้องพักอยู่ด้วยกันเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย จุดเริ่มต้นในชีวิตของก้อยเมื่อออกเดินทางมาจากต่างจังหวัดเข้ามาอยู่ในเมืองจึงเป็นไปได้เพราะสภาพลักษณะความเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษาของเมือง ทำให้ก้อยคาดหวังว่าจะสามารถทำงานพร้อมกับเรียนไปด้วย ตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้และมีความหวังถึงชีวิตที่ดีกว่าหลังจากเรียนจบระดับปริญญา

กิณรินเริ่มแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องความเจริญของเมืองว่าเป็นสิ่งที่ทำลายชีวิต หลังจากที่ก้อยเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเริ่มต้นออกทำงานกับพุธิตาหลังเลิกเรียน แต่ก้อยก็อดทนกับงานหนักที่ได้เงินน้อยไม่ไหว เงินที่หาได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการทางวัตถุของก้อย เธอจึงเป็นฝ่ายยอมแพ้และเปลี่ยนอาชีพไปเป็นนักเดิน โค โยตี้ และขายตัวในที่สุด

“เรามันอดทนไม่เก่งเหมือนพวก... จำตอนที่พวกเราอยู่ปีหนึ่งได้ไหม ไปยื่นแจกใบปลิวด้วยกันจนขาแข็งตากแดดหัวแดงทั้งวันได้แค่สองร้อย เหนื่อยแทบตาย”

ทำไมพุธิตาจะจำไม่ได้ ที่จริงงานแจกใบปลิวไม่ได้เหนื่อยยากอะไรมากมาย ดิเสียดีกที่มีงานให้ทำ แต่ก้อยทำได้แค่พักเดียวก็สายหน้า... “เราทำไม่ได้หรอกพวกคุณมองเราอย่างกะไส้เดือนกึ่งกือ ช้าบางคนยังมองข้ามหัวไปเฉยๆ อย่างกับเราไม่มีตัวตน”

หลังจากนั้นไม่นาน ก้อยก็เริ่มแต่งตัว แต่งหน้า ใส่เสื้อผ้าสั้นๆทุกตัวกับอาชีพใหม่ที่มิชื้อเก้ไก่อ่าสาวโคโยตี้... ก้อยชอบข้าวของสวยๆ งามๆ ทอยเข้ามาที่ละชิ้นสองชิ้น โทรศัพท์มือถือ กระเป๋า รองเท้า นาฬิกา เสื้อผ้าราคาแพง พร้อมกับเวลากลับที่พักก็เปลี่ยนไป เริ่มกลับเข้าข้าง บางทีหายไปข้ามวันข้ามคืน เรื่องเรียนไม่ต้องถาม ก้อยแทบไม่ได้ย่างก้าวเข้ามหาวิทยาลัยด้วยซ้ำ จนกระทั่งวันสุดท้ายของการร่วมห้องมาถึง”¹⁶

¹⁶ กิณริน, *ผู้สุดท้าย...วันเกียรติยศ*, หน้า 25-26.

จากความคิดของพุทิตาข้างต้น เห็นได้ว่าทัศนคติตั้งใจแสดงให้เห็นความคิดที่ต่างกันระหว่างก้อยและพุทิตาออกมาอย่างชัดเจน ในขณะที่ก้อยมองว่างานแจกใบปลิวเป็นงานที่ลำบากต้องยืนตากแดดร้อน ถูกคนมองอย่างรังเกียจ ได้ค่าแรงเพียงเล็กน้อยไม่คุ้มกับที่ต้องเหนื่อย พุทิตากลับเห็นว่าเพียงแค่มีนงานให้ทำก็เป็นเรื่องที่ดีมากแล้ว หลังจากย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองตามลำพังแล้ว ในขณะที่พุทิตายังคงดำเนินชีวิตไปตามแบบเดิมที่ตั้งใจไว้คือวิ่งทำงานต่างๆ ตามแต่จะมีนงานให้ทำที่ไหน โดยไม่เกี่ยวข้องจะเป็นงานที่เหนื่อยยาก และพุทิตาให้ความสำคัญกับเรื่องเรียนมาก ไม่ว่าจะทำงานเหนื่อยแค่ไหนก็ต้องเข้าเรียนตลอด ถึงแม้จะเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ไม่ได้มีการกำหนดเวลาเข้าเรียนก็ตาม แสดงให้เห็นถึงกำลังใจที่เข้มแข็งของพุทิตา ต่างกับก้อยที่ด้านแรงย้วยจากแสงสีและกระแสบริโภคนิยมที่โหมกระหน่ำของเมืองไม่ไหว จึงยอมทำงานที่ถึงแม้จะเปลืองตัวแต่ก็เป็นงานสบายเพื่อที่จะได้เงินมาใช้กินเที่ยว ชื้อของต่างๆ ใ้ได้ง่ายๆ เริ่มต้นด้วยการเดิน โคโยตี้ ถึงแม้ในช่วงแรกจะยังตะจิตตะขวงใจกับวิธีการที่ทำให้ได้เงินมา เพราะการไปเดิน โคโยตี้ต้องถูกจับเนื้อต้องตัวอย่างไม่เกรงใจจนทำให้รู้สึกเหมือนเป็นคนไม่มีคุณค่าแต่หลังจากได้เงินมาใช้ซื้อของ ความละอายก็หายไป จนก้อยกลายเป็นคนหลงแสงสียามค่ำคืน สนุกสนานกับงานกลางคืน มีความสุขกับเงินที่ได้มาอย่างง่ายดาย และในที่สุดก็ยอมขายตัว ออกไปค้างคืนกับแขก จนต้องขอแขกห้องพักกับพุทิตา และเลิกสนใจเรื่องเรียน ทั้งที่จุดประสงค์หลักที่ก้อยเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ตอนแรกนั้นเป็นเพราะต้องการมาเรียนต่อ แต่แสงสีในเมืองก็ทำให้ก้อยหลงลืมความตั้งใจของตัวเองไป ถึงแม้บางครั้งก้อยได้มีโอกาสหยุดคิดทบทวนถึงชีวิตที่ผ่านมาของตัวเองตั้งแต่ย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง ก้อยจะเกิดความรู้สึกไม่สบายใจที่เลือกดำเนินชีวิตมาแบบนี้ แต่สิ่งช่วยยวนใจในเมืองก็ทำให้ก้อยอ่อนแอ จมปลักอยู่กับมันและยังคงต้องเดินทางสายนี้ต่อไป

ทัศนคติได้แสดงให้เห็นว่าผลจากการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตเพียงครั้งหนึ่ง ทำให้เส้นทางชีวิตของก้อยและพุทิตาแตกต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิงแม้จะพักอยู่ในอะพาร์ตเมนต์ห้องติดกันและได้ชื่อว่าเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ดังนั้นแล้วขณะที่พุทิตายังคงมูมานะยอมลำบากทำงานพร้อมกับเรียนหนังสือ ก้อยก็ยังถลาลึกลงไปตามทางที่เธอเลือก เมื่อเห็นเพื่อนร่วมงานที่ยอมเป็นภรรยาของชายสูงอายุมิรยยนต์จับเธอก็อยากได้บ้าง ยิ่งเมื่อเปรียบเทียบภาพของพุทิตาที่พยายามหางานสุจริตทำแต่ต้องจิ้มมอเตอร์ไซค์ไปไหนมาไหนและแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าเก่าๆ กับภาพของเพื่อนอีกคนที่เลือกสบายทางลัดยอมเป็นภรรยาของหนุ่มใหม่เอี่ยมไว้ใช้งาน ก่อให้เกิดความรู้สึกสังแระหว่างสำนักผิดชอบชั่วดีกับความรู้สึกภาคภูมิใจที่จะได้เป็นเจ้าของรถยนต์ ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องแสดงฐานะอย่างหนึ่งของคนในสังคมเมือง

“ภาพเพื่อนสาวข้างห้องที่ต้องทนจิ้มมอเตอร์ไซค์เก่าๆ สวมเสื้อยืดกางเกงยีนส์ทั้งปีทั้งชาติ ทำงานเหนื่อยจนสายตัวแทบขาดกว่าจะได้เงินมาจุนเจือครอบครัว เปรียบเทียบกับรถฮอนด้าสีชมพูป้ายแดงคันนี้ของเพื่อนที่เป็นโคโยตี้ด้วยกัน มันช่างแตกต่างกันสิ้นดี ...ภาพรถสีชมพูของเพื่อนกระจ่างอยู่ในความคิด รถใหม่ป้ายแดง...ถ้าได้จับคงจะเข็ดหน้าซุตา หูหราไม่หยอก จะไปสนทำไม ว่าได้มาด้วยวิธีไหน...มีก็คือมี...ยังงั้นมันก็ดีที่ไม่มีไม่ใช่หรือ ใจนาที่นี้การลิ้มรสของคำว่า “ได้” และ “มี”...ดูจะหอมหวานกว่าความรู้สึกทางใจเสียแล้ว”¹⁷

จากชีวิตของก้อยที่ผ่านมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าความเจริญทางวัตถุของเมืองทำให้ออกเป็นทาส ก้อยล้มความตั้งใจของตัวเองที่จะเข้ามาแสวงหาโอกาสในเมือง เลือกทำงานสบายแต่ขายศักดิ์ศรีเพราะอ่อนแอพ่ายแพ้ต่อความต้องการปัจจัยที่จะมาซื้อวัตถุปนเปื้อนของตัวเอง ก็ฉรินแสดงให้เห็นว่าชีวิตของก้อยยิ่งตกต่ำมากขึ้นไปอีกเมื่อก้อยคิดจะยอมเป็นภรรยาของผู้ชายแก่ที่ร่ำรวยสักคนเพื่อจะแลกกับการได้มีรถยนต์ขับ ถึงแม้สำนึกในด้านดีจะทำให้ก้อยเกิดความลังเลอยู่บ้างเพราะการเป็นภรรยาของก้อยถือเป็นเรื่องผิดศีลธรรม แต่เมื่อเปรียบเทียบชีวิตของเพื่อนที่ยอมทำงานหนักกว่าจะได้เงินมาเพียงเล็กน้อยกับเพื่อนคนที่ยอมขายตัว ก็เห็นว่าความสบายแตกต่างกัน รวมถึงความรู้สึกภาคภูมิใจ หูหราเมื่อได้ครอบครองสินค้าที่จะทำให้เธอรู้สึกเหมือนได้เป็นส่วนหนึ่งของความเจริญของเมืองนั้นดึงดูดใจมากกว่า เธอจึงตัดสินใจเลือกทางลัดที่จะทำให้เธอได้ครอบครองรถอย่างรวดเร็วที่สุดก็คือการยอมเป็นภรรยาของนั่นเอง ความเป็นศูนย์กลางความเจริญของเมือง ทำให้เมืองเต็มไปด้วยความทันสมัยและความสะดวกสบาย แต่การที่จะเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ต้องใช้เงิน เมื่อก้อยตกเป็นทาสของมันไปแล้วก็ต้องยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมาแลกซื้อวิถีชีวิตแบบเมืองเช่นนี้ ความเจริญของเมืองจึงเป็นสิ่งที่ทำร้ายก้อย ยิ่งก้อยอ่อนแอมากเท่าไร ชีวิตก้อยยิ่งเลวร้ายลงไปมากเท่านั้น จากที่คิดว่าเดิน โคโยตี้ก็คงเพียงพอ ก็เริ่มเป็นการขายตัว และในที่สุดก็เป็นภรรยาของ

ก็ฉรินได้เน้นย้ำให้เห็นว่าชีวิตก้อยล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงเมื่อก้อยถูกทำร้ายร่างกายจากภรรยาหลวง ที่พานักเลงมาข่มขู่อาฆาตพร้อมกับทำร้ายจนก้อยได้รับบาดเจ็บหนัก พุทธิตาเป็นผู้ไปพบและช่วยเหลือพาก้อยไปส่งโรงพยาบาล ก็ฉรินแสดงให้เห็นความแตกต่างของชีวิตตัวละครทั้งสองอีกครั้งโดยผ่านความคิดของก้อย เมื่อก้อยได้รู้ว่าพุทธิตายังเป็นคนเดิมที่อดทนทำงานหนัก แต่รักษาศักดิ์ศรีของตัวเองเอาไว้ เธอจึงเปรียบเทียบพุทธิตาเป็นเหมือน “ภาพท้องฟ้าและทุ่งดอกไม้อันงดงาม” เป็นภาพเขียนที่งดงามและมีค่า มีแต่คนอยากได้ไว้ครอบครอง ต่างกับชีวิตของเธอที่เป็นเหมือน

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71-73.

“ภาพเขียนที่ลือลือประประเปื้อนจากการป้ายสีอย่างหยาบง่าย” ก้อยเริ่มยอมรับว่าตนเองเลือกทางเดินชีวิตผิดและรู้สึกเสียใจที่ทำให้ชีวิตต้องกลายมาเป็นแบบนี้ ก้อยตัดสินใจเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการกลับมาเรียนหนังสืออีกครั้งพร้อมกับทำงานเป็นพนักงานขายบ้านจัดสรร

ในตอนจบของเรื่อง ก้อยยังคงเรียนพร้อมกับทำงานไปด้วย หลังจากโครงการบ้านจัดสรรขายหมดแล้ว เธอก็เปลี่ยนไปขายประกันชีวิตควบคู่ไปกับการเป็นพนักงานขายของห้องเสื้อชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งก้อยก็มีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการทำงาน แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของก๊อกรินที่ว่าเมืองเป็นได้ทั้งสถานที่แห่งโอกาสและสถานที่ที่สามารถทำลายคนได้ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้เมืองในแง่ใด การที่ก้อยสามารถเรียนไปด้วยพร้อมกับทำงานไปด้วยได้ เป็นเพราะก้อยอยู่ในเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาและเศรษฐกิจ ทางเลือกในการเรียนมีมาก ก้อยสามารถเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อที่จะได้มีเวลาทำงานได้ด้วย รวมถึงปริมาณงานในเมืองก็มีอย่างหลากหลาย ทำให้ก้อยหางานได้ง่าย เมืองจึงเป็นสถานที่แห่งโอกาส แต่ในขณะเดียวกันความเจริญของเมืองก็ทำให้เมืองเต็มไปด้วยสิ่งชั่วร้าย สิ่งล่อใจ เป็นสังคมแห่งการบริโภค และการวัดฐานะกันจากภายนอก ซึ่งก็สามารถทำให้คนหลงใหลไปกับสิ่งเหล่านี้จนกลายเป็นสิ่งที่ทำร้ายตัวเองได้ ดังเช่นชีวิตของก้อยในตอนแรกก่อนที่จะกลับตัวกลับใจ ก้อยจึงเป็นตัวละครที่ก๊อกรินใช้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของเมืองในทั้งสองแบบ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้ชีวิตในเมืองให้เป็นไปในแนวทางใด

ผู้ประพันธ์ที่มีทัศนคติเช่นเดียวกันกับก๊อกรินคือแชงคัง ปั่นฉะศักดิ์ ซึ่งได้แสดงให้เห็นแนวคิดว่าความเจริญของเมืองที่ช่วยสร้างโอกาสให้ชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่ทำลายชีวิตของผู้หญิงได้เช่นกัน โดยได้นำเสนอทัศนคติอันนี้ผ่านชีวิตของกัทธิยาและลินจง จากนวนิยายเรื่อง*ควอดอกไม้* แชงคังได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของเมืองด้วยภาพชีวิตของลินจงซึ่งเป็นเด็กสาวจากต่างจังหวัดที่ตัดสินใจเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครเพื่อเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ด้วยความหวังว่าหลังจากที่เรียนจบปริญญาตรีจะสามารถทำงานที่ดีเป็นหลักให้แก่ครอบครัวได้ ซึ่งความหวังถึงชีวิตที่ดีกว่าเดิมนี่ก็เป็นความคิดที่ทำให้คนจำนวนมากมายมหาศาลมุ่งเข้ามาสู่เมือง แต่อย่างไรก็ตาม แชงคังก็ได้แสดงให้เห็นในทันทีว่าชีวิตที่ดีกว่าในเมืองนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาโดยง่าย เมื่อลินจงมาอยู่ในเมืองแล้วก็ต้องพบกับปัญหาค่าครองชีพในเมืองที่สูงลิบลิว รวมถึงค่าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนที่แพงมาก เมื่อฐานะทางบ้านของลินจงยากจน เธอจึงต้องทำงานพร้อมกับเรียนไปด้วย

“จบมัธยมปลายหญิงสาวเอนทรานซ์ไม่ติด หากมุ่งไขว่คว้าปริญญามาเป็นใบเบิกทางสู่อาชีพการงานมั่นคงเพื่อเป็นหลักอนาคตให้แก่ครอบครัว ทว่าค่ากินอยู่ ค่าลงทะเบียนเรียน

ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพ...หนักอึ้งเกินกว่าแรงของแม่จะรับไหว ในฐานะลูกสาวคนโตหล่อนจึงกระเปียดกระเสียดทุกทางและหางานพาร์ทไทม์ทำคู่ไปด้วย”¹⁸

ชีวิตในเมืองเริ่มไม่สวยงามอย่างที่จินตนาการไว้ เมื่อเงินที่ได้ตระหนักรู้ว่าทุกอย่างในเมืองขับเคลื่อนไปด้วยเงิน การจะใช้ชีวิตอยู่ในเมืองได้จะต้องมีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ เงินจึงต้องเริ่มต้นออกหางานทำควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือ ภาพเมืองที่เป็นดินแดนแห่งแสงสีและสถานบันเทิงเห็นได้จากงานแรกที่เงินจงเลือกทำก็คืออาชีพสาวเชียร์เบียร์ แต่เมื่อถูกถามถึงงานที่เงินไม่ไหว จึงเปลี่ยนไปเป็นอาชีพแจกใบปลิวและตัวอย่างสินค้าหลังเลิกเรียนและในวันหยุด จากนั้นได้เป็นพนักงานขายเครื่องสำอาง เห็นได้ว่าความเจริญทางเศรษฐกิจของเมืองทำให้เงินสามารถเลือกงานได้หลากหลาย เมื่องานเดิมมีปัญหาหรือไม่ถูกใจเธอก็สามารถหางานใหม่ได้ทันที ซึ่งงานขายเครื่องสำอางนี่เองที่เป็นสิ่งที่พลิกผันชีวิตของเธอ เงินถูกข่มขืนจากหัวหน้างานระหว่างการเข้าฝึกอบรมการแต่งหน้าและการขาย แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเขาคำว่าในโอกาสของเมืองนั้นมีสิ่งทีเลือกรายช้อนอยู่ด้วย ความขมขื่นใจในโชคชะตาทำให้เงินจงอ่อนแอ จากที่เคยตั้งใจว่าจะต่อสู้ชีวิตในเมืองให้ถึงที่สุด ก็กลับกลายเป็นพ่ายแพ้ต่อแสงสีของเมือง กลายเป็นคนที่ยกกลางคืน ดิดเหล้า เสพยา มีเพศสัมพันธ์แบบเสรี ฟุ้งเฟ้อเกินตัว จนเกิดหนี้สินมากมาย ไม่มีเงินจ่ายค่าห้องพัก เมื่อได้รับการติดต่อจากนายหน้าค้าผู้หญิง ชักชวนให้มาขายตัว จึงตัดสินใจเข้าสู่วงการอาชีพโสเภณีในที่สุด รายได้จากอาชีพนี้ทำให้เงินสามารถใช้ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนได้อย่างสบาย เธอมีเงินที่จะใช้ซื้อของฟุ่มเฟือย กินดื่มเที่ยว ใช้ชีวิตตามแบบฉบับของคนเมืองได้อย่างไม่เดือดร้อน ถึงแม้ทุกครั้งที่ต้องมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายแปลกหน้าแลกกับเงิน เธอรูสึกว่าศักดิ์ศรีของตัวเองถูกทำลาย แต่ความรักในความสะดวกสบายและการที่ต้องรักษาฐานะทางสังคมเมืองที่วัดกันที่การบริโภค ทำให้เงินไม่สามารถตัดใจเลิกจากอาชีพขายตัวได้ ย้ำให้เห็นถึงแนวคิดของเขาคำที่ว่าความเจริญและแสงสีของเมือง ทำให้คนตกเป็นทาสและเป็นสิ่งที่ทำลายให้ชีวิตของผู้หญิงต้องล้มเหลว

นอกจากเงินจงแล้ว ในนวนิยายเรื่อง*ควอดอกไม้* เขายังได้แสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องเมืองเป็นสถานที่ทำลายชีวิตผ่านตัวละครกัทธิดา ซึ่งเป็นเพื่อนนักศึกษาร่วมมหาวิทยาลัยและเพื่อนร่วมห้องของเงิน จัทธิดาต่างกับเงินตรงที่เธอมีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองอยู่แล้ว และเป็นคนฐานะดี เขาคำสร้างภาพกัทธิดาให้เป็นคนที่เติบโตขึ้นมาในเมือง พร้อมกับปัญหาทางด้านจิตใจ กัทธิดามาจากครอบครัวมีปัญหา แม่ฆ่าตัวตายเพราะเสียใจที่พ่อเจ้าชู้ กัทธิดาจึงใช้ชีวิตอยู่กับพ่อที่มองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ สนใจแต่ธุรกิจ ไม่เคยให้ความรักความอบอุ่นและการอบรมเลี้ยงดู

¹⁸ เขาคำ บัณฑิตศักดิ์, *ควอดอกไม้* (กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี, 2550), หน้า 105.

แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ประหลาด ทำให้เติบโตขึ้นอย่างไร้ทิศทาง มีความอ่อนแอในจิตใจ การที่เธอใช้ชีวิตอยู่ในเมืองที่เป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญด้านต่างๆ ที่ส่งผลให้เมืองกลายเป็นพื้นที่แห่งการบริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้คัทลียาเลือกใช้การบริโภคเป็นการเยียวยาจิตใจจนติดเป็นนิสัย ตลอดทั้งเรื่องจึงเห็นภาพของคัทลียาที่เต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ ยึดติดอยู่กับบริโภคนิยม และแสดงฐานะของตนเองผ่านอำนาจในการบริโภคซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบเมืองอย่างชัดเจน

“เดือนหนึ่งๆ หล่อนใช้เงินอย่างน้อยสองสามหมื่น แต่ก็ใช้จะต่างจากเพื่อนระดับฐานะเดียวกัน ไหนจะค่าน้ำมันรถ ค่าเสื้อผ้า เครื่องสำอาง ค่าเสริมความงาม ค่าโทรศัพท์มือถือ ค่าคาน้ำร้อน ค่าคาน้ำดื่ม ค่าสังสรรค์กับเพื่อนฝูง...อีกอีกอีก บิดาคำนิหล่อนว่าฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่าย หล่อนยืนยันเด็ดขาดถ้าจะให้หล่อนลดตัวใช้ของ “โนเนม” พกโทรศัพท์ตกรุ่น เทียวผับเหี้ยๆ ใช้น้ำหอมปลอมเป็นซี.ซี.ข้างถนน หรือสวมชุดเก่าซ้ำไปซ้ำมา...หล่อนรับไม่ได้”¹⁹

การที่คัทลียาอาศัยอยู่ในเมืองที่เต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุ ก่อให้เกิดการแข่งขันในการบริโภค ผู้ที่มีอำนาจในการบริโภคสูงกว่าก็เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและชื่นชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เธอเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีชื่อเสียง ที่เต็มไปด้วยคนฐานะดีซึ่งเป็นผู้ที่สามารถใช้ชีวิตได้ตามความเจริญของเมืองได้ ยิ่งทำให้เกิดการแข่งขันทางวัตถุสูง เธอจึงต้องบริโภคเพื่อแสดงสถานะทางสังคมของตัวเองว่าไม่ได้ด้อยกว่าใคร ซึ่งในที่สุดเมื่อเธอไม่สามารถขอยืมเงินบิดาเพิ่มเติมความต้องการทางวัตถุของตัวเองได้อีก คัทลียาจึงตัดสินใจเข้าสู่อาชีพขายตัว เพื่อจะได้มีเงินที่จะสามารถใช้จ่ายแสดงฐานะอยู่ในสังคมเมืองได้ต่อไป การใช้ชีวิตอยู่ในเมืองที่เต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุ กระตุ้นให้เกิดค่านิยมบริโภคนิยมและการวัดฐานะด้วยวัตถุ จึงมีส่วนเป็นอย่างมากที่ทำให้คัทลียาเลือกประกอบอาชีพโสเภณี แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของແຂ່ງคำที่ว่าเมืองเป็นสถานที่ที่ทำลายชีวิตของผู้หญิง

ภาพชีวิตของคัทลียาและลินจงที่ประกอบอาชีพโสเภณีในคราบน้ำกศึกษา เป็นสองชีวิตที่ແຂ່ງคำยกมาบรรยายถึงโดยละเอียด แต่นอกจากตัวละครทั้งสองแล้ว ในนวนิยายเรื่อง *คอกไม้* ยังมีตัวละครหญิงอีกเป็นจำนวนมากที่หาเงินด้วยการขายตัว ซึ่งภาพที่ແຂ່ງคำเสนอออกมานั้น ตัวละครหญิงล้วนแต่ตัดสินใจขายตัวเพราะความฟุ้งเฟ้อ ตกเป็นทาสของการบริโภค ต้องการเงินไปใช้ซื้อของฟุ่มเฟือย เป็นการขายตัวด้วยความเต็มใจ ไม่มีตัวละครใดเลยที่ขายตัวเพราะความจำเป็นหรือต้องการเงินไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของແຂ່ງคำที่ต้องการเน้นให้

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

เห็นปัญหาความเจริญของเมือง ที่ก่อให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ บริโภคนิยม จนเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาโสเภณีขึ้นมาตอบสนองความต้องการซื้อประเวณีของเมืองที่มีปริมาณสูง ภาพเมืองของเขาคำจึงเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยแสงสี อบายมุข แหล่งบันเทิง และการค้าประเวณี ซึ่งดูเหมือนจะกลายเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมเมืองไปแล้ว เขาคำได้บรรยายถึงรูปแบบของการขายประเวณีที่มีการทำเป็นธุรกิจอย่างจริงจัง มีนายหน้าติดต่อพร้อมแคะตาเลือกภาพให้เลือก ลูกค้าที่มาใช้บริการของคัทเลียาและลินจงจำนวนมากเป็นคนมีชื่อเสียงหรือได้รับการบรรยายว่า “ก๊วนหน้าก๊วนนามสกุลกันดีในวงสังคม” การซื้อประเวณีดูเหมือนจะเป็นเรื่องชอบธรรมในสังคมเมือง ซึ่งนอกจากความเจริญทางวัตถุของเมืองจะกระตุ้นให้เกิดการบริโภคนิยมผลักดันให้คนขายตัวเพื่อตอบสนองความต้องการโสเภณีของเมืองที่มีปริมาณสูงแล้ว เขาคำยังต้องการสื่อให้เห็นว่าลักษณะของเมืองเองก็เป็นสิ่งที่เอื้อให้เกิดปัญหาโสเภณีด้วย ภาพเมืองที่เขาคำบรรยายแทรกอยู่ตลอดทั้งเรื่องเป็นภาพเมืองที่ไม่มีใครสนใจใคร คนเมืองต่างคนต่างอยู่ และไม่มีการผูกพันทางความรู้สึก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ที่ซุกหัวนอนในเมืองหลวงซึ่งต้องใช้ชีวิตต่างคนต่างอยู่ ผนังห้องติดกันกลับไม่รู้จักกัน หากบังเอิญพบเจอตรงทางเดินหรือในลิฟต์ก็มองผ่านกันราวอากาศธาตุ อย่างมากก็แค่ยิ้ม ยิ้มชนิดอันปราศจากความรู้สึกใด เป็นแค่มารยาทสังคม ไม่มีใครใส่ใจใคร...”²⁰

“...ทุกสรรพสิ่งบนท้องถนนนอกจากจะรถยังคงดำเนินต่อไปตามปกติ ไม่มีใครได้ยื่นเสียงใคร ไม่มีใครเหลียวแลใส่ใจใคร ไม่มีใครยอมสละเวลาเพื่อสิ่งใด นอกจากธุระส่วนตัว”²¹

การที่เมืองเต็มไปด้วยผู้คนมากมายที่มาจากหลากหลายที่ แต่ไม่มีใครผูกพันกันจริงจัง คนที่อยู่ในเมืองไม่มีใครสนใจใคร ลักษณะของเมืองตามที่เขาคำบรรยายนี้ทำให้การขายตัวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายในพื้นที่เมือง การที่คนอยู่อาศัยสนใจแต่ธุระของตนเอง ไม่ใส่ใจเรื่องของคนอื่น ทำให้ไม่มีใครรู้ว่าคัทเลียาและลินจงหาเงินด้วยการขายตัว ไม่ต้องอับอาย เพียงแค่สามารถหาเงินไปซื้อสินค้าและใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยได้ก็จะได้รับการยอมรับในสังคม ตัวละครจึงตัดสินใจเข้าสู่การขายตัวได้ง่ายขึ้น และสามารถดำเนินอาชีพกลับนี้ได้โดยไม่มีใครรู้

อย่างไรก็ตามความรังเกียจตัวเองที่เพิ่มมากขึ้นพร้อมกับความคิดที่ว่าตัวเองยังตกต่ำลงทุกครั้งที่ยขายตัว การมีเงินใช้สะดวกสบาย สามารถเซ็ดหน้าชูตาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองได้โดยไม่ถูกผู้อื่นดูถูก ไม่ได้ห้ามความรู้สึกสะอิดสะเอียนจากการมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าได้

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 222.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

อีกต่อไป แยกคำเน้นย้ำให้เห็นความคิดของเขาที่ว่าเมืองเป็นสถานที่ทำลายชีวิตผู้หญิง ด้วยการบรรยายความคิดของลินจงที่ทุกข์ทรมานใจอย่างถึงที่สุดเมื่อต้องขายตัว

“หล่อนไปคอนโดมิเนียมของแขกย่านพญาไทตามเวลาที่นัดหมาย ครั้นก้าวผ่านประตูห้องที่เปิดเชื้อเชิญโดยฝรั่งอายุคร่าวๆ เสียงเพลงอันเคอร์กราวด์อีกทีก็อัดเต็มสองหู กลิ่นควันบุหรี่ปรมกัญชาฉุนจัดเสียดจมูก ในจอโทรทัศน์ขนาดใหญ่ปรากฏภาพอนาจารเรตเอ็กซ์ ทั้งที่พยายามชี้แจงต่อฝรั่งพุงพลุ้ยหัวเถิกคนนั้นว่าหล่อนมาขึ้นเตียงกับแขกอย่างเดียว เสร็จสมก็ถือจบธุรกิจ แต่แขกไม่ฟัง ชำยัดเยียดกัญชาให้หล่อนสูบแล้วสั่งให้ถอดเสื้อผ้าเหลือแต่ชุดชั้นในขึ้นเดินโคโยตีบนโต๊ะกลางห้อง ท่ามกลางคู่ชายหญิงหลากหลายวัยทั้งหัวทองหัวดำ กำลังดื่ม กิน เสพ เต็มราและกอดก่ายนัวเนียบบนพื้นพรมเหมือนปลาไหลในกระชัง! พฤติกรรมพี้ยามั่วเซ็กซ์ของพวกเขาทำให้หนุ่ทรมาน ต่างคนต่างแสดงสัญชาตญาณดิบเถื่อนออกมาอย่างไร้ยางอาย ในหัวหมุนตัว นัยน์ตาพร่าลาย ท้องไส้คลื่นเหียนปั่นป่วน หล่อนฝันโยกย้ายสายร่อนร่างกาย หัวใจกรี๊ดร้อง น้ำตาเอ่อคลอ ถ้าแม่มาเห็นเข้าคงช็อก²²

จากการบรรยายความรู้สึกของลินจงข้างต้นที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน สะอิดสะเอียนกับอาชีพที่ตัวเองทำอยู่ เกิดความรู้สึกว่าคุณค่าในตัวเองตกต่ำจนเกินกว่าที่จะยอมรับได้อีก ความปวดร้าวใจเมื่อคิดถึงแม่ที่ชื่นชมและภาคภูมิใจในตัวเธอตลอดมา สะท้อนให้เห็นความคิดของแขกที่ว่าอำนาจการครอบครองวัตถุและวิถีชีวิตแบบเมืองที่ลินจงยอมขายตัวแลกมานั้น มันเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเธอทุกข์ทรมานและตกต่ำจนเธอทนตัวเองไม่ได้ หลังจากวันนั้นลินจงจึงตัดสินใจหาทางออกให้ชีวิตตัวเองด้วยการเลิกอาชีพขายตัวโดยเด็ดขาด ด้วยความตั้งใจที่เธอบรรยายว่า “ก้าวออกจากวงจรธุรกิจโลกีย์ ปรับเปลี่ยนค่านิยมฟุ้งเฟ้อ... ค้นหาคุณค่าภายในตัวตน”²³ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแขกามีแนวคิดว่าเมื่อลินจงหยุดใช้ความฟุ้งเฟ้อทางวัตถุเป็นสิ่งแสดงตัวตนในสังคมเมือง แต่เลือกใช้คุณค่าของตนเองที่มีอยู่เป็นการสร้างการยอมรับแทน เธอก็จะหลุดพ้นจากอาชีพขายตัวและสามารถกลับมาใช้ชีวิตที่ดีได้ ซึ่งลินจงก็ได้ค้นพบว่าตัวเองรักและมีความสามารถในการเขียน และตัดสินใจใช้การเขียนเป็นการสร้างตัวตนของตนเอง แยกคำก็ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเธอพร้อมจะกลับตัวกลับใจยอมเลิกยึดติดกับการบริโภค พร้อมทั้งจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ เมืองก็กลับกลายเป็นสถานที่แห่งโอกาสให้เธอในทันที เมื่อเธอคิดจะยึดอาชีพงานเขียนอย่างจริงจัง จึงติดต่อไปยังรุ่นพี่ที่เธอรู้จักซึ่งเป็นบรรณาธิการนิตยสารแนวสร้างสรรค์ฉบับหนึ่ง เธอก็ได้รับผิดชอบงานเขียนในคอลัมน์ที่ว่างอยู่ เนื้อหาที่เธอตั้งใจจะเขียนก็คือบันทึกของหญิงสาวผู้เคยใช้

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 271-272.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 273.

ชีวิตผิดพลาด เพื่อตั้งใจให้เป็นอาหารรสอ่อนใจแก่ผู้อื่น เรื่องราวที่เธอนำไปเขียนจึงเป็นเรื่องราวจากประสบการณ์การใช้ชีวิตเมืองของเธอนั่นเอง เน้นย้ำให้เห็นถึงแนวคิดของແຂ່ງคำที่ว่าเมืองสามารถเป็นได้ทั้งโอกาสและสถานที่ทำลายชีวิตผู้หญิง ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งในจิตใจว่าจะต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายในเมืองได้มากน้อยเพียงใด และจะเลือกใช้ชีวิตในเมืองไปในทางใด

ถึงแม้การใช้ชีวิตในเมืองจะทำให้คัทลียาและลินจงตัดสินใจขายตัวเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ลินจงรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำสิ่งที่ผิดอยู่ เพียงแต่ก่อนหน้านี้ยังตัดสินใจเล็กไม่ได้เท่านั้น ในขณะที่คัทลียาไม่ได้คิดว่าตัวเองทำผิด ในเมื่อสิ่งที่เธอขายเป็นร่างกายของเธอเอง เธอมีสิทธิ์ที่จะใช้มันอย่างไรก็ได้ แสดงให้เห็นภาพที่ว่าเมืองเป็นโลกแห่งทุนนิยม ซึ่งทุกอย่างสามารถแปรเปลี่ยนให้เป็นเงินได้ แม้กระทั่งร่างกายตัวเอง ก็เป็นสิ่งที่ยินยอมให้ถูกซื้อขายได้ไม่ต่างจากสินค้าอย่างหนึ่ง การที่คัทลียาเติบโตขึ้นมาอย่างขาดความรัก จึงกลายเป็นคนไม่ละเอียดอ่อน ขาดความเข้มแข็งทางจิตใจ บริโภคนิยมจึงครอบงำเธอได้มากเป็นพิเศษ เมื่อถูกลินจงชักจูงให้เลิกจากอาชีพโสเภณีเธอจึงมองไม่เห็นเหตุผล ไม่เข้าใจว่าจะต้องเลิกทำไมในเมื่อมันเป็นวิธีหาเงินที่สะดวกสบายที่ทำรายได้อย่างงามให้เธอสามารถมีเงินใช้ฟุ่มเฟือยได้ต่อไป แต่เมื่ออัญชัญ เพื่อนหญิงที่เคยขายตัวด้วยกัน ถูกแก๊งค้ายาฆ่าตาย ทำให้คัทลียาเห็นถึงอันตราย จึงตัดสินใจเลิกขายตัว เปลี่ยนมาเป็นภรรยาน้อยแทน แต่ในที่สุดก็ถูกภรรยาหลวงเปิดโปง แจ้งเรื่องไปที่มหาวิทยาลัย คัทลียาจึงถูกบังคับให้ลาออก เรื่องของเธอกลายเป็นข่าวถูกตีแผ่ลงหนังสือพิมพ์ ประกอบกับเมื่อเธอไปขายตัวครั้งสุดท้ายแล้วพบว่าคนที่มาซื้อบริการคือพ่อตัวเอง จึงตัดสินใจหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย เน้นให้เห็นถึงแนวคิดของແຂ່ງคำที่ว่าเมืองเป็นสถานที่ทำร้ายชีวิตผู้หญิงอย่างชัดเจน เมื่อคัทลียาไม่คิดจะหยุดความฟุ้งเฟ้อของตัวเอง ชีวิตของเธอจึงล้มเหลวจนถึงขั้นที่เธอพยายามฆ่าตัวตาย

ซึ่งແຂ່ງคำได้ใช้ตัวละครสามตัวนำเสนอให้เห็นถึงผลของการฟุ้งเฟ้อในวัตถุนิยมและการขายตัว อัญชัญ ไม่ได้พยายามที่จะหยุดขายตัว เธอจึงต้องตาย คัทลียาไม่ได้ตัดสินใจเลิกขายตัวเพราะคิดว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่เป็นการเลิกเพราะกลัวชีวิตไม่ปลอดภัยซึ่งหลังจากเลิกขายตัวแล้วเธอยังคงไม่หยุดค่านิยมบริโภคนิยม ยังคงยึดติดกับบริโภคนิยมเหมือนเดิม แต่เปลี่ยนวิธีการหาเงินด้วยการเป็นภรรยาน้อย เธอจึงได้รับโทษด้วยการถูกประจาน ต้องออกจากมหาวิทยาลัย ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาคือการขายตัว เมื่อรอดมาได้ เธอก็หนีไปอยู่ต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง ไม่ยอมเผชิญหน้ากับปัญหา แต่หนีปัญหาตลอด ในขณะที่ลินจงเป็นตัวละครที่รู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำสิ่งที่ผิดอยู่ เพียงแต่หลงผิดไป และพยายามที่จะเลิกเพราะตระหนักถึงผลเสียด้วยกำลังใจที่เข้มแข็งของตัวเอง พร้อมทั้งจะยุติการบริโภคนิยมของฟุ่มเฟือย ยอมประหยัดใช้ชีวิตตามอัตภาพ ชีวิตของลินจงจึงได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ไม่มีหลักฐานว่าเธอขายตัว ลินจงจึงสามารถเรียนต่อใน

มหาวิทยาลัยได้ นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสทำงานเขียนบทความลงนิตยสาร ซึ่งเป็นงานที่ลินจงใฝ่ฝัน มาตลอด ชีวิตของลินจงจึงได้รับสิ่งดีๆ หลังจากตัดสินใจเลิกขายตัวและเลิกยึดติดในการบริโภคนิยม

วิถีชีวิตของตัวละครจึงแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของແຂ່ງคำที่เห็นว่าความเจริญของเมืองเป็นศูนย์กลางของโอกาสในขณะเดียวกันก็ทำให้เมืองเต็มไปด้วยแสงสีและการบริโภคนิยม คนเมืองเป็นจำนวนมากจึงตกอยู่ใต้อำนาจของบริโภคนิยมจนขาดความยั้งคิด จนนำชีวิตไปสู่ด้านมืดที่เลวร้าย แต่อย่างไรก็ตามແຂ່ງคำก็ได้เสนอว่าโอกาสในการกลับตัวกลับใจมีอยู่เสมอ ขอเพียงแต่ยอมหยุดการฟุ้งเฟ้อจากเปลือกนอก ทำจิตใจให้เข้มแข็ง เลือกที่จะต่อสู้กับบริโภคนิยม เมืองก็จะกลับกลายมาเป็นสถานที่แห่งโอกาสที่ทำให้คนมุ่งสู่ความสำเร็จและความสุขที่แท้จริงในชีวิต

ผู้ประพันธ์ที่มีแนวคิดเช่นเดียวกันอีกหนึ่งท่านคือชมัฎกร แสงกระจ่าง ซึ่งได้นำเสนอทัศนคติเกี่ยวกับเมืองที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงออกเป็นสองด้าน ในนวนิยายเรื่อง*รังนกบนปลายไม้* ชมัฎกรได้นำเสนอทัศนคติเรื่องเมืองคือโอกาสแห่งชีวิตของผู้หญิง ผ่านตัวละครเหมือนธาร ในขณะที่เดียวกันก็นำเสนอทัศนคติเรื่องเมืองคือสถานที่ทำลายชีวิตผ่านตัวละครหมายทิพย์ ซึ่งเป็นน้องสาวของเหมือนธาร โดยนำเสนอตัวละครทั้งสองเปรียบเทียบกันอยู่ตลอดเวลาเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน เหมือนธารต้องเข้าไปในเมืองทุกวันเพื่อทำงาน ในขณะที่หมายทิพย์ก็เข้าไปในเมืองเพื่อเรียนหนังสือ เมืองจึงเป็นสถานที่แห่งโอกาสของทั้งสองคน แต่ในขณะที่เหมือนธารเลือกใช้โอกาสในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง หมายทิพย์กลับไปปรับเอาแนวคิดบริโภคนิยม ความฟุ้งเฟ้อ การบริโภคนิยมในตัวจนทำให้ชีวิตของเธอประสบปัญหา

ชมัฎกรแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้นของชีวิตของหมายทิพย์ด้วยภาพนักเรียนชั้นมัธยมปลายที่มีหน้าตาสวยงาม มีจริตน่ารักดึงดูดใจผู้พบเห็น เธอมีความฝันว่าอยากจะเป็นคนดังและทำงานในวงการบันเทิง ดังที่เธอตั้งใจบอกเล่าให้พี่สาวและยายฟัง

“...หนูอยากเข้ามหาวิทยาลัย หนูอยากเป็นนักข่าว หนูจะเป็นพิธีกร แบบหนูนี่ก็คัง²⁴ ประมาณพี่กระแตนั่นละนะ”

จากความตั้งใจของหมายทิพย์ทำให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางของเมืองในด้านการสื่อสารมวลชน เมืองเป็นสถานที่ผลิตสื่อ โอกาสในการโด่งดังมีชื่อเสียงจากการเป็นสื่อมวลชนหรือพิธีกรจึงเป็นโอกาสที่อยู่ในพื้นที่เมือง การที่จะประกอบอาชีพตามที่หมายทิพย์ตั้งใจได้ก็ต้องอยู่ในพื้นที่เมืองเท่านั้น หมายทิพย์จึงตั้งใจที่จะใช้เมืองเป็นสถานที่สร้างโอกาสให้ตัวเอง นอกจากนี้

²⁴ ชมัฎกร แสงกระจ่าง, *รังนกบนปลายไม้*, หน้า 38-39.

ความฝันในอาชีพและการที่หมายทิพย์มีต้นแบบเป็นคาราคัง ยังแสดงให้เห็นถึงนิสัยของหมายทิพย์ ที่อยากเด่น อยากดัง อยากมีชื่อเสียง อย่างไรก็ตามการที่หมายทิพย์ไม่ได้มีจิตใจเข้มแข็งแบบเหมือน ธารผู้เป็นพี่สาว เธอจึงไม่ได้มุ่งมั่นใช้ประโยชน์จากเมืองเพื่อให้บรรลุตามความฝันของตัวเองแต่ กลับปล่อยตัวเองให้ตกเป็นทาสของเมือง ซึ่งเป็นโลกแห่งความเจริญทางวัตถุ ความฟุ้งเฟ้อทำให้ หมายทิพย์ติดกับดัก เธออยากได้อยากมีเหมือนคนอื่น แต่กลับไม่รู้วิธีการที่ถูกต้อง เมื่อฐานะทาง บ้านยากจนไม่สามารถให้เงินเธอไว้ใช้ตามที่ต้องการได้ เธอจึงตัดสินใจหาเงินด้วยวิธีลัดคือการมี เพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวยเพื่อแลกกับความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายและข้าวของฟุ่มเฟือย

“ห้องนี้น่าเบื่อ ทั้งเล็กทั้งแคบ ที่หนูไปอยู่นะ ห้องใหญ่ โอโถง หอม...”²⁵

“วันรุ่งขึ้นตอนเย็น หมายทิพย์กลับมาพร้อมความหรรษาฟุ่มเฟือย ทั้งเสื้อผ้าและข้าวของ เครื่องใช้...เหมือนธารมองน้องสาวอย่างโกรธๆ “ทำอะไรไม่เข้าท่า” เธอว่า น้องสาวตอบได้ ด้วยการยิ้มจำๆ ปนหยันๆ...ก่อนรื้อหีบของในกระเป๋าออกมาอวดแม่ มือถืออันนี้มีกล้อง ถ่ายรูปด้วยนะ นี่ลิปสติก นี่ยาทาเล็บ นี่แป้ง นี่รองพื้น นี่ครีมบำรุง...”²⁶

จากบทบรรยายทั้งสองข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหมายทิพย์เป็นคนรักความ สะดวกสบาย ฟุ่มเฟือย คิดว่าทุกอย่างเป็นเรื่องง่าย เมื่อเข้าไปในเมืองเห็นความเจริญของเมืองและ อยากเป็นส่วนหนึ่งของมัน เธอก็เพียงแค่วางแผนง่ายๆด้วยการไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่สามารถ ให้ในสิ่งเหล่านั้นได้ โดยไม่ใส่ใจในเรื่องเหตุผลและความถูกต้อง อยากอยู่ในบ้านหลังใหญ่ สวยงาม เธอก็ไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีบ้านแบบนั้น เมื่อต้องการเงินมาซื้อของ เธอก็ขายตัวแลกมา ในขณะที่เหมือนธารเป็นคนใฝ่ดีและละเอียดอ่อน ซึมซับคำสั่งสอนของยายเก็บไว้เป็นหลักในการ ดำเนินชีวิต เธอรู้ว่าชีวิตไม่ใช่เรื่องง่าย หากต้องการอะไรสักอย่างก็ต้องยอมลงทุนลงแรงเพื่อให้ ได้มา เธอจึงไม่เคยคิดว่าจะมีชีวิตที่ดีได้ด้วยทางลัด เหมือนธารจึงรู้สึกโกรธน้องสาวและว่าน้องสาว ว่า “ทำอะไรไม่เข้าท่า” เมื่อหมายทิพย์ยอมมีอะไรกับนิตินัยเพียงเพื่อแลกกับเสื้อผ้าและข้าวของ เครื่องใช้ฟุ่มเฟือย ซึ่งชมัยภรได้ย้ำให้เห็นถึงชีวิตที่ล้มเหลวของหมายทิพย์ด้วยการที่หมายทิพย์ ตั้งครรภ์ ครอบครัวของนิตินัยปฏิเสธความรับผิดชอบทุกอย่าง เธอยกลูกให้พี่สาวเลี้ยง ในขณะที่ ตัวเองก็ใช้ชีวิตล่องลอยต่อไปอย่างไร้แก่นสาร ชีวิตของหมายทิพย์จึงเป็นภาพวิถีชีวิตที่ชมัยภรตั้งใจ สร้างขึ้นมาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าความเจริญของเมืองนอกจากจะช่วยสร้างโอกาสให้ชีวิตผู้หญิง

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134-135.

ได้แล้ว ในอีกด้านหนึ่งก็สามารถทำให้คนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ตกเป็นทาสของบริโภคนิยม ขอมทำทุกอย่างเพื่อแลกกับการได้เสพ ได้ใช้ให้ทัดเทียมผู้อื่น แล้วในที่สุดสิ่งนั้นก็ไม่ใช่ยืนและย้อนกลับมาทำร้ายตัวเอง ดังที่ชีวิตของหมายเหตุต้องประสบกับความล้มเหลว

นอกจากภาพความเจริญทางวัตถุของเมืองที่เป็นเหตุให้ตัวละครที่หวังเข้าไปใช้ประโยชน์จากเมืองแต่จิตใจอ่อนแอ พ่ายแพ้ต่อวัตถุและแสงสีของเมือง ทำให้ชีวิตล้มเหลวดังที่นักเขียนได้นำเสนอมาแล้วนั้น ยังมีนักเขียนอีกหนึ่งท่านที่นำเสนอภาพเมืองที่เป็นสิ่งทำร้ายชีวิตในลักษณะที่แตกต่างออกไป ก็คือดวงตะวัน ซึ่งได้เสนอภาพว่าความเป็นทุนนิยมสูงในเมือง เป็นสิ่งที่ทำให้คนเมืองเกิดปัญหาทางด้านสภาพอารมณ์และจิตใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกประบางและขาดแคลนในใจและพยายามจะชดเชยสิ่งที่ขาดด้วยวัตถุสิ่งของหรือเงินซึ่งไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้อง และในที่สุดก็ไม่ได้พบกับความสุขที่แท้จริงในชีวิต ดวงตะวันได้นำเสนอปัญหาดังกล่าวผ่านวิถีชีวิตของนิรา จากนวนิยายเรื่อง*เพลงรักริมขอบฟ้า*

ภาพชีวิตของนิราหรือน้ำตาลที่ดวงตะวันสร้างขึ้น เป็นชีวิตของนักร้องสาววัยรุ่นชื่อดังที่เป็นคนเก่งกล้า ขาดความยังคิด ใช้ชีวิตอย่างไม่ระมัดระวัง รักความสนุกสนาน คิดว่าการใช้ชีวิตอย่างเต็มที่คือการกิน ดื่ม เที่ยว มีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ตามความต้องการ เห็นว่าการท้องและการทำแท้งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจนเป็นปกติ ซึ่งดวงตะวันได้เน้นให้เห็นถึงนิสัยของนิราอย่างเด่นชัดมากขึ้นด้วยการสร้างตัวละครอย่างกิดาการขึ้นมาเป็นตัวเปรียบเทียบ กิดาการเป็นลูกพี่ลูกน้องของนิรา ทำงานเป็นนักแปลอิสระ เป็นคนสุขุมและมีความรับผิดชอบ ดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ ซึ่งนอกจากดวงตะวันจะใช้กิดาการเป็นตัวเปรียบเทียบให้เห็นถึงการใช้ชีวิตที่สุดโต่งของนิราแล้ว ยังอาจกล่าวได้ว่ามุมมองความคิดที่กิดาการมีต่อนิรา แนวคิดที่มีต่อชีวิต ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดอื่นๆของกิดาการเป็นการถ่ายทอดความคิดของดวงตะวันออกมานั่นเอง แม้แต่ลักษณะอาชีพของกิดาการก็ยังคล้ายคลึงกันกับอาชีพนักเขียนของดวงตะวัน ผู้วิจัยจึงคิดว่าดวงตะวันใช้กิดาการเป็นกระบอกเสียงสะท้อนถึงความคิดของตนเอง ซึ่งลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันระหว่างกิดาการและนิราได้ถูกนำเสนอออกมาตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นของเรื่อง เมื่อนิราบังคับให้กิดาการย้ายจากคอนโดมิเนียมไปพักอาศัยอยู่กับเธอเป็นการชั่วคราวที่บ้านของเบน ซึ่งเป็นบ้านเดี่ยวย่านชานเมือง ในขณะที่กิดาการพึงพอใจกับบ้านหลังนี้ตั้งแต่ได้เห็นในครั้งแรก เพราะเธอชอบความสงบเงียบ เธอก็รู้ดีว่านิราจะต้องคิดว่าบ้านหลังนี้มีสภาพไม่ต่างจากคุกแน่นอน

“คุกซึ่งห่างไกลจากห้างสรรพสินค้าชั้นนำ โรงภาพยนตร์ ร้านอาหารหรูหรา และทุกสิ่งทุกอย่างที่อัดแน่นอยู่ในย่านกลางเมืองอันทันสมัยและสะดวกสบาย”²⁷

²⁷ ดวงตะวัน, *เพลงรักริมขอบฟ้า* (กรุงเทพมหานคร: ดวงตะวัน, 2550), หน้า 24.

ความคิดของกิดาการในตอนนี้นอกจากจะแสดงถึงชีวิตที่เต็มไปด้วยการบริโภคในแบบที่นินรายึดติดอยู่ ยังแสดงให้เห็นถึงภาพของเมืองที่เต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุและความทันสมัยอีกด้วย ซึ่งดวงตะวันได้เน้นให้เห็นถึงผลของการเติบโตขึ้นมาในพื้นที่ทุนนิยมเข้มข้นแบบเมืองด้วยความคิดของนินราที่มองว่าตัวเองเป็นสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเธอเป็นนักร้องชื่อดัง ค่ายเพลงปั้นเธอขึ้นมาด้วยการสร้างภาพลักษณ์จากการ “มองหาจุดเด่น ประเมินข้อดีอยู่ สร้างเสริมภาพบางภาพ และลดทอนบุคลิกบางอย่าง” เป็นการสร้างนินราขึ้นมาในแบบที่คิดว่าน่าจะถูกใจแฟนเพลง เพื่อให้สามารถขายได้ จนเธอเกิดความคิดว่าตัวเองเป็นสินค้าชิ้นหนึ่ง

“น้ำตาลเป็นสินค้าชิ้นหนึ่งของเพลิน เรคคอร์ดนะคะ ถ้าคุณบรมยังอยากขาย “น้ำตาล” อยู่ละก็ เขาก็ต้องหาวิธีจัดการเรื่องนี้เองแหละ”²⁸

“พี่หนูค้าจำโฆษณาสบู่ที่ให้น้ำตาลเป็นพรีเซนเตอร์ได้ไหม ที่เขาจะถ่ายทีละส่วนเลยนะ ค่ะ ทั้งอก เอว สะโพก แขน ขา น้ำตาลได้รู้ตอนนั้นเองว่าร่างกายทุกส่วนของน้ำตาลเป็นสินค้าที่ทำเงินได้อย่างมหาศาล เพราะฉะนั้นก็คงจำเป็นนะคะที่จะต้องดูแลมันไว้ให้ดี”²⁹

จากคำพูดของนินราที่เน้นย้ำว่าตัวเองเป็นสินค้า ทำให้เธอรู้สึกว่าร่างกายเป็นสิ่งมีมูลค่า สามารถขายหรือสร้างเงินจากร่างกายของตัวเองได้ แสดงให้เห็นถึงการยึดติดอยู่ในบริบททุนนิยมของนินราและการให้ความสำคัญกับเงิน และดวงตะวันก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของนินราด้วยการให้เธอตัดสินใจใช้ร่างกายเป็นต้นทุนในการหาเงินจำนวนมหาศาลด้วยวิธีปล่อยให้ตัวเองตั้งครรภ์ เพื่อนำเด็กในท้องมาใช้ต่อรองแลกกับเงิน แม้กิดาการจะพยายามบอกว่าถ้าอยากรวยและมีเงินทองทรัพย์สินมากมายมหาศาลก็ต้องแลกมาด้วยการทำงาน นินราก็ยังยืนยันว่าการตั้งท้องกับลูกชายของเจ้าของค่ายเพลงเป็นงานของเธอ

“การตั้งท้อง มีลูกกับบี คือการทำงานของน้ำตาลเหมือนกันนี่”...ทุกสิ่งทุกอย่างในร่างกายหน้าตาและเนื้อตัวคือสมบัติของหล่อ่น เป็นทุนที่จะทำเงิน ทำกำไรให้หล่อ่นได้มากที่สุดเท่าที่หล่อ่นฉลาดพอจะกอบโกยเอาไว้ได้”³⁰

จากบทพูดและบทบรรยายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความคิดของนินราที่ว่าทุกอย่างในร่างกายของเธอเป็นทุนที่จะทำเงิน ทำกำไรให้ตัวเอง การกระทำและความคิดของนินราจึงเป็นสิ่งที่ดวงตะวันใช้แสดงให้เห็นถึงผลที่เกิดจากการอยู่ในสังคมแบบทุนนิยมเข้มข้นแบบในเมือง จึง

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 273.

สามารถมองทุกอย่างเป็นสินค้าที่สามารถขายได้ สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับเงินซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญของคนเมือง เมื่อนิรามีความฝันอยากมีชีวิตที่มีความสุข แต่ไม่รู้วิธีการที่ถูกต้อง เธอจึงคิดไปว่าเงินเป็นคำตอบของชีวิตเพราะเธอเติบโตมากับโลกที่เต็มไปด้วยวัตถุซึ่งต้องใช้เงินซื้อ จึงไม่รู้จักความสุขที่แท้จริงของชีวิต ไม่รู้วิธีการที่ถูกต้องในการใช้ชีวิต หลงทางอยู่กับความต้องการของตนเองท่ามกลางความเจริญทางวัตถุ นิราจึงใช้วิธีการหาเงินทางลัดด้วยยอมปล่อยให้ตัวเองตั้งครรภ์กับบิเยสลูกชายของบรมและเอามาใช้บุบรมว่าจะเปิดโปงบิเยสว่าทำให้เด็กสาวอย่างเธอท้อง เธอจะยอมปิดเรื่องเป็นความลับเพื่อแลกกับการได้มีหุ้นส่วนในค่ายเพลงเพลินเรคคอร์ดที่บรมเป็นเจ้าของอยู่ โดยไม่ยอมรับการรับผิดชอบด้วยวิธีอื่นๆที่บรมเสนอมา กิติกการพยายามจะตักเตือนนิราให้เลิกทำแบบนี้เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่นิรากลับบอกว่านิราอยากสบายและมีความสุขและนิราจะใช้เงินสร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมา

“พี่หนูค้าอย่าพยายามคิดหาอะไรมอบอกน้ำตาลอีกเลย เธอเป็นว่า น้ำตาลอยากรวย อยากสบาย อยากมีความสุข และเงินเป็นคำตอบ”³¹

ความคิดของนิราจึงสื่อให้เห็นถึงความคิดของดวงตะวันที่ต้องการสะท้อนว่าคนเมืองเกิดปัญหาทางด้านจิตใจซึ่งเป็นผลมากจากการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมทุนนิยมทำให้คิดไปว่าเงินเป็นคำตอบทุกอย่างของชีวิต ดังที่นิราอยากจะมีเงินเยอะๆ เพราะเชื่อว่าเงินจะช่วยทำให้เธอได้รับทุกอย่างในชีวิตที่เธอต้องการ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วนิราเป็นนักร้องวัยรุ่นชื่อดังที่ได้รับความนิยมมากเพราะเธอเป็นคนมีความสามารถ แต่เงินที่เธอได้รับจากการทำงานเป็นนักร้องและนางแบบโฆษณา ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะเธอคิดว่าเงินเป็นเพียงสิ่งเดียวที่จะช่วยให้เธอได้รับทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต เธอจึงต้องการเงินจำนวนมหาศาลเพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต จึงยอมทำทุกอย่างเพื่อที่จะทำให้เธอได้เงินมา ดวงตะวันแสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวิตเพื่อเงินเพียงอย่างเดียวของนิราเป็นความคิดที่ผิด ด้วยการให้กิติกการและเบนรักกัน การที่ได้เห็นความรักที่มั่นคงและจริงใจที่เบนและกิติกการมีให้กัน สั่นคลอนความมั่นใจของนิราเป็นอย่างมาก เธอเกิดความรู้สึกอ้างว้างขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก แต่เมื่อเกิดความท้อแท้เนื่องจากความหว่าเหว่ขึ้น เธอก็ยังปลอบใจตนเองให้เห็นความสำคัญของเงิน ย้ำกับตัวเองว่าเมื่อมีเงินเธอจะได้รับทุกอย่างที่เธอต้องการเป็นสิ่งตอบแทน ดังต่อไปนี้

“...จะไปแยะแต่ทำไมกะอีแค่อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เป้าหมายใหญ่ข้างหน้าต่างหากที่ต้องทะยานไปให้ถึง กว่าชัยมาให้ได้ แล้ววันนั้นละ นิราจะต้องการอะไรก็ได้ทั้งนั้น ...

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 273.

คุณธรรมน้ำมิตร เยื่อใยไมตรี ในสังคมทุกวันนี้ ขอเพียงมีเงินก็ซื้อหามาได้ทุกอย่างนั่นแหละ”³²

จากความคิดที่เธอใช้ปลอบตัวเองเพื่อให้มีกำลังใจสู้ต่อไป ก็จะเห็นได้ว่าการที่นิราต้องการเงินนั้นไม่ใช่เพื่อการดำรงชีวิต เนื่องจากชีวิตของนิรามีสิ่งเหล่านี้ครบถ้วนอยู่แล้ว แต่นิราก็ยังวางแผนการณต่างๆเพื่อให้ได้ครอบครองบริษัทค่ายเพลงเพลลินเรคคอร์ดเนื่องจากต้องการความมั่งคั่งทางการเงิน อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การยอมรับทางสังคม เนื่องจากเธอเกิดมาในสังคมแบบทุนนิยมเธอเห็นว่าเงินเท่านั้นที่จะนำพาเธอไปสู่สิ่งที่เธอต้องการได้ เธอคิดแค่ว่าเพียงมีเงิน เธอก็จะได้ทุกอย่างที่เธอต้องการไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างเช่นความดีงาม ไมตรีจากผู้อื่น เป็นต้น เธอไม่รู้วิธีการสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาด้วยตนเอง รู้แต่เพียงว่าแค่มีเงินก็สามารถซื้อทุกอย่างได้ เมื่อมีเงินทุกอย่างก็จะเข้ามาหาเธอเอง เธอจึงมุ่งมั่นหาเงินโดยไม่สนใจวิธีการว่าจะถูกหรือผิดอย่างไร ขอเพียงแค่มั่นนำเงินมาให้เธอได้มหาศาลตามต้องการก็พอแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในตอนจบของเรื่องดวงตะวันก็ได้แสดงให้เห็นถึงความประหลาดในจิตใจของนิราด้วยการที่เธอไม่สามารถยืนหยัดมั่นคงในความต้องการของตัวเองได้ตลอดรอดฝั่ง เธอไม่สามารถต่อสู้กับความอ้างว้างเดียวดายในชีวิตได้ เมื่อได้เข้าใจความจริงแล้วว่าเงินที่เธอยึดเหนี่ยวเป็นเครื่องนำทางชีวิตมาตลอด ไม่ได้มีความหมายอะไรเลยหากเธอไม่มีใครซักคนที่คอยอยู่เคียงข้าง การที่แม่แต่แม่ของตัวเองก็หนีจากเธอไปอยู่ที่อื่น ทำให้มองไม่เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ต่อไปอีกแล้ว จึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของดวงตะวันที่ว่าความเจริญของเมืองเป็นสิ่งที่ทำร้ายชีวิตผู้หญิง นิราซึ่งเป็นผลผลิตของสังคมเมืองจึงถูกสร้างมาให้มีความประหลาดและอ่อนแอ เต็มไปด้วยปัญหาทางด้านจิตใจที่ซ่อนอยู่ภายใต้ท่าทางมั่นใจและแข็งแกร่งที่แสดงออกภายนอก การสร้างเหตุการณ์ทุกอย่างของดวงตะวันไม่ว่าจะเป็นความคิด เป้าหมายชีวิต และวิธีการดำเนิน ไปให้ถึงจุดหมายของนิรา เน้นให้เห็นอยู่ตลอดว่าเป็นคนที่ถูกบริโภคนิยมครอบงำจนจิตใจเกิดปัญหาและไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ ต้องจบชีวิตลงด้วยการฆ่าตัวตาย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกิดาคารจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก กิดาคารถึงแม้จะบอกว่าตนเองก็เป็นคนประเภท “สุขนิยม” ที่ยังต้องการความสุขในชีวิตจากการบริโภคและความมั่นคงทางทรัพย์สินเงินทอง แต่การที่เธอเติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นจากมารดาและถูกฝึกให้เข้มแข็งมาตลอด เธอจึงรู้วิธีการที่จะทำให้ได้สิ่งเหล่านั้นมาอย่างถูกต้องและรู้คุณค่าของการใช้ชีวิต ไม่ใช่เพียงแต่คุณค่าที่เกิดจากการบริโภคเท่านั้น สิ่งนี้จึงทำให้ชีวิตของกิดาคารสามารถเดินต่อไปได้อย่างมีความสุข ไม่ได้จบชีวิตลงเหมือนนิรา

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 323.

ผู้ประพันธ์ในกลุ่มนี้ เสนอภาพของตัวละครหญิงที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมือง แต่ชีวิต ประสบความล้มเหลว ต้องพบกับปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการขายตัว การตั้งครภหรือแม้กระทั่ง การฆ่าตัวตาย เพราะหลงแสงสีของเมืองหรือยึดติดอยู่ในบริโภคนิยม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประพันธ์ก็ มิได้มุ่งวิพากษ์เมืองในทางลบ การนำเสนอเป็นไปในแง่บวกที่ว่าชีวิตตัวละครล้มเหลวเพราะความ อ่อนแอทางจิตใจของตัวเองมากกว่า เห็นได้จากการที่ผู้ประพันธ์ใช้ตัวละครที่สามารถประสบความสำเร็จได้ในเมืองเพราะเต็มไปด้วยความเข้มแข็งและอดทนมาเป็นตัวเปรียบเทียบกับชีวิตที่ ล้มเหลว หรือแสดงให้เห็นว่าตัวละครที่ล้มเหลวนั้นเมื่อกลับตัวกลับใจ เปลี่ยนตัวเองใหม่ พร้อมทั้ง จะใช้ชีวิตตามวิธีการที่ถูกต้องและมีจิตใจที่เข้มแข็งมากขึ้น สามารถต่อสู้กับสิ่งยั่วยุจากความเจริญ ทางวัตถุของเมืองได้ ตัวละครนั้นก็จะสามารถประสบความสำเร็จจากในเมืองได้เช่นกัน ภาพเมืองที่ ถูกนำเสนอออกมาจึงไม่ใช่ภาพเลวร้ายที่คอยคุกคามทำร้ายผู้อาศัย แต่มุ่งเน้นไปถึงเรื่องความ เข้มแข็งในการตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตัวละครหลังจากที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมากกว่า

4.3 ภาพนางเอกยุคปัจจุบัน: วิถีเมืองทำให้ค่านิยมเรื่องการใช้ชีวิตคู่เปลี่ยนแปลงไป

แนวคิดของผู้ประพันธ์ที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงในเมือง นอกจากจะเห็นว่าความ เป็นศูนย์กลางและความเจริญของเมืองช่วยสร้างโอกาสให้กับชีวิตของผู้หญิงแต่ในขณะเดียวกัน ความเจริญอันนี้ก็อาจทำลายชีวิตผู้หญิงที่จิตใจอ่อนแอ ไม่เข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับสิ่งยั่วยุมากมายใน เมืองตามที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วนั้น ผู้ประพันธ์ยังมีทัศนคติว่าวิถีเมืองทำให้เกิดค่านิยมในการอยู่ก่อน แต่งและให้ความสำคัญกับประเพณีแต่งงานลดลง ภาพนางเอกของนวนิยายร่วมสมัยที่ผู้ประพันธ์ สร้างขึ้นจึงมีแนวคิดในเรื่องเพศอย่างหลากหลาย บางส่วนยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องพรหมจรรย์ เป็นนางเอกตามขนบ แต่นักเขียนหลายท่านได้สร้างนางเอกที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง พรหมจรรย์และการรักษานวลสงวนตัวเก็บความบริสุทธิ์ไว้หลังจากพิธีแต่งงานอีกต่อไป เลือกเสนอ ภาพนางเอกที่ใช้ชีวิตอยู่กับคนรักก่อนแต่งงาน และไม่ได้ใส่ใจกับพิธีแต่งงานมากเท่ากับในอดีต แต่ ในตอนจบของเรื่องก็ได้มีชีวิตที่มีความสุข จบลงด้วยความสมหวังในความรักและชีวิตคู่ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่ยอมรับวิถีเพศของตัวละครในรูปแบบใหม่ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงตาม วิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองปัจจุบัน

ผู้ประพันธ์ที่นำเสนอทัศนคติดังกล่าว ได้แก่ดวงตะวัน ผ่านตัวละครกิดาการ จากนวนิยายเรื่อง *เพลงรักริมขอบฟ้า* อาริตา ผ่านตัวละครจันทักลยาและศรีเสาวลิน จากนวนิยายเรื่อง *สี่ทางฝัน* และ ว.วินิจฉัยกุล ผ่านตัวละครดารชา จากนวนิยายเรื่อง *ลมพัดผ่านดาว*

ดวงตะวันเป็นผู้ประพันธ์ที่นำเสนอภาพผู้หญิงสังคมเมืองยุคใหม่ซึ่งมีค่านิยมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์นอกสถาบันสมรสผ่านนางเอกของเรื่องคือกิดากา โดยดวงตะวันได้สร้างภาพกิดากาขึ้นมาให้เป็นคนที่รอบคอบในการใช้ชีวิต สุขุม มีสติในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆอยู่เสมอ แม้แต่การที่เธอตัดสินใจจะมีเพศสัมพันธ์กับเบน คนรักที่อยู่ร่วมบ้านกัน ดวงตะวันก็แสดงให้เห็นว่ากิดากาตัดสินใจอย่างมีสติ ไม่ได้เป็นความพลั้งเผลอหรือมีการบังคับขืนใจจากฝ่ายชายแต่อย่างใด ดังที่ดวงตะวันได้บรรยายความคิดของกิดากาออกมาระหว่างที่กำลังจะมีเพศสัมพันธ์กับเบนในครั้งแรก ดังต่อไปนี้

“ถ้ากิดากาคิดจะถอย คงไม่ปล่อยให้ไฟลุกโพลงขึ้นอย่างร้อนแรงเช่นนี้หรอก หล่อนเติบโตพอที่จะรู้จักและเข้าใจไฟปรารถนาทั้งของตนเองและเบน ทั้งรู้วิธีที่จะปฏิเสธหยุดยั้ง และดับมันได้ ที่สำคัญ เบนมิได้ใช้กำลังข่มบังคับเกินกว่าจะหนีห่างเลย”³³

จากความคิดของกิดากาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าดวงตะวันต้องการเน้นย้ำว่าการที่กิดากาตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์กับเบนนั้นเป็นสิ่งที่เธอไตร่ตรองแล้วจึงตัดสินใจให้เกิดขึ้น เป็นการตัดสินใจแบบผู้ใหญ่ที่พร้อมจะรับผิดชอบกับการกระทำของตัวเอง ซึ่งหลังจากที่มีเพศสัมพันธ์กันแล้ว กิดากาก็ไม่ได้รู้สึกที่ตนเองทำสิ่งที่ผิดแต่อย่างใด เชื่อมมันในการตัดสินใจของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของดวงตะวันที่ใช้กิดากาเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงวิถีเพศของผู้หญิงสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ตัวละครในนวนิยายร่วมสมัยจึงตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสด้วยความตั้งใจ นอกจากนี้แล้วตัวละครเอกอย่างกิดากายังแสดงออกอย่างชัดเจนว่าไม่สนใจเรื่องการแต่งงาน โดยดวงตะวันได้แสดงให้เห็นได้จากคำพูดของกิดากาและการกระทำหลายอย่างที่ล้วนแต่ชี้ไปในทางที่ว่าไม่เคยนึกศรัทธาการแต่งงาน บทบรรยายความคิดของกิดากาอันแรกที่ยกมาเกิดขึ้นเมื่อเธอคิดถึงชีวิตของนิราษณะถูกถูกรุมเร้าจากนักข่าวและคำถามจากสังคมว่าเธอตั้งท้องก่อนแต่งงานจริงหรือไม่ เนื่องจากน้องสาวเป็นคนดังและเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ เธอจึงเห็นว่าการแต่งงานอาจจะช่วยน้องสาวให้พ้นจากการกดดันจากสังคมได้ ทั้งนี้โดยส่วนตัวแล้วกิดากาไม่ได้เห็นความสำคัญของการแต่งงานเลย และอีกตัวอย่างหนึ่งคือบทสนทนาระหว่างเบนกับกิดากา เมื่อเบนขอเธอแต่งงานหลังจากที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกันมาได้ระยะหนึ่งแล้ว มันใจว่ารักกันจริงและเบนต้องการทำทุกอย่างให้ถูกต้องตามประเพณี แต่กิดากาก็ยังบ่ายเบี่ยง ดังต่อไปนี้

³³ ดวงตะวัน, *เพลงรักริมขอบฟ้า*, หน้า 410.

“แม้กิจการจะไม่เคยนึกศรัทธาการแต่งงาน แต่เวลานี้ การแต่งงานก็ดูจะเป็นกึ่งไม้เลื้อย ให้น้องสาวของหล่อนได้จับยึดเอาไว้ท่ามกลางกระแสลอันเชี่ยวกรากที่ท่วมโหมอยู่รอบตัว”³⁴

“เราแต่งงานกันเสียทีมีขี้หนูดำ” เบนเอ่ยทำลายความเงิบขามราตรีออกมาในที่สุด พร้อมทั้งจับไหล่ทั้งสองข้างของกิดาการให้หันกลับมาสบตาเขา

“รอให้ลูกโตก่อนดีกว่าค่ะ”

“ขুবกว่าแล้วนะครับ” เบนยิ้มพรางโคลงศิระชะผา “อีกอย่าง เรื่องยุ่งๆ อะไรก็ผ่านไปตั้งนานแล้ว”³⁵

จากตัวอย่างคำพูดของกิดาการ จะเห็นว่ากิดาการไม่เห็นความสำคัญของการแต่งงาน แม้เธอจะมีเพศสัมพันธ์กับเบนแล้วแต่ก็ไม่สนใจที่จะแต่งงาน จนเมื่อเบนมาทวงถาม เธอก็ไม่ได้กระตือรือร้นแต่อย่างใด เช่นเดียวกับทุกครั้งที่เบนถาม เธอก็ตอบในทางบ่ายเบี่ยงอยู่ตลอด ซึ่งเหตุผลก็มีเพียงแค่ว่าเธอไม่เห็นความสำคัญของการแต่งงานมากเท่ากับความรู้สึกในการใช้ชีวิต ร่วมกันของเธอและคนรัก การกระทำของกิดาการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับจารีตประเพณีของสังคมลดลง ซึ่งการที่กิดาการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อแนวคิดของเธอเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของเมือง ส่งผลให้ผู้หญิงในเมืองเข้าร่วมมีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างเต็มตัว ผู้หญิงส่วนหนึ่งเกิดความเป็นห่วงในความเจริญก้าวหน้าทางหน้าที่การงานจึงไม่ใส่ใจที่จะแต่งงาน รวมถึงความเป็นปัจเจกของเมืองทำให้ผู้หญิงต้องพยายามยืนหยัดด้วยตนเอง จนในที่สุดไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้ชาย เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่และการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยมขึ้นมาหลายประการ รวมถึงค่านิยมในด้านการแต่งงานด้วย เมื่อผู้หญิงไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้ชาย เหตุผลสำคัญที่จะต้องแต่งงานก็หมดไป การแต่งงานก็ลดความสำคัญลงไป ผู้หญิงเมืองจำนวนมากจึงไม่เห็นความสำคัญของการแต่งงานอีก ดังนั้นแล้วสัดส่วนของผู้หญิงในกรุงเทพฯที่ยังครองโสดและมีแนวโน้มที่จะครองโสดถาวรในเขตกรุงเทพฯ จึงเพิ่มมากขึ้น การที่ดวงตะวันสร้างตัวละครที่มีแนวคิดแบบกิดาการขึ้นมาจึงแสดงให้เห็นว่าดวงตะวันตั้งใจที่จะสะท้อนภาพของผู้หญิงสังคมเมืองปัจจุบันที่วิถีชีวิตแบบเมืองได้มีส่วนในการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการมีเพศสัมพันธ์และการใช้ชีวิตคู่ รวมถึงแนวคิดที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอีกด้วย กิดาการจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นนางเอกที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสและยัง

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 500.

ไม่เห็นความสำคัญของประเพณีแต่งงาน เป็นภาพนางเอกที่แตกต่างจากนางเอกในนวนิยายยุคสมัยอื่น

ผู้ประพันธ์ที่มีทัศนคติในทางเดียวกันกับดวงตะวันอีกหนึ่งท่านคืออาริตา โดยได้แสดงให้เห็นถึงภาพนางเอกที่ตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสผ่านตัวละครจันทกัลยาและศรีเสาวลิน ในนวนิยายเรื่อง *สี่ทางฝัน* ซึ่งการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อวิถีเพศของตัวละครทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ศรีเสาวลินเป็นนางเอกที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของพรหมจรรย์ เธอเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีเพศสัมพันธ์กับคนรักก่อนการแต่งงานและปฏิเสธการแต่งงานกับคนรักของตัวเองเพราะต้องการให้ความสำคัญกับเรื่องการทำงาน การที่เธออาศัยอยู่ในเมืองซึ่งเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจทำให้เธอใช้โอกาสนี้มุ่งประสบความสำเร็จในด้านหน้าที่การงาน จึงยังไม่ใส่ใจที่จะแต่งงานสร้างครอบครัว แต่เธอไม่ปฏิเสธเรื่องการมีเพศสัมพันธ์และยังเป็นฝ่ายที่เริ่มต้นการมีเพศสัมพันธ์ด้วย ศรีเสาวลินมองว่าไม่ใช่เรื่องผิด ในเมื่อยังไม่พร้อมจะแต่งงานในตอนนี้อย่างไรก็ตามก็ต้องแต่งงานกันแน่นอน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนจึงไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด แต่ชลธิคนรักของเธอกลับเป็นฝ่ายไม่สบายใจที่ความสัมพันธ์ดำเนินไปอย่างผิดประเพณีเช่นนี้ จากบทบรรยายความคิดของชลธิหลังจากที่ทั้งคู่ตกลงกันไม่ได้เรื่องการแต่งงานและจบลงด้วยการมีเพศสัมพันธ์กันอีกครั้ง แสดงให้เห็นถึงความคิดของตัวละครทั้งสองอย่างชัดเจน

“...หลังจากความรู้สึกแนบเนื้อต่อเนื้อจบลงอีกหน... ไม่ใช่เกม... ไม่ใช่เรื่องเล่น จริงจังเหมือนทุกครั้งของคนสองคน...ชายหญิงที่มีความรักเป็นพื้นฐาน แต่มันไม่ถูกต้อง เขาพยายามจะปฏิเสธ ผลักไสออกห่าง แต่สุดท้ายก็ลงเอยแบบนี้ เขาต้องการครอบครัว เขาอยากแต่งงาน อยากอยู่กับหล่อน ไม่ใช่หล่อนแะมาแค่ชั่วคราวเพื่อจะมีความสัมพันธ์กัน...”³⁶

การตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นสิ่งที่ศรีเสาวลินตั้งใจให้เกิดขึ้น การที่เธอเป็นผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จในด้านการการทำงาน ทำให้เธอตระหนักถึงความสามารถและคุณค่าของตัวเอง จึงไม่ผูกติดคุณค่ากับเรื่องของพรหมจรรย์และจารีตประเพณีอีก เธอจึงไม่คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักของตัวเองเป็นเรื่องผิดแต่อย่างใด ซึ่งการที่อาริตาสร้างผู้หญิงเช่นนี้ให้เป็นนางเอก แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของอาริตาที่ยอมรับในความเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในยุคปัจจุบัน

³⁶ อาริตา, *สี่ทางฝัน* (กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์, 2550), หน้า 223.

ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับค่านิยมเรื่องการรักนวลสงวนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในบริเวณศูนย์กลางทางเศรษฐกิจอย่างในเมืองซึ่งมีทางเลือกในการประสบความสำเร็จอย่างหลากหลายจึงไม่ได้ใส่ใจการสร้างคุณค่าให้ตัวเองด้วยแนวคิดเรื่องพรหมจรรย์อีก อย่างไรก็ตามถึงแม้ศรีเสาวลินจะมีแนวคิดเช่นนี้มาตลอดทั้งเรื่อง แต่ในตอนจบศรีเสาวลินก็เห็นว่าถึงเวลาเหมาะสมที่เธอควรหยุดพักเรื่องงานและตัดสินใจแต่งงานกับคนรักเพื่อที่จะสร้างครอบครัวด้วยกัน จึงแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของอาริตาที่แตกต่างจากดวงตะวัน ที่ถึงแม้จักเขียนทั้งสองจะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องแปลกที่ตัวละครหญิงจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน แต่ดวงตะวันได้นำเสนอภาพของผู้หญิงที่ไม่เห็นความสำคัญของประเพณีแต่งงานเลย ในขณะที่อาริตายังคงให้ความสำคัญกับการแต่งงานอยู่

นอกจากนี้แล้ว จันทกัลยา พี่สาวของศรีเสาวลินก็เป็นตัวละครอีกหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์กับคนรักก่อนการแต่งงาน แต่คนรักของจันทกัลยามีครอบครัวอยู่แล้ว ซึ่งเธอก็ทราบดีแต่ก็ยอมมีเพศสัมพันธ์กับเขา ถึงแม้จะเกิดความรู้สึกผิด แต่ก็ยังเป็นเพราะรู้ว่าเป็นเรื่องผิดที่คบหาอยู่กับสามีของคนอื่นซึ่งเป็นการทำผิดศีลธรรม แต่ไม่ได้รู้สึกผิดที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนการแต่งงาน และไม่ได้นำเอาประเด็นเรื่องคุณค่าของตนเองเข้ามาเกี่ยวโยงกับประเด็นในเรื่องพรหมจรรย์ด้วย หลังจากที่มีความสัมพันธ์กันแล้ว เธอก็ยังคงตระหนักถึงความสวยและความสามารถในการทำงานของตนเองอยู่เหมือนเดิม ไม่ได้คิดว่าคุณค่าของตนเองจะสูญสิ้นไปหลังจากเสียพรหมจรรย์ไปแล้ว ถึงแม้ครอบครัวจะไม่พอใจที่เธอมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานและมีความสัมพันธ์ที่ผิดทำนองคลองธรรม แต่เธอก็ยังคงยืนยันที่จะทำตามความต้องการของตนเอง ซึ่งในตอนจบจันทกัลยาก็ได้รับการยอมรับจากภรรยาของคนรักให้เข้าไปอยู่ร่วมครอบครัวเดียวกันและเธอก็ตกลงใจไปอยู่ด้วย เป็นลักษณะของครอบครัวที่ดูแปลกประหลาดและพิลึกในสายตาของคนอื่น แต่ทั้งสามคนก็มีความสุขในความสัมพันธ์นี้ การที่เป็นคนอาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งมักจะไม่มีใครข้องเกี่ยวเรื่องของตนและกันมากนักและสามารถยอมรับความแตกต่างหลากหลายได้ ต่างจากในสังคมชนบทที่มักจะมีลักษณะอนุรักษ์นิยมและไม่ยอมรับสิ่งที่แตกต่างได้มากนัก ตัวละครจึงไม่ใส่ใจกับความคิดของคนอื่น เลือกทำในสิ่งที่เป็นความสุขของตนเอง โดยไม่ได้สนใจว่าใครจะคิดถึงการตัดสินใจของตนว่าอย่างไร ซึ่งหากตัวละครกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในชนบทก็อาจจะไม่กล้าตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตเช่นนี้เนื่องจากเกรงว่าคนจะนินทา ซึ่งก็เป็นการเน้นให้เห็นถึงแนวคิดของอาริตาที่ว่าวิถีเมืองส่งผลต่อวิถีเพศของผู้หญิง มีส่วนทำให้ผู้หญิงตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์นอกการสมรสและความสัมพันธ์แบบคนเมืองยังทำให้เกิดการผ่อนปรนจากค่านิยมของสังคม สามารถเลือกใช้ชีวิตตามความพอใจของตนเองได้มากขึ้น

วิถีชีวิตของจันทักถยาและศรีเสาวลินซึ่งในตอนจบได้มีความสุขในแบบของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของอาริตาที่ยอมรับความหลากหลายในเรื่องเพศในปัจจุบัน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ไม่ได้มองวิถีเพศในลักษณะนี้ว่าเป็นเรื่องผิดประเพณีที่เลวร้ายแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่ตัวละครมีโอกาสนในการสร้างคุณค่าให้ตัวเองอย่างหลากหลายและสามารถใช้ชีวิตอย่างมีอิสระจากขนบประเพณีได้มาก

นอกจากนี้แล้วทัศนคติในเรื่องการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองมีผลต่อค่านิยมการใช้ชีวิตคู่ของตัวละครหญิงยังถูกนำเสนอจาก ว.วินิจัยกุล ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติดังกล่าวผ่านวิถีชีวิตของไอวีและคารา จากนวนิยายเรื่อง*ลมพัดผ่านดาว* โดยภาพชีวิตของตัวละครทั้งสองที่ว.วินิจัยกุลสร้างขึ้นนั้นเป็นผู้ที่มีชีวิตตามแบบวิถีเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือกวิถีเพศของตนเอง

ว.วินิจัยกุล ไม่ได้บรรยายภาพของเมืองหลวงซึ่งเป็นฉากหลังของเรื่องออกมาอย่างชัดเจน แต่ก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์และวิถีชีวิตแบบคนเมืองผ่านการกระทำและความคิดของตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครเอกหญิงอย่างคาราและไอวี ซึ่ง ว.วินิจัยกุลใช้ตัวละครทั้งสองเป็นตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน ไอวี มีวิถีชีวิตและค่านิยมแบบคนเมืองสมัยใหม่ เธออาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมกลางเมืองเพียงลำพัง มีรูปแบบชีวิตแบบมนุษย์เงินเดือนในเมืองและมองคนที่คิดไปจากเธอว่าเป็นคนผิดปกติ ดังที่เธอจินตนาการให้คาราฟังว่าเป็นคนประหลาดที่ใช้ชีวิตไปวันๆ โดยไม่ทำงานอะไรเป็นหลักแหล่ง คาราจึงพยายามอธิบายให้ไอวีฟังถึงวิถีชีวิตที่แตกต่าง

“เข้าใจละ ถ้าไม่บ้าก็ต้องอย่างไอวี ก้มหน้าก้มตาทำงานได้เงินเยอะๆ ลาพักร้อนก็ไปเมืองนอก ฟีลคล้ายกับวายุเขาไม่ใช่คนแบบเรานี้ เขาอยู่ตามแบบที่เขาพอใจ”³⁷

จากคำพูดของคาราจึงทำให้เห็นถึงลักษณะการใช้ชีวิตของไอวีซึ่งมุ่งทำงานหนักเพื่อหาเงินและเลือกไปพักผ่อนในต่างประเทศ คนที่ไม่ได้ใช้ชีวิตเพื่อหาเงินจึงเป็นคนที่แปลกประหลาดในสายตาของไอวี ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตแบบเมืองที่ไอวีใช้ชีวิตอยู่นั้นต้องใช้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ เงินจึงเป็นเรื่องใหญ่สำหรับไอวีเกินกว่าที่เธอจะยอมรับวิถีชีวิตแบบคนที่ไม่ได้ใช้ชีวิตเพื่อเงินได้ ซึ่งภาพของไอวีที่ว.วินิจัยกุลสร้างขึ้นทำให้มีลักษณะเป็นคนเมืองแท้ๆ ยังรวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายของเธออีกด้วย ไอวีมองว่าเป็นเป็นเรื่องปกติที่เธอจะคบหาและมีความสัมพันธ์กับคนที่เธอถูกใจ โดยไม่ได้เป็นเรื่องเสียหายหรือเป็นการทำลายคุณค่าของ

³⁷ ว.วินิจัยกุล, *ลมพัดผ่านดาว* (กรุงเทพมหานคร: ทริบีส์, 2551), หน้า 135.

ตัวเองแต่อย่างใด ดังความคิดของเธอที่นึกถึงตัวเองขณะที่กำลังฟังดารชาบรรยายปัญหาเรื่องการใช้ชีวิตร่วมกับวายุ เห็นความเสียใจที่เกิดขึ้นกับดารชาเพราะหุ้มเทความรักให้กับวายุ จึงได้นึกเปรียบเทียบกับตัวเองซึ่งผ่านประสบการณ์ดังกล่าวมามากจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา

“ไอวีไม่ได้ยึดมั่นนักเรื่องผู้ชาย หล่อนมีคนรักเล่นๆ บ้าง จริงๆ บ้างมาหลายคนแล้ว บางคนก็แค่ควงกันไปโน่นมานี่เฉยๆ บางคนก็สัมพันธ์กันลึกซึ้ง ขนาดอยู่ด้วยกันพักใหญ่ ก่อนจะเลิกร้างกันไปแบบทางใครทางมัน ผู้ชายเหล่านั้นไม่ได้ทำให้ไอวีสูญเสียความมั่นใจ หล่อนก็ยังดำเนินชีวิตไปได้ตามปกติ ยังคงเป็นผู้หญิงน่ารัก แจ่มใส ประเปรียว พอจะมีชายหนุ่มคนใหม่เสนอตัวเข้ามาไม่ขาดสาย หล่อนจึงไม่เห็นว่าคุณชายคนไหนจะมีอิทธิพลถึงกับทำให้ชีวิตหล่อนให้เสียหายได้ กระแ่นอนร่วมเตียงด้วยสักหกเดือน หนึ่งปี หรือแม้แต่ห้าปี ลิบปี่”³⁸

ตัวอย่างนี้เป็นบทบรรยายที่ทำให้เห็นถึงความมั่นใจในตัวเอง ความเป็นปัจเจกบุคคล และความสามารถในการพึ่งพาตัวเองของไอวีอย่างชัดเจน เธอไม่ได้เอาชีวิตไปผูกติดกับใคร แม้แต่ผู้ชายที่คบหาและมีเพศสัมพันธ์กัน เธอก็คิดถึงพวกเขาว่าเป็นเพียงแค่ คนที่ “นอนร่วมเตียง” เท่านั้น ไม่ได้คิดถึงในแง่ของคนที่เคยรักและใช้ชีวิตร่วมกัน ไม่ได้หวังพึ่งพิงผู้ชายคนไหน เธอยังคงมีชีวิตอย่างอิสระเสรี การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายหรือการอยู่ร่วมกับผู้ชายก่อนแต่งงานก็เป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งในชีวิตซึ่งอาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งก็ได้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ชีวิตเธอเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการดำรงชีวิตในสังคมเมืองเพียงลำพังน่าจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ไอวีเห็นความจำเป็นที่จะยืนหยัดด้วยตนเอง นิยมการใช้ชีวิตด้วยตนเอง ไม่ได้หุ้มเทใจให้กับความสัมพันธ์ทั้งหมด จนเกิดเป็นทัศนคติเรื่องวิถีเพศในแบบที่เธอเป็นอยู่ ซึ่งการที่ว.วินิจัยกุลสร้างตัวละครอย่างไอวีขึ้นให้เป็นภาพของคนเมืองตามแบบฉบับและให้ไอวีมีแนวคิดที่มีต่อความสัมพันธ์ทางเพศดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของ ว.วินิจัยกุลที่ว่าความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายโดยไม่ได้แต่งงานและการอยู่ก่อนแต่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบเมือง

นอกจากชีวิตของไอวีแล้ว ว.วินิจัยกุลยังได้นำเสนอทัศนคติดังกล่าวผ่านนางเอกของเรื่องอย่างดารชา ซึ่งในนวนิยายเรื่อง*ลมพัดผ่านดาวนี้* ได้มีตอนจบของชีวิตดารชาแบ่งออกเป็นสองแบบ ขึ้นอยู่กับว่าดารชาจะเลือกใช้ชีวิตคู่อยู่กับใครในตอนสุดท้าย ซึ่งการเลือกแต่ละอย่างจะทำให้ชีวิตของดารชาแตกต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิง และว.วินิจัยกุลก็ได้นำเสนอภาพชีวิตของดารชาในตอนจบทั้งสองแบบอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้ผู้อ่านตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการ

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 261.

เลือกทางเดินชีวิตของคาราชาในทั้งสองแบบก็ได้เห็นถึงอิทธิพลของความเป็นเมืองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคาราชาอย่างชัดเจน

คาราชาเป็นผู้หญิงที่ใช้ชีวิตอยู่คนเดียวเพียงลำพังในบ้านจัดสรรขนาดกลางในย่านชานเมืองและขับรถเข้าไปทำงานในเมืองไม่ต่างจากคนอื่นเป็นจำนวนมาก แม้หมู่บ้านจัดสรรที่เธออาศัยอยู่จะได้รับการบรรยายว่าเป็นหมู่บ้านใหม่ ฟังก์ชันสร้างเสร็จ แต่เครื่องเรือนในบ้านของคาราชากลับเป็นของเก่าทั้งหมด ดังที่ได้รับการบรรยายว่า “ส่วนใหญ่เป็นเครื่องเรือนรุ่นเก่าหลายสิบปี” ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่ว.วินิจฉัยกุลตั้งใจสื่อให้เห็นถึงลักษณะของคาราชาที่ไม่ได้เป็นผู้หญิงที่มีความคิดในแบบสมัยใหม่ไปทั้งหมด ยังมีความคิดในแบบเก่าอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อคาราชาได้รู้จักกับวายุและชอบพอกัน เธอก็ตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์กับวายุทั้งที่ยังไม่ได้แต่งงาน ซึ่งเธอก็ใช้สติขณะตัดสินใจ และตั้งใจทำเพราะคิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างเธอและวายุที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

“ในเมื่อต่างคนต่างก็รู้ใจของแต่ละฝ่าย เป็นใจที่ตรงกัน ส่วนจะผัดผ่อนไปก็เพียงแค่ซื้อเวลาเท่านั้นเอง หาได้เป็นการปฏิเสธเด็ดขาดอย่างใดไม่”³⁹

หลังจากที่มีเพศสัมพันธ์กันแล้วคาราชาก็เกิดความอับอายและไม่สบายใจอยู่บ้าง เพราะเธอได้รับการอบรมปลูกฝังมาตลอดถึงเรื่องการรักษาวนสรวงตนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดขึ้นจึงทำให้เธอรู้สึกผิดเล็กน้อยตามลักษณะนิสัยของคาราชาที่ยังคงมีความคิดในแบบเก่าอยู่หลายอย่างซึ่งจะแตกต่างจากไอวี แต่อย่างไรก็ตามเมื่อวายุให้โอกาสเธอเลือกว่าจะอย่างไรต่อไปในอนาคต เธอก็ตัดสินใจดำเนินความสัมพันธ์ต่อไป และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับวายุโดยที่ยังไม่มีความคิดจะแต่งงาน การตัดสินใจของคาราชาจึงยิ่งเน้นให้เห็นถึงแนวคิดของว.วินิจฉัยกุลที่ว่าเมืองมีผลต่อวิถีเพศของผู้หญิง ปัจจัยที่ช่วยให้คาราชาเลือกตัดสินใจใช้ชีวิตอยู่กินกับวายุส่วนหนึ่งเป็นเพราะเธออยู่คนเดียวตามลำพัง ปราศจากการรู้เห็นจากญาติผู้ใหญ่หรือคนในครอบครัว ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์อันดีกับคนข้างบ้าน แต่ก็ไม่ได้ผูกพันกันมากนักตามรูปแบบความสัมพันธ์ของคนเมือง ซึ่งลักษณะทั้งหมดนี้ทำให้ความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีหย่อนยานลง ถึงแม้คาราชาจะมีลักษณะความคิดในแบบเก่าอยู่บ้าง แต่เธอก็ตัดสินใจเลือกมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานได้ เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้ นอกจากนี้แล้วการที่เธอใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง เธอก็ให้ความสำคัญกับเรื่องของฐานะ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้หญิงในสังคมเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงสังคมของคาราชาที่ถือว่าเป็นกลุ่มคนฐานะดี ถึงแม้ว่าวายุจะทำงานที่ได้เงินมาก แต่ลักษณะ

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

งานไม่ใช่งานประจำที่มั่นคง คารารู้ตัวดีอยู่แล้วว่าในสังคมของเธอ คนอย่างวายุจะไม่ได้รับการยอมรับ เธอจึงไม่ได้คิดถึงการแต่งงาน การอยู่ก่อนแต่งจึงเป็นวิถีเมืองที่คาราคิดว่าเหมาะสมกับเธอที่สุด ซึ่งหลังจากการทดลองใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ได้เรียนรู้กันและกันมากขึ้น ความแตกต่างของทั้งสองคนก็ทำให้ต้องเลิกกันไป จึงเป็นการแสดงให้เห็นความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่ต้องการนำเสนอถึงลักษณะของการอยู่ก่อนแต่ง ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ เมื่อเรียนรู้กันและกันแล้วคิดว่าไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ ก็ตกลงใจที่จะเลิกกันไปอย่างง่ายดาย เป็นความพอใจของคนสองคน โดยแท้จริง ไม่ต้องมีญาติผู้ใหญ่หรือคนรอบข้างเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เน้นถึงวิถีชีวิตแบบปัจเจกซึ่งเป็นวิถีแบบเมืองอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ประพันธ์น่าจะสามารถยอมรับวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่นี้ได้ คาราจึงถูกสร้างขึ้นมาเป็นนางเอกยุคใหม่ที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายและอยู่กินกัน โดยไม่ได้แต่งงาน

นอกจากนี้แล้ว ว.วินิจฉัยกุลยังย้ำให้เห็นถึงการลดความสำคัญของค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์ในผู้หญิงยุคปัจจุบัน จากเหตุการณ์ในช่วงชีวิตต่อไปของคาราหลังจากที่แยกทางกับวายุแล้ว เธอก็ได้คบกับทรงวัชร ซึ่งเป็นผู้ชายที่แตกต่างจากวายุโดยสิ้นเชิง ทั้งในเรื่องฐานะ หน้าที่การงาน แนวคิดในการใช้ชีวิต โดยทรงวัชรเป็นทุดพาณิชย์ ประจำอยู่ที่ต่างประเทศ หน้าที่การงานมั่นคง เป็นทายาทคนเดียวของเศรษฐีนักธุรกิจชื่อดัง มีหน้าตาฐานะทางสังคม หลังจากที่คบหากันสักพัก ทรงวัชรก็ขอคาราแต่งงานท่ามกลางความยินดีของญาติของทั้งสองฝ่ายทั้งที่ตัวทรงวัชรเองและญาติก็รู้ว่าคาราเคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับวายุมาแล้วระยะหนึ่ง แต่ก็ไม่มีใครยกเอาเรื่องความไม่บริสุทธิ์ของคารามาตั้งข้อรังเกียจแต่อย่างใด ทุกคนมีแต่ร่วมความยินดีด้วยความเต็มใจ

“คุณเพรศกับคุณเพราปีดิจนออกนอกหน้า ตั้งแต่วันที่หลานชายจูงมือหญิงสาวเข้าไปบอกเธอว่า...ผมมาขออนุญาตแต่งงานกับหนูดาวครับ...”⁴⁰

การที่คาราเป็นผู้หญิงที่ดี สุภาพเรียบร้อย เสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด เมื่อเธออยู่ในสังคมที่คุณค่าของเธอไม่ได้ถูกวัดด้วยความบริสุทธิ์ทางกาย เธอจึงสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้กับผู้ชายที่ดีพร้อมในสายตาผู้อื่นอย่างทรงวัชร ซึ่งการที่ว.วินิจฉัยกุลได้ให้นางเอกอย่างคาราไม่ได้เป็นผู้หญิงบริสุทธิ์แต่ก็ได้แต่งงานและมีชีวิตแต่งงานที่ดีกับผู้ชายอย่างทรงวัชรก็แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ไม่ได้ใส่ใจกับค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวละครที่ใช้ชีวิตสมัยใหม่อยู่ในเมือง ได้เห็นถึงความเป็นอิสระเสรีของผู้หญิง เมื่อเสียความบริสุทธิ์ให้กับผู้ชายไปแล้วแต่คบกันต่อไปไม่ได้ ก็ไม่ได้ฝืนทนใช้ชีวิตอย่างทุกข์ทรมานอีกต่อไป แต่พร้อมที่จะเลิกและเริ่มต้น

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 401.

ชีวิตใหม่ ภาพนางเอกอย่างดาราช้างเป็นนางเอกในรูปแบบใหม่ต่างจากนางเอกตามชนบทในแบบเดิม ที่ต้องกังวลกับค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์และความคิดที่ว่าต้องเสียความบริสุทธิ์ให้กับชายคนเดียวเท่านั้น

นอกจากนี้แล้วในการเลือกแต่งงานกับทรงวัชร ดารายังได้แสดงถึงความเป็นนางเอกนอกชนบทอีกอย่างหนึ่งก็คือการเลือกแต่งงานเพราะฐานะทางสังคม การที่ดาราช้างแต่งงานกับทรงวัชร เป็นเพราะเห็นว่าทรงวัชรเป็นคนที่เหมาะสม อยู่ในระดับเดียวกันในสังคม สามารถทำให้ครอบครัวและกลุ่มเพื่อนฝูงพึงพอใจได้ ทั้งที่ในใจแล้วก็ยังเสียดายเพราะรู้ว่าคนที่ตัวเองรักคือใคร จนเมื่อใกล้ถึงวันที่จะต้องเข้าพิธีแต่งงาน ดาราก็ยังดูไม่สดใสเท่าที่ควรจนพี่สาวต้องทักท้วงออกมา และแนะนำให้ดาราช้างเลิกการแต่งงานหากพบว่าทรงวัชรยังไม่ใช่คนที่ตนเองรัก แต่อย่างไรก็ตาม ดารายังยืนยันที่จะแต่งงานตามเดิม เพราะเห็นว่าทรงวัชรเป็นผู้ที่มอบความต้องการภายนอกตามค่านิยมของสังคมให้เธอได้ทุกอย่าง ดังบทสนทนาที่นิธิตคุยกับดาราช้างก่อนที่จะถึงวันแต่งงานประมาณหนึ่งเดือน เมื่อดาราช้างพาทรงวัชรมารับประทานอาหารกับครอบครัวของเธอพร้อมแจ้งให้ทราบเรื่องกำหนดการแต่งงาน นิธิตจึงมอบของขวัญวันแต่งงานล่วงหน้าให้น้องสาวพร้อมทั้งสอบถามถึงความรู้สึกของดาราช้างที่มีต่อการแต่งงานกับทรงวัชรเมื่อเห็นท่าทางของดาราช้างไม่ค่อยมีความสุขมากนักแตกต่างจากคนทั่วไปที่จะเป็นเจ้าสาว แต่ดาราช้างก็อธิบายให้พี่สาวฟังว่าเธอต้องการจะแต่งงานกับทรงวัชรเพราะเขาเป็นคนที่เหมาะสมทุกอย่าง ถึงแม้ว่าเธอจะไม่ได้รักเขาก็ตาม

“...พี่รู้สึกว่าคุณไม่ได้สดใสเต็มร้อยนะสิ เจ้าสาวที่เป็นสุขจะมีออร่าออกมาเต็มตัว แต่หนูดาว...” พี่สาวมองหน้าน้องสาวตรงๆ “เธอรักทรงวัชรแน่หรือ หรือว่าเพียงแต่อยากให้เรามาชดเชยสิ่งที่เธอขาดไป”

“ใช่ค่ะ” ดาราช้างตอบเรียบๆ หลังจากนั่งอยู่อึดใจ “หนูเชื่อว่าพี่วัชรจริงใจในข้อนี้ พี่วัชรให้หนู...ทุกอย่างที่เขาให้ได้”

“แล้วสิ่งที่เขาให้ไม่ได้ล่ะ?”

“ก็ไม่มีอะไรค่ะ” หญิงสาวหัวเราะน้อยๆ “หนูจะพอใจกับสิ่งที่เขาให้ได้เท่านั้น ขอให้รู้จริงๆ ว่า นอกเหนือจากนี้ เขาให้ไม่ได้จริงๆ ไม่ใช่ว่าให้ได้แต่ไม่ยอมให้”

“คงไม่มีใครให้อะไรใครได้ครบถ้วนหรอกน้อง หนูดาวไม่จำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจากคนใดคนหนึ่ง ถ้าลำบากนักก็อยู่คนเดียว หรือรอจนกว่าคนที่ใช่เลยจะเข้ามา”

น้องสาวสายตาสีระชะๆ ความแน่ใจฉายชัดอยู่ในน้ำเสียง

“หนูควารู้ตัวว่าไม่อยากอยู่คนเดียว อยากมีใครสักคนอยู่ข้างๆ...”⁴¹

จะเห็นว่าดารชาเลือกแต่งงานกับทรงวัชรเพราะเขาเป็นคนที่มองจากภายนอกแล้วเหมาะสมกับเธอทุกอย่าง ดารชาเป็นผู้หญิงที่เพื่อนๆ เปรียบเปรยไว้ว่าเหมือน “แก้วเจียรไนเนื้อใสมุศฝ่องไรรอยขีดข่วน” เมื่อเธอคบหากับวายุ ผู้ชายที่ถึงแม้จะไม่ได้เป็นคนเลวแต่ก็เต็มไปด้วยความไม่เหมาะสมหากวัดจากมาตรฐานของวงสังคมของดารชา การเลือกอยู่กับวายุทำให้เธอไม่สามารถเข้ากับเพื่อนๆ และญาติพี่น้องได้ เนื่องจากทุกคนล้วนแต่พูดถึงความไม่เหมาะสมกันของทั้งสองคน ทำให้ดารชารู้สึกตะขิดตะขวงใจอยู่ตลอดแม้เธอจะรักวายุมาก แต่เมื่อเธอมาคบกับทรงวัชรที่อยู่ในสายตาของคนในสังคมแล้วเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์แบบทุกอย่างทั้งรูปร่างหน้าตา ชาติตระกูล หน้าที่การงาน ฐานะ และนิสัย คนรอบตัวทุกคนล้วนแต่เห็นดีงามด้วยกับการตัดสินใจครั้งนี้ แม้แต่นิธิตาที่ทักท้วงให้เลื่อนการแต่งงานไปก่อนเมื่อเห็นว่าดารชาทำทางไม่มีความสุขมากนัก แต่เมื่อดารชายืนยันความตั้งใจ นิธิตาเองก็ปิดท้ายว่าอย่างน้อยที่สุดการแต่งงานครั้งนี้ก็มีข้อดีตรงที่ว่าพี่ชายคนโตและพี่สะใภ้ของดารชาที่ปลาทบปล้ำทรงวัชรมากและหวังมานานว่าดารชาจะได้แต่งงานกับคนที่เหมาะสมก็จะได้สบายใจ หมดหวังใยในตัวดารชาเสียที ซึ่งในความเป็นจริงแล้วดารชารู้ดีว่าทรงวัชรมีรสนิยมในการรักสองเพศ คือรักทั้งเพศหญิงและชาย เขาทำดีกับดารชามาก แต่ก็จะต้องขอมีเวลาส่วนตัวเพื่อไปอยู่กับผู้ชายคนอื่นด้วย อย่างไรก็ตามสังคมไม่รู้ข้อเท็จจริงนี้ ก็ชื่นชมดารชาว่าสามารถหาสามีได้อย่างเหมาะสม ญาติพี่น้องและเพื่อนบางคนที่เคยแหยงหน้ากันเมื่อดารชาคบกับวายุก็ล้วนแต่พากันมาแสดงความยินดีและรักใคร่นับถือในตัวดารชาเหมือนเดิม ยิ่งทำให้ดารชาคิดว่าตัวเองทำถูกแล้วที่ตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายที่เหมาะสมอย่างทรงวัชร แทนการเลือกแต่งงานกับคนที่ตัวเองรัก อนาคตของดารชาจะมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบหากวัดด้วยค่านิยมของคนสังคมเมื่อดังที่วายุได้คิดจินตนาการถึงภาพอนาคตของดารชาในวันแต่งงานของเธอกับทรงวัชรว่าจะเต็มไปด้วยสิ่งที่ดี ไม่ได้บริบูรณ์ไปด้วยทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเกียรติยศ หน้าตาในสังคมที่จะได้มาจากตำแหน่งการงานของทรงวัชรอีกด้วย

“สาวใหญ่ผู้สวยสง่าจะเดินเคียงคู่ไปกับสามี เขามีตำแหน่งการงานสูงขึ้นตามวันเวลา หล่อนเป็นศรีภรรยาเจ้าภาพฝ่ายหญิง ต้อนรับแขกหรือชาวต่างชาติของสามีได้อย่างสมบูรณ์แบบไม่มีที่ติ อีกไม่กี่ปี หล่อนจะพาลูกน้อยน่ารักไปเข้าโรงเรียนนานาชาติ อย่างลูกคนมีเงินและฐานะในสังคมสูงเขาทำกัน เด็กน้อยเติบโตขึ้นในฐานะทายาทของคุณเพริศคุณเพราะ...”⁴²

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 497-498.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 520.

ภาพชีวิตของคาราชาที่วายุนี้ถึงนั้น ยืนยันให้เห็นถึงความสมบูรณ์แบบของชีวิตของคาราชาที่จะเกิดขึ้นต่อไปหลังการแต่งงานซึ่งจะแตกต่างอย่างยิ่งกับการที่คาราชาเลือกใช้ชีวิตกับวายุ การที่ในตอนจบแบบที่หนึ่งคาราชาเลือกแต่งงานกับทรงวิษณ์เนื่องจากหน้าตาฐานะทางสังคมซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับคนในสังคมเมืองจึงแสดงให้เห็นได้ว่า ว.วินิจฉัยกุลมีแนวคิดที่ว่าค่านิยมในแบบเมืองมีส่วนในการตัดสินใจเลือกใช้ชีวิตคู่ของผู้หญิงสังคมเมืองในปัจจุบัน คาราชาจึงเป็นนางเอกที่เลือกแต่งงานกับฐานะและความสุขสบายมากกว่าจะเลือกความรัก

ภาพลักษณ์นางเอกที่อาศัยอยู่ในเมืองในนวนิยายร่วมสมัยจึงเป็นภาพนางเอกในแบบใหม่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเกี่ยวกับวิถีเพศ ซึ่งผู้ประพันธ์จำนวนหลายท่านได้สะท้อนถึงภาพนางเอกที่ไม่ได้ยึดถือค่านิยมเรื่องการรักนวลสงวนตัว มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน อยู่ร่วมกับผู้ชายโดยไม่ได้แต่งงาน รวมถึงการเลือกคู่ครองโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์และฐานะทางสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนถูกนำเสนอออกมาในแง่ที่ว่าวิถีชีวิตและความสัมพันธ์แบบเมืองมีส่วนอย่างยิ่งต่อลักษณะดังกล่าว ภาพนางเอกที่ไม่น่าจะได้รับการยอมรับในยุคก่อนหน้านี้ จึงถูกนำเสนอออกมาโดยผู้ประพันธ์จำนวนหนึ่งให้เป็นภาพลักษณ์ของนางเอกแห่งยุคสมัยปัจจุบัน

4.4 การลดตัวตนเพื่อส่วนรวม: ทางออกหนึ่งของชีวิตที่ดีกว่าในสังคมเมือง

ความเจริญและความเป็นศูนย์กลางของเมืองในด้านต่างๆ ทำให้เมืองมีภาพเป็นพื้นที่แห่งโอกาสที่คนเป็นจำนวนมากมุ่งหวังถึงความก้าวหน้าในชีวิต แต่การเข้ามาอยู่ในเมืองก็ต้องแลกกับการยอมปรับเปลี่ยนตัวเองรับเอาค่านิยมในแบบเมืองหลายอย่างเข้าไปในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตในสังคมเมืองที่วัดฐานะกันที่ความสามารถในการซื้อ ทำให้เงินกลายเป็นปัจจัยหลักของคนเมือง คนจึงใช้ชีวิตอยู่ในความรีบเร่ง มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง มุ่งทำงานเพื่อความสำเร็จในชีวิตอันจะนำไปสู่เงินเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตต่อไปในสังคมเมืองได้ นักเขียนจำนวนหนึ่งจึงพยายามสื่อถึงแนวคิดเรื่องการลดการทำเพื่อตัวเองลง ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และการทำเพื่อส่วนรวมให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสุขในชีวิตเมือง รวมถึงช่วยให้สังคมที่อาศัยอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย

ผู้ประพันธ์ที่นำเสนอทัศนคติดังกล่าวได้แก่ ดวงตะวัน ผ่านตัวละครปรารถนา จากนวนิยายเรื่อง*ปีกปรารถนา* และกนิธิน ผ่านตัวละครพุทธิตาและโยสินี จากนวนิยายเรื่อง*ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ*

ดวงตะวันนำเสนอถึงภาพชีวิตของปรารณา ซึ่งเป็นชีวิตของหญิงสาวที่ประสบความสำเร็จในอาชีพสถาปนิกเพราะเธอเป็นคนมีความสามารถ ปรารณาจึงมีความมั่นใจในตนเองสูงมาก เชื่อกันว่าจะสามารถก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ด้วยพลังความรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองโดยลำพังไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยอื่นๆ ด้วยความเชื่อมั่นในตัวเองอย่างสูงนี้ทำให้เธอรู้สึกว่ายู่เหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิดของปรารณาด้วยการให้เธอเปรียบเทียบชีวิตตัวเองกับภาพเมืองและคนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในเมืองเหมือนกัน โดยคิดว่าตัวเองอยู่เหนือกว่าคนอื่นตลอดเวลา

“กรุงเทพมหานครที่ยังคึกคักขวกไขว่ ถนนเบื้องหน้ารถรายังคิดเป็นสายยาว...ที่ป้ายรถเมล์ฝั่งตรงข้ามยังมีผู้คนอีกจำนวนไม่น้อยยืนรอรถเมล์ด้วยความหวังว่ามันจะมีพื้นที่ว่างสักแค่เพียงสองเท้าหยัดยืน ให้เบียดเสียดห้อยโหนกลับที่พัก และที่กำลังก้าวข้ามมาฝั่งนี้ คือขอตานตาบอดที่เดินเกาะบ่าเด็กชายตัวเล็ก หากปล่อยมือ คงหลงทางเคว้งคว้างอยู่กลางเมืองใหญ่ ทว่าสำหรับปรารณาแล้ว คำคินนี้หญิงสาวตระหนักชัดว่า ชีวิตของหล่อนจะไม่มิวันติดขัดหรือหลงทาง...หล่อนรู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวเองคือใคร และมีความสามารถแค่ไหนเหนือสิ่งอื่นใด หล่อนรู้เส้นทางที่จะโบยบินไปไขว่คว้าทุกสิ่งทุกอย่างที่หัวใจต้องการ”⁴³

จากตัวอย่างความคิดของปรารณาในตอนนี้จะเห็นถึงความคิดของปรารณาที่รู้ว่าตนเองอยู่เหนือกว่าคนอื่น และมีโอกาสดีกว่าคนอื่นอีกมากมายในเมืองเพราะเธอเป็นคนมีความสามารถ เธอทุ่มเทกับการทำงานจนสิ่งนั้นนำพาความสำเร็จและการมีชีวิตที่มีเหนือกว่ามาสู่เธอได้ ถึงแม้ปรารณาจะรู้ว่าสังคมเมืองมีปัญหามากมาย เพราะภาพเมืองที่เธอมองเห็นเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยคนอยู่อาศัยหนาแน่น เบียดเสียด เนื่องจากการเป็นศูนย์รวมคนจากที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่เคยคิดจะใส่ใจปัญหาดังกล่าวเพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเธอ เธอมีศรัทธาที่จะลอยตัวอยู่เหนือปัญหาเหล่านั้นหากว่าเธอยังคงสามารถรักษาความสำเร็จของตนเองไว้ต่อไปได้ ปรารณาจึงยังคงมุ่งมั่นทำงานเพื่อความก้าวหน้าของตัวเองต่อไป การบรรยายถึงความคิดและความเชื่อของปรารณาในจุดเริ่มต้นนี้เป็นเพราะดวงตะวันต้องการแสดงให้เห็นถึงลักษณะของปรารณาที่เป็นคนมีความสามารถสูง แต่มุ่งมั่นทำทุกอย่างเพื่อตัวเองโดยไม่ใส่ใจสิ่งอื่นๆ รอบตัว สิ่งเดียวที่ปรารณาให้ความสำคัญคือความสำเร็จของงานตัวเองเท่านั้น

หลังจากนั้นดวงตะวันจึงเริ่มผูกปมเรื่องด้วยการให้งานของปรารณาประสบปัญหาหลายครั้งติดต่อกัน ส่งผลให้ตัวตนของปรารณาสั่นคลอนเพราะเธอยึดถืองานเป็นตัวตนของ

⁴³ ดวงตะวัน, *ปีกปรารณา*, หน้า 18-19.

ตัวเอง การถูกปฏิเสธงานก็เหมือนถูกทำลายศักดิ์ศรี เธอเริ่มรู้สึกที่ตัวเองลดต่ำลงมา เธอเริ่มมองเห็นเมืองที่ตัวเองอาศัยอยู่โดยรู้สึกที่ตัวเองอยู่ระดับเดียวกับเมืองแห่งนี้

“คูตี ตึกแถวแออัดเบียดเสียด ทั้งด้านหน้ายังจ่อแจด้วยพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอยตั้งวางอยู่ริมถนนอย่างไร้ระเบียบ กองขยะพูนพะเนินใต้สะพานลอย ตึกสูงแย่งกันชิงเด่นอวดโอ้ ไม่สนใจว่าผนังกระจกขนาดมหึมาจะสะท้อนแดดจ้าจัดใส่ใคร หรือกระไอร้อนจากเครื่องระบายอากาศจะพุ่งออกมาใส่อาคารบ้านเรือนรอบข้าง ทางด่วนทอดผ่านข้ามหัวปล้อยทั้งฝุ่นควันและเสียงอีกทีกลดสู่สตั้มสกปรกเบื้องล่าง สายไฟระโยงระยางค์กรรือ ฝาท่อระบายน้ำแตกหัก เปิดทิ้งไว้โชยกลิ่นเหม็น รถเมล์ขับแข่งกันแย่งเข้าป้ายเพื่อชิงผู้โดยสาร เด็กน้อยอิงหลับกับกระจกในรถเมล์ปรับอากาศ...หญิงสาวรู้สึกราวกับว่าที่ผ่านมา หลอนไม่เคยได้เห็นภาพและได้ยินเสียงเหล่านี้มาก่อน อาจ “มอง” แต่ไม่ “เห็น”...มาบัดนี้เมื่อไม่มีปีกพาเหินบินสูงไกล ต้องมาอยู่บนผืนแผ่นดินเช่นเดียวกับคนอื่นๆ หลอนจึงรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างชัดเจน”⁴⁴

เมื่อปรารถนาขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง เธอก็รู้สึกที่ไม่มีสิ่งที่จะทำให้เธออยู่เหนือกว่าคนอื่นอีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้เพราะเธอไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวอย่างอื่นอีกเลยนอกจากตัวตนของตัวเอง จะเห็นว่าดวงตะวันใช้วิธีการบรรยายถึงปรารถนาเทียบกับมุมมองที่เธอมีต่อเมืองตลอดเวลา เพราะอาชีพของปรารถนาเป็นสถาปนิกหรือคนสร้างเมืองนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าดวงตะวันตั้งใจให้ภาพของเมืองแทนตัวตนของปรารถนา การทำงานออกแบบชิ้นสำคัญของปรารถนาถูกปฏิเสธถึงสองครั้งติดต่อกัน ทำให้เธอสูญเสียความมั่นใจ ทูรันทุราย และเป็นทุกข้ออย่างยิ่ง

“ขณะยืนอยู่ในพื้นที่แคบและยวาระหว่างผนังตึกถูกระงกกับกำแพงอิฐ ปรารถนารับรู้ได้ถึงแรงกดดัน บีบอัดเข้ามาจากทั้งสองทาง...ตัวตนและหัวใจของหลอนคงแหลกละเอียดในอีกไม่นานนี้”⁴⁵

ความรู้สึกทรมานจิตใจที่ปรารถนาประสบอยู่จากความคิดที่ว่าเธอล้มเหลวในการทำงานนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของดวงตะวันที่ปฏิเสธการทำเพื่อตัวเองอย่างชัดเจน เมื่อปรารถนาเป็นคนเก่งแต่คิดถึงแต่ตัวเอง เธอจึงต้องเจอกับความเจ็บปวดไม่ต่างกับการถูกทำร้ายร่างกายเลยทีเดียว แต่ความบังเอิญก็ทำให้ปรารถนาได้พบกับโรงเรียนอนุบาลที่เคยเรียนตั้งอยู่บริเวณชุมชนริมน้ำแห่งหนึ่ง และได้พบกับเพื่อนเก่าสมัยอนุบาลคือปรีมิ ซึ่งเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนอนุบาลแห่ง

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50-51.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

นั่น ปรารณาได้เห็นสิ่งที่ปรมีทำก็คือการพยายามสร้างรากฐานของคนให้ดี เขาเลือกเป็นครูสอนเด็กอนุบาลเพราะเชื่อมั่นว่าถ้าเด็กได้รับการอบรมดี มีพื้นฐานที่ดีก็จะสามารถเติบโตขึ้นเป็นคนดีได้ แนวคิดในการทำเพื่อคนอื่นของปรมีทำให้ปรารณาเริ่มมีกำลังใจในการกลับไปต่อสู้อีกงาน ซึ่งก็คืองานออกแบบคอนโดมิเนียมที่รวมศูนย์ออกกำลังกายและสปาไว้ด้วยกันเพื่อจะสร้างให้เป็นที่พักผ่อนของคนเมือง ปรารณามีโอกาสได้สร้างเมืองอีกครั้ง แต่การกลับไปทำงานในครั้งนี้นอกจากจะได้รับกำลังใจแล้ว เธอยังซึมซับความสุขสงบทางใจเข้ามาอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอไม่เคยมีมาก่อน ก่อนหน้านี้เคยคิดแต่จะเขยอะทะยานทำเพื่อตัวเอง การได้ใกล้ชิดกับปรมีที่มีความคิดในการทำเพื่อคนอื่น ทำให้ปรารณารู้สึกว่าชีวิตที่คิดถึงแต่ตนเองของเธอนั้นไร้ค่า เธอจึงเริ่มความคิดที่จะทำเพื่อคนอื่นบ้าง ซึ่งทำให้ชีวิตและงานออกแบบของเธอเปลี่ยนแปลงไป เมื่อไม่ได้ทำเพื่อตัวเองอย่างเดียว ไม่ได้มีแต่ตัวเองที่เป็นจุดศูนย์กลาง ก็รู้สึกสงบและมีความสุขมากขึ้น แม้แต่เพื่อนร่วมงานก็สังเกตได้ถึงความรู้สึกของปรารณาซึ่งฉายชัดออกมา

“ภาว้ตมองเห็นบางสิ่งบางอย่างบนใบหน้าเรียวละมุน บางสิ่งบางอย่างที่เธอไม่เคยเห็น... เรียกสิ่งนั้นว่าความสุขสงบหรือไร”

ความนึกคิดของเพื่อนร่วมงานที่มีต่อท่าทางของปรารณา ย้ำให้เห็นถึงแนวคิดของดวงตะวันที่ว่า การได้ทำเพื่อคนอื่นบ้างจะทำให้ตัวเองมีความสุขมากขึ้น ดังนั้นเพียงแค่ปรารณาเริ่มต้นร่วมมือกับปรมีช่วยเหลือคนที่ชุมชนริมน้ำ ก็ได้ทำให้รู้สึกว่าการใช้ชีวิตมีความหมายมากขึ้นกว่าเดิมแล้ว เรื่องดำเนินมาถึงจุดวิกฤติเมื่อปรารณาได้ทราบว่าแบบร่างคอนโดมิเนียมที่เธอเป็นผู้ออกแบบและเคยภาคภูมิใจกับมันมาก จะถูกสร้างขึ้นบริเวณที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลของปรมีและชุมชนริมน้ำที่เป็นแหล่งกำลังใจของเธอนั่นเอง เธอได้สำนึกว่างานออกแบบของเธอไร้ค่าและอาจจะทำร้ายชีวิตคนอื่นเป็นจำนวนมาก เธอจึงตัดสินใจเลือกการช่วยเหลือชุมชนด้วยการลาออกจากงานเลือกทำในสิ่งที่เธอคิดว่าถูกต้อง ก็คือการช่วยเหลือคนอื่น เมื่อเปลี่ยนความคิดแล้ว ปรารณาก็กำหนดถึงเมืองด้วยแนวคิดที่ต่างออกไปจากเดิม เธอเริ่มรู้สึกว่า การจะสร้างเมืองด้วยวัตถุประสงค์สวยงามอย่างเดียวมันเป็นไปได้ ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของจิตใจของผู้อยู่อาศัยด้วย

“ปรารณาได้แต่ถามตัวเองว่า แท้จริงแล้ว “เมือง” สวยด้วยอะไรกัน ด้วยศึกที่สวยหรืออาคารที่ออกแบบอย่างโดดเด่น บ้านหลังงานที่สถาปนิกออกแบบอย่างสุดฝีมือ หรือแท้จริงแล้ว...เมืองสวยได้ด้วยผู้คนในเมืองที่มีใจอารีต่อกัน”⁴⁶

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 460.

ในตอนจบของเรื่องปรารถนาจึงเรียนรู้ถึงวิธีการสร้างเมืองให้สวยงามด้วยการทำเพื่อคนอื่น ทำเพื่อส่วนรวมบ้าง ไม่ได้เป็นการทำเพื่อตัวเองเพียงอย่างเดียวเหมือนเดิม การมีเป้าหมายในชีวิตเป็นการทำเพื่อประโยชน์ของคนอื่นก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองและเกิดเป็นความสุขให้กับชีวิตได้ การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของปรารถนาและการที่ปรารถนาได้พบกับความสุขที่แท้จริงจากการได้ทำเพื่อสังคม แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของดวงตะวันที่ไม่เห็นด้วยกับการเป็นคนเก่งแต่มีวิถีชีวิตแบบปัจเจกอยู่ในสังคมเมือง มุ่งสนใจแต่ตนเอง ไม่ใส่ใจคนอื่น แต่ต้องการให้คนเลือกเป็นคนดี และทำเพื่อคนอื่นบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งของตนเองและสังคม

นอกจากดวงตะวันแล้ว นักเขียนอีกหนึ่งท่านที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดดังกล่าวคือกิมริน เห็นได้จากการที่กิมรินเลือกสร้างตัวละครอย่างพิริดาที่เห็นความสำคัญของการทำเพื่อคนอื่นอยู่เสมอ และโยสินีที่ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ให้กับคนอื่นในสังคมบ้าง

ลักษณะของตัวละครในสังคมเมืองที่กิมรินสะท้อนภาพออกมาให้ปรากฏในนวนิยายเรื่อง*ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ* ล้วนแต่เป็นตัวละครที่มุ่งมั่นทำเพื่อเงินเพื่อจะนำไปแลกกับวัตถุแสดงฐานะตามแบบของคนเมือง ซึ่งกระแสบริโภคนิยมเช่นนี้ย่อมจะหลอกล่อให้คนคิดอยู่กับดักและถลำลึกไปกับการหาเงินได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น กิมรินจึงแสดงแนวคิดที่ไม่เห็นด้วยกับลักษณะของคนเมืองดังกล่าว ด้วยการสร้างตัวละครหญิงอย่างพิริดาให้เป็นคนที่ไม่ใส่ใจในวัตถุและรูปลักษณะภายนอก แต่เลือกให้ความสำคัญกับจิตใจและความสัมพันธ์ระหว่างคนด้วยกันมากกว่า ดังที่เธออธิบายให้ปรากฏถึงเหตุผลที่เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นเพราะต้องการรู้ถึงวิธีการจัดการเงิน เพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้คนทั้งโลกว่านวายอยู่ในตอนนี้ เธอเห็นว่าการหาเงินควรจะเป็นไปเพื่อสิ่งที่คุ้มค่าและมีความหมายกับชีวิต ไม่ใช่เพื่อทรัพย์สินนอกกายหรือหน้าตาในสังคม

“...ใครต่อใครที่พากันก้มหน้าก้มตาทุ่มเทให้กับการทำงานจนแทบไม่มีเวลาให้กับครอบครัว...เพื่ออะไร มันก็แค่ความสุขสบายภายนอก เพื่อมีสิ่งของให้ทัดเทียมคนอื่น เพื่อหน้าตาฐานะทางสังคมที่วัดกันด้วยวัตถุ คุณว่ามันคุ้มกันหรือที่เอาเวลาเกือบทั้งชีวิตไปแลกกับข้าวของเงินทองพวกนั้น ที่วิรุ่นใหม่ รถคันใหม่ อะไรๆ ที่แข่งกันออกรุ่นใหม่มาให้คนต้องแข่งกันซื้อแล้วก็ต้องมาเหนื่อยไม่รู้จักจบสิ้นจนลืมนึกถึงครอบครัว”⁴⁷

⁴⁷ กิมริน, *ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ*, หน้า 203.

การที่พุทิดารู้เท่าทันถึงกระแสบริโภคนิยมที่คอยหลอกล่อให้คนตกเป็นทาส เธอจึงไม่เคยให้ความใส่ใจในเรื่องเสื้อผ้าหรือของนอกกายมากไปกว่าประโยชน์การใช้งาน เธอทุ่มเททำงานหนักเพื่อหาเงินแลกกับสิ่งที่เธอคิดว่าคุ้มค่าเท่านั้น สิ่งที่เธอให้ความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใดคือความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวและคนในสังคมด้วยกัน ดังนั้นไม่ว่าเธอจะทำงานหนักแค่ไหน ก็ไม่เคยละเลยที่จะดูแลแม่และป้า รวมถึงแบ่งเวลาเพื่อช่วยเหลือคนด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งก็ฉรินก็ได้เน้นย้ำว่าการกระทำของพุทิดาเป็นสิ่งเหมาะสมด้วยการที่ให้พุทิดาเป็นคนที่มีความสุขในชีวิต ถึงแม้จะไม่ได้มีเงินมากมายและต้องทำงานหนัก แต่ทุกคนที่รู้จักพุทิดาจะต้องนับถือในความเข้มแข็งทางจิตใจ รวมถึงพุทิดายังมีพลังดึงดูดมากพอที่จะทำให้คนที่ได้ใกล้ชิดเปลี่ยนแปลงแนวคิดและชีวิตให้เป็นที่ไปในแนวทางเดียวกับเธออีกด้วย ชีวิตของพุทิดาจึงเป็นเหมือนภาพที่งดงามน่าชื่นชมอยู่เสมอในสายตาของทุกคน แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของฉรินที่ไม่ต้องการให้คนเห็นความสำคัญของวัตถุ มุ่งมั่นทำเพื่อเงินจนลืมความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิดและการทำเพื่อคนในสังคมด้วยกัน

นอกจากนี้ภาพวิถีชีวิตของโยสินีก็เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เน้นให้เห็นแนวคิดของฉรินอย่างเด่นชัด ฉรินบรรยายภาพโยสินี ในตอนต้นเรื่องเป็นหญิงสาวหน้าตาและฐานะดี จบการศึกษาจากต่างประเทศ แต่ก็เป็นคนที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ จากการเลี้ยงดูอย่างผิดทิศทางภายได้สภาพสังคมทุนนิยมอย่างในเมือง โยสินีจึงมีนิสัยเอาแต่ใจ ไม่เคยรู้จักความผิดชอบชั่วดี ใฝ่ใจแต่ความต้องการของตนเอง และเต็มไปด้วยความอิจฉาริษยา ทำให้จิตใจของเธอไม่เคยมีความสุข การบรรยายของฉรินทำให้เห็นถึงสภาพภายในจิตใจของโยสินีอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างในตอนหนึ่งเมื่อโยสินีแค้นใจที่พุทิดาได้รับความสนใจจากผู้ชายที่เธอชอบ เธอจึงกลั่นแกล้งพุทิดาและพยายามจะสาदन้าชุปร้อนใส่อีกด้วย

“ดวงตาอาฆาตของอีกฝ่ายวาบขึ้นคล้ายยังไม่สาแก่ใจ หันมาคว้าถ้วยชุปร้อนๆขึ้นมา พร้อมกับแหย่ปาก ทำที่เหยียดถ้วยชุปไปด้านหลังเตรียมจะสาดออกไป เต็มไปด้วยความกระเหี้ยนกระหยา”⁴⁸

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าคำที่ฉรินเลือกใช้บรรยายท่าทางของโยสินี ไม่ว่าจะเป็น คำว่า “ดวงตาอาฆาต” “แหย่ปาก” หรือ “กระเหี้ยนกระหยา” ล้วนแต่เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวร้าว และความแข็งกร้าวทางอารมณ์ซึ่งแตกต่างจากรูปร่างหน้าตาภายนอกของเธออย่างสิ้นเชิง แสดงให้เห็นว่าฉรินต้องการแสดงภาพทางด้านลบของคนที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตัวเองเพียงอย่าง

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 138.

เดียว หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวโยสินียังได้ทำสิ่งที่เลวร้ายมากขึ้นไปอีกด้วยการจ้างคนไปทำร้าย พุริตาขณะที่กำลังขี่มอเตอร์ไซค์กลับบ้านในตอนดึก แต่มีคนช่วยได้ทันและสามารถจับตัวคนร้ายได้ เพื่อแลกกับการที่พุริตาจะไม่เอาเรื่อง โยสินีจะต้องไปใช้ชีวิตกับพุริตาระยะหนึ่ง การได้เห็นการต่อสู้ชีวิตของพุริตาอย่างใกล้ชิด ทำให้โยสินีรู้สึกละเอียดใจในชีวิตสาวสังคมอันไร้แก่นสารของตนเอง เธอเริ่มปรับเปลี่ยนท่าทางของตัวเองไปในทางที่ดีขึ้น แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงโยสินีมากที่สุดคือการที่ได้ไปช่วยเหลือเด็กที่บ้านเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นครั้งแรกที่โยสินีได้ทำอะไรเพื่อคนอื่น จากที่เคยเป็นแค่ผู้รับเท่านั้น สิ่งนี้เองที่ทำให้โยสินีรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

“ผู้หญิงคนนี้และครอบครัวได้ให้อภัย ได้มอบความเป็นมิตรและจิตใจที่ดีงามให้แก่หล่อน โยสินีเคยถามตัวเองว่า ทำไม...อีกฝ่ายจึงทำเช่นนั้นได้ หากสิ่งที่ได้รับกลับมาจากบ้านเด็กพิการซ้ำซ้อนที่ปากเกร็ด เพียงตอบคำถามนั้นอย่างชัดเจน วันนี้โยสินีได้เรียนรู้คุณค่าของ “การให้และการได้รับ” ว่ามันมีความหมายยิ่งใหญ่เพียงใด”⁴⁹

การที่โยสินีเคยได้รับการให้อภัยและสิ่งดีๆ จากพุริตาและครอบครัว ทำให้เธอเกิดความรู้สึกตื่นตัวใจมาก แต่ก็ได้มาเข้าใจอย่างชัดเจนเมื่อเธอได้มีโอกาสเป็นผู้ให้บ้างว่าทำให้เธอรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งความรู้สึกมีความสุขกับการให้ ทำให้โยสินีสมัครเข้าเป็นอาสาสมัครที่บ้านปากเกร็ด พร้อมกับทำหน้าที่ชักชวนกลุ่มเพื่อนในแวดวงสังคมเดียวกันให้ช่วยรับอุปการะเด็กด้อยโอกาสในมูลนิธิที่เธอทำงานอยู่ ภาพของโยสินีจึงเปลี่ยนแปลงไปจากตอนเริ่มต้นอย่างสิ้นเชิง จนครอบครัวสังเกตเห็นได้

“บ้านเด็กพิการซ้ำซ้อนที่ปากเกร็ด ทำให้โยสินีมีหัวใจที่แข็งแกร่งขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด แม้กระทั่งปราณก็ยังคงต้องนั่งมองอย่างชื่นชม ขณะที่เอเธนส์รู้สึกประหลาดเอามากๆ เกิดอะไรขึ้น...กับยายน้องโย ไฮโซจอมวินคนนั้น”⁵⁰

ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีที่เกิดขึ้นกับโยสินี รวมถึงความเข้มแข็งและสุขสงบที่เกิดขึ้นในจิตใจ ต่างจากความทรมานทรมายในตอนแรก ยืนยันให้เห็นถึงแนวคิดของภิกษุที่ต้องการให้คนลดการมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตัวเองเพียงอย่างเดียว แต่ให้ลองทำเพื่อคนอื่นดูบ้าง ซึ่งสิ่งนั้นเองที่ย้ายกลับมาให้มีความสุขกับตัวเองและยังทำให้สังคมที่ทุกคนอาศัยอยู่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นด้วย

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 250.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 279.

แนวคิดของนักเขียนในกลุ่มนี้จึงเป็นการนำเสนอถึงปัญหาของคนในสังคมเมืองปัจจุบันซึ่งเป็นโลกทุนนิยมแบบเข้มข้นที่คอยแต่จะกดดันให้คนต้องรีบเร่งใช้ชีวิตเพื่อสะสมความมั่งคั่ง ทรัพย์สินเงินทอง คนจึงมุ่งมั่นทำเพื่อตนเองจนลืมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนใกล้ชิดและคนอื่นในสังคม ทางออกที่นักเขียนได้ชี้ผ่านทางตัวละครจึงเป็นการแนะนำให้คนในสังคมลดการทำเพื่อตัวเองลงและใส่ใจคนรอบข้าง รวมถึงเสียสละเวลาของตนเองเพื่อผู้อื่นบ้าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่านักเขียนพยายามจะนำเสนอทางออกในระดับที่สามารถปฏิบัติได้จริงเห็นได้จากตัวละครอย่างปรารธนาที่ยังทำงานสถาปนิกที่ตนเองรักอยู่ต่อไป แต่ลดความถือดีในตัวเองลง เพิ่มการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้มากขึ้น เพียงเท่านั้นปรารธนาก็มีความสุขแต่ก็ยังคงสามารถใช้ชีวิตในเมืองได้ต่อไป หรือตัวละครอย่างพริดา ประเด็นที่ผู้เขียนต้องการเน้นก็ยังเป็นการทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตในสังคมเมือง แต่สิ่งที่พริดาทำก็คือการยอมเหนื่อยเดินทางกลับมาค้างที่บ้านทั้งที่เลิกงานดึกเพื่อจะได้มีเวลาดูแลครอบครัวในช่วงเช้าก่อนที่จะออกไปทำงาน หรือยอมสละเวลาที่จะควรจะเป็นเวลาพักผ่อนของตัวเองไปช่วยเหลือเด็กที่บ้านปากเกร็ด ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้พริดาได้มีความสุขเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่โยสินีเป็นผู้มีฐานะดี ไม่ต้องทำงานจึงมีเวลาที่จะเสียสละได้มากขึ้นด้วยการไปทำงานเป็นอาสาสมัคร เป็นต้น ทำให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้เขียนที่จะพยายามประนีประนอมการใช้ชีวิตในสังคมเมืองและการทำเพื่อสังคมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองล้วนแต่มองภาพความเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านต่างๆของเมืองเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของผู้หญิง การนำเสนอภาพตัวละครหญิงที่ล้มเหลวในการใช้ชีวิตในเมือง ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าเป็นเพราะจิตใจที่อ่อนแอ ตกเป็นทาสของวัตถุและบริโภคนิยมจึงทำให้ไม่สามารถที่จะมีชีวิตที่ดีในเมืองได้ แต่เมื่อพร้อมจะกลับตัวกลับใจ ตัวละครก็ได้มีชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ก็ยังเห็นว่าการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองแม้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้หญิงแต่ก็นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนทัศนคติในชีวิตหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีทางเพศ ภาพตัวละครหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนางเอกจึงมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศไปในแนวทางค่อนข้างเสรี นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะถึงทางออกของชีวิตผู้หญิงในสังคมเมืองที่จะทำให้ชีวิตสามารถมีความสุขได้มากขึ้นด้วยการให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและการเสียสละเพื่อส่วนรวมซึ่งยังจะช่วยให้สังคมเมืองดีขึ้นอีกด้วย การที่ลักษณะของนวนิยายที่เลือกมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เป็นนวนิยายแนวพาฝันที่เรื่องมักจะจบลงด้วยความสุข ทำให้ทัศนคติที่ผู้ประพันธ์มีต่อวิถีชีวิตผู้หญิงในสังคมเมืองจึงไม่ได้นำเสนอออกมาในทางเลวร้ายจนสุดโต่ง แต่เลือกที่จะแสดงออกในทางให้ความหวัง ชีวิตตัวละครหญิงในสังคมเมืองจึงมีทางออกในทางที่ดีอยู่เสมอ

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองในนวนิยายไทยร่วมสมัย ระหว่าง พ.ศ.2545-2552 พบว่านวนิยายถ่ายทอดวิถีชีวิตของตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองออกมาอย่างหลากหลาย การที่ตัวละครอาศัยอยู่ในเมืองที่เป็นแหล่งรวมของผู้คนจากที่ต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายในการเข้ามาอยู่ในศูนย์กลางความเจริญเพื่อแสวงหาโอกาสให้ชีวิต ทำให้เมืองส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของตัวละครหญิงในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

โอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ

การเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ดึงดูดให้ตัวละครเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเมือง ภาพของตัวละครหญิงทั้งหมดทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองอยู่แล้วและย้ายเข้ามาจากต่างจังหวัดผูกพันกับเมืองเพราะเหตุผลในเรื่องการศึกษาต่อหรือการทำงานเท่านั้นโดยทุกคนมีความหวังว่าจะได้รับโอกาสที่ดีกว่าเมื่ออยู่ในเมือง ซึ่งผู้ประพันธ์บางส่วนก็ได้แสดงทัศนคติสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวด้วยการสะท้อนภาพตัวละครที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองให้ประสบความสำเร็จอย่างไรก็ตามมีผู้ประพันธ์บางส่วนที่ถึงแม้จะเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าเมืองเป็นโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ แต่ก็ได้แสดงภาพตัวละครที่มีชีวิตลุ่มลุ่มเหลว เนื่องจากความเจริญทางเศรษฐกิจของสังคมเมืองทำให้เมืองเต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุ กลายเป็นพื้นที่แห่งการบริโภค ตัวละครที่อ่อนแอ พ่ายแพ้ต่อสิ่งชั่วร้ายที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในสังคมเมืองก็ต้องตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านี้ ทำให้ชีวิตดำเนินไปในทิศทางที่ผิด ส่วนตัวละครที่มีจิตใจเข้มแข็งก็สามารถดำเนินชีวิตในสังคมเมืองไปได้ด้วยดี ใช้พื้นที่เมืองสร้างโอกาสให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ก้อย ตัวละครจากนวนิยายเรื่อง *ผู้สุดท้าย... วันเกียรติยศ* เป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นภาพของเมืองในทั้งสองแง่มุมได้อย่างชัดเจน เธอเป็นคนที่ตั้งใจเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ แต่ลุ่มหลงไปกับการบริโภคที่ล่อตาล่อใจในเมืองจนทำให้ต้องไปขายตัว เลิกเรียนหนังสือ แต่เมื่อเธอกลับตัวกลับใจได้ เธอก็สามารถเรียนพร้อมกับทำงานหาเงินไปด้วยได้ เพราะโอกาสทางการเรียนและงานในพื้นที่เมืองมีอย่างหลากหลาย และผู้ประพันธ์ทั้งท้ายให้เห็นภาพว่าหลังจากที่เธอเลือกใช้โอกาสในเมืองให้เป็นประโยชน์แล้ว ชีวิตเธอน่าจะดำเนินต่อไปได้ด้วยดี เมืองจึงเป็นทั้งสถานที่ที่กดทับและสถานที่สร้างโอกาสให้กับชีวิตของตัวละคร

การผ่อนปรนจากกรอบประเพณี

การที่เมืองเป็นศูนย์รวมของปัจเจกบุคคลหลากหลายแบบที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้คนเมืองสามารถยอมรับความแตกต่างหลากหลายของคนได้ดีกว่าคนในสังคมชนบทที่จะไม่มีโอกาสพบคนมาก มักจะเจอแต่คนในกลุ่มสังคมเดียวกันทำให้มีลักษณะอนุรักษ์นิยม ยอมรับความแตกต่างได้น้อย ในขณะที่คนเมืองจะต้องพบเจอกับคนหลากหลายต่างประเภทกันอยู่ตลอดเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดการผ่อนปรนจากกรอบของสังคม และยอมรับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ได้ง่าย ภาพตัวละครที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองจึงมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างอิสระและหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องวิถีเพศ ตัวละครหญิงในสังคมเมืองมีทั้งกลุ่มที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเรื่องการรักนวลสงวนตัว ยึดถือค่านิยมเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ และมีภาพนางเอกแบบใหม่ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน ไม่ให้ความสำคัญเรื่องการแต่งงาน และยอมใช้ชีวิตร่วมกับภรรยาอีกคนของสามี เป็นต้น ภาพของตัวละครเอกหญิงบางส่วนจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากภาพของนางเอกตามขนบเดิมของนวนิยายไทย ซึ่งการที่ตัวละครใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองมีส่วนต่อวิถีชีวิตแบบนี้เป็นอย่างมาก วิถีชีวิตแบบปัจเจกในเมืองซึ่งโดยมากแล้วมักอยู่ตามลำพัง สนใจแต่เรื่องของตนเอง ไม่ใส่ใจเรื่องคนอื่นจริงจัง ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของเมืองที่ไม่เอื้อต่อการแต่งงานสร้างครอบครัวตามประเพณีอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้กรอบประเพณีถูกผ่อนปรนภายในเขตเมือง ผู้อยู่อาศัยรู้สึกถึงอิสระจากกรอบควบคุม ทำให้การมีความสัมพันธ์ทางเพศและลักษณะความสัมพันธ์ในแบบใหม่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์สร้างนางเอกในลักษณะนี้ขึ้นมาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทยปัจจุบันได้ว่าวิถีเพศในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติไปแล้ว นางเอกในยุคปัจจุบันจึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้หญิงที่รักษาพรหมจรรย์เป็นเรื่องสำคัญอีกต่อไป และผู้อ่านก็ยอมรับนางเอกในลักษณะนี้ได้เป็นอย่างดี

พื้นที่แห่งการบริโภค

การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของเมือง ทำให้แนวคิดบริโภคนิยมส่งผลกระทบต่อพื้นที่เมืองได้เป็นพิเศษ ตัวละครหญิงที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัยจึงถูกครอบงำจากบริโภคนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการบริโภคในสังคมเมืองล้วนแต่เป็นการบริโภคเพื่อแสดงตัวตนและสถานะทางสังคมของผู้บริโภค การบริโภคจึงมุ่งเน้นไปที่การบริโภคความหมายของสินค้า ตัวละครในนวนิยายร่วมสมัยจึงเลือกใช้กระเป๋าราคาแพงเพื่อแสดงภาพว่าตนเองเป็นคนหรูหรา เลือกกินอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นเพื่อสื่อว่าเป็นคนรักสุขภาพ หรือดื่มกาแฟยี่ห้อสตาร์บัคส์เพื่อจะระบุฐานะทางสังคม เป็นต้น การบริโภคจึงส่งผลต่อจิตใจของตัวละคร ก่อให้เกิดความรู้สึก

เป็นสุข ได้รับความยอมรับและมีอำนาจ ตัวละครจึงมักจะใช้การบริโภคนิยมเป็นการบำบัดจิตใจจากความไม่สบายใจ หรือเครียด บริโภคนิยมจึงส่งผลต่อจิตใจไม่ต่างจากศาสนา

ภาพของบริโภคนิยมที่ปรากฏในวิถีชีวิตของตัวละครหญิงแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของผู้ประพันธ์ที่แบ่งออกเป็นสองลักษณะ กล่าวคือมีผู้ประพันธ์ที่มองบริโภคนิยมในแง่บวก เห็นได้จากการที่ผู้ประพันธ์ไม่ได้วิพากษ์บริโภคนิยมและสร้างตัวละครอย่างไอริณ จากนวนิยายเรื่อง *ปฏิบัติการรักต้องแย่ง* ซึ่งยึดติดอยู่ในบริโภคนิยมให้ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยการบริโภค แต่อย่างไรก็ตามนักเขียนส่วนใหญ่มองว่าบริโภคนิยมเป็นปัญหาสำคัญของสังคมและเป็นสิ่งเลวร้ายที่ควรหลีกเลี่ยงดังจะเห็นได้จากการสะท้อนภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากบริโภคนิยมให้ปรากฏอยู่ตลอด รวมถึงการสร้างตัวละครที่ตกเป็นทาสของบริโภคนิยมให้ประสบปัญหาในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น นีรา จากนวนิยายเรื่อง *เพลงรักริมขอบฟ้า* ที่ต้องฆ่าตัวตายในตอนจบ แต่ทั้งนี้ถึงแม้ผู้ประพันธ์จะสะท้อนภาพสังคมบริโภคนิยมที่น่าเป็นห่วง แต่ผู้ประพันธ์ก็ยังมีหวังอยู่ว่าหากคนในสังคมมีความเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจแล้ว ก็จะสามารถสู้กับบริโภคนิยมและทำให้สังคมดีขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากการสร้างตัวละครอย่างลินจง ในเรื่อง *ควาดอกไม้* หรือก้อย ในเรื่อง *ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ* ซึ่งเป็นตัวละครที่ยึดติดในบริโภคนิยมและสามารถกลับตัวมามีชีวิตที่ดีได้ แต่ทั้งนี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะแนวของนวนิยายที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นนวนิยายพาฝัน ตอนจบของเรื่องจึงเป็นตอนจบแบบมีความสุข ภาพของตัวละครในตอนสุดท้ายหากสามารถกลับตัวกลับใจได้ก็จะพบการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือพบทางออกในชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. น่าจะมีการศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองจากวรรณกรรมร่วมสมัยรูปแบบอื่น อาทิเช่น เรื่องสั้น เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบได้ว่าภาพของวิถีชีวิตผู้หญิงจะถูกนำเสนอออกมาอย่างไรในรูปแบบวรรณกรรมที่แตกต่างกัน

2. น่าจะมีการศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองของไทยเปรียบเทียบกับวิถีชีวิตของผู้หญิงสังคมเมืองในนวนิยายร่วมสมัยของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อจะได้เห็นว่ามีลักษณะร่วมหรือลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤตยา อาชวนิจกุล และพริศรา แซ่ก้วย. การควบคุมเรื่องเช็กส์กับเพศวิถีที่เปลี่ยนไป. ใน กฤตยา อาชวนิจกุล และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, บรรณาธิการ, ประชากรและสังคม 2551: มิติ 'เพศ' ในประชากรและสังคม, หน้า 86. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2551.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ใน สุรีย์พร พันพื้ง และมาลี สันภูวรรณ, บรรณาธิการ, ประชากรและสังคม 2554, หน้า 46-47. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2554.
- กอบกุล ภูธรารัตน์, สุริยา วิธวงศ์, สุธิดา วงศ์ดาพรพัฒน์, วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และพินิจลาภานานนท์. การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ปีพ.ศ.2536-2538. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- กาญจนา ตั้งชลทิพย์. กรุงเทพมหานคร: เมืองโตเดี่ยวตลอดกาลของประเทศไทย. ใน วรชัย ทองไทย และสุรีย์พร พันพื้ง, ประชากรและสังคม 2550, หน้า 20. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550.
- กิณริน. เชลล์เกิร์ล...รักนี้ไม่ได้มีไว้ขาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, 2549.
- กิณริน. ผู้สุดฝัน...วันเกียรติยศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, 2550.
- เกษียร เตชะพีระ. บริโภคความเป็นไทย. ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, บรรณาธิการ, จินตนาการสู่ปี 2000: นวัตกรรมเชิงกระบวนการขั้นด้านไทยศึกษา, หน้า 88. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539.
- แจ่มคำ ปันณะศักดิ์. ควาดอกไม้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพื่อนดี, 2550.
- คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี. สตรีไทยใน 2000 ปี. กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2530.
- คณะอนุกรรมการพัฒนาการกิจกรรมและบทบาทของสตรี. สถานภาพปัจจุบันของสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์กรศิลปการพิมพ์, 59-60.
- จารุรัตน์ เทศคำไข. สำนักทางการเมืองและสังคมอินเดียในนวนิยายของนัยันตารา ซาห์คัล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชมัยกร แสงกระจ่าง. รั้งกบบนปลายไม้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คมบาง, 2549.

- ชลลดา ศรีเดช. การเห็นคุณค่าพรหมจารีของวัยรุ่นหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- ดวงตะวัน. เพลงรักกรมขบฟ้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, 2550.
- ดวงตะวัน. ปีกปรารถนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, 2552.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. นวนิยายกับสังคมไทย(2475-2500). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. วรรณคดีเปรียบเทียบ: กระบวนทัศน์และวิธีการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ทิษฎฐยา โพธิ์อยู่. การวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536.
- ธนวดี ทำจิ้น. พัฒนาการขบวนการสิทธิสตรีไทย. สตรีทัศน์ 6, 2 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2533) : 11-12.
- นภาพร ชโยวรรณ. ภาวะเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและครอบครัวในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- นานา. รักแรกของฉันกับคดีพิลึกพิลั่นของเจ้าบ่าว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แจ่มใส, 2551.
- พรชดา สุวัธนวิช. ผู้หญิงกับบทบาทความเป็นแม่ในนวนิยายไทยตั้งแต่พ.ศ.2510 - 2546. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. รายงานสถิติจำแนกเพศของประเทศไทย ปี 2551. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551.
- พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. สตรีกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2550. (อัดสำเนา)
- พิเชษฐ สายพันธุ์. กลางคืน: การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้เวลาในสมัยบริโภคนิยม. ใน สิริพร สมบูรณ์บุรณะ, วัฒนธรรมการบริโภค แนวคิดและการวิเคราะห์, 118. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกริก, 2538.
- ภัสสร ลิมานนท์. บทบาทของผู้ชายกับปัญหาครอบครัวไทยในปัจจุบัน. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 43,3 (เมษายน 2541) : 258-265.
- ว.วินิจฉัยกุล. ลมพัดผ่านดาว. กรุงเทพมหานคร : ทรีบีส์, 2551.

- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พระนคร : สมาคมภาษาและหนังสือ, 2514.
- วีรวรรณ ศรีสำราญ. สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน(พ.ศ.2497 - 2530).
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ศิรินทร รัตน์เจริญจร. ร้านกาแฟ: ความหมายในวัฒนธรรมไทยยุคบริโภคนิยม. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. มิติหญิง-ชาย: ความแตกต่างบนความเหมือน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา
 เพรส, 2551.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. บทบาทการทำงานของสตรีไทย. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา:
http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/article/twmen_stus.pdf [2555, พฤษภาคม
 17]
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. สถานการณ์ครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติพยากรณ์
 สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549.
- สยาม อินเทลลิเจนซ์ ยูนิท. ผู้หญิงกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน โดย Sheryl Sandberg ซีโอ
 โอฟีเชียน. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: [www.siamintelligence.com/sheryl-sandberg-
 women-at-work](http://www.siamintelligence.com/sheryl-sandberg-women-at-work) [2554, ธันวาคม 15]
- สันทัด เสริมศรี, จอห์น เอ็ดเวิร์ด, ทีโอเคอร์ ฟูลเลอร์ และสายฤดี วรกิจโกคาทร. การทำงานของ
 สตรีกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส. วารสารประชากรศาสตร์ 25,1 (มีนาคม 2552): 23.
- สายสมร เฉยตรงการ. สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย(ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๕๓) ในนวนิยายของดอกไม้สด และ ก.สุรางคนางค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชา
 วรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช. ผู้หญิงไทย สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลง.
 กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2538.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย.
 ใน พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค, หน้า 167-168. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์
 มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550.
- สุวิมล อิศระชนาชัยกุล. ความคิดทางการเมืองในวรรณกรรมไทย: ศึกษากรณีนวนิยายเรื่องสี่
 แผ่นดินของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์
 และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- เสถียร โภคเศศ. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2505.

- เสนาะ เจริญพร. ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2548.
- อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และอรทัย หรุเจริญพรพานิช. เซ็กซ์แอนด์เดอะซิตี. ใน วรชัย ทองไทย และ สุรีย์พร พันพื้ง, ประชากรและสังคม 2550, หน้า 98-100. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550.
- อรณิช รุ่งชัยมงคล. การนำเสนอภาพตัวละครเอกหญิงและก่านิยมในนวนิยายแนวชิลิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- อลิสสา. ปฏิบัติการรักต้องแย่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แจ่มใส, 2551.
- อาริตา. สี่ทางฝัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์, 2550.
- อาริยา หุคินทะ. ภาพลักษณ์สังคมเมืองในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัยระหว่างพ.ศ. 2534-2536. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- อุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์. ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา: เมืองและชนบท. ใน วรชัย ทองไทย และสุรีย์พร พันพื้ง, ประชากรและสังคม 2550, หน้า 98-100. นครปฐม : สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม, 2550.
- เอี่ยมพร สกุลแก้ว. กรุงเทพมหานครเตรียมประกาศ “วาระสตรี กทม” วางนโยบายเพื่อผู้หญิง. ใกล้หมอ 31,8 (กันยายน 2550) : 38-43.

ภาษาอังกฤษ

- Armstrong, M. J. Women’s friendships in the context of adaptation to urban living: a Malaysian study (Michigan: Office of women in international development, Michigan state university, 1984)
- Simmel, G. The metropolis and mental life. in On individuality and social forms. Chicago: University of Chicago press. 1903, อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์. วัฒนธรรมการบริโภคในพื้นที่เมือง: บทวิเคราะห์วรรณกรรมไทยร่วมสมัย. ใน พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค, หน้า 167-168. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2550.

Wirth, L. Urbanism as a way of life. The American journal of sociology 44, 1 (July 1938): 22-23.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเกตุวดี บัวตุม เกิดวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2528 ที่จังหวัดเชียงราย หลังจบการศึกษาระดับมัธยมปลายในแผนกวิชาภาษาอังกฤษ-ฝรั่งเศส จากโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย ได้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่ภาควิชาศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จบการศึกษาในปี พ.ศ.2549 จากนั้นเริ่มต้นทำงานที่บริษัท โปรเกรส เอช อาร์ จำกัด และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ในสาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ที่ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย